

IONUȚ COSTEA

ISTVÁN KIRÁLY

DORU RADOSAV

FOND SECRET
FOND S. "SPECIAL"

DACIA

IONUȚ COSTEA ISTVÁN KIRÁLY
DORU RADOSAV

FOND SECRET
FOND „S“ SPECIAL

Coperta de FLORIN FLOREA

© Editura Dacia, 1995

Lucrare apărută cu sprijinul
MINISTERULUI CULTURII

IONUȚ COSTEA ISTVÁN KIRALY
DORU RADOSAV

FOND SECRET
FOND „S“ SPECIAL

**- Contribuții la istoria fondurilor secrete de
bibliotecă din România -**

Studiu de caz.
Biblioteca Central Universitară
„Lucian Blaga“
Cluj-Napoca

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA
1995

**Culegere computerizată: Daniela POPAN
Carmen NEMETI**

**Tehnoredactare computerizată: Dan Ovidiu VASILE
Carmen NEMETI
Ionuț COSTEA**

ISBN 973-35-0536-6

PREFAȚĂ

Această carte se adresează, în fond, tuturor categoriilor de cititori. Cei împinși de o curiozitate firească vor găsi în ea documente și liste de publicații care, până acum, au fost secrete, deci necunoscute. Cei interesați de o cunoaștere istorico - temporală, mai amănunțită și mai coerentă, vor fi și ei satisfăcuți de studiile și analizele volumului. Dar tot atât de satisfăcute vor fi și așteptările celor preocupați de înțelegerea funcționării globalității fostei noastre societăți socialiste, căci și ei vor afla în această carte câteva puncte esențiale de sprijin.

Volumul de față vine, de asemenea, să umple un gol, un vid. Golurile însă se pot umple tot atât de bine și cu umpluturi, și cu surrogate ... Studiile acestei cărți sunt însă elaborate la un nivel științific și spiritual, care este desigur perfectibil, dar căruia nu i se poate pune la îndoială autenticitatea. Ca atare, acest volum este prima carte din România, de după decembrie 1989, în care este publicat și/sau analizat, cu mijloace științifice și spirituale solide și în globalitatea accesibilității și inteligibilității lui, un segment din documentele arhivei secrete ale unei instituții din era comunistă.

Această carte este, apoi, un studiu de caz. Ea prezintă cazul fondurilor secrete din Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga“ din Cluj. Totuși, oricare dintre cititori va observa imediat că ea țintește mai departe: dincolo de caz, volumul vizează fenomenul. Fenomenul fondurilor secrete de bibliotecă din România va fi acela cu care cazul prezentat ne asigură o întâlnire privilegiată. Fenomenului însă îi este proprie și trimiterea. El ne trimite atât înapoi la caz, cât și dincolo de ei. Adică, ne trimite și la sistemul

administrativ și politic al gestionării culturii și societății din ultimii 45 de ani ai istoriei noastre de până în decembrie 1989. Reîntâlnindu-ne - retrimiși de către fenomenul fondurilor secrete de bibliotecă - cu cazul Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj, el ni se prezintă într-o nouă lumină. Adică fiind în primul rând incomplet prezentabil. Această incompletitudine ni se înfățișează însă în același timp ca fiind necesară. Ea derivă nu din precaritatea cercetării și nici din lipsa de aptitudini a celor care au întreprins-o, ci din însăși fosta natură secretă a fenomenului dezgropat. Cazul devine, deci, inteligibil, ca fiind totodată și o întâlnire privilegiată cu modul în care fenomenul secretului ființează în socialism.

Acest aspect este de aceea valabil și în privința trimiterii pe care fenomenul fondurilor secrete de bibliotecă o „face“ în direcția pe care am numit-o aici, gestionarea și mecanismul politicii culturale. Dar fenomenul fondurilor secrete de bibliotecă la care s-a ajuns pe baza studiului de caz din acest volum nu reprezintă o simplă trimitere „logic evidentă“ către politică și instituțiile culturale ale acestei epoci, ci una articulată în mod existențial. Fiindcă trimiterea articulează nu doar instituțiile ce sunt implicate în acest proces, ci și natura secretă a mecanismelor ce determină, însoțesc și specifică funcționarea lor.

A nu observa, a face abstracție de aceste aspecte ontologice și metodologice esențiale și specifice societăților comuniste înseamnă a nu înțelege fenomenul fondurilor secrete de bibliotecă și, prin urmare, a nu înțelege nici cazurile ce se vor ivi pentru cercetare în viitor și - mai cuprinzător - a nu înțelege nici istoria acestor ani. Pentru înțelegerea acestei istorii nu va fi niciodată suficientă o simplă „extindere“ a „ariei“ cercetărilor, ca, de exemplu, extinderea cercetării - cu scopul „de a dobândi noi informații și date“ - de la fondurile secrete de bibliotecă la funcționarea Ministerului Educației și Învățământului sau la cea a Consiliului Culturii și Educației Socialiste și până la

cea a Biroului Politic al C.C. al P.C.R. Această extindere trebuie de la început să aibă în vedere modul în care secretul însuși participă la funcționarea acestor instituții și organisme, definind totodată și un aspect esențial din natura și caracterul lor. Trebuie deci să se aibă în vedere, de la început, acel orizont și acele articulații esențiale pe care ni le indică fenomenul secretului prin locul și rolul său particular din arhitectonica acestei societăți.

În perioada ce a urmat răsturnărilor din decembrie 1989, problema fondurilor secrete de bibliotecă a fost pomenită, sub diferite denumiri, de mai multe ori. Ea a fost prezentă - ori ca un fapt arhicunoscut, ori ca o pată complet albă - atât în pagini jurnalistice și emisiuni televizate, cât și în cuvântările politicianilor parlamentari. În jurul ei s-a produs - cum am mai spus - o dezorientare dăunătoare. În golul acestei debusolări, ca urmare, au început să apară publicații care - lipsite de orice valențe științifice sau spirituale - speculează curiozitatea firească, dar nedeterminată, față de tot ce „a fost interzis”, tot ce „a fost ascuns”, tot ce „a fost ținut în penumbră”. Un exemplu eclatant în această privință îl constituie un volum obscur, fără titlu propriu, tipărit fără an de apariție, de către Fundația Culturală F.R.O.N.D.E. la Petrești, jud. Alba, cu un cuvânt înainte de George Dănescu și care trage o linie dreaptă între interzicerea publicațiilor naziste, fasciste, legionare etc. din perioada 1945 - 1948 și între secretizarea publicațiilor începând din anul 1949.

În realitate, până în anul 1949, noi nu putem vorbi de fonduri secrete de bibliotecă, ci doar de fonduri de publicații interzise. Astfel, listele de publicații interzise, care apar în mod curent între anii 1945 - 1948, sunt întocmite în baza unor interdicții publicate și nu au nimic comun cu acele liste de interdicții care au fost la început doar discrete, iar apoi au devenit secrete (care nu au fost niciodată publicate) și care au fost practicate de către regimul comunist, începând cu anul 1949 și până în decembrie 1989. Așa

cum reiese și din simpla cronologie a Anexelor publicate la acest volum, perioada 1949 - 1953 - 1955 este una crucială pentru constituirea, articularea și evoluția fondurilor secrete de bibliotecă. Volumul de liste de publicații, tipărit în 1949 și difuzat în anii următori este primul prin care procesul interdicției publicațiilor își pierde caracterul său public. De aceea, în cartea de față, el este publicat - la Anexe - în întregime. Prin această listă, procesul de interdicție a tipăriturilor devine de uz intern, iar operația de retragere a edițiilor din circuitul publicațiilor și a bibliotecilor capătă un caracter discret. (Vezi foaia de titlu și Instrucțiunile din fața volumului amintit în Anexe.) În cadrul acestui interval de 5 - 6 ani, se realizează practic și efectiv atât secretizarea interdicțiilor asupra tipăriturilor, cât și secretizarea operațiilor de retragere a lor din circuitul public, adică se constituie ceea ce trebuie înțeles propriu - zis prin sistemul fondurilor secrete de bibliotecă.

O trăsătură și, totodată, o consecință esențială a acestui proces va fi separarea Instrucțiunilor de listele determinate de interdicții. Instrucțiunile încetează astfel a mai fi simple orientări de aplicare ale anumitor liste de interdicții și devin documente - secrete - de organizare și de defalcare a structurii unor instituții întregi, adică a tuturor fondurilor bibliotecilor. Ele deci nu mai vizează și nu mai însoțesc doar interzicerea unor autori și titluri, ci au chiar menirea - pe tot parcursul istoriei comuniste ulterioare - de a transgresa caracterul necesarmente particular și incidental al listelor, instrucțiunile vizând de fiecare dată, paralel și dincolo de liste, globalitatea structurilor bibliotecii. Iar modificarea și înnoirea acestor instrucțiuni în diverse etape cronologice exprimă permanenta nevoie de a aduce la unison cadența și ritmul lor cu cel al listelor, în funcție de cadrele totuși conjuncturale ale diferitelor perioade.

Cu atât este însă mai necesară și mai urgentă punerea serioasă și exigentă a problemei fondurilor secrete de bibliotecă. Dar,

ridicată în acest fel, problema ne conduce dincolo de ea însăși și ne orientează atât spre chestiunea mai cuprinzătoare a rolului secretului în funcționarea globală a fostei noastre societăți socialiste, cât și spre problemele metodologice specifice ale studierii ei. Volumul de față susține că, fără lămurirea acestor aspecte și probleme metodologice, legate de studiul raporturilor dintre secret și socialism, noi nu vom putea înțelege istoria noastră recentă. Ca atare, această carte se recomandă și ca fiind o încercare de contribuție la acea metodologie particulară, a cărei elaborare este solicitată de specificul societăților comuniste, societăți în care categoria secretului a dobândit un loc și un rol nemaiîntâlnit.

Ajunsă la această concluzie, cercetarea de față se oprește. Se oprește însă nu pentru că a fost întreruptă, ci fiindcă ea a fost dusă până la capătul ei de orizont. De aceea, cercetarea trebuie continuată: aprofundată, extinsă și reluată. Însă, fiecare dintre aceste aprofundări, extinderi și reluări trebuie, ele însele, proiectate până la capătul lor de orizont, pentru ca, în orizonturile astfel întretesute, să se ivească veritabila înfățișare a adevăratei noastre istorii.

În lipsa unui material bibliografic consolidat și sintetic, atât cu privire la istoria contemporană a României și la fenomenul secretului ca atare, cât și cu privire la fondurile secrete de bibliotecă, autorii acestui volum au fost împinși către valorificarea unor resurse spirituale și a unor surse documentare autonome. Și în acest sens, o importantă parte din volum poate fi considerată un act ce este supus tuturor consecințelor, pozitive și negative ale pionieratului. Marea majoritate a acestor surse au fost inserate - ca anexe - în volum.

Anexele au fost selectate, publicate și gândite ca reprezentând o importantă contribuție la ridicarea valorii documentare a cărții. Ele conțin, fără a le separa topografic, două categorii principale de documente. Prima este categoria documentelor constitutive ale

fondului secret și conține documente legislative, instrucțiuni, liste etc., adică acele materiale *pe baza* cărora acest fond a fost conceput și articulat în decursul anilor. Cea de a doua categorie este a documentelor însoțitoare - planuri de măsuri, dări de seamă, însărcinări, rapoarte de vizită etc. - ale fondului secret, documente ce ajută la formarea unei imagini veridice, atât *despre* activitatea ce se desfășura în interiorul funcțional al fondurilor, cât și *despre* cele aflate în legătură cu ele.

În legătură cu modul de publicare a documentelor din Anexe, trebuie precizat că în ele s-a renunțat la publicarea numelor persoanelor direct implicate în procesul și activitatea curentă de secretizare. Această „intervenție“ în documente ar putea deranja spiritele adepte ale unui pozitivism intransigent, dar searbăd. Operând aceste modificări, autorii acestui volum au dorit, pe de o parte, să sublinieze opțiunea lor fermă pentru scoaterea la iveală - în defavoarea epi-fenomenelor și a aparențelor - a fenomenului însuși, iar, pe de altă parte, să prevină posibila detumare a viitoarelor discuții și cercetări - dorite și încurajate cu fervoare de această carte - în direcții secundare sau chiar îndoielnice. Aceasta, cu atât mai mult cu cât - așa cum reiese din capitolul IV al acestui volum - istoria „post - decembristă“ a acestor fonduri nu pare deloc a fi un proces univoc și lin, de „lichidare“ a lor. Or, noi nu dorim un studiu pur și simplu „detașat“ al acestei tematici, ci vrem să contribuim la limpezirea esenței fondurilor secrete de bibliotecă pentru a facilita transformarea „acțiunilor“ de lichidare a lor din acte ce poartă mai degrabă însemnul unor campanii pline de breșe conjuncturale, într-un proces gândit și realizat în mod sistematic.

În ciuda pozițiilor și deciziilor comune - semnalate în această prefață, autorii acestui volum se deosebesc, totuși, atât în viziune, cât și în modul de tratare și de apreciere a fenomenului ce a fost supus cercetării. Aceste deosebiri sunt, pe alocuri, chiar foarte importante ... Negreșit, cititorul atent le va observa pe fiecare și,

de aceea, este inutil ca în prefață să mai insistăm asupra lor. Din acest motiv, dar și din cauza diviziunii necesare a muncii, s-a decis ca fiecare autor să-și semneze în mod individual propria-i contribuție. Prin urmare acesta va trebui să fie și criteriul stabilirii responsabilităților de autor pentru natura, nivelul și consistența diferitelor analize, metode, concluzii și rezultate.

CAPITOLUL I

SECRETUL ȘI IPOSTAZELE LUI ÎN SOCIALISM

MOTTO:

„Istoria revoluțiilor comportă mii de episoade de luptă pentru obținerea documentelor deținute de cei puternici: arhive, titluri, fișiere etc. Această luptă exprimă însă și/sau în mod alternativ, pe de o parte voința suprimațiilor de a cunoaște ceea ce le-a fost ascuns și de a pune în lumină destinele și drepturile fiecăruia, iar pe de altă parte, dorința lor de a distruge aceste instrumente de control și de opresie ce au fost evidențele și inventarele de tot felul, aflate în mâinile unei puteri contestate“.

M.COUETOUX

„... este caracteristic secretului de a spune *altceva și mai mult*, decât lucrul pe care-l ascunde“.

V.SMIRNOFF

Niciodată și nicăieri în istoria ei omenirea nu s-a aflat într-un raport și contact atât de extins, profund, detaliat și durabil cu categoria secretului, ca populațiile țărilor societăților „socialismului

real“. De la deciziile preponderent secrete și până la supravegherea zilnică secretă, aceste societăți și-au interiorizat categoria și practica secretului într-o manieră atât de particulară, încât probabil că nu le vom înțelege niciodată istoria fără a studia locul și rolul secretului în funcționarea lor cotidiană. Istoria acestor societăți este însă *istoria noastră* recentă adică acel mediu și proces în și prin care ne-am format fizionomia *actuală*. A studia categoria secretului, a medita despre secret, este deci doar în parte o chestiune academică: ea este în aceeași măsură o problemă ce participă la autoînțelegerea noastră *emancipatoare*. Nu ne este, deci, deloc indiferent nici ce înțelegem din ea și nici ce poziție și atitudine luăm față de ea.

1. „Fostele secrete“¹

Cum am putea noi însă studia ceva ce, prin definiție, este retras, este ascuns, este obstrucționat și interzis? Secretul *este* secret tocmai ca nimeni neavizat să nu aibă acces la el. Fără „intrare“ în secret însă, cum ar putea fi el cunoscut și studiat? Cum se poate deci „intra“ în secret și ce înseamnă în fond a „studia“ secretul?

La modul cel mai general, căile de a ajunge la *conținutul* secretului sunt: inițierea, trădarea, divulgarea și spargerea secretului. *Inițierea* înseamnă comunicarea secretului *ca secret*, deci ea este o comunicare electivă, însoțită de procedee menite să asigure și să garanteze și păstrarea lui *viitoare*. *Trădarea* secretului înseamnă transmiterea secretă a unui secret, unei alte structuri secretizante, oponente și/sau concurente. Trădarea este deci ieșirea secretă dintr-o structură concretă de secret, dar *mi* înseamnă și ieșirea din categoria secretului. *Divulgarea* este aducerea la cunoștința publică a unui conținut secret dintr-o structură secretă, în funcție de

competența subiectului divulgării. Subiectul divulgării, ce-i drept, rupe carapacea secretului, dar nu transbordă în sfera publică decât propriul său segment de implicare și competență. Iar *spargerea secretului* înseamnă distrugerea secretului ca secret, distrugere inițiată îndeobște din exteriorul lui.

Numai că, cel care cercetează și meditează asupra categoriei secretului este - prin destin - *un subiect public*. El se află deci, în mod existențial, *în opoziție* cu tema cercetării și meditației sale. Această opoziție nu se naște printr-o decizie a subiectului, ci este o situație produsă de secretul însuși. Secretul însuși este ceva ce, ascunzându-se, blocându-se, baricadându-se etc. se așează în opoziție cu sfera publică, în general, și în mod particular cu acel subiect public care dorește să-l tematizeze.

Lăsând la o parte problema dacă au sau nu acces la înțelegerea teoretică a esenței categoriei a secretului, este limpede că nici inițiatul, nici trădătorul și nici spionul nu sunt subiecte ale meditației publice despre secret. Aceste ipostaze ale subiectelor care se ocupă de secret îi sunt deci *închise* subiectului public. Căci acest subiect public dorește - împins de propria lui situație existențială prezentă - să înțeleagă esența categorială a secretului *în sfera discursului public*, transmisibil și perfectibil. Fiind însă preocupat de ceva cum e secretul, el *se prezintă* și se află într-un *prezent* în așa fel încât, tematicile *prezente* ale întrebărilor sale îi sunt, de fiecare dată și în principiu, închise. Altfel spus, în principiu, în nici un prezent secretele prezente nu pot fi *studiate* de nici un subiect public.

Această situație existențială mărește considerabil locul și rolul metodologic al „*fostelor secrete*” în înțelegerea categorială a secretului. „Fostele secrete” sunt acelea pentru care renunțarea la caracterul lor secret a devenit posibilă sau inevitabilă. Ele sunt deci secretele *trecute*. Cele ce *au fost* secrete, astăzi *nu* mai sunt secrete. În și prin ele noi studiem totuși ceea ce au fost ele atunci când

existau ca secrete; *numai* prin ele putem spera un acces la înțelegerea categorială a secretului pentru a afla și modalitățile conviețuirii noastre *autentice* cu secretele prezente.

Se poate observa cât de ambiguu suntem nevoiți să utilizăm termenii de „au fost“ și „trecute“. Când devine în fond un secret „fost secret“? E limpede că atunci când el ajunge sau este adus în sfera publică. Sfera publică este lăcașul de deces al secretelor. „Fostele secrete“ sunt deci secretele „decedate“. Sfera publică primește cadavrele decedatelor secrete și le încorporează *în timpul* său *public*. Cu trecerea acestui timp public, fostele secrete trec împreună și *nediferențiat* de/și cu tot ce trece în el. Fostele secrete sunt, prin urmare, de *două ori* trecute: până ce nu se sting, secretele nu pot nici trece, deși, desigur, au un „trecut“. Și secretele prezente au un „trecut“, dar acest lucru nu le face încă studiabile. Așadar, secretele spre deosebire de trecutul „prezentului public“ nu devin studiabile decât cu condiția decesului lor *anterior* trecerii lor. Intrarea „în istorie“ a secretului se realizează, deci, în acest mod caracteristic dedublat.

Trecând - în istorie - *împreună* cu cele *trecătoare*, fostele secrete fac ca ceea ce din ele va deveni în mod complet și definitiv trecut, să fie chiar ceea ce ele „au fost“ ca secrete. Aici însă nu este vorba pur și simplu despre ceea ce s-ar putea numi „irecuperabilul“ din „obiectul“ de cercetare al istoriei. Dimpotrivă, faptul că secretele devin trecute în acest mod dedublat și că ele se prezintă cercetării și meditației publice responsabile în mod exclusiv sub forma „fostelor secrete“, înseamnă, în primul rând, că ele instituie un alt tip de trecut, un trecut care - din contră - *nu trece*.

Studiind „fostele secrete“ împreună cu „restul“ evenimentelor și proceselor „regăsibile“ în trecut (adică cu mijloacele cercetării științifice *ne-avertizate*), noi lăsăm *neatinse* de comprehensiune exact nucleul lor esențial, categorial. Neatinse nici de procesul istoric al trecerii timpului public și nici de comprehensiunea existențială,

secretele rămân totuși „agățate“ atomizat într-un trecut ce nu trece, lăsându-ne în permanentă expuși și lipsiți de apărare în fața forței lor categoriale *din toate timpurile*.

Toate aceste aspecte reprezintă probleme *generale* ale preocupărilor teoretice publice legate de secret. Dar acest fapt nu înseamnă că ele pot fi întrevăzute și formulate oricând și oriunde, ci doar atunci și doar acolo, unde și când fenomenul secretului a intrat în spațiile noastre vitale într-o modalitate atât de cuprinzătoare, încât el nu mai poate fi evitat sau ocolit ca o problemă a meditației pentru subiectele publice ale cercetării. Doar din acest context - „privilegiat“ - se poate naște o comprehensiune *preliminară* adecvată fenomenului, comprehensiune ce deschide și fundamentează procesul hermeneutic astfel instituit.

Această comprehensiune mai trebuie să aibă în vedere și faptul că secretele participă *activ* - și în acord cu tendințele structurii lor categoriale - la *trecerea* lor. Aceasta nu trebuie înțeleasă însă ca și cum ele ar colabora cu acele linii de forță ce le periclitează viața, ci că ele au tendința de *a se lichida* atunci când pericolul dezvăluirilor devine de neînfrânt. Distrugerea documentelor, a dosarelor, a evidențelor secrete etc. intră în automatismul comportamental al secretului. Aici intră și strădania lui sânguincioasă de a face *trecută* chiar și modalitatea în care el „a fost“ secret. (E suficient să ne gândim la grotescul visceral a ceva cum ar fi muzeul K.G.B. din Moscova: prezentându-l în public ca trecut, organismul poate funcționa în continuare aproape nestingherit).

În concluzie, secretul instituie un raport special cu *timpul*. Mai precis: temporalitatea noastră se manifestă într-un mod aparte în raportul nostru cu secretul. Trimițându-ne într-un mod privilegiat și exclusiv *în trecut* și fixându-ne, lipindu-ne acolo sub forma unei dimensiuni pseudo-privilegiabile *în prezent*, secretul ne închide posibilitatea de a institui - autentic - timpul din dimensiunea lui

viitoare. Cu cât ne trimite însă secretul mai insistent în trecut, cu atât ne aflăm mai dezarmați și mai indeciși față de viitor și față de prezentul pe care acest viitor ni l-ar deschide.

2. Categoria secretului

Atunci când vorbim despre „secret“, noi nu ne referim, în primul rând, la un cuvânt, la un „concept“ sau la o entitate pe care apoi s-o disecăm, s-o interpretăm etc., ci la un *mod de a se comporta* al omului, adică la ceva ce Heidegger numea „existențial“. Altfel spus, secretul trebuie conceput în primul rând și de la început ca *secretizare*.²

De fiecare dată însă când se instituie, secretizarea comportă reguli și structuri proprii. Acestea se concretizează totdeauna în funcție de natura, gradul și nivelul de comprehensiune și de „competență“ a operatorilor secretizării și în funcție de finalitatea ei concretă. Conceput ca secretizare - deci ca existențial - secretul are o structură proprie ce-i definește articulațiile, tendințele și orizonturile concretizate în *proceduri*. Ele conferă existențialului o consistență proprie, o *coeziune categorială*.³ Având însă un fundament existențial, categoria secretului nu pre-există actelor - ca formă la care se recurge - ci, mai degrabă, *re-naște* cu ocazia fiecărui proces individual sau concertat de secretizare.

Secretul se poate astfel defini ca fiind, în primul rând, *realitatea retrasă prin învăluire asigurată*. Această definiție trebuie explicată. Utilizăm termenul abstract de „realitate“ pentru a arăta că ceea ce este supus secretizării poate fi, în principiu, orice dată, informație, document plan sau realizare obiectuală etc. a cărei circulație publică este oprită prin învăluire asigurată. Abstracțiunea expresiei de „realitate“ mai exprimă apoi și: abstracțiunea acelei situații

metodologice particulare în care secretul însuși plasează cunoașterea și meditația atunci când aceasta îl *tematizează*. Căci, prin însuși sensul lui, „secretul“ se referă la ceva al cărui conținut *nu-l* cunoaștem, ci știm doar atât că el există, adică e real. Fenomenul secretului implică și induce deci un concept abstract, liniar și nearticulat de „realitate“, lucru prezent și în abstracțiunea definiției noastre.

Secretul nu este însă singura modalitate de a opri circulația publică a ceva. Nici întâmplările vieții private nu au circulație publică și totuși nu constituie, *ab initio*, secrete. Minciuna oprește și ea ieșirea la iveală a unei convingeri reale; totuși, nici ea nu constituie, *ab initio*, o învăluire de tipul secretului. Secretul presupune însă - cum am mai spus - oprirea circulației publice a ceva, prin învăluire *asigurată*, adică printr-una ce *nu* se reduce la simpla ascundere sau acoperire, ci *prevede și elaborează* structuri și strategii *aparte* pentru garantarea păstrării sale viitoare în raport cu amenințările întrevăzute și luate în calcul.

Secretul este, deci, conștiința și realizarea unor raporturi de gen *opozitional* de orice tip (adversitate, competiție, dominație etc.), puternic polarizate, în care tensiunile sunt orientate și controlate prin concentrarea dispunerii și a informației într-o direcție *unilaterală*.

Oricât de extins să fie orizontul de implicație a ceea ce este supus secretizării, opoziția conștientizată de către secretizare este totdeauna *concretă*. Întotdeauna este ascuns ceva anume și din fața cuiva anume, aflat în opoziție cu cei care realizează secretizarea. Totuși, vâlul asigurat al secretizării intervine ca o forță *generalizatoare*. Astfel, din concretul opoziției ce dă naștere și impuls secretizării, din cauza inevitabilității *asigurării* învăluirii, se naște „automat“ opoziția generică între secret și *întreaga sferă publică*.

Într-adevăr, sfera publică e locul de deces al secretelor, adică ea este dușmanul de moarte al secretului. Astfel, pe lângă concretul opoziției ce a generat inițial secretul, el trebuie să aibă în vedere sfera publică însăși ca pe un dușman de moarte, ce trebuie exclus și dominat. De aceea, secretul nu poate fi conceput ca ceva pur și simplu separat - printr-un spațiu vid - de sfera publică, ci ca fiind pe de o parte în permanent contact și opoziție cu ea, iar pe de altă parte, ca ceva ce, pentru asigurarea învăluirii, trebuie să aibă în vedere și să observe dinamica spațiului public, pentru a vedea care anume din tendințele ei variate îi periclitează învăluirea.

Secretul este deci ceva aflat în permanentă mobilitate și într-o dinamică ce are tendințe și direcții determinate de vectorii structurii lui categoriale.

Procesul devenirii în secret este necesarmente *totalizant*. Miezul său inițial poate fi învăluit și retras doar cu condiția ca, *împreună* cu el, să fie retrase și învăluite și acele elemente și aspecte ce se află în relație - directă și indirectă - cu el. Omiterea retragerii și învăluirii acestor elemente ar periclita miezul propriu-zis și inițial al secretului, căci ele constituie căi de comunicare și de acces la el. Prin urmare, secretul se structurează pluri-nivelar și elementele sale se află în raporturi diferențiate cu miezul său inițial.

Diferențierea acestor raporturi este de natură *ierarhică*. Ierarhiile reflectă, pe de o parte, gradul de apropiere a segmentelor diferențiate în raport cu miezul secretului și, pe de altă parte, aria de cuprindere și de dispunere în raport cu întregul agregării secrete. Secretul dă naștere deci - necesarmente ca tendință - la structuri puternic ierarhizate, caracterizate atât prin distanța sau apropierea de miezul său inițial, cât și prin posibilitatea și abilitatea dispunerii - prin *grade de inițiere* - în raport cu *întregul* structurii sale.

Menținerea secretului presupune și înseamnă însă o *vigilență identică* față de *toate* elementele și raporturile acestei structurii. Ca atare, raportul diferitelor elemente - oricât ar fi ele de ierarhizate

- față de sistemul retragerii și păstrării asigurate a secretului, este *omogen*. Altfel spus: asigurarea învăluirii transformă ierarhiile în *atomizări*. Aceasta nu este o tehnică eventuală a asigurării, ci un vector dinamic, ce face parte din structura categorială a secretului: ea închide, pe de o parte, în mod nemijlocit și identic toate căile întrevăzute ce ar putea conduce la secret, iar pe de altă parte asigură ca, cu ocazia divulgării sau trădării, elementul vizat să poată fi prezentat în sine - adică atomizat - în lipsa și fără sistemul raporturilor sale cu celelalte elemente.

Necesitatea menținerii, adică a păstrării asigurate a secretului, mai generează în interiorul structurii sale și un sistem de *interdicții* menite să garanteze și să reglementeze funcționarea lui curentă. Interdicțiile sunt chemate, în primul rând, să asigure netrădarea și nedivulgarea secretului și să constituie, în același timp, rezistență și protecție față de încercările exterioare de a sparge secretul. De aceea, interdicțiile sunt generate și transmise cu și prin inițierea însăși și, tot de aceea, însăși inițierea va conține ca element tematic obligatoriu, *angajamentul* la păstrarea asigurată continuă a secretului, adică - cel puțin - *la tăcere*.

Aceste elemente-forță ale structurii sale categoriale îi conferă secretului un caracter *extensiv* și *proliferant*. Direcțiile acestei extensiuni și proliferați se află „înscrise“ atât în tendința lui totalizatoare cât și în dinamica raporturilor sale opoziționale cu sfera publică.

În determinarea raporturilor dintre secret și sfera publică, tradiția noastră occidentală - bazată aproape în exclusivitate pe dihotomia izvorâtă din dreptul roman, între *privat și public* - reprezintă un real obstacol. Căci prin structura lui categorială, secretul conferă realității o „nouă obiectualitate“, produce „o altă lume“ ce are legități de funcționare proprii și care nu pot fi în mod automat inserate în dihotomia și opoziția sferei private și a celei publice. Indiferent de sfera în care se naște - privată ori publică -

secretul le pătrunde potrivit structurii sale categoriale. El repersonalizează persoanele și viața lor privată și restructurează și sfera publică în acord cu abstracțiunea opoziției sale generice față de ea. A clasifica secretele în funcție de sfera în care se nasc și se instituie, înseamnă a se lăsa înșelat de aparența opoziției tradiționale dintre privat și public. Opoziție reală, existentă și operantă în alte privințe, cât și în unele - secundare - cu privire la secret, dar care spune prea puțin despre esența categorială a secretului. Căci ea lasă neevidențiată exact acea trăsătură esențială a secretului, anume de a institui o opoziție cu sfera publică generică, *indiferent* dacă „conținutul“ său este un element care în mod tradițional este privit ca aparținând sferei publice sau celei private.⁴ Fie subiectul secretizant o „persoană privată“ sau o „instituție publică“, fenomenul secretului astfel ivit, nu se află într-o mai mică sau mai mare măsură în opoziție cu sfera publică, ci într-una de esență și de principiu. Diferența este că subiectele secretizante ce sunt instituțional-publice au la dispoziție pentru *asigurarea* secretelor lor și mijloacele reglementărilor și administrațiilor publice, cum ar fi, de exemplu, legile și decretelor privitoare la „apărarea secretului“. Prin aceasta, secretele lor nu au devenit însă cu nimic „mai publice“ sau mai accesibile spațiului public. Dimpotrivă, ele sunt mai extins apărate!

Dar tocmai acest aspect - adică cel al opoziției categoriale a secretului față de sfera publică - scoate la iveală faptul că, într-un fel sau altul, secretul *vizează* inevitabil sfera publică ca atare. Că deci raportul opozitiv, extins sau restrâns, dar - concret sau determinat, realizat și mânuit prin secret, vizează în esență o stăpânire pe care secretul o realizează excluzând, în principiu, sfera publică însăși. Căci toate „rezultatele“, „performanțele“ etc. secretului sunt induse sau realizate *în* sfera publică sau *în vederea* sferei publice, sau *în raport* cu ea. Acest fapt este valabil pentru toate instituirile secrete, de la confreria lui Pitagora și de la

misterele eleusiene, până la alchimie și francmasonerie și, mai departe, până la organismele și polițiile secrete.

*

* *

Trăsăturile și tendințele categoriale ale secretului au fost obținute aici nu prin deducție, adică analizând conținutul unui concept, ci ele au fost *depistate* urmărind articulațiile unui *existențial*. În continuare, va trebui să insistăm în acest tip de gândire pentru a vedea cum anume se comportă ea în însuși acel mediu tematic, problematic și existențial, care de fapt a generat-o și a inspirat-o.

3. Secretul și socialismul

Secretul a ocupat un loc atât de central și a avut un rol atât de cuprinzător în structurarea istorică a societăților „socialismului real”, încât el nu poate fi neglijat în explicarea lor. Dimpotrivă, trebuie înțeles și explicat ce anume și cum anume din istoria și concepția lor a făcut posibilă întâlnirea și conviețuirea specifică a secretului și a socialismului. Cum a fost deci posibil ca o categorie - cum este secretul - care, după sociologi, până atunci, a „funcționat” în istorie ca o formă *marginală* a socializării și, după politologi, ca o tehnică *eventuală* a guvernării și ca un curent totuși *secundar* al activității spirituale, să ajungă în aceste societăți să ocupe un loc *esențial*?

În explicația acestui fenomen va trebui să avem în vedere factori ce țin deopotrivă de trăsăturile categoriale ale secretului și de procesele istorice semnificative, dar și de caracteristicile

ideologice și politice ale acestor societăți. În încercarea de față desigur, nu este spațiu pentru a analiza în întregime acest proces. De aceea ne vom restrânge investigația la două probleme fundamentale. Prima este întrebarea: Când și în ce condiții s-a consumat *întâlnirea* mișcării comuniste cu categoria secretului? Iar a doua problemă va fi aceea de a afla ce anume înseamnă, *pentru* categoria secretului, *întâlnirea* ei cu o mișcare politică care are o ideologie totalitară și promovează o politică de dictatură a proletariatului? La prima întrebare vom încerca să răspundem analizând sensul și semnificația *trecutului ilegalist* pentru întreaga istorie politică a partidelor care au guvernat țările „fost comuniste”. Iar la a doua întrebare vom căuta răspunsul analizând acel proces evolutiv prin care, în legislația românească, *secretul de stat* devine tipul *dominant* al secretului în societate.

Mai toate partidele comuniste care au ajuns forțe politice conducătoare în țările „socialismului real” au avut în istoria lor o perioadă de *ilegalitate*. Ilegalitatea înseamnă, pentru o mișcare politică, *organizare secretă*, adică stabilirea unui contact propriu-zis organizațional cu categoria secretului.

Ulterior - ieșind învingătoare sau propulsate de conjuncturile marilor mișcări tectonice ale istoriei - aceste partide și-au *redobândit* legalitatea. Ele și-au *re-construit* organizațiile în acord cu atmosfera vieții politice publice și în acord cu ideologia lor. Trecutul lor ilegal - secret - „*a trecut*”, iar existența lor a fost legalizată.

În această *re-venire* la legal, partidele comuniste aduc cu ele amprenta acelei experiențe fundamentale care este *întâlnirea* lor, în ilegalitate, cu categoria secretului. Acest „aduc cu ele experiența secretului” și această „*re-venire*” trebuiesc însă înțelese în adevărata lor complexitate și semnificație. Pentru că, în fond și în esență, aici *nu* poate fi vorba de nici o *continuitate* fluidă! Fiindcă trecerea de la ilegal la legal, de la secret la public reprezintă, în fond, o

mutație ontologică și o modificare existențială majoră, pe care noi trebuie să o înțelegem și să o fixăm ca atare.

Ce înseamnă această mutație ontologică și schimbare existențială? Dar ce este în fond o organizație ilegală? O organizație ilegală, prin însăși existența, *fînța ei*, încalcă o dispoziție legală și, prin urmare, este reprimată și *des-ființată* de puterea legii. A exista totuși, în ilegalitate, înseamnă, de aceea *a ascunde* această existență în însăși fînța ei, adică a se organiza în secret. Prin urmare, *a fi* în ilegalitate înseamnă a se afla pe un *palier ontologic* diferit și opus celui legal. *Trecerea* de la ilegalitate la legalitate înseamnă deci schimbarea palierului ontologic și, ca atare, este o mutație ontologică. Ilegalitatea reprezintă însă, în același timp, și un anumit *mod* necesar de a exista. Aceasta este organizarea secretă. Și ea este fundamental diferită de cea publică: solicită fracționarea ierarhico-celulară a organizației și blocarea comunicării laterale; presupune ascunderea identității și utilizarea numelor conspirative pentru membrii ei... etc. De aceea, trecerea de la organizarea secretă la cea legală și publică este o schimbare existențială, adică a modului de a fi a acestor partide. Ele se reorganizează complet: membrii lor se legitimează reciproc și obțin legitimații, se instituie căile de comunicare dintre diferitele foruri ale partidelor etc.

În nici un caz, deci, trecerea de la ilegalitate la legalitate, de la organizarea secretă la cea publică nu poate fi concepută ca o simplă „schimbare de rol“ sau de statut în viața politică publică, ci ca o mutație radicală ce instituie o *ruptură în timp*. Ea înseamnă, de aceea, transformarea acestor partide în „foste“ partide ilegale, în „foste“ organizații *secrete*. Tocmai de aceea, însă, în trecutul lor netrecut, rămâne neatinsă și ne-stinsă experiența contactului lor viu și acumulat cu forța, fascinația și eficiența categorială a secretului. Trecută, dar ne-atinsă, această experiență rămâne re-modelabilă. Iar, datorită eficienței și fascinației sale, ea mai rămâne ceva, ce

se află în mod *privilegiat* la îndemână și, ca atare, dispune și de o atracție deosebită. Ieșind din ilegalitate în legalitate și organizându-se aici, partidele comuniste *nu* continuă, ci re-cheamă, *re-suscitează* experiența acumulată de contactul lor trecut cu categoria secretului, atât sub forma unei *competențe*, cât și sub cea a unei *înclinații* înspre utilizarea ei. Aceasta a caracterizat și a însoțit *toate* partidele comuniste, pe *tot* parcursul dominației lor și în *toate* țările în care ele au fost la putere.

Partidele comuniste trec apoi „peste“ experiența acestei întâlniri și mutații cu categoria secretului, având - de la început - la baza lor, o anumită *ideologie*. Ea - cea marxist-leninistă - este, în esența ei, *una totalitară*, care vizează eliminarea contradicțiilor economico-sociale prin controlul conștient asupra *tuturor* sferelor vieții sociale. Iar aceasta presupune construirea unui singur partid-stat care deține toate mijloacele de dispunere asupra societății, concepută ca un *întreg indivizibil*. În ideologia lor, această sarcină a partidelor comuniste este reprezentată sub forma unei *destinări istorice*, așezată pe umerii unei elite conștiente și organizate, (partidul comunist) reprezentând o clasă socială a cărei forță rezidă în conștiința acestui destin și în dibăcia și hotărârea utilizării unei game nelimitate de mijloace pentru realizarea lui.⁵

În realizarea acestor scopuri, partidele comuniste se angajează în restructurarea radicală a vieții economice, politico-administrative și culturale a societăților pe care le-au dominat. În acest proces ele au utilizat categoria secretului și procedeele secretizării într-un mod atât de eficient și variat, încât nu poate fi înțeles doar din simplul „machiavelism“ al politicianului și al puterii. De la polițiile secrete și de la procesele politice concepute și dirijate în și prin secret, până la sistemul delațiunii generalizate; de la sistemul hipertrofiat al secretelor de stat, până la mecanismele extinse și complicate, necesare menținerii în funcțiune a acestor secrete, partidele

comuniste au dovedit o competență și o înclinație ieșită din comun în și spre utilizarea secretului.

Întâlnirea secretului în trecutul ilegalist al partidelor comuniste cu ideologia lor totalitară și cu doctrina lor politică dictatorială i-au oferit categoriei secretului -pe parcursul construcției societăților socialiste - șansa cu totul particulară de a deveni una dintre categoriile centrale ale acestor societăți. În această calitate ea va participa la structurarea ansamblului social global.

Angajarea categoriei secretului în structurarea unei globalități sociale induce însă, în același timp, o anumită *fixație tipică* și în structurarea categorială a secretului însuși. Astfel, în ciuda varietății utilitare surprinzătoare a secretului, în societățile socialismului real, există totuși o tendință *sistemică* a acestor societăți pentru ca în ele *forma tipică* a secretului să devină *secretul de stat*. Această tendință se explică nu atât prin preponderența proprietății de stat în aceste orânduiri, ci mai degrabă prin preponderența *rolului* pe care statul îl are ca sursă *de drept subiectiv absolut* în organizarea și controlul vieții sociale. De aceea vom putea depista această tendință a secretului de stat, de a deveni forma tipică și dominantă a secretului în socialism, doar analizând *legislația* în domeniu.

Această analiză nu este însă deloc ușor de întreprins. Deși aceste motive vor fi prezentate pe parcurs, două dintre ele trebuie amintite de la început. Este vorba, în primul rând, de caracterul vădit *general și opac* al acestei legislații, trăsături care fac foarte dificilă orientarea lucidă în ea. De aceea, *adevăratele* ei tendințe vor putea fi dezvăluite doar urmărind funcționarea ei în zonele mai aplicative ale *dreptului penal*. În această urmărire însă - și iată a doua dificultate caracteristică - abia ne putem sprijini pe vreun material bibliografic satisfăcător.

Două dintre actele legislative speciale dar cuprinzătoare ale României socialiste *sintetizează* spiritul legislativ al acestei societăți în materie de secrete. Este vorba despre Decretul nr. 430 din 6 mai

1969, publicat în Buletinul Oficial nr. 57 din 15 mai 1969 și faimoasa Lege nr. 23 din 1971. În ambele acte normative sunt stipulate două categorii distincte de secrete: *secrete de stat și secrete de serviciu*. Va trebui acum să vedem: care este *raportul* dintre aceste două categorii de secrete și să aflăm cum anume s-a ajuns la acest raport și, în final, să urmărim *direcția* în care el evoluează ulterior. Pentru ușurarea analizei vom începe cu cel de-al doilea aspect pe care-l vom studia urmărind edițiile *sucsesive* ale *Codului penal* românesc.

Codul penal republicat în Buletinul Oficial nr. 48 din 27 februarie 1948 conține un articol - cu nr. 506 - care se referă la ceea ce el numește delictele de divulgare a secretelor licite industriale și de comerț. În viziunea acestui text, secretele industriale (de fabricație etc.) și de comerț (de afaceri etc.) sunt privite în mod nemijlocit ca fiind *secretele de serviciu* ale fabricanților și ale participanților în afaceri. În anul 1953 însă, în urma Decretului nr. 202, publicat în Buletinul Oficial nr. 15 din 14 mai 1953, articolul nr. 506 suferă o modificare cu totul semnificativă și caracteristică. Secretele industriale și de comerț *sunt asimilate univoc secretelor de stat*.⁶ De aceea, în prelungirea firească a acestui spirit legislativ, tot în 1953, articolul nr. 2 al Decretului nr. 506, publicat în Buletinul Oficial nr. 53 din 14 decembrie, trimite judecarea cauzelor privitoare la infracțiunile din articolul despre care vorbim aici - ca de altfel a tuturor cauzelor de natură politică - în competența *instanțelor militare*, instanțe în fond și ele secrete.

Prin modificările aduse în 1953 secretele nu se mai definesc deci prin *serviciile* cărora aparțin (industrial, comercial etc.), ci ca fiind *secrete de stat de grad inferior*. Același spirit este nu numai menținut, dar și adâncit în modificările ulterioare ale Codului penal. În ediția lui din 1968 Codul penal utilizează unul și același articol - cu nr. 150 - pentru definirea termenilor de „secrete de stat” și a „înscrisului oficial”. Dar ce înseamnă „înscris oficial” și ce caută

el în același articol cu „secretele de stat“? „Înscris oficial“ înseamnă - precizează articolul - *orice* înscris „emanând“ de la o organizație „obștească“ sau care *aparține* unei asemenea organizații. Ce înseamnă însă termenul „obțesc“? Prin el se înțelege - ne spune articolul cu nr. 145 - practic *tot* ce interesează atât organizațiile *de stat*, cât și *orice* organizație care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii.

Atât prin încadrare, cât și prin precizările semantice, în ediția din 1969 a Codului penal, termenului de „secrete de stat“ i se deschide deci *un orizont* al cărui specific este chiar *vastitatea* lui. În orizontul astfel deschis își continuă înaintarea ediția din 1973 a aceluiași Cod penal. În articolul său cu nr. 251 el pedepsește divulgarea de date și informații care, *deși nu constituie secrete de stat*, totuși, *nu sunt destinate publicității*, cu închisoare de la 6 luni la 5 ani, dacă fapta e de natură să aducă prejudicii intereselor *obștești*. În același spirit este redactat și articolul nr. 298 care, sub terminologia „secretului economic“ se referă pur și simplu la date „nedestinate publicității“.

Care este însă statutul acestor „date nedestinate publicității“ în raport cu „secretele de stat“ și în raport cu „secretele de serviciu“? Direcția în care trebuie interpretat acest raport este dată de însăși denumirea tematicii articolului: „secret economic“. Altfel spus: *toate* datele nedestinate *de la început* publicității, *devin în mod automat secrete*, chiar dacă ele *nu* au fost calificate expres *nici* secrete de stat și *nici* secrete de serviciu.

Întrebarea care se pune acum este aceea dacă secretul „datelor nedestinate publicității“ poate fi asimilat „secretelor de serviciu“ sau ele constituie o pătură relativ independentă de secrete?

Pentru a răspunde la această întrebare vom recurge la volumele *Codului Penal al Republicii Socialiste România. Comentat și adnotat. Partea specială.*, apărute - primul volum în anul 1975, iar al doilea în 1977. Comentând în primul volum art. 169 din Codul

Penal (1973), cu privire la infracțiunile de divulgare sau deținere neautorizată a unor date și informații, *altele* decât cele declarate și clasificate secrete *de stat* - și care sunt cele de serviciu *cât și* celelalte date nedestinate publicității -se face o precizare deosebit de importantă. Căci se arată că *subiectul pasiv* al acestei infracțiuni este, în mod direct și principal, însuși *statul român* și doar cu titlu *secundar* organizația în a cărei păstrare s-a aflat documentul sau înscrisul (vezi p. 58). În același sens este interpretat și comentat și art. 251. cu privire la *Infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul*. Se spune răspicat: „Cu divulgarea secretelor *de stat este asimilată* (subl.n.), așa cum s-a arătat, și divulgarea unor date sau informații care, deși nu constituie secrete de stat nu sunt destinate publicității“ (vezi vol. II, p. 82). Concordă perfect cu această interpretare textul și spiritul articolului deja amintit, cu nr. 298, despre *Divulgarea secretului economic*. Comentatorul observă într-adevăr pertinent că „în cazul art. 298 nu este vorba propriu-zis de „anumite“ activități economice, ci de *orice* (subl. autorului) activitate economică, divulgarea unor date sau informații, fiind posibilă *în toate* (subl.n.) ramurile economiei naționale (comerț, industrie, finanțe etc.)“ (vezi vol. II, p. 343).

Răspunsul deci la întrebarea noastră anterioară despre statutul „datelor și informațiilor nedestinate publicității“ în sistemul „secretelor de stat“ și a celor „de serviciu“ este următorul: Întrucât asimilarea secretelor de serviciu secretelor de stat nu a dispărut niciodată și întrucât asimilarea „datelor și informațiilor nedestinate publicității“ de către „secretele de serviciu“, nu a avut loc, statutul *de secret* al acestor „date“ nu este altul decât cel al secretelor de stat *inferioare* „secretelor de serviciu“.

Iar prin apropierea terminologică introdusă în 1973 între „secretul de stat“ și „înscrisul oficial“, cât și prin interpretarea acestuia din urmă ca referindu-se *la toate* organizațiile care funcționează *legal* în societate, deci ca având un sens general și

exhaustiv, orizontul deschis de această legislație categoriei secretului în forma sa tipic socialistă de „secret de stat” se dovedește a fi de nelimitat. E limpede că, în lipsa unei legislații ferme și detaliate care să precizeze datele și informațiile pe care toate organizațiile *trebuie* să le aducă la cunoștința publică, legislația comunistă românească a deschis categoriei secretului calea unei *proliferări* inimaginabile în alte condiții.

Am ales pentru analiză edițiile succesive ale Codului Penal din mai multe motive. În primul rând, pentru că datorită caracterului aplicativ al legii penale, în el se pot vedea mai bine - deși nu ușor - acele tendințe reale ale legislației, care sunt prezente - însă aproape invizibile - în decretele și legile speciale, dar extrem de generale în acest domeniu. În ciuda acestui fapt ni se pare semnificativ că ediția adnotată și comentată a Codului, deși aduce o bogată cazuistică și bibliografie la toate *celelalte* articole, totuși acestea *lipsește* la toate articolele cu privire la secret. Trebuie subliniat că acest lucru înseamnă mult mai mult decât faptul că specialiștii în domeniu s-au ferit să-l analizeze, ci ne trimite la o trăsătură esențială a acestei legislații. Este vorba despre faptul că ea nu reglementează secretele potrivit *conținuturilor* lor, ci doar cu privire la *asigurarea* apărării lor prin proceduri, interdicții și sancțiuni. Altfel spus: esența acestei legislații (publice) este că ea nu e altceva decât *forma interdicțională publică a secretului de stat* însuși. Adică tocmai această formă interdicțională este cea în și prin care însuși secretul de stat *se manifestă și se difuzionează* în *sfera publică*. De aceea ea excelează în primul rând prin vidul ei de conținut, ce-i conferă o generalitate și o abstracțiune specifică. Dar chiar în vidul astfel instituit, împrejmuit și asigurat de interdicții care poartă masca reglementărilor legale publice, se deschide un spațiu de nelimitat atât pentru organisme, decizii și instrucțiuni secrete, cât și pentru rețelele necesare îndeplinirii lor asigurate.

Spațiu care scapă în fond complet aceluia spațiu *public* pe care de fapt îl vizează.

Condițiile și fundamentele acestei posibilități în parte se află însă în esența categorială a secretului, adică în acea proprietate a lui, că în „domeniul“ raportului său opozitiv cu sfera publică pot fi purtate și așezate - de această dată dezlegate de conținutul lor - acele interdicții *interioare* ce se nasc inevitabil în el. Cu această ivire publică însă, interdicțiile nu-și schimbă natura și funcția lor de a fi elemente asigurătorii ale secretului chiar *în* spațiul public, devenind astfel formele interdicționale publice ale secretului însuși.

Am ales apoi - în al doilea rând - edițiile succesive ale Codului Penal comunist român, fiindcă în succesiunea edițiilor pot fi surprinse mai concentrat atât tendințele evolutive, cât și punctele nodale ale articulării acestei legislații. Tendința este evoluția proliferantă, net totalizatoare a secretului de stat ca formă tipică de secret în socialism; iar ca puncte nodale și cardinale ale acestei dinamici pot fi fixați anii 1953, 1968, 1969, 1971, 1973 și 1975-77. Ele arată semnificativ rolul legislației referitoare la secret în ocolirea unei destalinizări în România, încadrând perfect perioada 1953-1968, cât și accentuarea tendințelor neo-staliniste, trecând prin punctele cardinale ale anilor 1969, 1971, 1973 și 1975-77. Din acest motiv - în al treilea rând - edițiile succesive ale Codului Penal românesc ne arată mai clar și mai limpede - poate - decât legislația altor țări în care - cu intensitate variată, dar totuși - o de-stalinizare a avut loc, specificul legăturii dintre secret și socialism.

Această evoluție tinde să asigure statului socialist și monopolul asupra secretului în societate, realizând astfel la modul cel mai extins opoziția secretului cu sfera publică, cât și dominația lui asupra acestei sfere. Această constatare de principiu trebuie însă înțeleasă în adevărata ei profunzime. Deschizând în societate un spațiu aproape nelimitat pentru diversele gradații ale secretului de stat,

statul socialist român punea de fapt la dispoziția tuturor „organizațiilor socialiste de stat și obștești“ însuși *categoria* secretului.

Ce înseamnă însă acest lucru? Pentru a lămuri această problemă, va trebui să ne întoarcem la analizele noastre cu privire la „fostele secrete“ și la „categoria secretului“. Acolo am văzut că trădarea secretului, deși însemna propriu-zis ieșirea dintr-o structură secretă, concretă, nu înseamnă totuși și ieșirea din categoria secretului. Altfel spus: secretul poate fi trădat *în* secret, fără ca structura concretă secretă să fie și automat nimicită. Această constatare este importantă nu doar pentru înțelegerea „trădării“, dar are și o relevanță categorială importantă. Căci ea arată că secretul, ca și categorie, este autofag. Adică interdicțiile interioare, menite să garanteze păstrarea asigurată a secretului, prin însuși contactul pe care-l stabilesc cu orizonturile categoriale ale secretului, devin *transgresabile în* secret, adică în însuși *interiorul* categorial al secretului. Iar ivirea în sfera publică a acestor interdicții sub formele „goale“ ale reglementărilor publice și „amestecarea“ lor cu „restul“ reglementărilor de acest gen, oferă de fapt cheia *încălării* tuturor interdicțiilor. *În secret, orice interdicție - secretă ori publică - poate fi încălcată!*

Punând deci la dispoziția „tuturor organizațiilor socialiste de stat și obștești“ -pe care de altfel le ține sub permanenta presiune a *cifrelor de plan* - însăși categoria secretului, statul socialist le oferă totodată și cheia „încălării“ lor prin generalizarea sistemului cifrelor raportate, a căror falsitate - chiar dacă a fost încurajată tacit - constituia secretele „tuturor organizațiilor socialiste de stat și obștești“. Legislația comunistă cu privire la secretele de stat a avut cu siguranță ca efect și faptul că în bună parte faimoasele secrete de stat să nu fi fost decât mormane concentrate, *centralizate* și bine păzite de cifre false, a căror *falsitate* însă constituia secretul - de această dată extrem de *dispersat* - a „tuturor organizațiilor socialiste

de stat și obștești“ în parte. Iar noile sarcini - mereu mărite - de plan, erau clădite pe această bază „științifică“...

Chiar secretul face însă ca în spatele datelor comunicate și „raportate“ la centru, sub forma gradelor secretului de stat, să *mi se afle* date *adevărate*. Căci în legislația publică comunicarea de date false fusese considerată în mod expres ca fiind infracțiune. Însă deformarea *ulterioară* a unui fapt ori adevăr deja *stabilit* lasă urme și repere și pentru stabilirea falsificării. De aceea falsificarea datelor - cu „ajutorul“ secretului - trebuie să intre și să participe *de la început* în procedeele *de producere* a cifrelor pentru a nu putea fi depistate acele piste ce duc la cifrele adevărate și reale. Este deci probabil că singurul „adevăr“ pe care-l putem noi stabili *astăzi* cu privire la aceste date și informații este „fostul“ lor caracter *secret*, cât și falsitatea lor, dar - probabil - nu vom putea produce *niciodată* datele reale sau adevărate *în locul* cărora circulau doar cele false și secrete.

Cu cât este deci mai extinsă și conștientă recurgerea dispersată a „organizațiilor socialiste de stat și obștești“ la secret, cu atât se extinde acea sferă a cărei adevărată realitate nu se poate stabili. Viitorul cercetător al istoriei economice, administrative etc. al acestei societăți se află, deci, în fața unui „obiect“ extrem de ciudat și straniu, fiindcă „adevărurile“ disciplinei sale rareori vor putea depăși nivelul *constatării falsității*. Este foarte important de știut, prin urmare, că aducerea *astăzi* în sfera publică a acestor date și informații sub forma „fostelor secrete“ nu înseamnă încă deloc și înțelegerea a ceea ce „a fost“. „Fostele secrete“ pot fi înțelese doar atunci, când și dacă, în înțelegerea lor, accentul este pus *mi* pe „fost“, ci pe „secret“. Astfel, exact, „secretul“ este acela care *mi* „a fost“, ci rămâne *ne-trecut*, adică *este prezent* în felul lui specific de a (dez-) orienta comprehensiunea lui.

Utilizarea secretului la transgresarea reglementărilor publice nu este, desigur, un privilegiu al „organizațiilor socialiste de stat și

obștești“, ci a intrat cu siguranță în practica cotidiană a statului socialist însuși. Un exemplu eclatant și caracteristic pentru evoluția acestei societăți totuși merită amintit. În unele dintre documentele secrete ale fondului secret de bibliotecă pe care-l prezintă acest volum, se fac referiri la un Decret nr. 408 din decembrie 1985 și care - se pare - reglementa - din punct de vedere al păstrării secretului - activitățile de protocol și de contact.(?) Referirile prezintă acest decret ca pe un act de reglementare publică, pe baza căruia se dau instrucțiuni și se iau măsuri. Numai că, amintitul decret *nu* figurează *nici* în Buletinul Oficial al R.S.R., *nici* în Colecția de legi și decrete din anul 1985 și *nu* apare *nici* în Repertoriul actelor normative în vigoare în 1986. Altfel spus, decretul nu are nici o prezență publică. El totuși figurează în instrucțiuni sub forma - masca - unui act de acest gen. Deci, *în interiorul administrației el apare ca fiind public, iar din sfera publică lipsește, fiind secret.*

Dar exact aceasta este direcția evoluției raportului dintre secret și socialism în societatea românească a anilor '80. Adică o dispersare și o încurcătură întretesută, totală, pe care nimeni n-o mai stăpânește și nici n-o poate stăpâni, făcând inutile toate încercările coercitive disperate - cu totul unicate și neobișnuite în timp de pace - de a-i menține controlul. Spionomania, viziunile nebuloase și paroxistice ale comploturilor plănuite cu sângele neobosită a întregului univers împotriva „țării“ și a „poporului“, nu sunt însă altceva decât modul firesc în care însuși *secretizantul* privește lumea. El, care instituie secrete, vede în orice opoziție secrete posibile și amenințătoare, exprimând și apărându-se totodată instinctiv de acea trăsătură categorială a secretului de a fi autofag.

Întâlnirea secretului, a tendințelor structurii sale categoriale, cu socialismul conceput ca o societate aflată sub controlul amănunțit al unui partid-stat, i-a oferit acestei categorii șansa unică - și, sperăm, irepetabilă - de a deveni una dintre categoriile centrale ale

unei societăți întregi. A cerceta și a studia detaliat și sintetic rolul și funcționarea acestei categorii în acest sistem este de aceea una dintre sarcinile viitoare - dar urgente și fundamentale - nu numai al istoriografiei, dar și al tuturor disciplinelor de cercetare și meditație socială.

Până nu de mult, noi am trăit în acest sistem și ca atare suntem în bună măsură modelați de el atât în viața noastră cotidiană, cât și din punct de vedere mental. A înțelege însă din perspectiva *fizionomiei* noastre *actuale*, locul și rolul secretului în acest sistem înseamnă a problematiza contururile acestei fizionomii în primul rând din perspectiva *lipsei*. Căci secretul e ceva ce ne lipsea, ceva de care am fost privați, dar care -totuși - ne influența atât destinele, cât și mentalitatea noastră problematizatoare.

Lipsa este ceva ce ni se prezintă nouă totdeauna sub forma unei *privațiuni*. Aristotel însă are dreptate atunci când spune că privațiunea e totuși ceva ce arată ca *aspect* (eidos): pornind pe urmele privațiunii noi putem să aflăm *ceea ce* ne lipsește și *ceea ce* ne lipsea, iar știind putem înlătura lipsa pentru a umple golul ei.

Interdicția este o formă a privațiunii. Mergând pe urmele ei, avertizați de cele aflate din analiza structurii categoriale a secretului și a locului său în globalitatea socialismului real, ni se deschid șansele de a afla ceea ce în fizionomia noastră actuală e *prezentă* doar sub forma *lipsirii*. Iar fondurile secrete de bibliotecă sunt constituite chiar din cele ce ne lipseau și ne lipsesc poate și astăzi din fizionomia noastră atitudinală, mentală și culturală. Ea a fost - și prin ele - privată de firescul evoluției sale organice, găsindu-se astăzi expus atât revenirilor furtunoase ale unui trecut ce - tot prin ele și cu ajutorul lor - *nu a trecut*, cât și a unei înstrăinări ciudate, exprimată prin straneitatea în care ni se înfățișează propriul nostru prezent și propriul nostru viitor.

4. Fonduri secrete sau fonduri interzise?

Întrebarea din acest subtitlu fixează una dintre cele mai puțin clarificate probleme ale istoriei și situației prezente a biblioteconomiei și a bibliotecilor, nu numai în România, dar probabil din întreg centrul și estul Europei. În importanța ei, întrebarea depășește însă cadrele bibliotecilor și ridică o problemă centrală pentru întreaga istorie a *politicii culturale* din fostele țări socialiste. Căci fondurile secrete, ce apasă în parte și astăzi bibliotecile noastre, constituie nu numai produse ale acestei politici, ci chiar *documente* ale istoriei ei. Ele sunt documente ce indică structura fină a acestei politici ce dirija întreaga noastră viață culturală în anii 1948-1989. Nici astăzi nu sunt însă îndepărtate toate obstacolele din fața studierii problemei fondurilor secrete de bibliotecă. Dincolo de inerție, prudență și chiar ocultarea voită a documentelor, ne izbim de dificultăți create de nelămuriri de natură *conceptuală, profesională și deontologică* ce înconjoară această temă. Căci nici istoriografia, nici politologia, nici sociologia, nici biblioteconomia și filosofia „estului“ nu s-au străduit la descrierea și definirea lor și nici la analiza gravelor probleme de natură etică pe care „secretizarea“ publicațiilor le ridică pentru profesia de bibliotecar.

Vrând, nevrând, însă, din istoria bibliotecilor din România - deci și din cea a Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj - face parte și istoria fondurilor secrete de publicații.

Inutil vom căuta însă în dicționarele și enciclopediile de bibliotecono-mie termenul de „fond secret“. În aceste dicționare întâlnim doar termeni cu sensuri pe care le simțim învecinate cum sunt: „cenzură“, „fonduri închise“, „index librorum prohibitorum“, „publicații interzise“ etc. Totuși termenul de „fond secret“ *este solid consacrat* atât în *mediile intelectuale cât și în cercurile de*

bibliotecari. Este însă destul de neclar la ce anume se referă acest termen și din ce motive biblioteconomia nu știe și nu vrea să știe de el.

Pentru a putea lămurii această problemă este necesar să aruncăm o privire istorică asupra constituirii și evoluției acestor fonduri. De aceea nu ne putem dispensa de prezentarea succintă a acelor documente (*incomplete*) la care am avut acces. Ele arată că pietrele de temelie ale fondurilor secrete existente și astăzi sunt constituite din publicații ce au fost incluse într-o *listă interdicțională* încă din anul 1945. Această listă merită deci o atenție deosebită. Ea a fost întocmită pe baza Decretului regelui Mihai I, din 4 mai 1945. Atât decretul cât și lista de titluri de publicații au apărut în „*Monitorul Oficial*”, dar ea a fost difuzată și sub forma unei broșuri separate. Lista a fost întocmită sub egida Ministerului Propagandei de către Comisia pentru aplicarea articolului 16 al Convenției de Armistițiu. Titlul ei este „Lista publicațiilor scoase din circulație” și conține tipărituri al căror conținut contravine principiilor bunelor relații între România și Națiunile Unite. Ea conține, din publicațiile apărute între 1 ianuarie 1917 și 23 august 1944, pe acelea care răspândesc idei fasciste, naziste, legionare și șovine. Ele puteau rămâne inventariate și depozitate separat doar în bibliotecile cu drept de depozit legal. Consultarea lor a fost permisă doar pe baza aprobării nominale a conducătorilor acestor instituții. Încălcarea acestor dispoziții atrăgea după sine amenzi și chiar detenția.

Această listă prohibitivă are deci un pronunțat caracter *public*: se bazează pe o convenție internațională publică; este întocmită de o instituție publică; atât lista, cât și motivele și criteriile care au concurat la alcătuirea ei sunt publicate în organe oficiale și conțin detaliat și sancțiunile pe care eventuala încălcare a prevederilor ei ca act juridic le atrage după sine. Ea se referă la *întregul* rețelei publice de producție, difuzare și organizare a conservării publicațiilor. Ceea ce este mai important pentru noi acum este faptul

că această listă are în vedere *totalitatea* comunității profesionale a bibliotecarilor și nu doar un strat confidențial al ei

Această primă listă este urmată în anul 1946 de una cu trăsături identice. Singura deosebire este faptul că noua listă deja scoate din circulație, după aceleași criterii, nu numai publicații apărute în România dar și unele în limba italiană, germană, franceză și maghiară.

O etapă importantă în formarea fondurilor secrete o constituie lista - deja cumulativă - apărută în 1948. Ea se intitulează fără echivoc *Lista publicațiilor interzise* (subl.n.). Acest volum de peste 500 de pagini conține, pe de o parte titlurile listelor anterioare, iar pe de altă parte include un număr considerabil de noi autori și titluri. Spiritul în care s-a întocmit această listă este totalmente diferit de cele anterioare. Ea reprezintă în primul rând *extinderea* sferei de valabilitate a interdicției. Fiindcă în timp ce în listele premergătoare interdicția vizează circulația publică, instituțională a tipăriturilor („scoase din circulație”), în această listă publicațiile sunt privite ca totalitate a exemplarelor individuale. Aceasta înseamnă că și deținerea particulară a unor exemplare cade sub incidența interdicției. În felul acesta, exemplarele identificate - pe baza delațiunilor, de exemplu - într-o bibliotecă particulară se puteau constitui în corpuri juridice probatorii. Din acest motiv, volumul fusese difuzat și public la un preț de 200 lei. În strânsă legătură cu aceasta trebuie remarcat faptul că, criteriile pe baza cărora lista a fost întocmită devin puternic *relativizante*, ele vizând deja - sub unghiul de vedere al „luptei de clasă” - *intreaga* producție de tipărituri din deceniile anterioare și nu numai pe cele fasciste, șovine etc. „Se poate deci afirma fără teamă de exagerare - scrie în prefața volumului - că o mare parte din *ceea ce s-a publicat* în țara noastră în ultimele trei decenii, precum și un anumit procent mai redus din ceea ce s-a publicat anterior era infectat de idei șovine, *reacționare*, rasiste etc.” (p. 9, subl.n.) Iar epurarea lor va continua

- în condițiile ascuțirii luptei de clasă - până „când ele nu vor mai exista decât în câteva biblioteci oficiale documentare, unde istoricii viitorului vor avea prilejul să studieze epoca...” /p. 11/. Se pare deci că la acea oră era deja prefigurată întreg proiectul atât de *diluare* a criteriilor interzicerii publicațiilor, cât și cel al *instrumentalizării* bibliotecilor.

Dar această listă prohibitivă, deși aduce extinderea interdicției și relativizarea criteriilor ei, este încă un act public, deci nu reprezintă interdicții transfigurate în secret. Acest pas se va face în 1949. Atunci „apare” un nou volum considerabil cu titlul „Publicații nedifuzabile” și cu subtitlul semnificativ „*Liste de circulație internă*”, iar introducerea ei se intitulează tot semnificativ „*Instrucțiuni*”. Conține publicații care, „direct sau *indirect*” (s.n.), sunt împotriva orânduirii socialiste, dar care, „din *anumite* motive”, nu au fost incluse în listele anterioare. Totuși, difuzarea și servirea în biblioteci a acestor publicații „nu este de dorit”. Potrivit uneia dintre cele mai semnificative instrucțiuni retragerea din circulație a acestor publicații trebuie efectuată „*cu tact și discreție*”!

Se poate deci constata că în 1949 interdicția care atrage după sine scoaterea din circulație a publicațiilor devine de „uz intern”, iar operația însăși a retragerii publicațiilor dobândește un caracter „discret”, *confidențial*. În mod firesc, acestor trăsături li se asociază caracterul rezumativ al expunerii de motive și obscuritatea pronunțată a criteriilor pe baza cărora publicațiile sunt incluse în lista interdictivă (ex.: „indirect ostile”, „producătoare de confuzii: etc.). În mod cert ne aflăm deja în fața unor *interdicții concepute și transmise pe căi confidențiale*. Dar cum se poate garanta realizarea unor atari interdicții? Este evident că aplicarea unor interdicții confidențiale presupune înființarea unei *rețele administrative confidențiale*, cât și asigurarea funcționării ei „discrete”. *Ea presupune totodată că, în cadrul comunității profesionale a bibliotecarilor se distinge un grup constituit pe baza*

criteriilor de încredere și de îndatorare, însărcinat în condiții de garanție, cu aplicarea „discretă” a interdicțiilor confidențiale, secrete. Acest grup este deci - în diferite trepte - dar inițiat și antrenat în mecanismul aplicării acestor interdicții.

Cu această listă din anul 1949 se deschide totodată și un nou orizont, un nou spațiu, în care se plasează atât interdicțiile, cât și condițiile administrative ale realizării lor. Aceasta este sfera *discretului*. Odată instituit, sfera discretului va evolua ulterior - cum vom vedea - în două direcții distincte, dar complementare. Prima va fi cea a secretului propriu-zis. A doua direcție însă va fi *menținerea* temporară a unui spațiu *sui generis* a discretului, spațiu care va funcționa sub forma unui *interregnum* între fondurile uzuale (publice) și cele ale depozitelor secrete, purtând numele de *fonduri documentare*. De-a lungul anilor, fondurile documentare vor constitui un mediu destul de maleabil și fluid, în care considerentele profesionale ale organizării și muncii documentare se întrepătrund cu cele politico-ideologice, făcând din ele o veritabilă mască durabilă ce opacizează și astăzi terminologia înțelegerii fondurilor secrete și care, de aceea va trebui străpunsă și demontată la locul potrivit.

Nu ne-am întâlnit cu liste „editate” în perioada 1949-55. Este posibil ca ele să nici nu existe, căci sfera largă de cuprindere a listei din 1949, cât și finisarea structurilor administrative ale aplicării ei asigurau suficiente „preocupări”. Datorită acestor „eforturi”, începând cu 1955 listele pot fi deja „editate” fără să cuprindă vreo prefață, motivare, instrucțiuni sau indicații. Mecanismul le cunoaște deja perfect. Fiecare exemplar al acestor liste primește un număr de ordine individual. Cu ajutorul lui se poate stabili și urmări traiectoria exemplarului în rețea și se pot stabili cu ușurință eventualele indiscreții din mecanism. În alcătuirea lor prevalează deja criterii legate de conjunctura internă și internațională a puterii comuniste. Se pare că pe calea interdicțiilor secrete conducătorii

comuniști își lichidează propriul lor trecut apropiat. În felul acesta ajung în fondurile secrete în 1955 scrierile și cuvântările etc., publicate în 1946, 1950, 1952, ale unor lideri care, în 1955, au funcții superioare (!) în partid (Gheorghe Gheorghiu Dej, Chivu Stoica etc.). Ele, desigur, nici nu puteau fi interzise în mod public, ci doar scoase din circulație în mod secret. Căci este vorba despre conducători care, vrând să-și păstreze funcțiile și după moartea lui Stalin și-au adaptat rapid concepțiile la noua conjunctură și, din acest motiv a fost necesară ștergerea discretă a urmelor și dovezilor propriului lor stalinism. Fondurile secrete s-au dovedit o cale potrivită în acest scop.

Punerea fondurilor secrete (speciale) și a întregii activități de bibliotecă la dispoziția oricărui moment și accent conjunctural merită însă o atenție mai insistentă. În cazul lui Gh. Gheorghiu-Dej lucrurile sunt clare: prin dirijarea în depozitele secrete a documentelor și dovezilor pozițiilor luate anterior, dar *recent*, se încearcă *ștergerea urmelor* acestor luări de poziții, adică *ștergerea memoriei recente*, cu scopul conjunctural de a se putea menține în funcțiile deținute. Însă, Instrucțiunile nr. 198 din 22 februarie 1957 al Ministerului Culturii cu privire la scoaterea din fondurile bibliotecilor de stat a „tipăriturilor învechite“ (adică *depășite* din punct de vedere politic și științific) și a celor „de prisos“ (adică aflate în număr excedentar în depozitele lor), prevăd, - în punctul nr. 10 - ca toate colecțiile *de ziare și periodice* să fie păstrate la fondul uzual, doar pentru ultimii *doi* ani de apariție. Restul anilor, adică cei *mai vechi* de doi ani, sunt orientați la „fondul special“ devenind deci consultabili doar cu justificări și aprobări inevitabile. Deci ziarele și periodicele, ca purtătoare ale memoriei recente, sunt puse într-un raport ritmic-calculat și preventiv, cu o conjunctură stabilită în calitatea ei nespecificată și lipsită de conținut (trecerea a doi ani). Este, deci, *prevăzut* că ceea ce a apărut în ziare, de exemplu acum trei ani, este astăzi automat „depășit“ politic și, prin urmare, este

orientat la fondul secret, adică refuzat rememorării actuale a „marelui public”. Ar fi complet greșit să considerăm acest procedeu ca făcând parte din firescul evoluției concepțiilor și practicilor politico-ideologice, evoluție care ce-i drept „depășește” și ea anumite poziții și faze, dar care - chiar datorită firescului ei - păstrează fazele lăsate în urmă ca fiind *proprie* acestui proces. Însă orientarea acestor tipărituri în depozitele secrete nu înseamnă în fond nici negarea, nici redefinirea și nici dezlipirea de trecutul depășit, ci *ștergerea urmelor* acestui trecut *din* memoria *recentă publică*. Înseamnă deci transformarea „evoluției” ideologico-politice într-un proces constituit din succesiuni izolate (prin ștergerea urmelor) de momente conjuncturale unice, cât și din intervale conjuncturale prestabilite. Este adevărat desigur, că aceste publicații puteau fi totuși consultate - cu aprobările de rigoare - de către „istoricii viitorului”, dar nu este deloc evident fundamentul pe baza căruia acești bravi istorici s-ar putea erija în rolul de a fi *unicii* depozitari ai memoriei (recente ori nu) și nici acela pe baza căruia ei ar fi îndreptățiți de a avea acces la această memorie *în locul și în numele* „marelui public”...⁷

În 1957 este întocmită ultima listă pe care mai apare încă *anul* editării. Caietele ce-i urmează nu specifică nici măcar anul de apariție. Pe copertele lor se află trecut numai numărul curent în seria listelor anterioare, iar pe coperta din spate apare nelipsitul număr de ordine pentru identificarea individuală a exemplarului. Am numărat șase asemenea caiete. Cert este că anul de apariție a publicațiilor dirijate în fondul secret nu depășește anul 1956-57 nici în ultimul caiet (cu nr. 8). Ducând mai departe, în mod mecanic, periodicitatea anuală constatată până acum, se poate presupune că ultimul caiet să fi fost editat în jurul anilor 1962-63.

Cu privire la „epoca” ce urmează acestor ani dispunem de și mai puține documente relevante. Suntem deci în și mai mare măsură nevoiți să umplem golurile iminente cu experiențe ordonate critic.

Pentru a putea însă realiza acest lucru sunt necesare câteva clarificări conceptuale. Căci până acum s-a văzut că există cel puțin două domenii de care secretul la început doar se apropie, apoi le cuprinde, pentru ca la sfârșit să le utilizeze înfățișarea ca mască. Este vorba de fondul de *publicații interzise* și de *fondul documentar*. Am văzut că la origine și început fondul secret și-a așezat propria greutate pe fondul de publicații interzise, pentru ca apoi să se și dizolve în aceasta, manifestându-se ca fiind o prelungire a lui. În felul acesta se crează impresia aparentă că, în fond, secretizarea publicațiilor nu diferă cu nimic de interzicerea lor de către o putere publică ce folosește în acest scop mijloacele dreptului public. Apare, deci, ca fiind un proces ce se înrădăcinează nu într-o sferă secretă, ci în cea publică. Numai că actele tipic publice, inclusiv cele prohibitive, trebuie motivate public. În felul acesta ele pot fi dezbătute și chiar modificate în principiu. Să ne gândim numai la acele discuții aprige *de presă* care se iscau de exemplu în sec. al XIX-lea, cu ocazia fiecărei ediții a vestitei *Index Librorum Prohibitorum*, publicate de Papalitatea romană.

Fondurile secretizate pe baza unor instrucțiuni secrete și a căror aplicare are loc printr-un mecanism administrativ confidențial sunt însă în *esența* lor diferite. Deocamdată este suficient să arătăm că, sub aspect istoric, faptul însuși al interdicției capătă o publicitate ce se reduce și se obscurizează treptat și că mecanismele de aplicare a ei suferă o modificare similară.

Această problemă ne trimite spre o altă tendință de obscurizare și de mascare legată de fondurile secrete: apropierea lor de *fondurile documentare*. În mod evident, publicațiile scoase din circulație, interzise sau secretizate au - independent de valoarea lor culturală, științifică sau politică intrinsecă - o valoare documentară. Apoi, atât prin interzicere, cât și prin secretizare - întrucât amândouă implică distrugerea masivă a exemplarelor - asistăm la un proces artificial de producere a *rărităților*. Un singur

pas deci, și s-ar putea spune că, în esență, în depozitele secrete se desfășoară o impresionantă și neîntreruptă activitate de păstrare, de salvare a valorilor documentare. Trebuie subliniat că aici nu este vorba de o simplă iluzie, ci de o falsă conștiință, ce își are rădăcinile în anumite realități și care, probabil, se poate identifica în justificarea de sine psihologică a multor bibliotecari. Acest aspect, deși aparține de tematica manipulării celor care au participat la acest mecanism și astfel el ar merita poate un capitol separat, nu schimbă totuși cu nimic falsitatea conștiinței lor.

Astfel, dacă avem în vedere adresa confidențială a Ministerului Învățământului și al Culturii cu nr. 3406 din 13 octombrie 1960, constatăm că ea împarte fondurile bibliotecilor în trei categorii: *uzuale*, *documentare* și *speciale*. În fondul documentar sunt incluse acele tipărituri care, deși nu corespund scopurilor educației socialiste a maselor și a concepțiilor politico - ideologice conjuncturale, sunt totuși indispensabile informării științifice a specialiștilor. Aparțin apoi acestui fond publicațiile cu caracter de uz intern, cât și cele incluse în *broșurile* editate de acest minister în vederea retragerii publicațiilor din circulație. În „fondul special“ au fost dirijate publicațiile „dușmănoase“, fasciste, anticomuniste și militariste; acele publicații care proveneau din străinătate și au fost considerate de către cenzură ca aparținând ab ovo acestei categorii, cât și publicații ce sunt incluse pe listele editate special în acest scop de către minister. Nu este vorba despre două liste, concepute pe baza unor criterii gradate diferit - unul pentru fondurile documentare și altul pentru cele speciale - ci, pur și simplu despre aceleași liste, considerate însă sub aspecte ce se dedublează reciproc. Este cert însă faptul că, potrivit acestei dispoziții, atât fondul documentar, cât și cel special fuseseră - din motive politice și ideologice - *separate* de fondurile uzuale și că aceste fonduri au fost luate în evidențe și/sau depozitate în mod distinct și în condiții de securitate sporită.

Nelămuririle conceptuale trădează însă și aici o apropiere de structură între caracterul *discret* al fondurilor documentare și cel *secret* al fondului special. De aceea, în art. 5 al acestei instrucțiuni, se acordă conducerii bibliotecilor o libertate considerabilă în clasificarea tipăriturilor într-una sau în cealaltă categorie de fonduri. Această „libertate“ este impusă de acea nevoie a organelor de decizie de a avea în biblioteci și în bibliotecarii implicați, *parteneri activi* în realizarea acestor sarcini extrem de complexe și costisitoare și care implica, în principiu, punerea totalității bibliotecilor și colecțiilor la dispoziția momentului conjunctural actual (împreună desigur cu menținerea orientărilor ideologico-politice mai generale). Cu cât își pierd - treptat - structurile interne ale bibliotecilor, rolul lor activ-întreprinzător în supravegherea politică a fondurilor bibliotecărești, cu atât își pierd din importanță fondurile documentare ca fonduri discrete. Dizolvarea acestor fonduri prin Instrucțiunile nr. 1003 din 15 august 1968 al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă este însă departe de a înlătura nelămurirea conceptuală. Dimpotrivă, prin însăși denumirea lor de „documentare“, ele se greșesc pe una din tulpinile esențiale ale activității oricărei biblioteci serioase. Desființarea „fondurilor documentare“ nu putea deci însemna în nici un caz și desființarea activității de documentare din biblioteci, activitate care trebuia prin urmare să se redefinească în niște condiții obscurizate de chemări eterogene. Apoi, ordonând reclasificarea publicațiilor din fostul „fond documentar“ *ori* din fondurile uzuale (denumite „de circulație curentă“), *ori* din cele de „circulație specială“ se realizează în parte și un transfer semantic de la „documentar“ la „special“ - adică de la „discret“ la „secret“ - transfer favorizat și de statutul anterior al „fondului documentar“.

Potrivit acestei circulare, fondurile de „circulație specială“ cuprind acele tipărituri ce nu corespund politicii partidului comunist și a guvernului, ce blamează țara și poporul român; publicații ce

provin din străinătate și sunt orientate aici de către cenzură și, în sfârșit, publicațiile cu conținut obscen. Trebuie remarcat că și această dispoziție re-formulează în mod expres acea sarcină, conținută și în celelalte circulare, de a ține *evidența persoanelor* care consultă publicațiile din fondurile speciale. Este, deci, foarte limpede formulată exigența *permanentă* ca aparatul bibliotecăresc de aplicare a dispozițiilor, să urmărească *temele* în care specialiștii sunt interesați la un moment dat. Această exigență este de altfel întărită și de către circulara Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă din februarie 1981. Este clar că ea vizează controlul preocupărilor acelor cititori care au obținut aprobarea necesară consultării publicației solicitate din „fondul special“. Iar acești cititori sunt denumiți de chiar aceste circulare ca fiind „specialiști“, „cercetători“ etc...

Aceste nelămuriri conceptuale pot totuși alimenta *impresia* că fondurile secrete constituie de fapt o protecție de tip documentar asupra publicațiilor. Că în fond, acolo, publicațiile sunt păstrate potrivit exigențelor demne de rarități. Or, aceste impresii nu corespund realității. Este însă adevărat că, spre deosebire de fluctuațiile din anii '50 și '60, rolul activ al aparatului intern-bibliotecăresc în inițierea secretizării tipăriturilor *scale* în deceniile șapte și opt. Întreg cortegiul de inițiativă, de decizie și de control se concentrează în mâinile organismelor centrale. Astfel, o adresă a Comitetului Județean Cluj al Consiliului Culturii și Educației Socialiste din anul 1988 invocă, ca temel al întocmirii unei liste de secretizare, *șapte* adrese anterioare cuprinzând perioada august 1971 și mai 1988. *Nici una* însă din aceste adrese nu a intrat prin corespondența secretă a bibliotecii. Acest fapt arată că ele nu au fost aduse nici la cunoștința conducerii bibliotecii și nici la cea a aparatului care a operat efectiv retragerea publicațiilor, ele fiind în fond păstrate ca secrete la un nivel *superior*. Tot de aici reiese și această tendință a acestor decenii de a reduce transparența *în*

interiorul sistemului național de secretizare a publicațiilor, în paralel cu concentrarea transparenței la vârf. Pare însă specifică anilor '70-'80 orientarea ca, împreună cu transformarea aparatului intern al bibliotecii în simplu executant docil și supraveghetor vigilent, să i se acorde sarcini mai extinse și mai variate în privința *observării* cititorilor care consultă publicațiile fondului secret. Notele „informative și de convorbiri“ solicitate cu privire la „vizita“ în bibliotecă a unor cercetători - în special din străinătate - care apar - probabil - în urma misteriosului H.C.M. nr. 18 din 1971, sunt elocvente în această privință.

Pentru a clarifica însă acea impresie că fondurile secrete constituie sau nu o protecție de tip documentar, este necesar să analizăm *modul* în care s-a efectuat *practic* retragerea publicațiilor, cât și *caracterul profesional* al operațiilor „biblioteconomice“ prin care acestea s-au realizat în mod concret.

La fondul secret publicațiile au ajuns în primul rând pe baza listelor de secretizare. În acest caz, fiindcă este vorba despre tipărituri *deja* prelucrate biblioteconomic, au fost îndepărtate fișele publicațiilor din cataloagele sistematice și alfabetice publice și - după caz - interne ale bibliotecilor. Au fost identificate și îndepărtate toate exemplarele publicației din depozitele fondurilor de circulație curentă, cât și din rafturile cu acces liber. O bună parte din exemplare au fost orientate la topit. Exemplarele rămase au fost depozitate separat, asigurându-li-se securitatea cuvenită. Nu se știe dacă din fișele îndepărtate din cataloagele externe, publice, s-au constituit sau nu cataloage ale fondului secret, acestea având un regim identic cu fondul însuși.

În depozitele astfel constituite și asigurate se permite doar accesul persoanelor confidente. Într-un mod asemănător s-a procedat, *în al doilea rând*, cu acele publicații care, deși nu figurau pe listele secrete prohibitive, se aflau totuși în fondurile bibliotecilor și satisfăceau acele criterii de secretizare care au fost cunoscute de

către aparatul de confidențe a instituțiilor. Am văzut că aceste criterii au fost extrem de generale, relativizante și chiar obscure. Pe baza lor s-au întocmit - din inițiativa bibliotecilor și a aparatelor confidențiale din instituții - liste prohibitive complementare care după aprobarea lor de către minister au devenit echipotente cu listele de secretizare inițiale și valabilitatea lor a fost extinsă și asupra fondurilor altor biblioteci. În circulara deja prezentată din anul 1960 această operație este încurajată și solicitată într-un paragraf separat. Acest aspect evidențiază faptul că aparatul confidențial de bibliotecari nu a fost doar un factor de execuție mecanică, ci și-a asumat un rol activ, inițiator chiar, în scoaterea secretă a publicațiilor din circulație. Tot în acest fond au ajuns - *în al treilea rând* - publicațiile străine dirijate aici nemijlocit de către cenzură, respectiv direcția presei. Ele au trecut doar printr-un procedeu de inventariere (care în sine *mi* constituie prelucrare biblioteconomică propriu-zisă), fiind „ordonate” în depozitul secret în funcție de anul de intrare și a numărului de inventar. Despre existența acestor publicații în bibliotecă nici bibliografii, nici bibliotecarii însărcinați cu informarea cititorilor nu au cunoștință. La toate acestea se adaugă, *în al patrulea rând*, acele tipărituri care au fost achiziționate de biblioteci prin rețeaua de schimb internațional și care au fost dirijate în acest fond de către aparatul confidențial intern în cooptarea unei asistențe confidente, de specialitate externă, utilizând criterii identice. Nici această categorie nu a trecut prin vreo prelucrare biblioteconomică, deci nu a fost în nici un fel de circulație.

Aceste căi de orientare a publicațiilor în depozitele secrete descrise aici nu pot fi, desigur, absolutizate. Este o sarcină viitoare a istoriei bibliotecilor și a politicii culturale să lămurească, în ce perioadă și instituție, care din aceste procedee au fost utilizate cu precădere. Constituie însă un fapt că, în genere, specialiștii și cercetătorii puteau solicita aprobarea nominală din partea conducerii

bibliotecilor doar pentru publicații a căror existență în bibliotecă o puteau depista... deci, pe care o puteau regăsi în vreunul dintre cataloagele ei... Ceea ce este însă important pentru noi acum, când analizăm diferențele ce există - în ciuda neclarităților conceptuale - între publicațiile fondurilor documentare și ale celui secret, este faptul că fiecare dintre aceste operații și procedee de „trecere în fondul secret“ a publicațiilor se înlăptuiește ori prin *demolarea* prelucrării biblioteconomice existente *deja*, ori prin *eludarea* parțială sau completă a exigențelor unei prelucrări biblioteconomice profesioniste. *Constituirea fondurilor secrete de bibliotecă se realizează, deci, printr-o cu totul altă orientare profesională decât cea solicitată de grija detaliată și cuprinzătoare în vederea conservării, prelucrării și mai ales a valorificării documentare.*

Există, desigur, numeroși factori care *limitează* și determină în fond accesul la colecțiile fondurilor unor biblioteci. Este altul accesul într-o bibliotecă municipală publică decât cel dintr-o bibliotecă universitară, destinată în primul rând studenților, cadrelor didactice universitare și cercetătorilor. Accesul în biblioteca unui institut de cercetare este și el diferit de cel de la biblioteca unei întreprinderi. *Tipul de bibliotecă* circumscrie, deci, atât categoriile de cititori care au acces la fondurile ei, cât și structura tematică și culturală a colecțiilor ei. Tot așa limitează accesul la colecțiile unei biblioteci și valoarea istorico-culturală și documentară a publicațiilor ei. Cărțile rare și unicatele sunt puse peste tot la dispoziția cititorilor cu grijă și precauție și peste tot această precauție este însoțită, de regulă de o atenție sporită față de conservarea și utilizarea lor. Preocuparea de conservare a valorilor documentare cere adesea depozitarea lor separată și limitarea accesului la ele prin punerea lor *doar* la dispoziția specialiștilor. *Paralel* cu această limitare însă, munca de documentare presupune *punerea în valoare* a acestor colecții prin studiul lor istorico-cultural aprofundat; prin editarea

catalogelor lor; prin editarea facsimilelor și a edițiilor critice și, nu în ultimul rând, prin expoziții publice. Totuși este caracteristic cercetării și valorificării documentare că ea aduce la lumină documentul *însuși* împreună cu destinul și orizontul său istorico-cultural propriu. De aceea, „punerea la dispoziția cercetătorilor și specialiștilor“ a unor valori documentare *nu* înseamnă deloc în mod automat și valorificarea lor *documentară propriu-zisă* și aceasta este cu atât mai adevărat cu cât operația „punerii la dispoziție“ este mai discretă ori secretă. Este evident că, în pofida nelămuririlor datorate apropierei semantice artificiale dintre fondurile documentare și cele secrete, publicațiile inserate în fondurile secrete de bibliotecă nu pot fi *ab ovo* - deci, indiferent dacă ele au sau nu o valoare documentară în sensul explicat mai înainte - supuse unei asemenea valorificări. Iar introducerea criteriilor de conjunctură politică în *organizarea discretă* a fondurilor propriu-zis documentare, cât și trierea politico-conjuncturală a specialiștilor care obțin accesul la ele, atinge însuși rostul științific cultural, dar și profesional-documentar al acestor colecții.

Am văzut că unul dintre elementele principale ale constituirii fondurilor secrete a reprezentat dispariția din sfera publică a interdicțiilor cu privire la publicații. Desigur, prin aceasta interdicțiile nu au dispărut, ci au trecut printr-o modificare a cărei natură a fost analizată în capitolul anterior. Reamintim totuși că, în general, prin interdicție se înțelege o normă cu caracter prohibitiv, acceptată de către indivizii unui grup ca regulator al comportamentului lor, incluzând conștiința faptului că încălcarea ei atrage după sine aplicarea unor sancțiuni. Interdicțiile retrase din sfera publică în cea secretă se „îmbogățesc“ automat cu cea privitoare la *divulgarea* lor. Dar, să nu uităm că secretul - în cazul de față interdicția secretă asupra publicațiilor - vizează în primul rând creionarea unei anumite fizionomii ale sferei publice a *lecturii*. Interdicțiile secrete - chiar cele cu privire la divulgarea caracterului

lor secret - nu-și pierd prin urmare contactul cu sfera publică. Un atare rol a îndeplinit legislația ce viza reglementarea manipulării secretului de stat.

De aceea nici politica culturală generală nu poate fi înțeleasă fără lămurirea problemei fondurilor secrete din biblioteci, dar nici invers, fondurile secrete din biblioteci nu pot fi înțelese fără a lua în considerare întreaga rețea și întregul agregat al unei *practici politice secrete generalizate*.

Observarea listelor de secretizare ne permit câteva remarci cu privire la concepția și tehnica alcătuirii lor. În acest context trebuie avut în vedere, în primul rând, faptul că interzicerea și secretizarea tipăriturilor realizează, în domeniul publicațiilor apărute deja, efecte comparabile cu cel al *cenzurii* în domeniul publicațiilor aflate în curs de apariție. Secretizarea publicațiilor este astfel, în primul rând, o aplicație în planul trecutului, a criteriilor cenzurale actuale. Aceasta imprimă listelor de interdicții un caracter *retrospectiv*. Acestei trăsături i se asociază, în mod firesc, caracterul lor *repetitiv*. Repetitivitatea îndeplinește mai multe funcții. Reluarea interdicțiilor la diferite intervale de timp garantează creșterea probabilității aplicării complete și a identificării a cât mai multor exemplare din anticariate și biblioteci particulare, intrate în posesia bibliotecilor prin confiscare sau donație. Apoi, reluarea unor interdicții, emise într-un interval de timp anterior și includerea lor într-o listă actuală contribuie și la învăluirea și asigurarea scopurilor principale, a țintei conjuncturale adevărate, asupra căreia se concentrează, în fond, lista prezentă. Căci în felul acesta se realizează și manipularea operatorilor ce pun în aplicație interdicția secretă, opacizându-le conștiința cu privire la propria lor activitate.

În concluzie, se poate spune că sistemul fondurilor secrete de bibliotecă face parte din ansamblul politicii și în special al *politicii culturale* comuniste. Ca atare, principiul lor este fundamental *diferit* de orice practică anterioară sau contemporană de îngrijire

a accesului la publicații. Această practică a realizat o *instrumentalizare* politică, culturală și profesională a bibliotecilor, care, în extindere și în amănunțime nu poate fi asemănat cu nici o altă practică apropiată, căci chiar fascismul și național-socialismul au conceput epurarea bibliotecilor prin arderea publică a cărților. Chiar și Inchiziția a supravegheat circulația cărților interzise, pe baza listelor publice de prohibiții.

Aceasta explică și de ce, în dicționarele de biblioteconomie nu întâlnim termenul de „fond secret de bibliotecă”. *Apusul mi s-a confruntat cu această problemă, iar Estului i-a fost interzisă*. Cu atât este mai important ca astăzi, când avem deja posibilitatea de a ridica problema fondurilor secrete, s-o facem cu seriozitatea și consecvența cerute de importanța istorică a unui subiect inedit.

În urma analizelor noastre suntem deja în măsură să formulăm o „definiție” a termenului de „fonduri secrete de bibliotecă”. Ele sunt *fondurile bibliotecărești constituite în urma interdicțiilor secrete a publicațiilor*.

Această definiție însă trebuie și poate fi analizată mai în profunzime. Fiindcă ea aduce și fixează în discuție un element cu totul *nou* față de analizele anterioare despre conceptul juridic comunist al secretului. Chiar și pe treapta și în ipostaza sa cea mai *cuprinzătoare*, conceptul legislativ tipic socialist al secretelor de stat nu se referă până acum decât la „orice date și informații *nedestinate* publicității”. Ori, în cazul fondurilor secrete de bibliotecă, „obiectele” ce cad sub incidența interdicțiilor secrete sunt chiar *publicațiile*, adică obiecte ce au fost de la început concepute și realizate ca fiind destinate expres sferei publice, adică *publicității*. Cum este posibil așa ceva?

Publicațiile, desigur, nu pot fi în nici un caz secrete. Prin urmare, *interdicția secretă* este aceea care le cuprinde și transbordă publicațiile în sfera secretului. Deci, tematizarea fondurilor secrete de bibliotecă ne trimite iarăși înapoi la zona reglementărilor

publice a secretelor și ne obligă să o problematizăm dintr-un unghi de vedere pe care aceste reglementări, în sine, îl țineau închis. Această calitate a *tematicii* fondurilor secrete de bibliotecă îi conferă un caracter și un rol privilegiat atât în problema raportului dintre secret și socialism, cât și în cea a categoriei secretului. Căci ea ne prezintă chiar orizonturile categoriale *ultime* ale raportului dintre secret și sfera publică.

„Obiecte“ produse și destinate în mod expres publicității nu pot fi asimilate și încorporate *in mod asigurat* de către interdicții secrete decât atunci și acolo, unde și când aceste interdicții ajung să reprezinte limitele *abstracționale* ale secretului însuși.

Trebuie, deci, să reluăm și să aprofundăm analiza *spiritului* reglementărilor legislative a secretului, acolo unde am întrerupt-o, considerând-o ca fiind ultima treaptă de expansiune și de asimilare a formei tipice a secretului în socialism, adică a secretului de stat. Am văzut că acolo i s-a asimilat secretului de stat - la un grad inferior - „*orice*“ dată sau informație nedestinată publicității“. Am stabilit că aceasta înseamnă de fapt că *toate* datele ce nu sunt inițial destinate publicității sunt considerate de această legislație ca fiind secrete (de stat de rang inferior). Problematika fondurilor secrete de bibliotecă ne arată însă că aceasta este una, dar nu unica interpretare (utilizată efectiv și *mi* dată de noi) a termenului de „*orice*“. „*Orice*“ nu înseamnă, deci, pentru această legislație neapărat și numai „*toate*“, ci și propriu-zis „*orice*“, adică: *la nevoie* ea înseamnă „*oricare*“, „*oricând*“, „*oricum*“, adică „*oricare*“ considerent strategic și „*orice*“ moment conjunctural.

Este important să observăm că nu este vorba aici de utilizarea plurisemantică a termenului de „*orice*“, ci că sensul său *propriu-zis* dat de legislație și de practică este cel descris (adică „*oricare*“, „*oricând*“, „*oricum*“), care prin extinderea abstracțiunii sale, nu numai îl încorporează, dar îl și întemeiază pe celălalt. Este la fel de important să vedem că termenul „*orice*“ își primește acest sens

fundamental, nu *din afara* spiritului legislativ comunist și nu din surse eterogene, ci el izvorăște chiar din specificul acestei legislații. Căci, transformând legislația secretei în *formele* interdicționale publice *goale* ale secretului de stat *însuși*, socialismul pune de fapt întreaga viață publică a societății la dispoziția virtual-discreționară a categoriei secretului. În socialism, deci, într-adevăr „orice“ poate fi interzis în secret; „orice“ - chiar și faptele cele mai publice în constituția esenței lor - pot fi „atrase“ în sfera categorială a secretului.

Trebuie observat apoi că, deși noi am pornit la studiul secretului, concepându-l inițial ca *existențial*, analiza noastră ne-a condus totuși la o categorie a secretului instructurată *ca formă*. Nu *analiza* noastră a înstrăinat însă secretul, transformându-l pe neobservate într-o formă goală, ci chiar modul în care existențialul secretului „funcționează“ în socialism este acela care-l golește de conținutul său existențial.

Volumul de față oglindește autinomia fixată în definiția fondurilor secrete, prin gruparea separată, pe de o parte a actelor și documentelor lor secrete constitutive și, pe de altă parte, a listelor selective de autori și titluri de publicații trecute în aceste fonduri la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga“ din Cluj.

Aceste documente - luate în sine - prezintă *astăzi* fondurile secrete sub forma „fostelor secrete“. Pentru înțelegerea lor adevărată este, de aceea, necesară o orientare metodologică *avertizată* în prealabil.

Ce ne-ar arăta și *ce* ne-ar spune despre el însuși fondul secret *dacă* el s-ar prezenta singur în fața unor întrebări ne-avertizate. În primul rând ne-ar striga că el, ca atare, *nici nu a existat!!!* Ceea ce a existat „în realitate“ - ne-ar spune în continuare - este un fond al *publicațiilor interzise* a căror circulație publică a fost, ce-i drept, blocată, dar însuși existența acestor fonduri în bibliotecă stă ca mărturie și dovadă pentru grija cu care ele au fost conservate -

în pofida caracterului lor interzis - ca *documente* pentru cercetarea istorică viitoare. Și apoi - ar continua el deja mult mai înfipt în adăpost - interzicerea publicațiilor este, pe de o parte, un act public, ori public fundamentat și, pe de altă parte, ea este o practică milenară deja obișnuită care nu trebuie să ne mai mire astăzi în mod deosebit. De aceea - ar grăi el mai departe - expresia de „fond secret“ nu este decât rezultatul arhicunoscutei *imprecizii* a limbajului cotidian, fiindcă ea nici nu se regăsește în dicționarele „științei biblioteco-nomice“.

Iar dacă după acest răspuns am adresa - așa cum ne invită răspunsul însuși - întrebarea, tot neavertizată, *textelor* reglementărilor *publice*, legislative, ale secretului, atunci ele ne-ar răspunde că: s-ar fi putut întâmpla să fi existat sau să mai existe fonduri secrete de bibliotecă, dar ele izvorăsc din natura intimă a profesiei și *serviciului* de organizare bibliologică a colecțiilor. În calitatea lor de secrete inocente de serviciu noi le oferim doar o protecție publică exterioară, fără să fim însă într-o conexiune tipică, cuprinzătoare ori sistemică cu ele.

Acestea sunt - iată - principalele aparențe și măști pe care le poartă și ni le prezintă și astăzi fondurile secrete de bibliotecă atunci când ele ni se arată în hainele „fostelor secrete“. De aceea, străpungerea acestor aparențe și măști constituie ea însăși - și nu este posibilă fără - o lucrare de *emancipare*. Acest demers conduce la concluzia că „fostele secrete“ *nu trec singure*, ci dimpotrivă, caracterul lor secret rămâne ne-trecut tocmai atunci când se pe-trece „trecerea“ lor „în trecut“. Iar înțelegerea teoretică a specificului ontologic și metodologic al „fostelor secrete“ face parte din acest demers de emancipare. Ea trebuie dusă de aceea mai departe - și până la capăt - în direcția demontării aparențelor, a măștilor și a nelămuririlor conceptuale.⁸

Pe acest drum trebuie, deci, reluate și fixate contextele specifice în care apar anumiți termeni, cât și conținutul lor funcțional

în documentele constitutive și însoțitoare ale fondului secret. Astfel termenul de „publicații interzise“ apare în două contexte complet diferite. Primul este cel al documentelor din anii 1945 - 1948, unde el desemnează o interdicție propriu-zis publică asupra publicațiilor. Reapărând în actele *secrete* ale fondului secret, termenul nu poate fi înțeles și interpretat de aceea decât dacă luăm în considerare caracterul și contextul secret al interdicției, deci dacă accentul gândirii interpretative se menține *mai apăsător* pe „elementul“ *secret* al interdicției decât pe cel al „interdicției“ însăși. Apoi apare în mod sistematic în aceste documente termenul de „fond special“. El trebuie privit cu circumspecție, în primul rând nu pentru că nu ar fi „corect“ ori „adevărat“, ci fiindcă adevărul lui *este gol*. Altfel spus, din expresia „fond special“ *lipsește* tocmai ceea ce *specifică* fondul respectiv. Or, acest specific este chiar caracterul lui *secret*.

Din toate aceste motive este încă imposibil să se facă o analiză, și cu atât mai puțin o evaluare a *continutului* fondului secret. Nu se cunoaște precis nici măcar numărul total al volumelor de publicații, cărți și periodice, care au fost orientate acolo și nici structura lor tematică exactă. În ciuda - sau poate chiar din cauza - drasticității manipulării secrete a publicațiilor, evidențele fondului sunt extrem de sumare, iar nivelul lor de prelucrare biblioteconomică este foarte scăzut. Nu există nici cataloage alfabetice și nici sistematice complete, iar indecizia atitudinii de după decembrie 1989 față de acest fond a făcut posibil ca o parte din publicațiile lui să fi fost - probabil - dizolvate în fondurile uzuale, fără a mai putea ști vreodată ceva despre trecutul lor petrecut în aceste depozite.

Stabilirea - măcar în procente - a numărului volumelor în limba română, maghiară, germană, engleză, franceză etc. dirijate la fondul secret, cât și analiza lor tematică va cere o muncă imensă și îndelungată.

Ceea ce se poate spune însă cu certitudine este faptul că, prin conținutul și mesajul său simbolic, acest fond țintea distrugerea și obstrucționarea oricărui tip de autonomie mentală, culturală și instituțională, atât de necesar fiecărui segment al societății civile. Dincolo de aceasta însă, cu greu se poate spune ceva sigur cu privire la articulațiile conținutului lui. Apoi, reconstituirea fluctuațiilor, motivațiilor strategice și conjuncturale care au influențat în diverse perioade deciziile de orientare a diferitelor publicații în depozitele fondului secret este îngreunată atât de lipsa cercetărilor similare în arhivele noastre autohtone, cât și de raritatea sintezelor sistematice mai detaliate ce ar putea oferi un fundal de istorie românească contemporană pentru înțelegerea adecvată a fenomenului.

Și din aceste motive încercarea de față nu și-a propus decât să facă primii pași în punerea problemei și în schițarea ariei ei de cuprindere.

(Datorez mulțumiri colegului meu, dl. Meister Robert, pentru sugestiile și sollicitudinea lui).

NOTE:

1. Pentru a ușura orientarea în tematică, am întocmit, la sfârșitul acestui studiu, o bibliografie - selectivă - a operelor care ni s-au părut cele mai importante despre secret și „domeniile” lui. Trebuie totuși precizat că studiul nostru are, în primul rând, surse autonome, izvorând din modul nostru particular de întâlnire cu această problemă. De aceea, tot cu scopul de a înlesni orientarea în tematica secretului, notăm aici câteva dintre publicațiile noastre dedicate - în decursul anilor - acestei probleme: *Titok, leplezés, zárolt valóság* (Secret, învăluire, realitate închisă). În „Korunk”, Cluj nr. 10/1982; *A titokról* (Despre secret), în volumul „Bábel tornyan” (Turnul Babel), București, Ed. „Kriterion”, 1983; *Information und Geheimnis* (Informație și secret), în Biblioteca și

Învățămintul, B.C.U. Cluj, vol.VIII, 1984; *A titok és kategórialis szerkezete* (Secretul și structura lui categorială), în Magyar Filozófiai Szemle, Budapest, nr. 1-2/1986; *A titok Beavatás, halgatás, alarc* (Secretul. Inițierea, tăcerea, masca), în Kapu, Budapest nr. 4/1991; *Titok es tilalom* (Secret și interdicție), în Korunk, Cluj, 4/1991; *Le complot. Serment et secret* (Complotul, Jurământul și secretul), în Politica Hermetica, Paris, tome 6/1992; *Georg Simmel és a titok szociológiája* (G.Simmel și sociologia secretului), în Café Babel, Budapest, nr. 3/1993; *Fonduri secrete sau fonduri interzise?*, în Tribuna, Cluj, nr. 44/1994; *Fonds secrets ou fonds interdits?*, în Bulletin des Bibliothèques de France, Paris, nr. 6/1994.

2. Ceea ce Heidegger numește „existențial” ar putea fi redat aici - mult simplificat - în felul următor: ca termen, existențialul mai degrabă exprimă decât numește modurile de a fi specifice omului (Dasein-ului), spre deosebire de categoriile ce surprind ființarea neumană, „obiectuală”. Vezi M.Heidegger - *Sein und Zeit*, Halle, 1935, p. 44.

3. În analiza sa existențială, Heidegger acordă spații largi examinării a ceea ce el numește in-autenticitate (*Uneigentlichkeit*) în existența factică a omului (a Dasein-ului). El admite că in-autenticitatea nu înseamnă o existență de grad inferior, o existență mai redusă ci, dimpotrivă, o posibilitate care domina *cu precădere* existența umană factică. Una dintre formele acestei dominații este, de exemplu, „reificarea conștiinței” (*Bewusstsein zu verdinglichen*). „Dar ce înseamnă de fapt această reificare?” se întreabă el pe ultimele pagini (p. 437) ale lui *Sein und Zeit* și nu răspunde decât cu un lung șir de alte întrebări...

Dar ce altceva înseamnă această „reificare” decât faptul că Dasein-ul omului, aflându-se cu precădere în posibilitatea in-autenticității existenței sale, tinde în modurile sale factice de a fi, să-și „denatureze” esența originară, existențială a acestor moduri de a fi și astfel să dobândească structura solidă a „obiectelor” și a „lucrurilor”. Dar aceasta înseamnă, în același timp, că din analiza existențială categoriile *nu* pot fi eliminate în totalitate.

De aceea, expresia „categoria secretului” are această sarcină dificilă de a ține *laolaltă* atât aspectele esenței existențiale, cât și pe cele solid-

obiectuale ale *fenomenului* secretului. Adică de a exprima faptul că, prin însăși *intenția* de a secretiza, Dasein-ul *este obligat* să se angajeze într-un proces ce comportă *anumite* reguli specifice și solide. Aceste reguli nu provin însă *din afara* secretizării, ci se nasc, se creează sau se recrează în și prin secretizarea însăși. *Fără* a crea, *fără* a recrea sau a respecta aceste reguli, „acțiunea” lui *ori* eșuează *imediat* și se desființează, ori devine *altceva* decât secretizarea.

„Categorie” nu înseamnă, deci, aici un „concept” sau „instrument” logic sau gnoscologic, utilizat în surprinderea prin abstracțiune a varietăților incidentale ale unor „fenomene” și nu înseamnă nici o entitate ideal-spirituală ce ar funcționa în spatele proceselor efective. Căci *categoria* este tocmai efectivitatea instructurată a *fenomenului* secretului însuși, conceput - într-o înțelegere fenomenologic-descriptivă - ca *existențial*.

Notăm doar că obiceiii-dezvoltării asemănătoare i-au fost aduse concepției lui Heidegger și de către Paul Ricoeur în *Temps et récit*, Tome III, Edition du Seuil, Paris 1985, p. 90-147.

4. Raportul și opoziția sferei private și a celei publice este desigur extrem de complicat și dinamica lui este istoricește structurată. Etimologic și antropologic sfera privată se naște printr-o *privațiune* adresată vieții publice de către intimitatea persoanei și a relațiilor sale particulare. Această privațiune este - dacă nu în hotarele sale concret-individuale, dar în limitele sale esențiale - recunoscută, acceptată și chiar apărată de reglementările vieții publice. Viața publică admite îndreptățirea delimitării private a vieții intime ca fiind sfera necesară întemeierii și dezvoltării personalității umane și a relațiilor sale personale, fiindcă ea *nu* vizează *direct influențarea* sferei publice, ci creionarea unei fizionomii particulare, pe baza căreia persoanele private își pot dobândi roluri publice.

Apărarea vieții private de către reglementările sferei publice se realizează și sub *numele* juridic al „*secretului vieții private*”. Acest fapt, însă, din punctul de vedere al înțelegerii esenței categoriale a secretului, este de-a dreptul derutant. Va trebui de aceea să zăbovim, pe scurt, în analiza și demontarea lui. Ce conține, deci, acest secret și *al cui* este el de fapt? Căutând însă răspunsul la această întrebare vom observa că, în

mod efectiv, în mai toate reglementările juridice. ceea ce se înțelege prin „secretul vieții private” nu se referă în conținut decât la *secretul profesional* al funcționarilor publici sau la cel al unor profesii mai speciale. Ce altceva este, în fond, „inviolabilitatea secretului corespondenței” etc., decât secretul profesional al funcționarului poștal, adică o reglementare ce-l obligă să nu violeze, să nu divulge și să nu utilizeze fraudulos conținutul unui mesaj poștal, indiferent dacă el este expediat într-un plic închis, sau carte poștală deschisă ori pe cale telegrafică. Secretul medical, cel al notarului public și al avocatului, secretul spovedaniei etc. este, în fond, o reglementare a *secretului profesional* al cărui conținut însă este constituit din *datele vieții private*.

Structura eterogenă a conceptului juridic al „secretului vieții private”, produce și alimentează impresia - în fond greșită - că în opoziția și contactul sferei private și a celei publice se nasc automat *secrete*. Adică impresia că originile, rădăcinile și articulațiile categoriale ale secretului trebuie căutate în *automatismul* opoziției dintre sfera privată și cea publică. Prin urmare, gândirea care dorește să stabilească specificul raportului dintre *secret* și *sfera publică* este imediat *deturnată* în direcția raportului - altfel specificat - a sferei private și a celei publice.

Neavând aici spațiu pentru o analiză mai detaliată, vom încerca să clarificăm această problemă, *contrastând* două șiruri de „secrete”, pentru a vedea adevărata lor natură. Este vorba despre faptul că, *pe lângă* „inviolabilitatea secretului corespondenței etc.”, se naște și înflorește „*poșta secretă*” și controlul secret al corespondenței etc.; *pe lângă* secretul profesional al avocatului se naște și înflorește „*tăimuirea infractorului*” de către avocat etc... Care este însă *diferența* dintre aceste două șiruri de „secrete”? În mod evident aceea că datele, conținuturile informaționale ale „secretului vieții private” *nu sunt secrete*, ci pur și simplu private, iar cele ale celuilalt *sunt secrete* tocmai ca date și informații. Datele *secrete* se transmit prin poșta secretă și *secretul înfracțiunii* este cel tănuit în birourile avocaților...

În primul caz secretul vieții private este un „*nomen iuris*” - impropriu - ce împiedică, în fond, înțelegerea secretului, iar în cel de-al doilea caz secretul funcționează propriu-zis. Altfel spus, secretul este, propriu-zis,

o modalitate de influențare, de impunere și de dominație - efectivă ori simbolică - asupra sau în vederea sferei publice. Numai acolo putem vorbi propriu-zis despre „secretul individului”, despre „secretul persoanei” etc., unde și când el are un conținut și algoritm procedural specific, prin care persoana - de alături „privată” juridic - intenționează să realizeze influențarea dominativă a unui segment al vieții publice. Chiar și tănuirea consecventă și circumspectă - prin secret - a unui defect de personalitate sau a unei întâmplări amalgamate a vieții private etc. se realizează pentru inducerea sistematică în eroare a sferei publice, cu scopul de a prezenta o imagine publică a persoanei care să-i favorizeze menținerea sau înaintarea în rol și statut *în spațiul public*. Însăși recurgerea la secret arată că practic, secretizantul nu se mulțumește niciodată cu „apărarea” oferită de reglementările „inviolabilității secretului vieții private” și pe care nici nu le consideră ca fiind „apărare de secrete”, ci inițiază *el însuși* strategii particulare pentru garantarea secretului lui.

5. Să nu uităm însă că, în multe cazuri, însuși *modul* de a ajunge la putere a partidelor comuniste - fraude electorale etc. - era de așa natură încât, pe de o parte, solicita *imediat* secretizarea lui, iar, pe de alta parte, crea de la început o criză de legitimare pe care ele trebuiau s-o domine prin ținerea în cel mai strict secret a „celor întâmplate”. De la începuturi, deci, - strict vorbind - legalitatea acestei puteri este grav atinsă de secreta lor lipsă de legitimare.

Mai trebuie să avem în vedere și faptul că, chiar și în legalitate aceste partide au formulat pretenția - cel puțin statutară - *secretului ședințelor de partid*. El consta în cerința ne-divulgării celor dezbătute și hotărâte în cadrul ședințelor de partid, pe de o parte celor care se aflau în ierarhii inferioare executive, cât și nemembrilor de partid.

6. Pentru ilustrarea asimilării secretului de serviciu *secretului de stat*, reproducem aici o parte din textul art. 506 în versiunea lui, republicat în 1948: „Art. 506 - Comite delictul de divulgare a secretului industrial sau comercial și se pedepsește cu închisoare corecțională de la 6 luni la 2 ani și amendă de la 4.000 la 10.000 lei acela care:

1). Divulgă un secret licit de comerț sau de fabricație al *unei întreprinderi în care funcționează sau a funcționat*, ori pe care, în

virtutea funcțiunii sale le-a aflat, sau se folosește de acest secret în întreprinderea sa proprie sau a altuia, în scopul de a-si procura sieși sau altuia vreun folos material sau de a cauza vreo pagubă *întreprinderii a cărui secret* l-a divulgat sau folosit” (sublinierile ne aparțin).

Același articol este reformulat în 1953 prin Decretul nr. 202 în mod *univoc* în felul următor: „Art. 506 - Deținerea în afara îndatoririlor de *serviciu* a unor documente ce constituie *secrete de stat*, precum și divulgarea unor *secrete de stat* de către cei cărora le-au fost încredințate sau cei care le cunosc, datorită *atribuțiilor de serviciu*, se pedepsește cu muncă silnică de la 6 la 15 ani”. (sublinierile ne aparțin).

Faptul că aici este vorba de același articol, căruia nu i s-a schimbat - încă - *nici* numărul și *nici* topografia în construcția Codului Penal, arată că, din punctul de vedere al *continutului*, articolul se referă la *aceleași* „date”, pe care însă versiunea din 1948 le consideră ca fiind secrete „ale întreprinderilor etc.”, adică de *serviciu* - iar cel din 1953, ca fiind *secrete de stat*.

7. *Instrucțiunile nr. 198* din 22 februarie 1957 au fost *abrogate* în 1960 prin *Instrucțiunile nr. 3406* din 13 octombrie. Data abrogării este desigur semnificativă: arată că, conducerea partidului a trecut - și cu ajutorul acestor instrucțiuni - cu „bine” peste puternicele și periculoasele valuri conjuncturale care, în alte țări, începând cu 1953 și mai ales în 1956 au condus la mișcări radicale, cât și la schimbarea vârfurilor ierarhice ale partidelor.

În ciuda abrogării elementelor de-a dreptul aberante ale *Instrucțiunilor nr. 198* din 1957, punerea colecțiilor bibliotecilor - prin fondurile secrete - la dispoziția momentului conjunctural, nu a încetat niciodată, ci a continuat practic până-n decembrie 1989.

8. Există, se pare, o tentație naturală a cercetării, de a face abstracție de caracterul „fost secret” al „documentelor” ce-i sunt accesibile în prezent. Ea este un real obstacol ce trebuie în mod conștient și metodic reprimat, pentru a înțelege, în fond, documentele ce se află acum în fața noastră

Tentația constă în a privi aceste documente exclusiv din punctul de vedere al *continutului* lor intrinsec. Se află, de exemplu, acum în fața

noastră o instrucțiune secretă din anul 1960. Noi suntem tentați să căutăm în ea doar conținutul ei, adică de a cerceta doar *ceea ce instruieste* ea în cutare sau cutare problemă. Aflând și fixând acest conținut, cercetătorul este tentat să-l pună la o parte și să se orienteze spre alte documente, pentru a studia ce se schimbă și ce rămâne constant în ele. Cel mai conștiincios, poate, observă și notează faptul că, acele instrucțiuni *atunci* erau *secrete*. *Acum* însă - studiindu-le -le-am aflat conținutul. Și atât!

Numai că, în felul acesta, noi *trecem pe lângă* o serie de întrebări și probleme cu totul esențiale pentru înțelegerea adevărată a ceea ce „a fost”, deși documentul însuși - prin mica ștampilă de pe vreunul din colțurile sale -ne spune că el „este” secret „de serviciu”; „strict secret” etc. Chiar secret fiind, totuși, prin „conținutul” său, el prescrie și reglementează împărțirea *tuturor* fondurilor de bibliotecă. Am omite, deci, întrebarea esențială că, *totuși, cum* este posibil ca un document *secret* să se refere la *totalitatea* fondurilor unei biblioteci și totodată la *toate* bibliotecile dintr-un sistem național, prescriind care are și care nu dreptul de a deține anumite fonduri etc. Cum reglează, deci, un document secret deopotrivă fizionomia publică și cea secretă a unei instituții; ce structuri administrative cu totul speciale implică un atare mod de reglementare și ce modificări sociologice induce el în articularea unor profesii întregi etc.?

Acum, când sperăm că totuși - mai devreme sau mai târziu - se vor deschide cercetării fonduri arhivistice autohtone și când speram că, totuși, acestea vor trezi, mai devreme sau mai târziu, interesul meseriașilor trecutului, aceste probleme și dificultăți metodologice ni se par atât importante cât și de nesurmontat, fără o meditație prealabilă despre categoria secretului și despre locul și rolul lui în trecutul recent al societății noastre socialiste. Pentru că - trebuie să știm - aceste arhive erau - sunt? - în bună parte secrete!

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ ȘI ORIENTATIVĂ
- TEMATICA SECRETULUI -

1. BOUTANG, Pierre: *Ontologie du secret*. Presses Universitaires de France. Paris. 1973.
2. ELIADE, Mircea: *Limbaje secrete*. Extras din „Revista Fundațiilor Regale”. București 1938.
3. ELIADE, Mircea: *Initiations, rites, sociétés secrètes*. Gallimard. Paris 1976.
4. * * *, *GEHEIME GESELLSCHAFT*. Herausgegeben von Peter Cristian Ludz. Heidelberg 1979.
5. HOLSCHER, Lucian: *Öffentlichkeit und Geheimnis. Ein Begriffsgeschichtliche Untersuchung zur Entstehung der Öffentlichkeit in der Frühen Neuzeit*. Stuttgart. 1979
6. HUTIN, Serge: *Societățile secrete*. Timișoara. 1991.
7. * * *, *La JUSTICE face au fonctions sociales du secret*. Michel Couctoux; Fortune Di Ruzza; Jérôme Desmoulin; Jean-Jacques Gleizal. Documentation Français. Grenoble. 1981.
8. KOSELLEK, Reinhart: *Kritik und Krise. Ein Beitrag zur Pathogenese der bürgerlichen Welt*. Freiburg/München. 1959.
9. LAMBERT, Pierre-Arnaud: *La Charbonnerie Française. 1821-1823. Du secret en politique*. Presses Universitaires de Lyon. 1995.
10. NIKOLOV, Elit: *A titok. Tömegkommunikációs kutatóközpont: Műhely Kiadványok*. Budapest. 1982
11. PICHON, Jean-Charles: *Histoire universelle des sectes et des sociétés secrètes*. Tome 1-3. Paris. 1969.
12. * * *, *Politica Hermetica*. Tome 1-7. L'Age d'Homme. Paris. 1987-1994.
13. * * *, *Le Secret*. Textes réunis par Philippe Dujardin. Presses Universitaires de Lyon. Lyon. 1987.
14. * * *, *Le Secret*. in Traverses nr. 30-31 Centre „George Pompidou”. Paris. 1983.
15. SIEVERS, Burkhard: *Geheimnis und Geheimhaltung in sozialen Systeme*. Opladen. 1974.
16. SIMMEL, Georg: *Das Geheimnis und die geheime Gesellschaft*, in G. Simmel: *Soziologie*. 1908.
17. THOUVENIN, Dominique: *Le secret médical et l'information du malade*. Presses Universitaires de Lyon. Lyon. 1982.

CAPITOLUL II

CONSTITUIREA FONDULUI „S“. REPERE CRONOLOGICE ȘI METODOLOGICE

1. Etapa 1945 - 1948

Contextul istoric definit de aceste limite cronologice stă sub semnul politicii antifasciste, antihitleriste, pentru democrație, paralel cu mereu ascendentă insinuare a ideologiei comuniste și a sovietizării țării, mai ales după 6 Martie 1945. În această ambianță tensionată politic, în plan cultural se constată o tendință de continuitate sau de restituire a valorilor interbelice, necontaminate de fascism, legionarism sau totalitarism, în antiteză cu o direcție ideologizantă, comunistă și sovietizantă, care dorește să constituie o cultură de „partid“ sau „de clasă“. Cea de-a doua direcție culturală este articulată de discursul lui Gh. Gheorghiu Dej din 14 noiembrie 1946, înaintea alegerilor parlamentare, în care se arată că întreaga moștenire culturală trebuie „revalorizată“, întrucât „concepția noastră (comunistă n.n.) nu este o soluție de continuitate cu tradițiile culturale“¹.

La 14 octombrie 1947², la Congresul al II-lea al Uniunii Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziariști, se instalează definitiv în discursul epocii proiectul „revoluției culturale“, comunizante și proletarizante, care va deborda începând cu anul 1948 în proletcultism și realism socialist. Într-un cadru configurat de

aceste repere ideologice se plasează fenomenul secretizării fondului de carte și publicații.

Anul 1945 deschide, așa cum s-a arătat, prima etapă în constituirea fondurilor interdicționale sau fondurilor secrete în cultura românească postbelică, conform Decretului lege din 2 mai 1945.³ În expunerea de motive, aferentă acestei legi, întocmită de Ministrul propagandei P. Constantinescu - Iași, se arată că această măsură s-a luat în baza prevederilor Convenției de armistițiu pentru „retragerea imediată din circulație a publicațiilor periodice și neperiodice, reproducerilor plastice și grafice, filmelor, discurilor, medaliilor și insignelor metalice, având un caracter de tip fascisto - hitlerist sau conținând elemente de natură a dăuna bunelor relații ale României cu Națiunile Unite și Uniunea Sovietică“. Această prevedere este o adăugire mai comprehensivă la art. 16 din Convenția de armistițiu referitor la „publicațiuni, spectacole și filme fasciste“. Formulările din expunerea de motive sunt fără echivoc. Pe de o parte, ele au rolul de a determina înlăturarea prin aceste măsuri a „otravei fasciste“, iar, pe de altă parte, ele sunt expresia unui partizanat politic, evident marcat de culoarea politică comunistă a ministrului filosofovietic, P. Constantinescu -Iași, în sensul că înlăturarea explicabilă a publicațiilor fasciste sau de nuanță fascistă sunt o „condițiune primordială“ pentru „reala democratizare a țării ... pentru cimentarea prieteniei noastre cu toate popoarele iubitoare de libertate și pace“, dar, pe de altă parte, supralicitează necesitatea bunelor raporturi cu U.R.S.S.: „în special cu popoarele sovietice de la Răsărit“⁴

În Decretul Regal din 2 mai 1945 (vezi anexa I), la art. 2 nu apare formulată această mențiune „specială“, ea având o exprimare succintă , referindu-se doar la „bunele relații ale României cu Națiunile Unite“.

Mecanismul aplicării acestui Decret lege încorporează patru funcțiuni distincte:

a) *întocmirea* listelor de cărți prohibite pe următoarele nivele tematice: legionară, fascistă, hitleristă, șovinistă, rasistă sau „pasagii dăunătoare relațiilor cu Națiunile Unite“. Elaborarea listelor se face dinspre două direcții de lucru: *centrală* (o comisie interministerială, în componența căreia intră reprezentanți din Comisia de armistițiu, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Artelor, Academia Română și Societatea Scriitorilor Români), și *locală* (tipografii, edituri, librării, anticariate, biblioteci, instituții publice deținătoare de fonduri de carte);

b) *scoaterea și predarea* publicațiilor interzise Prefecturilor județene sau Depozitului Oficiului de Hârtie, în vederea distrugerii lor;

c) *depozitarea* pentru consultare restrânsă sau supravegheată în cadrul bibliotecilor care beneficiază de Depozit legal;

d) *funcția punitivă*, vis-à-vis de eludarea legii (amenzi sau detenție), fapt ce marchează importanța politică a acestei legi subtextuale Convenției de armistițiu.

Tematica cărților propuse pentru a fi scoase din circulație evidențiază, în mod nemijlocit, tendințele politice de a înlătura orice suspiciuni vis-à-vis de prelungirea unei ideologii totalitare, iar, pe de altă parte, de a legitima și prin această acțiune opțiunea României de integrare în ofensiva antifascistă a Națiunilor Unite.

O succintă analiză a listei de cărți scoase din circulație delimitează următoarele segmente tematice sau problematice: *lucrările lui I. Antonescu, M. Antonescu* (35 de titluri), *autori fasciști, legionari* (Italo Balbo - „Centuri înaripate“, 1934, Ion Banea - „Ce este și ce vrea mișcarea legionară“, Adolf Hitler - „Discursuri“ și „Mein Kampf“, Vasile Marin - „Fascismul“, Ion Moța - „Cranii de lemn“, Benito Mussolini - „La nuova politica dell Italia“, Corneliu Zelea Codreanu - „Garda de Fier“ etc.), *lucrări antisemite* (A.C. Cuza - „Problema evreiască“, Cuza, A. Gh. - „Naționalismul nazist și democrația iudeo - masonică“, Davidescu M. - „Primejdia

iudaică“, Hacıu N.A. - „Evreii din țările românești“ etc.), *lucrări antisovietice și anticomuniste* (Andreescu L. - „Zburăm spre Răsărit“, Aymard Camille - „Bolchêvisme ou Fascisme“, Sever Bocu - „Opt luni la Kiev“, Chivaru I. - „Comunismul“, Diaconu A. - „Cătușe roșii. Din traiul românilor sub stăpânirea comunistă“, Gheorghiu C. - „Am luptat în Crimeea“, Grecea C. - „Să ne ferim de bolșevism“, Ionescu Șt. - „De la Petru cel Mare la Stalin“ etc.), *cărți despre Basarabia, Bucovina și Transnistria* (Arbure C.Z. - „Libertatea Basarabiei“, Bănescu M. - „Pe pământul Transnistriei“, Cazacu P. - „Moldova dintre Prut și Nistru“, Ghibu O. - „Ardealul în Basarabia“, Haneș V.V. - „Basarabia noastră“, Mihăescu I. Gib - „Rusoaica“, Netea V. - „Transnistria“, Pădure D. - „Basarabia și Bucovina de Sus“, Popa - Lisseanu, G. - „Basarabia. Privire istorică“, Seișanu R. - „Transnistria românească“ etc.), *doctrina corporatismului* (Alexandrescu P.G. - „Corporativismul mussolinian“, Enescu D. I. - „Studiu pentru organizarea profesiunilor“, Marin V. - „Fascismul. Organizarea constituțională a statului corporativ italian“, Angelescu I. - „Așezământul corporativ“ etc.), *scrieri literare și filosofice naționalist - creștine* (Crainic N. - „Ortodoxie și etnocrație“, „Nostalgiia Paradisului“, „Puncte cardinale în haos“, Davidescu N. - „Nationalismul în presă“, Imbrescu I. - „Apostrofa unui teolog“, Lascarov - Moldovanu Al. - „Evanghelia în război“, Nicolau P. - „Naționalismul constructiv“, Paschia Gh. - „Hristos în strajă“, Roșu N. - „Dialectica naționalismului“ etc.), *scrieri polemice despre francmasonerie* (Casian C. - „Ce este Francmasoneria“, Gheorghiu V. - „Francmasoneria“, Mareș N. I. - „Francmasoneria în filonul „Ecaterina Teodoroiu“. Petrescu T. - „Conspirația lojilor. Francmasonerie și creștinism“ etc.), *scrieri filogermane* (Cotoranu D. - „Viața și forța Germaniei de azi“, Cuza A.C. - „Ce am văzut în Germania“, Hacman N. - „Renașterea Germaniei ca putere mondială“, Ionescu C. - „Munca în Germania național - socialistă“,

Leon N. Gh. - „Noua economie germană“, Raiu M. - „Femeia în Marele Reich“ etc.), *scrieri filoitaliene* (Cosma A. - „Il nuovo ordine italo - romeno“, Fălcoianul A. - „Ce-am văzut în Italia fascistă“, Ionescu Muscel P. - „Viața socială în Italia de astăzi“, Marcu Al. - „Aspecte italiene“, Popescu D. - „Italia de astăzi“ etc.), *scrieri filojaponeze* (Appelius M. - „Japonia de azi“, Bufnea I. - „Pe drumuri japoneze“, Timuș I. - „Japonia de ieri și de azi“ etc.), *scrieri filospaniole* (Arraras I. - „Le Général Franco“, Dragomir I. - „Vin din Spania“, Florescu Th. - „O țară care reușește: Spania“ etc.), *scrieri împotriva Angliei* („Irlanda în infernul englez“, Lymington L. - „Foamete în Anglia“, Appelius M. - „India. Țara lui Ghandi“ etc.).

Alături de aceste teme cuprinse în cărțile scoase din circulație au fost radiate, de asemenea, din circuitul public almanahurile, calendarele, precum și, în cvasitotalitate, *atlasele, ghidurile și pliantele turistice* ale României, întrucât ele încorporau și date despre Bucovina și Basarabia, dorindu-se așadar anularea imperativă a memoriei sau a imaginii României interbelice.

O nouă ediție a repertoriului publicațiilor interzise apare în 1946, intitulată „Publicațiile scoase din circulație până la 1 iunie 1946“, cuprinzând o listă mult mai completă. Dacă ediția din 1945 însuma un număr de 616 titluri, cea din 1946 este amendată cu publicații și periodice, distribuite în funcție de limba în care au fost redactate: în limba română (762 titluri), în limba italiană (243 titluri), în limba franceză (111 titluri), în limba germană (120 titluri), în limba maghiară (607 titluri), având tematici similare celor cuprinse în ediția anterioară.

Aplicarea art. 16 din Convenția de armistițiu a stat sub *semnul urgenței*. Înainte de apariția Decretului lege din 2 mai 1945, Președinția Consiliului de Miniștri, prin adresa nr. 300707 din 20 ianuarie 1945, dispune scoaterea din circulație a „publicațiilor de

propagandă nazistă“ sau „alte documente sau materiale care ar putea influența în rău bunele relații dintre noi și aliați“.⁵

Reconstituirea *mecanismului* de transmitere sau de comunicare a unei asemenea decizii pune în evidență, pe de o parte, ierarhiile de decizie și execuție, iar, pe de altă parte, anumite disfuncțiuni sau chiar formulări echivoce vizând această acțiune. Astfel, ordinul de executare în plan local, în cazul bibliotecii universitare, vine dinspre rectorat spre bibliotecile de specialitate. În adresa nr. 123/9 februarie 1945, semnată de Al. Borza - rector și I. A. Vătășescu - secretar general, către Institutul de Istorie Națională, se comunică necesitatea scoaterii publicațiilor interzise, arătându-se că nu s-a primit încă răspunsul de executare a ordinului. La 17 februarie 1945, directorul Institutului, I. Moga, înaintează, în cele din urmă, o listă cu 75 de cărți scoase din circulație (vezi Anexa II). Semnificativ este faptul că, deși în forma dactilografată, ca director al Institutului este trecut prof. I. Lupaș, numele lui este șters, iar în locul acestuia semnează I. Moga. Trebuie menționat că o parte dintre lucrările istoricului I. Lupaș vor face obiectul cenzurii; astfel, în listele din 1948, nouă dintre lucrările sale sunt trecute în rândul lucrărilor interzise.

Reluările dispozițiilor Președinției Consiliului de Miniștri în alte formulări vădesc neclaritatea și echivocul în executarea lor. Într-o adresă din 6 martie 1945 a rectorului către conducerea Institutului de Istorie Națională se cere „să se *distrugă* (s.n.) toate materialele și documentele aflate la instituția dvs., de natură a influența în rău bunele relații dintre noi și aliați (tablouri, fotografii, cărți etc.)“.⁶ Deci se cere o acțiune mai radicală, adică nu doar scoaterea publicațiilor, ci și distrugerea lor. În același document se face mențiunea că adresa nr. 300707 din 20 ianuarie 1945 a fost comunicată rectorului în 26 februarie de către Chestura Poliției Municipiului Sibiu, iar la sfârșitul adresei se atenționează în mod categoric direcțiunea institutului că de „neexecutarea acestei

dispoziții rămâneți personal responsabil“. Această adresă este, așadar, mai tranșantă, atât din punct de vedere al cerințelor enunțate în ea (distrugerea materialelor și documentelor și, deopotrivă, formularea responsabilităților executantului), precum și prin asocierea ca semn al importanței acțiunii la transmiterea deciziei a unui organism „special“, care este Chestura Poliției. Întrucât această acțiune plana în echivoc și contrarietăți, la 19 martie 1945, rectorul solicită Institutului de Istorie elaborarea unor „măsurî unitare și controlabile“⁷ în acest sens.

Evoluția politică a spațiului românesc după 1947, odată cu abdicarea forțată a Regelui Mihai, înscrie definitiv România în procesul comunizării și sovietizării.

Discursul politic al noilor guvernanți comuniști reverberează cu promptitudine în fenomenul controlului și al cenzurii cărților și publicațiilor, concretizată în „*operația de dezinfectare a sectorului cuvântului tipărit*“⁸. „Index librorum prohibitorum“ este expresia irepresibilă a spaimelor ideologiilor bolșevice, datorită impactului mare pe care îl are cuvântul tipărit într-o lume românească, de tradiție funciar - democratică, violentată acum „manu militari“ de comunismul sovietic și de uneltele, în bună parte, apatride existente în țară, iar, pe de altă parte, el este seismograful evoluției discursului ideologic al zilei. Așadar, audiența cuvântului tipărit este o premiză în ofensiva ideologică, aspect conștientizat cu pregnanță de autoritățile comuniste: „cel mai de seamă mijloc de propagandă era cuvântul tipărit“.⁹ Controlul cuvântului tipărit se putea executa prin *supravegherea* din ce în ce mai drastică a activității editoriale („în ultimii ani editarea lucrărilor cu conținut reacționar a fost din ce în ce mai rară, până când, la un moment dat, a ajuns cu neputință“¹⁰), prin *acțiunea de epurare* a cărților din biblioteci, anticariate și librării, argumentată de un cadru legislativ creat prin Decretul lege din 2 mai 1945 („problema epurării cărților cu conținut

reacționar s-a pus din primul moment al răsturnării regimului antonescian¹¹).

Dacă prin aceste două acțiuni se poate plasa campania de salubritate ideologică prin carte în zona *controlabilului*, există însă mărturisită și o zonă a *necontrolabilului*: „una din cauzele principale care cere continuarea acestei operații este exodul bibliotecilor particulare în anticariate. Neconținut pe piață se varsă mii de cărți, în care sunt expuse pe larg teoriile otrăvitoare ale imperialismului”¹²

Războiul cărților este consecința unei ofensive plasate în „cassus belli” și circumscrisă *luptei de clasă*, concept care se cristalizează în această perioadă și care va articula întreaga ideologie comunistă în perioada următoare: „Ascuțirea luptei de clasă în țara noastră în condițiile trecerii de la democrația populară la socialism face ca lupta dusă pe plan ideologic de clasa muncitoare împotriva ideologiei reacționare să fie din ce în ce mai înverșunată”¹³.

Prefața la cartea intitulată „Publicațiile interzise până la 1 mai 1948” este un rezumat al tezelor constitutive ideologiei comuniste a acestei perioade. Excursul care însoțește lista de cărți prohibite este, deopotrivă, o argumentație la acțiunea de epurare, precum și o succintă etalare a *componentelor ideologiei* comuniste, care se regăsesc apofatic în enumerarea cărților ce nu mai au circulație publică, deci intră într-o negație virtuală. Spre deosebire de perioada anterioară se remarcă o restructurare a tematicii cărților prohibite, în sensul că, pe prim plan sau drept corolar generic și intransigent, este repudierea cărților care slujesc ideologia *imperialistă*. Imperialismul ca „otrăvă ideologică” este asociat *fascismului și antisovietismului*. O altă componentă este negarea *partidelor istorice*, național - liberal, național - țărănesc și a „social - democrației de dreapta, trădătoare”, în antiteză cu „ideologia clasei muncitoare”. Comunismul se definește, de

asemenea, prin negarea „individualismului, șovinismului, superstițiilor“, a „civilizației occidentale“ și a antisemitismului.¹⁴

Există așadar o *amalgamare* a componentelor ideologice, care vizează atât elemente de sorginte autohtonă: legionarism, partide istorice, monarhie, antisemitism, cât și cele de sorginte externă: occidentalism, imperialism, antisovietism. Construite pe un discurs în care prevalează antagonismul ireconciliabil dintre ideologia comunistă, a clasei muncitoare, aflate într-o ipostază sintagmatică cu tot ceea ce înseamnă Uniunea Sovietică („imperialismul în lupta sa împotriva clasei muncitoare din întreaga lume și, în special, împotriva Uniunii Sovietice“ - din nou o alăturare a unor componente ideologice naționale cu cele alogene: clasa muncitoare și Uniunea Sovietică, fapt ce determină în subsidiar construirea unui nou tip de imperialism), componentele ideologiei comuniste și-au asociat și un *vocabular adecvat*, recunoscut pregnant prin adjectivare. Astfel, ideologia non-comunistă și, implicit, non-sovietică este prezentată prin calificative de la cele mai temperate („propagandistic“), până la cele mai vituperante („grosolan“, „calomnios“, „fals“, „retrograd“, „reacționar“, „șovin“, „dușmănos“, „exploatator“, „otrăvitor“, „trădător“, „sălbatic“, „criminal“ etc.). De cealaltă parte, doctrina comunistă, pro-sovietică, și a clasei muncitoare este asociată atributelor de: „progresist“, „democratic“, „dreaptă“, „justă“ etc. Noțiunea de comunism nu apare în această prefață, ea fiind recognoscibilă indirect în formulări de genul: „ideologia socialistă“ sau „socialism“ sau „ideologia clasei muncitoare“. Radicalizarea mesajului comunist predispune la o analiză mai atentă a autorității ideologice, vis-à-vis de cărțile interzise. Astfel, se operează o distincție netă între aparența și realitatea cărții, mai exact între titlu și conținut: „volumul de față ne va da prilejul atunci când îl vom parcurge să descoperim titluri ce par la prima vedere cu totul inofensive, dar în care s-au strecurat cu abilitate cele mai dușmănoase idei la adresa clasei muncitoare

sau a populațiilor conlocuitoare din țara noastră¹⁵. Mai târziu, se ajunge la o asociere fără discernământ a autorului cărții cu conținutul cărții, adică este prelevat ca argument ideologic doar numele autorului, făcându-se similitudine între „index librorum” și „index auctorum” sau o confuzie între biografia și bibliografia autorului.

Din punct de vedere al *elaborării tehnice* a listei de cărți interzise din 1948 trebuie menționat faptul că, față de cele 2.000 de titluri incluse în ediția 1946, acum se ajunge la 8.000 de titluri. Elaborarea listelor de publicații interzise s-a făcut de către *Serviciul edituri și control* al Direcțiunii literare din Ministerul Artelor și Informațiilor, iar perioada de elaborare a acestor liste s-a întins între decembrie 1947 și 1 mai 1948. Dacă listele cu publicațiile scoase din circulație din 1945 și 1946 au făcut obiectul Comisiei pentru aplicarea art. 16 din Convenția de armistițiu, deci al unui organism *ad-hoc*, cu funcționare într-un moment creat de o situație politică acută, după 1947 se creează însă o direcție definitiv instituționalizată în organigrama executivului, care avea în principal un rol de control și de supraveghere, perfect integrată în eșafodajul ideologic comunist, metamorfozat în următoarele decenii în arhicunoscuta Direcție Generală a Presei și Tipăriturilor.

Alături de excursul ideologic care prefațează lista din 1948 este elaborat și un set de „indicațiuni generale”, în care sunt asociate îndrumările tehnice sau strict bibliografice, construite pe mai multe criterii. Primul criteriu este cel al *selecției*: „Se vor scoate din circulație numai edițiile indicate în broșură. Atunci când datele bibliografice lipsesc, lucrarea se va îndepărta numai pe baza numelui autorului și a titlului volumului” sau unele ediții de autori clasici sunt interzise pentru spiritul fascist în care s-a făcut editarea cărților, „sunt interzise prin urmare numai edițiile din clasici precis indicate în broșură”. În același context al selecției se procedează la cosmetizarea publicațiilor care conțin material

iconografic sau cartografic, indezirabil: „Orice hărți care înglobează între granițele Republicii Populare Române teritorii care nu-i aparțin sunt interzise. Hărțile din cuprinsul diferitelor lucrări științifice vor fi puse în acord cu granițele țării prin diferite procedee (hașurare, decupare etc.) dar numai atunci când ele nu pot fi eliminate total. La fel se va proceda cu stema regală sau cu alte însemne ale fostei dinastii“.

Al doilea criteriu este cel legat de *abordarea globală* în executarea scoaterii publicațiilor: „Toate manualele școlare anterioare anului 1947 sau care nu figurează pe tabloul oficial al manualelor aprobate de Ministerul Învățământului Public sunt din capul locului interzise, fără a mai fi necesară menționarea lor expresă în prezenta broșură“ sau „sunt interzise toate calendarele, almanahurile populare etc. de orice fel din perioada 1938 - 1944“¹⁶.

Al treilea criteriu este cel *apodictic*, adică cel referitor la cărțile interzise din principiu, datorită autorilor lor: „Orice lucrări, datorate următorilor autori, indiferent dacă sunt sau nu trecute în broșura de față, sunt interzise din principiu“ (vezi Anexa nr. III). Există, așadar, o gradualitate (selecție - globalitate - apodicție) în mecanismul interdicției, vis-à-vis de operațiile necesare din punct de vedere biblioteconomic, fapt ce edifică în mod indirect asupra ofensivei ideologice preconizate. În concluzie, lista „Publicațiilor interzise“ în 1948 este deosebit de importantă, atât prin masivitatea ei, cât și prin domeniile cenzurate și, de asemenea, ea încheie perioada de achiziții ideologice referitoare la cărți, dintre 1945 - 1947, și prefațează, în linii mari, următoarele liste interdicționale.

2. Etapa 1948 - 1965

Plasată ca epifenomen în campania irepresibilă a ideologiei comuniste, fenomenul interdicției publicațiilor este articulat de un moment decisiv în discursul politic comunist și anume de articolul

lui Leonte Răutu, membru al Comitetului Central al P.M.R., apărut în „Lupta de clasă”, nr. 4/1949 și intitulat „Împotriva cosmopolitismului și obiectivismului burghez în științele sociale”. Adjuccându-și deplin puterea politică, apoi pe cea economică prin actul etatizării din iunie 1948, precum și puterea de decizie în domeniul cultural și al învățământului, prin Legea organizării învățământului și prin reorganizarea Academiei după modelul sovietic, comunismul din România își etalează neconcesiv autoritatea și în perimetrul științific, prin transformarea acestuia în instrument ideologic. Elaboratul ideologic al lui Leonte Răutu privind cosmopolitismul și obiectivismul a fost prefațat de o serie de acte politice explicite în ceea ce privește ruperea legăturilor cu Occidentul și amplasarea totală a României la sistemul sovietic, prin acceptarea fără șovăire a mandarinatului ideologic al Moscovei. Astfel, în 1948, este denunțat acordul cultural dintre Franța și România, semnal decisiv asupra ciivajului tot mai mare dintre România și cultura europeană.

Leonte Răutu, în articolul său, enunță axiomatic „aplicarea consecventă și intransigentă a spiritului de partid în știință”. Întreaga dezbatere lansată de ideologul comunist se focalizează asupra criticii a două concepte: cosmopolitismul și obiectivismul. Condamnarea cosmopolitismului vine dinspre tendința vădită, așa cum s-a arătat mai sus, de a izola și cultural popoarele sovietizate, de a le restrânge într-o geografie ideologizată, de a institui Cortina de Fier asupra comunicării cu spațiile culturale europene. Se militează pentru o cultură „proletară ca fond și națională ca formă”, făcându-se o confuzie evidentă a *valorilor culturale cu valorile ideologice*. În același cortegiu al confuziilor voite, se asociază o anumită dimensiune națională proietariatului și o alta burgheziei, *extrapolându-se o identitate națională doar la nivelul unei clase*, într-o sinecdocă falsă, în condițiile în care naționalul prin definiție își are, în primul rând, o determinare etnic integratoare și nu una

secesionistă, de clasă. În aceeași manieră, autorul recurge la o substituie factice a *valorilor universale cu internaționalismul*, care nu este altceva decât o reducere a universalității la nivelul universalismului proletar. Toate la un loc exprimă în logica autorului o pervertire semantică în manieră ideologică a noțiunilor de național și universal.

Cosmopolitismul este plasat într-o ipostază sintagmatică capitalismului: „Cosmopolitismul e una dintre cele mai periculoase manifestări ale influenței capitaliste în conștiința oamenilor“.¹⁷

Obiectivismului îi este rezervată o critică dinspre recuzarea științei „burgheze“, care nu a subscris la o determinare exclusiv socio - economică a creației, culturii și care a pledat pentru un statut autonom, al științei și culturii, al obiectivării lor doar în planul valorilor. Din această perspectivă, Leonte Răutu contestă orice merit al culturii și științei burgheze, aducând-o la rampa „criticii necruțătoare făcute de clasicii marxism - leninismului“. Orice concesie făcută în procesul evaluării științei și culturii burgheze este calificată drept „obiectivism vegetarian“¹⁸.

Critica celor două concepții descoperite de ideologia și doctrina comunistă se prelungește cu „aceeași mânia proletară“ și asupra câmpului metodologic în care ele se plasează: *comparativismul*, în cazul cosmopolitismului („Opinia publică sovietică, intelectualitatea sovietică au condamnat încercările de a reînvia teoriile comparatiste în literatură și artă“) și *formalismul*, în cazul obiectivismului („În teoria literară domneau concepțiile lui Titu Maiorescu, acest pontif al formalismului în artă“).

În sfârșit, o ultimă confuzie construită în laboratorul aceleiași ideologii este cea dintre *regimul sovietic și cultura rusă sau slavă*. Antisovietismul, privit ca o consecință a atitudinilor anticomuniste, promovat de o cultură care se dorește a se menține în cadrele democrației și a non-angajării ideologice, este glisat, în opinia lui L. Răutu, în zona antirusismului și a antislavismului dintr-o voită

lipsă de discernământ, etalată de respectivul corifeu comunist. „Trebuie menționat că spiritul cosmopolit în știință este strâns legat de ura feroce împotriva Uniunii Sovietice, împotriva culturii sovietice, împotriva culturii ruse și a oamenilor de cultură ruși “

Reperetele teoretice ale lui Leonte Răutu în demersul său, care este o adevărată platformă ideatică a aplicării „revoluției culturale“, lansate de noua putere comunistă din România, sunt: V.I. Lenin, I.V. Stalin, A. Jdanov, Ana Pauker, Gh. Gheorghiu Dej. Toate ideile lui Leonte Răutu sunt puse într-un discurs intolerant și belicos din punct de vedere al exprimării lor: „Înarmați cu teoria marxist-leninistă și cu experiența oamenilor științei și culturii din Uniunea Sovietică, să ducem un război necruțător împotriva cosmopolitismului și obiectivismului burghez. un război necruțător împotriva ploconirii în fața culturii occidentale, imperialiste, un război necruțător împotriva oricăror influențe ale ideologiei burgheze în rândurile noastre“¹⁹

Această succintă, dar necesară, analiză a războiului ideologic lansat de L. Răutu asupra cosmopolitismului și obiectivismului burghez, traduce în mod indirect reperetele care au guvernat întreaga ofensivă asupra cărților incompatibile ideologiei comuniste. Există însă, în textul lui L. Răutu, trei referiri explicite asupra inoportunității a unui anume gen de carte în climatul cultural al noii vremi. Prima se referă la publicațiile lui L. Pătrășcanu: „În unele librării și biblioteci *mai circulă și astăzi cartea trădătorului Pătrășcanu* (s.n.), „Curente și tendințe în filosofia românească“²⁰, a doua se referea la publicațiile Academiei Române, suspecte de cosmopolitism: „Una din focarele cosmopolitismului era vechea Academie Română. Ajunge să spunem că publicațiile ei, aproape fără excepție, *apăreau numai în limbi străine*“²¹. A treia referire este cea în care se critică influențele cosmopolite și pozitivistice ale cărții lui C. I. Gulian, scrise cu trei - patru ani în urmă, dar „aceasta

nu ne scutește de obligația de a supune aceste cărți unei analize critice, cu cât *ele mai au circulație și astăzi*²².

Lista de cărți nedifuzabile, publicate în 1949, continuă tematica și seria autorilor aflați în interdicția anilor precedenți, adăugându-se însă domenii noi, unele inspirate de corecțiile ideologice lansate în 1948. Se continuă augmentarea listei cu *tematică „naționalistă”*, reprezentată de unele opere ale lui: Gh. Brătianu, S. Mehedinți, Z. Pâclișanu, L. Blaga, O. Denușianu, D. Caracostea, V. Pârvan, I. Lupaș, O. Ghibu etc. Sunt introduse în continuare, pentru prima dată în listă, *lucrări de referință* care încorporează o întinsă zonă bibliografică, fapt ce denotă o tendință de exhaustare a unui larg câmp informațional sau, mai bine zis, evitarea posibilității de a avea acces asupra informației bibliografice care conține, în totalitate sau parțial, cărți indezirabile. Astfel este cazul lucrării lui I. Crăciun - „La contribution roumaine à l’historiographie générale. Bibliographie 1927 - 1938”, București, 1938. În același cadru de informație repertorizată sunt puse sub restricție *anulare*, care configurează serii întinse în timp de informație dintr-un anumit domeniu: Anuarul Arhivei de Folclor 1935-1945 sau Anuarul Institutului Geologic al României 1926-1934 (ultimul, probabil și dintr-o vădită precauție de a secretiza o informație de importanță strategică).

Componenta tematicii *cosmopolite* este recunoscutibilă în lucrări care, pe de o parte, vădesc preocupări de cercetare românească, tangente unei problematici europene, cum sunt cele ale lui: Gh. I. Brătianu - „Les Vénétiens dans la Mer Noire au XIVe siècle” (1939), O. Boitoș - „Une correspondance française concernant le Congrès de Berlin - 1878” (1931) și care, totodată, prin cercetarea istorică abordată, sondează teme și zone incomode pentru noua paradigmă a istoriografiei româno - ruse. În aceeași categorie de lucrări cosmopolite sunt cărțile traduse în limbi străine, apărute peste hotare și care cercetează o problemă românească, precum: I.

Biberi - „Étude sur la littérature roumaine contemporaine“ (Paris, 1937).

Seria lucrărilor cosmopolite este foarte variată, ea culminând cu interdicția factice a unor lucrări care nu sunt convergente cu un *nou tip de moralitate* sau pudoare, elaborat de „puritanismul“ comunist: I. Westfried - „Instinctul sexual“ (1928) sau „Stelele Hollywood-ului vorbesc femeilor despre dragoste, frumusețe și cariera lor“ (Ed. Forum, București, f.a.).

Un alt segment tematic, nou introdus, este cel al cărților sau revistelor aferente bisericii catolice (în 1948 a fost desființat cultul greco - catolic, ca expresie nedisimulată a tendinței de rupere a legăturilor cu Occidentul, fiind elaborată totodată o nouă lege a cultelor): „Le civiltà cattolica“ - revistă apărută la Roma. În același context al controlului ideologic, executat în mod explicit asupra cultelor și a religiei în general, se plasează și cărțile care promovează teme legate de *religie populară*, de religie trăită la nivelul colectivității: „Viața și minunile Maicii noastre, Paraschiva“, „Viața și minunile Sfântului și marelui Mucenic, Dimitrie“, „Suferințele Domnului nostru Isus Hristos“ etc. Pe de altă parte, ofensiva ideologică comunistă, nedisimulat ateistă, încearcă să dinamiteze o literatură care a avut cel mai mare impact în psihologia religioasă, a indivizilor și colectivității. Alăturat acestui segment tematic se înscriu interdicțiile cărților despre fenomenele paranormale: „Trepeticul cel mare sau cartea de semne“ sau despre superstiții Segall S. - „Credințe, datini, superstiții“.

O altă tematică, ejectată de ideologia comunistă, în contextul cărților interzise este cea legată de *sionism*, care a primit o puternică critică și condamnare. Această tematică a fost reprezentată de nenumărate titluri și variați autori: „Drumul spre eliberare. Statul iudeu. Guvern evreiesc. Putere armată“, editat de Uniunea Sioniștilor Revizionişti din România, București, f.a., „Scrisoare către evrei“, „Scripture Gift Mission“, Londra, f.a., Goldstein M.

- „Israel acuză!“, București, 1946, Benary M. - „Kibuț și Kvuța“, București, 1945, Zissu Al. - „Nu există cult mosaic“, București, f.a. Unele dintre titluri vădesc, pe lângă repudierea sionismului, tendința de anulare a identității culturale și confesionale a comunității evreiești: „Lernt Idiș“, București, 1947, Weingarten - „Mikra’ a“, Abecedar ebraic, București, 1947, Weindenfelt I. - „Abecedar“ (idiș), București, 1945 etc.

Nu lipsită de importanță este detașarea pe care o afirmă cu orice ocazie ideologia comunistă din România față de fosta mișcare socialistă și social - democrată din România, fapt ce argumentează criticile profesate în prefața ediției din 1948 a cărților interzise, vis-à-vis de „social - democrația de dreapta trădătoare“. Acest aspect introduce un alt segment tematic al cărților interzise, cele tipărite de Editura Socialistă și fosta editură a Partidului Social -Democrat, cu excepția următorilor autori: Marx, Engels, A. France, R. Luxemburg, Plehanov și Anton Sinclair (cf. Anexa IV).

Analiza listelor de cărți dovedește faptul că regăsirea punctuală în tematica cărților scoase din circuitul public recompune complexitatea unui fenomen ideologic, inedit prin dimensiunea sa, prin intransigența mărturisită și care a aruncat cultura română într-o eclipsă care tindea să devină totală.

Dispozițiile de interdicție sau scoatere a cărților erau însoțite, în majoritatea cazurilor, de *instrucțiuni* de aplicare. O astfel de instrucțiune „referitoare la trierea (epurarea) cărților pentru bibliotecă“, elaborată în 1950 -1951 aduce un plus de informație privind modul de operare în cadrul bibliotecilor a acestor dispoziții, precum și asupra consecințelor directe pe care le au asupra funcțiilor bibliotecii. Sunt formulate în mod detaliat care sunt cărțile cu *tematică interzisă* și care sunt epurate: cărți fasciste (1937 - 1944), antirusești, anticomuniste și antimarxiste, „cărțile polițiste cu excepția clasicilor genului (ex. Doyle), cărțile pornografice Pitigrilli, Lawrence, Segur“, „cărțile de aventuri

colecția celor 15 lei“, „femeile celebre“ etc., traduceri din literatura anglo-americană din perioada 1920 - 1945, „cărțile ocultiste neștiințifice, cărțile de visuri“, „manuale de școală elementară și liceu din perioada 1920 - 1948“, „statutele partidelor politice“ și a celor „fasciste și legionare“ etc.

Un alt capitol tematic este cel al cărților care se treceau în fondurile „*bibliotecii documentare*“: „clasicii literaturii filosofice și științei în general când sunt comentați de persoane a căror operă este interzisă sau trecută în documentare, ex. Kant, comentat de Rădulescu - Motru sau Petrovici“, apoi cărțile de știință ale căror autori sunt „criminali de război, fugiți din țară“ și „cărțile de științe cu conținut tendențios“, „lucrările de istorie și geografie care conțin problema Basarabiei“, „lucrări cosmopolite ex. Jules Romain“, „materiale, regulamente, tratate etc. din 1916“, „legile și instrucțiunile ce le însoțesc din 1920 - 1945“, „cărțile marxiste, socialiste, democratice, care nu mai corespund actualelor împrejurări, ex. cărțile apărute în biblioteca socialistă“, precum și „toate periodicele afară de cele curente“. Tot în cadrul bibliotecii documentare intră în întregime autori precum: Maurois, Gidé, Malraux, Kipling, Papini, E. Văcărescu, I. Agârbiceanu, L. Blaga, L. Rusu, C. C. Giurăscu, I. I. Brătianu, Em. Bocuța, I. Lupaș, N. Mărgineanu, S. Manuilă, E. Speranția etc. Celelalte publicații sunt trecute la *biblioteca liberă*. Odată cu această *structură a interdicției* aferentă bibliotecii, este stabilită și *metodologia accesului* cititorilor în zona acestor fonduri, decelându-se trei nivele. Un prim nivel este cel referitor la *biblioteca interzisă*, care „nu poate fi consultată de nimeni, fără aprobarea unor foruri ce se vor stabili mai târziu“. Al doilea nivel este cel configurat de *biblioteca documentară*, care poate fi consultată de personalul științific al universității și de studenți, „cu recomandarea profesorilor respectivi“. Al treilea nivel este acela al *bibliotecii libere*, care este supus și el unor restricții pe criterii aleatoare, în sensul că

„responsabilul de bibliotecă *poate refuza oricând* (s.n.) o carte unui cititor când *i se pare* (s.n.) că această carte nu corespunde spiritului nou democrat, cerând apoi lămuriri de la forurile ce se vor stabili“.

Acțiunea de interdicție a cărților lansate de noul regim comunist predispozează biblioteca unui nou model de organizare și funcționare. Dacă structura organizatorică a bibliotecii este în mod normal determinată de *funcțiunile sale*, acum se urmărește o subordonare a criteriilor strict *biblioteconomice* celor *ideologice*. Astfel, biblioteca este structurată pe nivelele: *interzis, documentar și liber*, înfirmându-se în ultimă instanță virtuțile esențiale ale bibliotecii, acelea care îi conferă o destinație publică, definiția și rosturile ei în acest caz se plasează într-o contradicție „in rem“²³.

Aplicarea deciziilor referitoare la cărțile interzise în cadrul bibliotecii universitare din Cluj s-a făcut pe cele două paliere de funcționare: central și departamental (bibliotecile filiale de facultăți). În virtutea unor adrese emise de direcțiunea Bibliotecii Centrale Universitare, bibliotecile filiale înaintau lista cărților epurate care, într-un interval de la 1 - 6 luni, erau predate delegatului unității centrale, așa cum rezultă dintr-o adresă din 5 noiembrie 1949 a Bibliotecii Facultății de Drept către direcțiunea Bibliotecii Centrale Universitare.²⁴

Regimul interdicțional asupra publicațiilor s-a extins și vis-à-vis de cărțile, periodicele care au provenit de peste hotare. După 1948 - 1949, achiziția publicațiilor de peste hotare se realiza în mod centralizat de către Serviciul de Materiale din componența Ministerului Învățământului Public, așa după cum rezultă dintr-un act convențional din 6 octombrie 1951 al direcțiunii Bibliotecii Centrale Universitare.²⁵ Achiziționarea centralizată de publicații străine pune, așadar, sub un control sever accesul la informația cultural - științifică provenită din afara granițelor țării. Cu toate acestea există o permanentă aprehensiune a autorităților privind intrarea publicațiilor străine pe căi necontrolabile. Astfel, în

circulara nr. 1134/1952 a Ministerului Învățământului se arată că, deși tipăriurile din țările capitaliste sunt controlate și clasificate de Direcția Generală a Presei și Tipăriurilor, în conformitate cu Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 343/1952, intitulată „Regulamentul privind importul materialelor de presă și editură, clasificarea, păstrarea și folosirea acestora”, există însă cărți străine care intră în biblioteci pe canale neoficiale, „astfel de materiale sunt aduse în țară de către *diverse persoane din străinătate, cetățeni români sau străini* (s.n.), acestea trebuiesc trimise spre clasificare imediat după primirea lor, iar până atunci *circulația lor este interzisă* (s.n.)”²⁶

O preocupare specială a constituit-o și punerea sub interdicție a materialului cartografic din deținerea bibliotecilor. Secretizarea hărților se produce dinspre *rațiuni strategico - militare* („instituțiile, întreprinderile și autoritățile care, prin natura serviciilor și atribuțiilor ce le revin, folosesc hărți militare la scară mai mare decât 1:1.000.000, pot deține asemenea hărți numai cu aprobarea Marelui Stat Major”)²⁷ și dinspre o *motivație politică* („hărțile care reprezintă teritoriul R.P.R., Uniunii Sovietice și a celorlalte țări de democrație populară sunt socotite documente secrete”)²⁸. Aceste hărți au următorul statut, stabilit în adresa nr. 1888/18 mai 1952 a Miliției jud. Cluj: a. li se întocmește o evidență specială; b. „se vor păstra numai în case de fier încuiate”; c. „mănuirea lor se va face numai de persoane verificate din punct de vedere al *devotamentului* (s.n.)”; d. „pentru păstrarea acestor documente la fiecare departament să fie numită o persoană care să răspundă de evidența lor”; e. „încredințarea acestor documente în afara birourilor respective să se facă numai pe bază de semnătură ... fiind interzis a se copia, fotografia, multiplica sau încredința altor persoane”; f. „hărțile militare nu pot fi copiate, fotografiate sau multiplicare fără aprobarea Marelui Stat Major”; g. „dispariția oricărui document

de natura celor de mai sus va fi imediat anunțată organelor respective de securitate, precum și Marelui Stat Major“.²⁹

Dincolo de miza ideologică pe care o constituie cuvântul tipărit, în plan secundar, cărțile și periodicele interzise intră și în atenția serviciilor de cadre ale instituțiilor comuniste, în sensul că aceste publicații puteau constitui *piese probatorii pentru biografii „compromise“* politic și care sunt utilizate frecvent de organele speciale de anchetă. Astfel, într-o adresă a Comitetului Provizoriu Județean Cluj, serviciul cadre, către Biblioteca Universitară cu nr. 10338/1950, se cere a i se pune la dispoziție „calendarele de perete și calendarele almanah pe anii 1934 - 1939 ale fostului Partid Național - Tărănesc, fiindu-ne necesare pentru a extrage anumite date în legătură cu unele cercetări ce sunt în curs“.³⁰

Decesul lui I.V. Stalin în 1953 aduce corecții masive în discursul politic al vremii, fapt ce se reflectă nemijlocit și în fenomenul interdicțional al publicațiilor, prin repudierea unor publicații care au stat sub semnul stalinismului, al antititoismului sau a unor publicații care au ca autori lideri comuniști compromiși (ex. Iosif Chișinevschi, Miron Constantinescu, Mihail Roller) sau ale unor lideri aflați în funcție și care își renegau acum propriile publicații din anii precedenți (ex. Gh. Gheorghiu Dej, Chivu Stoica), publicații care făceau apologia kominformului (Silviu Brucan, Vl. Colin etc.). Toate aceste modificări în optica politicii comuniste se regăsesc în cataloagele alfabetice ale cărților interzise publicate între 1955 și 1956.

În 1956, la Congresul al XX - lea al P.C.U.S., se lansează acțiunea de destalinizare, fapt ce se reflectă și în lista cărților, publicate în același tip de cataloage, de la nr. 1 - 8, cuprinzând cărți editate până în 1962 inclusiv.

În anul 1957 sunt elaborate de către Ministerul Culturii „Instrucțiunile nr. 198“, care aduc noi reglementări privind fenomenul interdicțional al cărților. Se constată, în primul rând,

o nouă definiție, mai largă, mai neutrală, a cărților supuse acestui fenomen, și anume „cărți învechite sau de prisos”. La prima vedere, această denumire ar putea exprima un proces uzual, petrecut în fiecare bibliotecă, de scoatere a unor publicații depășite științific sau aflate într-o uzură fizică. Ceea ce însă conferă o atenție specială acestei acțiuni este faptul că în comisiile regionale, raionale, de epurare a cărților intră și delegați ai aparatului de stat (ai secțiilor de învățământ, puternic politizate, de pe lângă comitetele raionale sau regionale), precum și faptul că listele se întocmesc conform cataloagelor elaborate după criteriile ideologice în baza H.C.M. 1542/1951. Mai mult decât atât, listele de scoatere a cărților vor avea regim de *corespondență oficială cu caracter confidențial*. De asemenea, cărțile scoase vor fi gestionate în *fondul special* (existent la bibliotecile care au fost nominalizate să dețină astfel de fonduri). Articolul 11 al acestor instrucțiuni evidențiază, totodată, imperfecțiunile constatate în ceea ce privește eliminarea în totalitate a lucrărilor „editate înainte de 30 decembrie 1947”, lucrări care nu au fost cuprinse în „listele editate de Ministerul Culturii”. Din aceste motive sunt constituite „colective alcătuite din cadre competente (profesori, *propagandiști* (s.n.), agronomi, medici etc.), care să verifice conținutul fondurilor de cărți din aceste biblioteci”³¹. Aceste cărți, „scăpate” din acțiunile de epurare anterioare, vor fi selectate după două criterii: „tipăriturile care prezintă sau conțin materiale cu caracter antidemocrat, antimarxiste sau ostile păcii între popoare” și „lucrări depășite din punct de vedere politic și științific”.

Instrucțiunile nr. 198 din 1957 mărturisesc, așadar, indirect, deficiențele existente într-un mecanism care se revendica la început atotcuprinzător și perfect.

În plan local, executarea scoaterii de cărți supuse interdicției, în perioada 1957 - 1959, se realizează de către comisii formate din directorii bibliotecii și câțiva bibliotecari, șefi de servicii. Astfel,

prin procesul - verbal nr. 360/1959 al Bibliotecii Universității „Bolyai“ din Cluj, comisia compusă din directori și trei bibliotecari procedează la scoaterea unui număr de 2.043 volume, cuprinzând 386 de titluri. Analiza listelor evidențiază în principal publicații staliniste, cu o variată cuprindere tematică, în limbile română, maghiară și germană, cu autori, de asemenea, de o mare diversitate, dintre care se detașează: Geo Bogza, Marcel Breslașu, Silviu Brucan, Pavel Apostol, Miron Constantinescu, Miha Dragomir, Alexandru Jar, Iorgu Iordan, Dumitru Mircea, Mihail Roller, Mihail Sadoveanu, L. Tismăneanu, Sorin Toma, Sergiu Verona, Georg Scherg, Banyai Laszlo, Nagy Istvan, Szabo Istvan, Robotos Imre etc.³²

În anul 1961, sunt difuzate „Instrucțiunile nr. 3406/1960 privind stabilirea categoriilor fondurilor de cărți din biblioteci, regimul de păstrare și circulație a tipăriturilor și eliminarea unor tipărituri necorespunzătoare“, act ce articulează mecanismul de interdicție a cărților pentru următoarea perioadă. Este o redimensionare și o statuare punctuală a operațiilor biblioteconomice și administrative din cadrul procesului de epurare a publicațiilor. În primul capitol al acestor instrucțiuni, sunt *redefinite* conținutul celor trei fonduri din componența bibliotecilor: uzual, documentar, special.

Un al doilea segment problematic care se detașează din aceste instrucțiuni vizează operația de *clasificare* a cărților, fie la nivel central (Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor), fie la nivel local. Operațiunea de clasificare la nivel local se face „în baza unui plan de desfășurare a acțiunii; acest plan va fi comunicat în scris *confidential* (s.n.) Ministerului Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al cărții, formând o bază de *control* (s.n.)“. Deci, confidențialitatea și controlul sunt cuvintele cheie ale acestei acțiuni aferente fenomenului interdicțional.

Accesul în „Fondul special“ este o altă temă definită în textul acestor instrucțiuni și este configurat în principal de trei componente

specifice restricției: *separarea* (registru de inventar separat, cataloage separate, consultarea în încăperi separate), *limitarea lecturii* (prin aprobări obținute de la conducerea instituțiilor centrale în cazul bibliotecilor ministerelor și instituțiilor naționale, prin aprobări de la rector sau prorector în cazul bibliotecilor universitare, prin aprobări de la conducerea instituției, în cazul bibliotecilor publice) și *controlul cititorului și al lecturii* („bibliotecile vor păstra separat evidența publicațiilor consultate în registrul cititorilor”).³³ Aceste trei componente oferă o elocventă *arhitectură a secretului*, instituționalizat în zona bibliotecilor sau, mai bine zis, dezvoltă o existență paralelă a bibliotecii, ce se exprimă printr-o interfață angulară și care poate fi imaginată ca locul de conjuncție al celor două triunghiuri sau elipse ale unei *clepsidre*. Deci arhitectura secretului poate fi sugerată grafic de conturul unei clepsidre.

Un alt capitol al acestor instrucțiuni vizează *„eliminarea (s.n.) din biblioteci a unor tipărituri necorespunzătoare”*, pe baza cataloagelor de cărți editate de Ministerul Învățământului și Culturii. Transmiterea acestei acțiuni, precum și controlul realizării ei se face ierarhic (minister - secțiile teritoriale de învățământ și cultură, ca organisme politice locale, direcțiunea bibliotecii). Termenul de executare este fixat în mod *imperativ* de la 10 la 30 de zile, în funcție de mărimea bibliotecii. Selecția publicațiilor indezirabile se face, așadar, conform listelor întocmite de organismele centrale, dar, din acest moment, se inițiază o *delegare de autoritate politică* a conducătorilor bibliotecilor, care pot „face propuneri pentru eliminarea din fondurile uzuale și a altor tipărituri necorespunzătoare”. Importanța acțiunii și conotațiile ei politice determină ca, în art. 20, să fie instituit controlul acestor activități de către șeful regional al secțiilor de învățământ și cultură, care, la rândul lui, raportează confidențial activitatea sa forurilor centrale.

În anexa acestor instrucțiuni sunt nominalizate sau categorisite bibliotecile care au dreptul la deținerea de „fonduri speciale și documentare“. Cert este că aceste instrucțiuni din 1960 sunt sinteza și concluziile a peste zece ani de activitate în promovarea acțiunii de secretizare a cărților.

Acțiunile propriu-zise, aferente Instrucțiunilor 3406/1960, în cadrul Bibliotecii Universitare din Cluj încep prin *prelucrarea* lor sau decodificarea lor în cadrul colectivului de bibliotecari, apelându-se în acest sens și la șefii de catedră, precum și la decanii facultăților.

A doua etapă a constituit-o *elaborarea de planuri interne de măsuri*, reluate anual, care cuprind trei direcții de lucru: *reclasarea* (reclasificarea) fondului de publicații, potrivit instrucțiunilor, reglementarea *circulației și eliminarea* publicațiilor necorespunzătoare. Alături de statuarea unor acțiuni strict biblioteconomice aferente planului de măsuri, este reclamată, totodată, și o *pregătire politică* a personalului executant: „va trebui să desfășurăm o activitate vie de lămurire a tov. nemembri de partid, în primul rând în cadrul ședințelor de grupă sindicală și prin muncă individuală, pentru a se combate atitudinea de nepăsare, superficialitate sau autoliniștire în ce privește asigurarea regimului de circulație a fondurilor“.³⁴

Constituirea fondului documentar sau special începe de la bibliotecile de catedră, unde se petrece prima etapă a „lucrărilor de epurare“. Debutul activității planează în echivoc, vis-à-vis de distribuirea cărților între segmentul documentar și cel special. În vocabularul de lucru biblioteconomic se întâlnesc expresii care denotă acest aspect și anume cărțile susceptibile de interdicție sunt denumite „*material dubios*“. Clarificarea și sistematizarea acestui „material dubios“ angajează mai multe nivele de lucru și de decizie: bibliotecarul, catedra, consiliul științific al facultății, precum și nivelul care reprezintă instanța politică cea mai înaltă în universitate, și anume secretarul de partid: „La biblioteca

catedrei de pedagogie - psihologie s-au întocmit liste cu material dubios. Materialul documentar este deja separat. În ce privește materialul dubios, tov. director N. arată că aprecierea trebuie să se facă de către catedră, cele mai dificile în cadrul consiliului științific după ce s-au discutat cu secretarul organizației de bază de la universitate. E bine ca bibliotecarul să aibă numele celor din colectivul de la catedră și etapele prin care a trecut problema pentru a se putea vedea oricând că a existat o preocupare sistematică. Tov. N. mai arată că la catedra de pedagogie, cărțile referitoare, de ex., la problemele de eugenie sunt considerate ca material „S” și trebuie aduse la centrală”.³⁵ Cărțile din fondul special sunt centralizate, așadar, dinspre catedre și filiale spre depozitele centrale ale bibliotecii.

În decembrie 1961 se efectuează un control al acțiunii de epurare a cărților la toate bibliotecile institutelor de învățământ superior din Cluj, constatându-se deficiențe în sensul că nu au fost operate în integralitate cărțile pe diverse paliere interdicționale. Un succint inventar al observațiilor făcute de comisia de control este ilustrativ pentru titlurile de cărți cenzurate: la raftul liber al Bibliotecii Centrale Universitare se mai găsește scurta biografie a lui Stalin, precum și cărți ale lui Miron Constantinescu și Malinkov; la fondul documentar sunt cărți care ar fi trebuit să intre în fondul special, precum: Stelian Popescu - „Problema națională la granița de Vest”, Salazar Oliviera - „Doctrina și organizarea revoluției”, Ioo Tibor - „Naționalismul maghiar”; la catedra de materialism dialectic și istoric s-a găsit cartea lui Hitler - „Mein Kampf”; la Facultatea de Drept, s-a depistat cartea lui C. Titel Petrescu - „Codul național”; la Facultatea de Filologie Mihai Eminescu - „ediții vechi cu poezia naționalistă „Doina””; la Facultatea de Istorie, N. Iorga - „Acțiunea României în Bulgaria cu ostașii noștri” și „Revista istorică română 1940 - 1944” etc.

Periodic, șefii de serviciu sau șefii bibliotecilor filiale prezentau „note informative” direcțiunii bibliotecii, în care se raportau acțiunile de epurare efectuate și personalul care a fost implicat efectiv în această activitate.³⁶ De asemenea, trebuie menționate întâlnirile de lucru ale conducerii bibliotecilor de învățământ superior din Cluj și din rețeaua învățământului transilvănean. O astfel de ședință de lucru a fost cea din 16 mai 1964, ținută după Declarația din aprilie a Guvernului român care, în plan cultural și științific, repercutează asupra atenuării proletcultismului și dogmatismului. În cadrul acestei ședințe s-a hotărât trecerea de la fondul secret la fondul uzual a lucrărilor cu caracter tehnico - științific, dar maniera în care urma să se facă această trecere trebuia să stea sub semnul discreției și al unei acțiuni aparent de rutină. Deci, *ieșirea din secret* se realizează și în acest caz *în secret*, capcanele secretului se reduplică în alte forme de expresie, iar categoria secretului se insinuează într-o existență paralelă.

NOTE

¹ Nițescu, M. **Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii**, Editura Humanitas, București, 1995, p. 52.

² **Ibidem**, p. 55.

³ **Publicații scoase până la 1 august 1945**, Ed. Ministerul Propagandei, București, 1945.

⁴ **Ibidem**, p. 5.

⁵ Arhiva Bibliotecii Centrale Universitare, Dos. nr. 22/1945.

⁶ **Ibidem**.

⁷ **Ibidem**.

⁸ **Publicații interzise până la 1 mai 1948**, Ed. Ministerului Artelor și Informațiilor, București, 1948.

⁹ **Ibidem**, p. 6.

- ¹⁰ **Ibidem.** p. 11.
- ¹¹ **Ibidem.** p. 9.
- ¹² **Ibidem.** p. 11.
- ¹³ **Ibidem.**
- ¹⁴ **Ibidem.** *passim*.
- ¹⁵ **Ibidem.** p. 7.
- ¹⁶ **Ibidem.** p. 13.
- ¹⁷ Răutu, L., **Împotriva cosmopolitismului și obiectivismului burghez în științele sociale.** București, 1949.
- ¹⁸ **Ibidem.** p. 51.
- ¹⁹ **Ibidem.** p. 63.
- ²⁰ **Ibidem.** p. 37.
- ²¹ **Ibidem.** p. 45.
- ²² Arhiva Bibliotecii Centrale Universitare, Dos. nr. 1, Instrucțiuni 1950, Anexa nr. 1.
- ²³ **Ibidem.**
- ²⁴ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Adresa nr. 18/1949.
- ²⁵ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 11, 6 octombrie 1951.
- ²⁶ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 1134/1955.
- ²⁷ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 9, 7 iulie 1950.
- ²⁸ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 190/1951.
- ²⁹ **Ibidem.**
- ³⁰ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 8/1950.
- ³¹ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act din 22 februarie 1957.
- ³² **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 360/1959.
- ³³ **Instrucțiunile nr. 3406/1960.** Confidențial 0021, în Dos. nr. 1/04/1961.
- ³⁴ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act nr. 1/1961.
- ³⁵ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act din 6 august 1962.
- ³⁶ **Ibidem.** Dos. nr. 1/Act din 16 mai 1964.

CAPITOLUL III

FONDURILE SECRETE DE BIBLIOTECĂ ȘI CONTEXTUL LOR POLITICO - CULTURAL

MOTTO:

„Lupta omului împotriva puterii este lupta memoriei împotriva uitării“.

Milan Kundera

1. Considerații preliminare

Controversată, mai ales în a doua jumătate a secolului nostru, cartea, nu doar ca mijloc de informare, ci și ca dimensiune formativă prin efectele sale asupra destinului individului, trebuie interceptată, în special, în ceea ce privește impactul său pentru controlarea unei comunități. Dincolo de istoria culturii care, fără îndoială, își revendică pe bună dreptate sondarea orizontului livresc, ea rămâne în egală măsură un martor al realității sociale globale. Corelația dinspre istoria socială, cu interogațiile despre carte, ca funcție într-un sistem totalitar, surprinde configurații culturale și sociale, marcate de reziduuri ideologice. Ca urmare, apropierea de o

anumită problematică a cărții, între 1965 - 1989, scopul acestor pagini pentru istoriografia interesată de studierea cazului comunismului românesc, constituie o inițiativă fertilă, evidențind reperle unei necesare reconstituiri a mecanismelor puterii politice. „Igrasia“ ideologică „apretează“ întregul edificiu al statului comunist.

Pornind de la *carte*, regăsită în intervalul de timp menționat ca un personaj cu un destin sub imperiul fluctuațiilor politice, excursul propus se întâlnește nu doar cu spațiul istoriei culturii, el trebuie să aibă în atenție motivațiile politice, care guvernează societatea României în timpul regimului Ceaușescu. Această societate funcționează ca un întreg, accentul pus asupra teoriei sistemice reprezentând nivelul epistemologic al practicii sociale, corelație determinantă a filosofiei materialist - dialectice; „motorul“ mecanismului social prezentat ca infrastructură rămâne umbrit de o „viscerală“ teamă ideologică, întreținută de puterea politică. „Străinul“, „cine nu e cu noi e împotriva noastră“, e proiectat și în universul cărților, „furcile caudine“ instituite de „societatea socialistă multilateral dezvoltată“ în vederea „epurării“, „purificării“ fondurilor de publicații „dubioase“, ducând la constituirea unor colecții cu regim restrictiv pentru cititori. Tăcută, cartea își urmează autorul.

Analiza modului de „îmbogățire“ a *fondurilor speciale*, a evoluției lor sub impactul ambianței culturale și a motivațiilor politice, a funcționării lor prin prezentarea cazului Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj-Napoca sunt câteva sumare repere ale acestui demers asupra anilor 1965 - 1989.

Din motive metodologice, cercetarea întreprinsă se structurează, la nivel temporal, în surprinderea celor două etape, devenite clasice în abordarea istoriografică a *epocii Ceaușescu*. Pe de o parte, perioada 1965 - 1971, este caracterizată printr-o relativă deschidere, urmată de o altă vârstă a dogmatismului (1971 - 1989), culminând

cu ceea ce, într-o formulă fericit aleasă, profesorul Mircea Zăciu numea „deceniul satanic“.

2. Perioada 1965 - 1971

Prima fază se impune atenției cercetătorului printr-o redimensionare instituțională în planul culturii, în sensul reluării unor tradiții abandonate brutal în 1948. Sunt reînființate institute de cercetare și reviste de cultură, scriitorii români aflați în străinătate sunt editați în România, operele unor autori, până atunci indezirabili, văd lumina tiparului, se călătorește în străinătate. Deținuții politici au fost reintegrați în societate, unii dintre ei primesc răspunderi importante.¹ „Explozia“ sesizată nu este decât o iluzie. Biblioteca, spațiu de generare și modelare a unor atitudini civice, este instrumentalizată cu „discreție“ de către puterea politică. Tensiunile ivite în cadrul C.A.E.R., în urma prevederilor ca România să rămână în primul rând o țară agrară (planul Valev), va aduce în bibliotecă o hotărâre ce reflectă poziția conducerii de atunci a țării noastre, angajată într-o politică de industrializare care, ulterior, se va dovedi falimentară. Având parafa *confidențial*, circulara Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor de pe lângă Consiliul de Miniștri din 8 iunie 1964², anunță elaborarea unor „noi norme cu privire la păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri din bibliotecă“. Motivația unei noi reforme administrative este argumentată prin „îmbunătățirea condițiilor de informare și documentare a oamenilor de știință și cultură“. Principala măsură preconizată se referă la cărțile și publicațiile „tehnică - științifice (științe pozitive și tehnice)“. Toate publicațiile cu o astfel de tematică, aflate în bibliotecă, păstrate la *fondul special* și documentar au fost trecute la circulație liberă. Punctul 2 al circularei

avea în vedere exemplarele care, în mod excepțional, pe baza conținutului lor nu puteau fi transferate în fondul uzual. Cu aceste exemplare urma să se întocmească o listă ce a fost supusă spre avizare D.G.P.T.-ului. Exprimarea vagă, „datorită conținutului lor“, face posibile diferite opțiuni, în funcție de comisia destinată „să execute“ trierea cărților.

Avându-și motivarea în circulara mai sus discutată, ședința de lucru din 16 mai 1964³, data procesului - verbal, a reunit delegați de la B.C.U. Cluj-Napoca, Biblioteca Institutului Politehnic Cluj, Biblioteca Institutului Agronomic Cluj, Biblioteca Institutului de Medicină și Farmacie Cluj, Biblioteca Institutului Pedagogic din Cluj, Biblioteca Institutului de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș, Biblioteca Institutului Politehnic din Hunedoara, Biblioteca Institutului de Arte și Teatru din Târgu-Mureș, Biblioteca Institutului Pedagogic din Baia-Mare și Biblioteca Institutului Pedagogic din Oradea. Înainte de a urmări dezbaterile acestei ședințe, este necesar să atragem atenția asupra neconcordanței dintre datele circularei (8 iunie) și a procesului-verbal (16 mai), cu o lună mai devreme. Se poate considera o greșeală strecurată în datarea circularei, aceasta fiind posibil redactată și trimisă către biblioteci înainte de 16 mai, ziua ședinței. Dacă luăm în considerare prezența la ședință a delegațiilor din biblioteci universitare arondate pentru îndrumare la cea din Cluj, se poate considera emiterea circularei cu câteva zile înainte. De asemenea, s-ar putea ca prevederile ei să fi fost prezentate anterior unei redactări și difuzări oficiale a textului. În adevăr, acest amănunt al datării este unul secundar în excursul nostru, dar, deoarece critica internă a actului îl implică, nu poate fi abandonat. Înaintea analizei conținutului procesului - verbal, trebuie să menționăm existența unei adnotări ulterioare cu cerneală, pe colțul stâng al primei pagini, ce subliniază importanța documentului. Scris de mână și subliniat, cuvântul *secret* atrage atenția în primul rând.

Ședința a fost deschisă de directorul B.C.U. Cluj, în timp ce tema acesteia a fost enunțată de către reprezentantul ministerului. Acesta a anunțat că au fost luate o serie de măsuri pentru îmbunătățirea muncii de documentare în biblioteci și, ca o primă etapă, se au în vedere indicații necesare cu privire la păstrarea fondurilor de tipărituri. Acțiunea de debut a acestui proces vizează, ca toate categoriile de tipărituri tehnico - științifice, științe pozitive și tehnice, să fie scoase din fondul „S” și să fie trecute în fondul uzual. Ceea ce în cazul circulării era echivoc exprimat, are în expunerea „tov. Zaharovici” un sens într-o anumită măsură, mai precis, procesul - verbal notând: „Printre aceste publicații se găsesc unele care conțin părți sau fraze ostile și dușmănoase față de regimul nostru ...”. Față de aceste publicații, biblioteca trebuie să se adreseze ministerului pentru a obține aprobarea păstrării lor pe mai departe în fondul „S”. Prezența exprimării menționate se regăsește, în cele din urmă, sub imperiul șabloanelor *obsedantului deceniu*. Această muncă de transferare a cărților dintr-un fond în altul urma să fie organizată „cât se poate de repede”, cu toate că acțiunea nu trebuie să capete un „character excepțional”, desfășurarea ei îmbrăcând o formă de activitate curentă. O altă problemă cu care se confruntă lucrătorii bibliotecilor rezidă în faptul că acele cărți care făceau parte din fondul „S”, purtau semnul acestuia, stigmat ce va trebui să fie înlăturat, astfel încât cartea să nu fie deteriorată. Sunt oferite două soluții la această problemă: una ar fi aplicarea ștampilei bibliotecii pe semnul „S”, iar cea de-a doua ar consta în ștergerea însemnului cu ajutorul unei soluții chimice. Practicile amintite sunt necesare pentru a nu atrage atenția cititorilor asupra provenienței publicației. Cititorii trebuiau să perceapă întreaga acțiune ca pe una „normală, de largire a fondului”. Cu toată reținerea pe care o recomandă în execuție, acțiunea se impune a fi dusă la capăt într-un timp „limitat”, ministerul anunțându-se gata să facă controale prin sondaj „peste o perioadă destul de scurtă”.

Ședința asupra căreia insistăm nu are nicidecum caracterul unei dezbateri. Mai curând seamănă cu o prelucrare și cu lămurirea unor neînțelegeri apărute de-a lungul expunerii „tov. Zaharovici“, sau rezultate în urma citirii circularei. Reprezentantul Bibliotecii Institutului Artelor Plastice din Cluj se interesează de soarta cărților din instituția sa, deoarece ele „nu prea au caracter tehnic“, după exprimarea procesului - verbal. Răspunsul pe care îl primește nu este cu nimic mai lămuritor, Zaharovici spunând să aibă în atenție cărțile considerate că ar avea caracter tehnic.

O altă întrebare vizează soarta registrelor de inventar ale fondului „S“. Reprezentantul ministerului susține că ele trebuie anulate. Această acțiune tinde să îngreuneze munca de reconstituire a ceea ce a însemnat fondul „S“, dacă nu chiar o face imposibilă în surprinderea tuturor nuanțelor prezente.

Tot ca urmare a circularei din 1964 trebuie înțeleasă referirea din darea de seamă a anului 1965. Documentul arată că, „printr-o nouă verificare și interpretare“, au fost eliminate din fondul documentar o serie de publicații, asimilate fondului uzual. În același timp, fișele lor (se precizează și numărul acestora - 29.000) au fost reintercalate. Acțiunea va continua și în anii următori. În 1966, cu ajutorul corpului didactic, s-au retras din fondul documentar 865 volume și altele 400 au fost pregătite pentru a fi puse în liberă circulație. Concomitent, s-a început munca de confruntare a fondului „S“ cu cataloagele acestui fond, pentru a se realiza o punere de acord. În cazul bibliotecilor filiale ale B.C.U. Cluj, acțiunea de lichidare a fondului documentar a fost încheiată, întregul volum de publicații fiind incluse fondului uzual. Un an mai târziu sunt menționate 5.861 de volume aflate în fondul „S“ care, prin triere, au fost puse în liberă circulație. Ceea ce se remarcă din consultarea acestor dări de seamă este stereotipul formulărilor ce vizează operația menționată. O explicație ar fi perpetuarea an de an a unui model, ceea ce se modifică fiind cifrele, aspectele

cantitative. Existența formularului tip s-ar putea datora unei comodități a funcționarului, dar, la fel de bine, poate proveni și dintr-o obstrucționare impusă din afară celui care redactează.

Neavând la dispoziție o listă a reclasărilor propuse, nu se poate înțelege anvergura operației. O singură informație deținută din raportul Institutului Agronomic Cluj, întocmit la 1966, ne ajută în decuparea concretă a unor aspecte ale fenomenului. O primă precizare a notei explicative se referă la „purificarea fondului bibliotecii“, a cursurilor și tratatelor de profil agronomic la care se putea renunța; în același timp, într-o altă mențiune, se arată că au fost scoase din fondul bibliotecii „toate broșurile și cărțile de nivel mediu inferior sau propagandistic, de profil agronomic“; punctul 3 este însă sugestiv, spunând că au fost eliminate „cărțile și broșurile de alt profil decât cel agronomic“, tabelul acestora fiind, la data întocmirii notei explicative, în curs de dactilografiere. Actul prezentat lasă să se întrevadă o cantonare într-o perspectivă științifico-tehnică și, prin urmare, chiar fără să o afirme, poate fi pus în legătură cu circulara din 1964. O a doua constatare este surprinderea aceleiași exprimări echivoce, prin uzitarea sintagmei „de alt profil“. În cele din urmă, tendința spre tehnocrație, care se părea că va gira reforma Partidului Comunist în România, se desprinde și din apropierea de fondul „S“. Repunerea în circulație a unor publicații cu caracter tehnic - științific trebuie înțeleasă ca o măsură sincronă cu promovarea politicii de industrializare a țării. Acest lucru ilustrează, în același timp, procesul de reconversie a intelectualului dinspre domeniile umaniste la științele pozitive. În atari condiții, cultura, decongestionată pentru moment, se vedește în continuare atent supravegheată, chiar dacă de la distanța altor mijloace decât în epoca proletcultistă.

Propunând intelectualului manifestarea și împlinirea în planul științelor exacte, regimul va controla mai lesne planul culturii umaniste, o cultură umanistă care valorifică anumite aspecte ale

culturii tradiționale românești, dintr-o perspectivă nouă însă, o perspectivă alimentată de ideologic.

„Distanțarea“ de U.R.S.S. este, așa cum s-a observat deja, nu o ruptură cu un sistem sau regim politic. Confrunțați cu deschiderea preconizată de Hrusciiov, comuniștii români promovează o relativă desprindere de Uniunea Sovietică, în primul rând de politica elitei comuniștilor ruși. Cameleonismul comuniștilor de la București, nu o dată invocat în explicarea evenimentelor în România post-stalinistă, își găsește un punct de sprijin în normele administrative elaborate în 1968, prin referirea la documentele de partid, care nu mai corespund liniei actuale a politicii Partidului Comunist. Importantă sub aceste aspecte este o adresă⁴ a Serviciului Bibliotecii din Ministerul Învățământului, trimisă Rectoratului Universității Babeș-Bolyai, unde se cerea luarea unor măsuri „corespunzătoare“, pe timpul vacanței de vară, pentru a fi „eliminate“ din fondurile bibliotecii „lucrările personale ale lui N. S. Hrusciiov și lucrările care elogiază persoana acestuia“. Publicațiile menționate urmau să fie predate în pachete sigilate către D.C.A., ca deșeuri. Lucrările Congreselor XX, XXI și XXII, Rapoartele prezentate de Secretarul General, lucrările plenarelor prezidate de acesta, apărute în volume sau broșuri separate, se insistă a fi trecute în fondul documentar. Întreaga acțiune se regăsește sub semnul secretului, adresa specificând că „eliminarea“ tipăriturilor „din fondurile tuturor bibliotecilor universitare va trebui să se desfășoare în așa fel încât să se elimine comentariile“. Ca termen limită se precizează data de 1 septembrie 1965. Interesantă pare a fi și însemnarea manuscrisă, făcută cu cerneală, a rectorului care recomandă directorului Bibliotecii Universitare executarea *discretă* a celor prevăzute de adresă. Un ecou al acestui act poate fi identificat în darea de seamă din 1966. Întâlnim aici un fapt simptomatic pentru întreaga perioadă a *domniei* lui Ceaușescu, și anume eliminarea

documentelor care reglementează sau oferă informații despre fondul secret.

Transformările sesizate deja între anii 1964 - 1967 vor fi consacrate de Instrucțiunile elaborate în 1968.⁵ Purtând ștampila *strict confidențial*, instrucțiunile au, în primul rând, un caracter administrativ. Elaborate de către Comitetul Socialist pentru Cultură și Artă, ele stipulează împărțirea fondurilor bibliotecilor în două tipuri: unul de circulație curentă, iar celălalt „de circulație specială”. Spre deosebire de instrucțiunile din 1960, dincolo de eliminarea fondului documentar, se observă o tendință limpede de estompere a ceea ce înseamnă în adevăr acest fond. Existența concomitentă a unui *fond documentar* și a altuia denumit *fond special* este în măsură să indice o circumscriere mai precisă. Prin dispariția *fondului documentar* și redenumirea celui alt sub forma *fond de circulație specială*, se urmărește crearea unui ecran semantic, ce-și propune să apere penetrarea realității. Acreditarea confuziei că *fondul de circulație specială* ar cuprinde rarități bibliofile - și existența lui este necesară în intenția de a proteja valorile culturale - pare a fi o explicație a corecturilor semantice aplicate.⁶ De asemenea, se poate surprinde o modificare în categoriile de publicații circumscrie acestui fond. Articolul 3 precizează că *fondul de circulație specială* cuprinde tipăriturile al căror conținut contravine politicii generale a P.C.R., materiale care denigrează țara și poporul român; în al doilea rând, acestui fond îi sunt destinate publicațiile clasificate de D.G.P.T.; totodată, aici se vor regăsi lucrările cu „conținut obscen”. Schimbările de accent din taxonomia fondului, în 1968, în comparație cu cea din 1960, sunt sugestive pentru direcțiile politicii culturale, dominate de puterea comunistă. Renunțarea la internaționalismul proletar și, deopotrivă, la lupta împotriva cosmopolitismului burghez, în fapt sugrumarea proletcultismului, pune în evidență atașamentul față de noile valori culturale promovate. Orientat inițial spre publicațiile „cu caracter

dușmănos, fascist, antidemocratic, anticomunist, ostil țării“, noua formulare insistă, pentru prima dată, asupra includerii în acest fond a unor materiale de partid. Această percepție poate fi corelată cu reabilitările politice petrecute la Plenara C.C. a P.C.R. din aprilie 1968⁷ a unor comuniști români (L. Pătrășcanu, Foriș etc.), eliminați în contextul luptei pentru putere din cadrul partidului la începuturile instaurării comunismului. Instrucțiunile 1003 nu mai amintesc existența index-urilor prohibite (catalogele editate anterior cu o circulație confidențială), în locul lor fiind introdusă categoria publicațiilor obscene. Ca element de continuitate, se întâlnește menționarea filierei de acces la tipănturile „provenite din import“. Acordându-se dreptul de păstrare a *fondurilor cu circulație specială* unor biblioteci cu caracter documentar manifest s-a dorit întărirea ideii că, în fapt, acest fond s-a constituit în vederea asigurării unei mai bune protecții valorilor culturale. La fel, art. 8, care prevede posibilitatea de acces la acest fond, este marcat de o predispoziție asemănătoare. Capcana întinsă prin alimentarea acestei confuzii, sprijinită și de crearea, pe baza Regulamentului de organizare a bibliotecilor, a unui fond separat destinat colecțiilor speciale, în 1967, pare operantă și în cercetările recente, ce vizează „epoca Ceaușescu“. Într-un eseu publicat de „Revista istorică“, se poate citi următoarea afirmație: „Scriitorii, publiciștii, istoricii, sociologii, politologii și filosofil indezirabili au fost interziși, cărțile lor din bibliotecile publice fiind trecute la index sau - în cazul cel mai bun - trecute în fonduri speciale, greu accesibile“.⁸ Delimitarea între *index* și *fonduri speciale* este paradoxală, neputând fi susținută documentar. Am putea vorbi de *index*, regrupând autorii care nu vor mai primi acordul cenzurii sau, mai târziu, a direcției speciale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

Pot citi cărți incluse în fondul special, în baza prevederilor normative, următoarele categorii de cititori: a) personalități ale vieții culturale și cercetători cu aprobarea conducătorului bibliotecii; b)

alte persoane cu acordul conducătorului bibliotecii, având o recomandare de la instituția sau întreprinderea la care era angajat; c) studenții cu aprobarea șefului bibliotecii și cu o recomandare din partea șefului de catedră. Publicațiile cu acest caracter nu puteau fi consultate decât în spații dinainte stabilite. Directorii bibliotecilor răspund direct de clasificarea tipăriturilor în fondurile specificate. Adresa care a însoțit instrucțiunile, datată după ștampila de înregistrare la B.C.U. Cluj în 18 aprilie 1969⁹, destinată directorului, menționează componența comisiei ce urma să participe la acțiunea de reclasare a colecțiilor. Ea a cuprins, astfel, pe șeful Serviciului de completare și evidența publicațiilor, șeful Serviciului de catalogare, clasificare și organizarea cataloagelor, la care se adăugau unul sau doi reprezentanți ai catedrelor de științe sociale.

Un prim ecou al acestor instrucțiuni este o evaluare a celui care răspunde de *fondul cu circulație specială* din cadrul B.C.U. Cluj.¹⁰ Referatul este datat la câteva zile după primirea normelor și denotă o familiarizare cu prevederile lor. Documentul prezintă o perspectivă sintetică a fondului existent la 20 aprilie 1969. Se găsesc în limitele sale cărți și periodice provenite din fondurile de circulație curentă (Fond general, Fond Sibiu, Împrumut, Fonduri bibliotecii de facultăți), precum și tipăriturile primite din schimb internațional sau cumpărate din străinătate. Numărul total al acestor volume a fost estimat la aproximativ 15.000. Referentul consideră că publicațiile menționate se încadrează „în marea lor majoritate, în ceea ce privește conținutul, în prevederile art. 3 din Instrucțiunile 1003/1968“, dar, în același timp, propune a se avea în vedere următoarele activități: 1. continuarea lucrărilor de reclasare, demarate în vara anului 1967, având concursul unor colective constituite din cadre didactice de la Facultățile de Istorie, Filologie și Drept; șeful serviciului insistă pentru o colaborare cu specialiști de la catedra de limbi străine, în special pentru limba germană, pentru a se putea verifica publicațiile care au aparținut

fostului Institut German din Sibiu, cunoscut în bibliotecă sub denumirea de „Fondul Gamillscheg“; 2. o altă propunere se referă la organizarea unui catalog separat al fondului ce se va constitui prin retragerea fișelor din catalogul intern (de serviciu) și din alte cataloage; acest nou catalog întocmit urma să fie așezat într-o încăpere separată a Serviciului de Documentare sau în Sala Profesorilor, pentru ca accesul la el să fie „strict controlat“; 3. totodată, se insistă pe formarea unor colective care ar avea ca sarcină controlarea fondului general din depozite, acordând o atenție specială cărților inventariate între anii 1940 - 1945; 4. referentul cere în continuare o investigație în catalogul vechi al bibliotecii, pentru a fi identificate dubletele și tripletele cărților aflate deja în depozitul de circulație specială, exemplare care au rămas în circulație liberă; 5. ultima propunere vizează fondul de periodice, din cadrul căruia se solicită a fi retrase periodicele dintre anii 1940 - 1945, ziare și reviste „de proveniență horthystă, care denigrează țara și poporul român“.

În urma acestor recomandări, conducerea B.C.U. a stabilit un *plan de măsuri* ce vizau aplicarea noilor norme cu privire la păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri.¹¹

Într-o primă instanță, este instituită o comisie cu sarcina de a conduce și supraveghea lucrările propuse, formată din cei doi directori, șeful Serviciului Periodice, șeful serviciilor consultării publicațiilor, șeful Serviciului de Completare a fondurilor, șeful Serviciului Organizării colecțiilor, secretarul organizației de bază a P.C.R. - în cazul de față și șeful Serviciului de Documentare și Bibliografie (primează funcția pe linie de partid), în număr de șapte, la care se mai adăugau și „reprezentanți ai catedrelor de specialitate“. Paragraful următor va menționa în completare că, dintr-o atare comisie, fac parte și șefii serviciilor bibliotecilor filiale, numai în cazul în care problemele privesc aceste biblioteci. Alături de comisia centrală, cu un rol de coordonare, se vor forma

o serie de alte colective speciale, cu aprobarea direcțiunii. De asemenea, preambulul planului de măsuri stabilește ca acțiunile ce vor fi preconizate să se desfășoare separat pentru cărți și separat pentru periodice.

Rețin atenția, în primul rând, datorită structurii stabilite mai sus, măsurile ce trebuiau întreprinse în cazul fondului de cărți. Astfel, publicațiile din fondul documentar, obiectul unei revizuri și până atunci, vor fi supuse din nou controlului. La fel, o „revizie carte de carte“ va avea loc în fondurile bibliotecii universitare pentru tipărițiile din perioada 1938 - 1945, atât din Fondul Sibiu, cât și din Fondul Cluj, procedându-se invers cronologic de la 1945 spre 1938. Pentru segmentul de până la 1900, socotește documentul, avându-se în vedere efectuarea deja a unor acțiuni de clasare în spiritul prevederilor instrucțiunilor, se va proceda doar la controale prin sondaj. Soarta cataloagelor, cele care reflectă componența fondurilor și joacă rolul unui intermediar, o adevărată punte între cititor și carte, este de mare însemnătate. *Catalogul alfabetic intern de serviciu* va rămâne *intact*, accesul la consultarea lui fiind controlat. Supus unor controale repetate în anii anteriori, *catalogul alfabetic extern* nu va suferi o nouă modificare, fișele provenite din cataloagele fondului documentar ilustrând cărțile aflate în bibliografia obligatorie a studenților, fiind cuprinse aici cu deosebită atenție. Abia constituit de-a lungul ultimilor patru - cinci ani, *catalogul sistematic extern* nu va face obiectul controlului. Tot de un regim special de acces se bucură și *catalogul sistematic intern*, „epurat“ la timpul său, în relație cu index-urile prohibite elaborate, în timp ce publicațiile achiziționate recent au fost controlate la intrare „carte cu carte“. O revizuire este totuși necesară în ceea ce privește istoria și științele social - politice, reflex al noilor raporturi stipulate de către instrucțiuni, reevaluarea purtând de aproape semnul *cadrelor de specialitate*.

Al doilea set de dispoziții cuprinse în planul de măsuri vizează fondul de periodice. O primă prevedere menționează revizuirea „fișă cu fișă” a catalogului intern de periodice și, „de la caz la caz, a colecțiilor înseși”. Se preconizează, de asemenea, completarea listei „publicațiilor periodice existente” cu unele „colecții întregi”, care trebuie trecute în depozitul special, urmărindu-se transferarea tuturor exemplarelor pentru un titlu. Publicațiile periodice care „au numai ani”, anumite volume ce aveau să fie înghițite de *fondul cu circulație specială*, sunt obiectul unei observații aparte. Anii cu pricina, se recomandă, vor fi precizați într-un capitol special al listei ce se va găsi în posesia serviciului consultării publicațiilor, în timp ce volumele anilor respectivi, păstrându-se mai departe în fondul general, vor purta un semn distinct („vor fi însemnate *în mod vizibil* [subl. în text]), astfel ca, în cazul unei solicitări, depozitarul să fie atenționat de necesitatea dovedirii unei aprobări pentru servire. Abordarea prevederilor ce se referă la cataloagele publicațiilor periodice surprinde prin mențiuni similare cu precizările în cazul cataloagelor fondurilor de cărți. Se constată că, în urma unor acțiuni de control anterioare, *catalogul extern* nu mai poate rezerva un număr mare de surprize. Atenție trebuie acordată aici doar în ceea ce privește reflectarea ziarelor și revistelor provenite din desființarea fondului documentar. Restul cataloagelor „necesare evidenței centrale a publicațiilor” vor rămâne *intacte*. Imperiul necesității nu este un argument suficient. Determinant pentru această soluție este faptul că accesul la aceste cataloage se face „conform unui regim special”.

Reorganizarea fondurilor propriu-zise și a cataloagelor ce urmau să le reflecte va fi întregită cu stipulații privitoare la regimul de circulație al publicațiilor. Se menționează astfel că tipăriturile integrate *fondului special* vor fi servite numai la Sala Profesorilor, bibliotecarul de serviciu având obligația de a cere „expres” restituirea publicației. În ceea ce privește posibilitatea de a consulta

aceste cărți, se solicită includerea pe o listă întocmită de Rectoratul Universității - în cazul cadrelor didactice, sau prezentarea unei recomandări din partea șefului de catedră - în situația studenților, în timp ce specialiștii și cercetătorii obțin accesul cu aprobarea directorului bibliotecii. O aprobare similară trebuie să prezinte „salariații B.C.U.” pentru a putea folosi publicațiile în studii și cercetări proprii, consultarea fiind posibilă și în acest caz doar în Sala Profesorilor. Servirea cărților și periodicelor din fondul cu circulație restrânsă în alte spații ale bibliotecii decât cel amintit, nu este admisă decât în situația efectuării unei munci de bibliotecă și însoțită de aprobarea șefului de serviciu.

În comparație cu prevederile dezvoltate pentru Biblioteca Centrală Universitară, vom insista asupra planului de măsuri propus în cadrul Bibliotecii Institutului Pedagogic din Cluj. Comisia instituită este compusă din cinci persoane, directorul adjunct de la B.C.U., conducătorul Bibliotecii Institutului Pedagogic, un bibliotecar principal, un reprezentant al catedrei de științe sociale și unul al Facultății de Filologie. Într-o altă referire se specifică faptul că fondul de circulație specială este compus din cărți editate înainte de 23 august 1944. De asemenea, consultarea tipăriturilor se limitează într-un spațiu marcat, el fiind în cazul de față biroul bibliotecii aflat în incinta depozitului de cărți. În aceste condiții, menținerea sub observație a cititorului producându-se cu mai multă precauție. Normele de acces la publicații sunt similare cu prevederile din cazul B.C.U., regăsindu-se în stipulațiile Instrucțiunilor 1003.

Reevaluările identificate la nivelul Bibliotecii Centrale pot fi urmărite prin reflexele produse în filiale. Pentru conducerea acțiunilor, la Facultatea de Istorie - Filosofie a fost numită o comisie suplimentară, formată din cadre didactice și bibliotecari. În cadrul Bibliotecii de Istorie Veche, *fondul special*, compus din 77 de volume, parte din fondul Universității Babeș, parte din cel

al Universității Bolyai se reține mai departe în bibliotecă „într-o cameră al [sic!] cadrelor didactice, un dulap separat închis“. Acest lucru este posibil prin intervenția acad. C. Daicoviciu. La Biblioteca de Istorie Modernă și Contemporană, reclasarea fondului de cărți are ca termen data de 20 iulie 1969, în timp ce controlarea periodicelor urma să se termine la 15 septembrie. În cadrul Bibliotecii de Filosofie, un fond sensibil este cel al cărților de științe sociale, în repetate rânduri controlat, iar colecția de periodice deține doar ziare și reviste de după 1954.

Măsuri de reevaluare a fondurilor se întâlnesc pe parcursul verii, în cadrul Bibliotecii Facultății de Drept, la care vor participa atât profesori, cât și bibliotecari. Tot vara, vor demara acțiuni asemănătoare la Biblioteca Facultății de Biologie - Geografie, unde materialul selecționat, depozitat într-un dulap aparte, a fost servit numai cu aprobarea șefului de catedră. Cu fișele acestor tipărituri s-a întocmit un catalog separat, a cărui consultare era accesibilă numai cu ajutorul bibliotecarului.

O observație ce se impune din sondarea actelor prezentate mai sus este data redactării, care coincide în toate cazurile. Această prezență sugerează comandarea unor astfel de documente întocmite de către șeful bibliotecii cu ajutorul decanului facultății respective. În altă ordine de idei, peste tot se amintește întreprinderea unor controale repetate, anterioare elaborării instrucțiunilor din 1968, ceea ce înseamnă că, în adevăr, aceste norme, în loc să inaugureze un specific de organizare a fondurilor din biblioteci, mai degrabă încheie un ciclu, ilustrând *de jure* transformări deja practicate.

Mai bine de un deceniu, *fondul de circulație specială* nu va mai constitui obiectul unei remanieri de o asemenea anvergură. Semnalele ce se regăsesc oglindesc orientările manifestate în politica culturală a regimului, anagajat într-o tot mai mare măsură în promovarea „umanismului socialist“.¹² Ambianța aceasta culturală are ca obiectiv formarea „omului nou“, cu o înaltă

„conștiință revoluționară“. În general, se acceptă ideea unei perioade distincte în evoluția socialismului, pentru Uniunea Sovietică vorbindu-se de un socialism real, în timp ce României îi este propriu conceptul de „societate socialistă multilateral dezvoltată“.¹³ Folosit pentru prima dată de Ceaușescu la Congresul al IX - lea în 1965, va fi teoretizat abia în 1969. Noua perspectivă socială alimentată de Partid se structurează pe sistemul (modelul) participativ, care este *ab initio* „colectivist, integrativ și unitar“.¹⁴ Partidul devine nucleul societății, el fiind singurul deținător al puterii, poziție din care controlează și direcționează forțele sociale, de aici decurgând legitimarea partidului - stat. Inițiind interogarea orientării culturale, într-o primă etapă, cercetarea s-ar putea opri la stabilirea momentului basculării spre *mit - naționalism*¹⁵, *minirevoluție culturală*¹⁶ sau *neoproletcultism*¹⁷. Identificat în 1971, odată cu „tezele din iulie“, fenomenul are rădăcini ce se evidențiază din 1967.¹⁸ Tot ca măsură pregătitoare și preventivă, în ultimă instanță, poate fi socotită și reorganizarea fondurilor din biblioteci, pe baza Instrucțiunilor 1003/1968. Odată cu înființarea unei comisii ideologice, atașată Comitetului Central, în biblioteci se remarcă demararea acțiunilor de reclasare a publicațiilor (1967). Relația stabilită aici, deși ipotetică, trebuie totuși avută în vedere.

3. Perioada 1971 - 1989

Individualizarea anului 1971, în sensul unei turmuri, se revendică și din punct de vedere instituțional. Comitetul Socialist pentru Cultură și Artă, organism care funcționa din 1962, va fi înlocuit cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste.¹⁹ Deosebirea dintre aceste instituții nu este numai una de nume; în timp ce primul se

subordona Consiliului de Miniștri, noua structură formată se supunea Comitetului Central și Guvernului. Consiliul Culturii va dezvolta o structură organizatorică, prin secțiuni locale, sub directa supraveghere a comitetelor de partid, până la nivelul unităților economice și al comunelor. De-a lungul anilor, acest organism va gira *noua cultură*.

Viața culturală din România nu poate fi redusă doar la atât. Se conturează în paralel o tendință de conservare a esențialului în toate disciplinele, specialiștii în literatură retrăgându-se în traduceri, în istorie literară, în comparatism și teorie, istoricii fiind sensibili la un trecut îndepărtat (antichitate, ev mediu). Regruparea aceasta a condus, prin conotațiile sale, la o modificare a însuși „codului genetic spiritual”.²⁰ Peisajul cultural s-a dezvoltat nu doar din resurse proprii, în mod dihotomic, această polarizare (estetism - realism socialist, protocronism - sincronism) fiind chiar încurajată până la un punct²¹ (în România, la universitatea în care predă Nicolae Manolescu era și Ion Dodu Bălan, îi era publicată o carte lui M. Zăciu, lui I. Lăncrănjan i se tipăreau trei). Antrenând pe de o parte o forță docilă partidului, el va controla, în ultimă instanță, spațiul autonom al culturii. Din această perspectivă, distincția pe care Dan C. Mihăilescu o face între *compromis* și *culpabilitate* apare evidentă.²² Ca urmare, admiterea existenței unei „opoziii” în planul culturii se va diminua din ce în ce mai mult, intenția guvernanților regăsindu-se în constituirea „frontului unic”. Această dinamică culturală va fi promovată de către și prin C.C.E.S. Era vizat, de asemenea, aici, ceea ce va deveni un adevărat mit „al epocii”, unitatea înțeleasă și ca o omogenizare a societății românești, proces reflectat și în schimbarea numelui revistei partidului, din „Lupta de clasă”, în „Era socialismului”, ce are loc în 1972.²³ Sugestivă apare și sintaxa elementelor sociale care dau coerență unității. Pentru a releva această dinamică, propunem surprinderea topicii elementelor sociale, cărora Ceaușescu se adresa prin

cuvântările sale ținute la cele trei Congrese ale C.C.E.S. La 1976, ordinea a fost următoarea: participanți, organizațiile partidului, poporul²⁴; la cel de-al doilea Congres, pe primul loc se găsește P.C.R.-ul, urmat de binomul popor - patrie, popoarele lumii pentru apărarea păcii.²⁵ Receptarea acestui apel la pace poate însemna, pe de o parte, un reflex al revitalizării arsenalului ideologic specific „războiului rece“ în anii ‘80, iar, pe de altă parte, descoperirea unui element dintr-un program mai amplu, care se afla la baza tendinței ca România să devină coordonatoarea mișcării de nealinierie. Peste cinci ani, discursul lui Ceaușescu sub aspectul enunțat mai sus, va preciza o „nouă ordine“: patrie, partid, popor, socialism, pace.²⁶ Se regăsesc aici trăsăturile dominante ale perioadei. Centrul în jurul căruia urma să se închege unitatea îl constituia Secretarul General al Partidului. Urmărirea doar a unor elemente formale indică acest lucru. În volumul consacrat primului Congres al C.C.E.S. nu este prezentă fotografia președintelui. Ea apare în 1982, după foaia de titlu, pentru ca, la 1987, să fie color, așezată în deschiderea volumului, înaintea foii de titlu. Dincolo de precizarea „regalismului“ conducătorului, termenii Congresului al III - lea, manifestă o accentuare a autarhiei. În fața unui Occident, care nu îi mai acordă încredere, Ceaușescu are de înfruntat poziția Moscovei lansată de Gorbaciov pe calea reformelor. Opoziția în fața Uniunii Sovietice, fără a fi afirmată explicit, trebuie decontată din perspectiva termenului de „socialism“, uzitat acum. Situația creată va genera o nouă dinamică a secretului, care va fi enunțat drept criteriu esențial pentru societate.

Este important să se insiste asupra trăsăturilor noii configurații culturale dominante, cu tendințe de ubicuitate, din perspectiva a ceea ce a devenit sau a fost secret. Tocmai în spațiul de incidență între cele două grupări și din subminarea uneia, se naște acea parte secretă. Acest secret nu înseamnă doar o deposedare, ci și o realimentare a unui *instrumentum regni*. Soarta unor cărți, observată

dintr-o perspectivă culturală, este ilustrativă în acest sens. Pe de altă parte, urmărirea transformărilor ce au loc în fondurile bibliotecilor, fără a corela și a încerca o înțelegere a plierilor ambianței sociale, într-un regim ce se dorea cu o „unitate de monolit“, s-ar sustrage unei abordări coerente.

Într-un editorial din „România literară“, distinsul critic N. Manolescu consideră că, încă la 1968, „semnele noului dogmatism nu se iviseră“²⁷. Or, dacă încercăm să căutăm în ambianta celui an temele majore care vor structura discursul național - socialist al regimului, ele se prezintă, dar nu în forma și amploarea cunoscută de mai târziu. Inovarea care se desprinde din discursul lui Ceaușescu, la Plenara C.C. din aprilie 1968, este secondată de nașterea istorismului ca perspectivă de atașament a partidului la națiune, ca tendință de legitimare națională a lui. Din alt punct de vedere, însăși inovația pe care o promovează Ceaușescu este un imbold inițial și, în același timp, o umbrelă pentru angajarea României pe un „nou curs“. O recuperare a anilor '68 de pe altă poziție decât cea a spectacolului, produs sau înlesnit de către puterea politică, prin sondarea în subteran a spațiului interzis, relevă sudarea, încă de atunci, cel puțin a premiselor dogmatismului ceaușist²⁸. Analiza instrucțiunilor privind organizarea fondurilor din bibliotecile publice, elaborate în 1968, deși luminează un teritoriu doar, este sugestivă.

Noua cultură se distinge și prin purtătorii ei. După unele statistici din 1974, 63 % din *muncitorii non-manuali* provin din rândul *muncitorilor* și *țăranilor*, un număr preponderent din acești intelectuali însumând inteligența tehnică.²⁹ Afinitatea partidului pentru intelectualul dinspre științele pozitive ascunde o grijă sporită pentru controlul și dirijarea accesului înspre domeniul umanismului, permanent restrâns, un spațiu al alimentării ideologicului. Tocmai aici reține atenția și prezența fondurilor cu circulație restrânsă, prin ceea ce includ ele. Eliminând ideile

majore, din poziția cărora se structurează ansamblul culturii socialiste, se deschide o breșă pentru sondarea a ceea ce a fost interzis sau accesibil doar „inițiaților“. Cultura socialistă se compune în lumina unor principii precum spiritul revoluționar și creator al concepției materialist - leniniste, caracterul său predominant raționalist și umanist și „necesitatea imperioasă“ de a transforma valorile de cultură în „bunuri ale întregului popor“, în timp ce are ca obiectiv „ridicarea culturală de ansamblu, a marilor grupuri sociale și colectivități umane“³⁰. Se pot identifica aici, fără nici o îndoială, culorile realismului socialist, regăsit și în afirmarea *revoluției culturale*, ca o dimensiune fundamentală a *revoluției socialiste* în ansamblu. Populismul sau ceea ce ideologia comunistă denumeste „democratizarea culturii“ urmărește, în fapt, nu doar angajarea pe un drum stabilit, ci realizarea unei coeziuni cu centrul de greutate în partid și, în cele din urmă, în persoana lui Ceaușescu.³¹ Sondarea dezbaterilor congreselor C.C.E.S. și, mai ales, a cuvântărilor ținute de șeful statului cu aceste ocazii, vor indica tendințele politice sub auspiciile cărora *fondurile cu circulație restrânsă* vor evolua.

Din cauza lipsei materialului documentar suficient (lipsă paradoxală într-un sistem care promovează o supraveghere hiperdimensionată), nu se poate emite decât o constatare în legătură cu un lucru întâmplat în cadrul fondului de circulație specială în 1973.³² Pe baza unei adrese ulterioare din 1992, suntem în măsură a reconstitui o parte a celor petrecute. În martie 1973, au fost predate în custodia Arhivelor Statului, Filiala Cluj, 802 volume considerate *secrete* (în textul actului). Ultima acțiune de proporții, ea vizează în special cărțile legionare (I. Banea, H. Sima, C. Georgescu, A.C. Cuza, C. Zelea - Codreanu, F. Herseni, I. I. Moța etc.), de propagandă fascistă sau despre regimurile totalitare din Germania și Italia (Mussolini, Hitler, A. Fălcoianu, Dabłhoff E., G. Pini, V. Gayda, Fehertágy T., A. Savelli, H. Oprișan etc.),

lucrările antisemite (B. Cansansky, Neofit Calugărul, N. Davidescu, H. Belloc, S. Hirsch, Notus etc.). De asemenea, sunt cuprinse cărți cu privire la mișcarea naționalistă (I. D. Enescu - *Naționalismul istoric*) sau scrieri ale unor conducători ai comunității evreiești din România interbelică (dr. W. Filderman - *Unde duce antisemitismul*). Limbile în care au fost scrise sunt româna și maghiara, dominante ca volum, urmate de germană, italiană și franceză. Corelând tematica ilustrată de această listă cu enunțurile justificative din anii '50, se constată o congruență de raportare. Neasumată de instrucțiunile din '60 și de cele din '68, tematica va cădea sub incidența măsurilor aplicate în primăvara lui 1973. Prezența acestui orizont tematic în normele din februarie 1981 poate fi înțeleasă ca o cuantificare *de jure*, practică observată și în alte rânduri. Relația stabilită este evidentă în urma unor mențiuni, pe care un act de peste aproape un deceniu o face, subliniind categoriile de publicații selectate de către un colectiv de bibliotecari, publicații din care o parte (50 %) au fost transferate Arhivelor Statului din Cluj. Alegerea, ne spune documentul, s-a efectuat „pe baza unor dispoziții din partea unor foruri superioare”.³³ Folosirea pronumelui nehotărât (*unor*) nu permite o mai mare apropiere de cei care au luat aceste decizii. Oricum, se pare că acțiunea s-a blocat la un moment dat, întreruptă fiind de către Filiala Arhivelor, și numai astfel se explică de ce doar jumătate din publicații au fost preluate.

Surprinderea acestui demers ca o posibilă prelungire tardivă a „tezelor din iulie” articulează o configurație simptomatică, la nivelul reperelor sociale pe care regimul mizează. Se desprinde, în cele din urmă, o ierarhie instituțională, din punctul de vedere al secretizării. Încrederea regimului se recuperează la diferite nivele, bibliotecile fisurate sub impactul „dezghețului”, limitat desigur, nu mai asigură aceeași credibilitate comparativ cu Arhivele Statului. Reevaluarea instituțională operată (începând cu numele țării R.S.R. din R.P.R., președinția, și până la renoațiile dintr-un

al doilea plan, biblioteci - 1968, arhive - 1974) este sugestivă din perspectiva interogării perimetrului secret și a celor desemnați cu asigurarea lui. Accentul pus pe o instituție din subordinea Ministerului de Interne nu credem că este lipsită de relevanță.

Propovăduind un socialism național, un socialism problemă al fiecărui popor, înțeles ca *drept sacru* al acestuia, la 1976, în discursul său, asumat drept document programatic, N. Ceaușescu se referă la organizarea unitară a bibliotecilor din cadrul „așezămintelor de cultură”.³⁴ Se remarcă din nou o detașare pronunțată între cultura socialistă cu un caracter avansat, dispusă într-un *front ideologic*, în care rolul conducător al partidului este în continuă creștere și procesul educativ din „societatea capitalistă”, marcată de o îndrumare a tineretului „în spiritul urii și al violenței, al abuzului de droguri și al altor vicii”.³⁵ Sacralizarea conceptuală, operată la nivelul comunismului național, secondată de culorile sumbre în care este descris Occidentul (recte capitalismul), va potența reiterarea unui leitmotiv, consacrat în anii stalinismului, acoperind de această dată o altă suprafață însă. Revalorizând teama față de străini (xenofobia), sentiment caracteristic societăților închise, în specificul politicii culturale, în general, și mai cu seamă în organizarea fondurilor din biblioteci se constată promovarea unui criteriu de selectare a publicațiilor în acest sens. În majoritate, tipărițiile care vin din străinătate sunt destinate fondului cu circulație restrânsă, față de Occidentului rămânând interzisă, acest mecanism constituind o cale principală de alimentare a fondului „S”, ceea ce nu este o inovație a regimului Ceaușescu. Nu doar la nivelul publicațiilor se resimte o reținere vis-à-vis de străini. În biblioteci sunt înființate comisii de protocol, având ca atribuții supravegherea străinilor, oficial sau neoficial prezenți în instituție. Orice discuție, întâlnire în incinta bibliotecii a unui angajat cu un străin trebuia asistată de un membru al acestei comisii. Ba, mai mult, pentru orice întâlnire în afara instituției și a orelor de program,

bibliotecarul era obligat să prezinte o dare de seamă asupra celor discutate. Numirea persoanelor care făceau parte din această comisie de protocol impunea obținerea aprobării din partea *organelor în drept*.

Accesul *străinului* în bibliotecă în vederea întreprinderii unor cercetări sau a unei vizite necesita aprobarea acesteia de către Ministerul Educației și Învățământului. Oferim spre exemplificare cazul cercetătoarei americane Katherine Verdery, sosită în august la Cluj, în vederea documentării asupra unei problematici legate de intelectuali și cristalizarea identității naționale la români, tematică cu un grad sporit de sensibilitate, unde poate exista doar o singură voce, cea a propagandei de partid, tocmai din această cauză, percutantă. Trimisă Rectoratului, de acolo îndrumată către directorul B.C.U., adresa din martie 1988³⁶ solicita un lucru ilustrativ: „Vă rugăm să luați măsurile corespunzătoare și să informați telefonic [...] asupra realizării acestei vizite”. Îndeplinirea acestei *misiuni* revenea persoanelor din comisia de protocol și un semnal al realizării ei descoperim pe verso-ul actului, unde cineva din comisie a făcut o însemnare, lacunară, dar nu lipsită de sugestii. Aflăm din această notiță că Verdery a ajuns la Cluj la 5 septembrie și că a poposit aici până la mijlocul lui octombrie. Este amintită existența unor discuții, asupra conținutului acestora neavând nici o referire. Prezintă la Cluj și în anul precedent, după cum aflăm dintr-o adresă din martie 1987³⁷, o remarcăm cu preocupări în același perimetru științific. Cel care completează formularul adresei către Rectoratul Universității din Cluj, adresă semnată de un director adjunct din Ministerul Educației și Învățământului, adaugă stereotipiei textului o precizare semnificativă, recomandând o „atenție deosebită la *buna pregătire* (subl. în text), a discuțiilor și a materialelor documentare”. Cantonarea într-un orizont oniric, comunismul prezentat ca visul de aur al omenirii, o percepere a timpului doar ca trecut și ca viitor, niciodată prin asumarea

prezentului, solicită o vigență agresivă pentru eliminarea oricărei breșe posibile. Oamenii împărtășesc soarta cărților. În timp ce ele se îndreaptă spre Fondul „S“, în jurul oamenilor se pot aduna numai cei aleși, inițiați. Astfel, pentru a da curs unei invitații la un prânz oferit de ambasadorul Canadei la București, în luna martie 1987, directorul B.C.U. este condiționat de primirea încuviințării ministrului însuși.

Marcată în ansamblu de aceste accente, viața socială și cea culturală, deopotrivă, tinde să limiteze potențialul „trădării“, un individ astfel stigmatizat fiind eliminat din peisajul național. În acest sens, N. Ceaușescu afirmă că „Noi nu avem nevoie de cei care își trădează poporul, părinții, de cei care au curajul să declare că nu mai pot scrie în limba română, că le place o altă limbă“³⁸, iar, în alt loc, denunță pe acei intelectuali „... care cred că se pot realiza mai bine în străinătate decât în țara în care s-au născut“³⁹. Lansarea acestei ofensive poate fi motivată și de atitudinea lui Paul Goma, care, în urma refuzului editorilor români de a-i tipări, în 1971, romanul *Ostinato*, cartea va apare în Germania și Franța.⁴⁰ Faptul acesta trebuie alăturat unei ecuații cu mai multe rădăcini, ce implică și refuzul unor personalități ale vieții culturale la propunerile amăgitoare ale regimului de a se reîntoarce în țară. Impactul cuvintelor lui Ceaușescu poate fi recuperat atât în discursul celor implicați în orientarea destinului culturii românești, cât și într-o acțiune de îndepărtare a cărților autorilor emigrați din fondurile curente ale bibliotecii. Într-o manieră de o intransigență proletcultistă se exprimă Dumitru Popescu, iar atunci când vorbește despre cei care au ales altă țară și altă limbă, discursul său devine didactic - afectiv, insistând asupra motivului „străinului corupător“, în timp ce „Jașul“ va simți „Ispedeza de mormânt a oprobriului“.⁴¹ Ecoul acestor obstinări la nivel politic superior poate fi izolat și în cazul *fondului cu circulație restrânsă*. Surprinzătoare este constatarea avansării măsurilor administrative înaintea dezbaterilor

congresului, cel puțin la acest nivel. Forumul culturii socialiste și-a desfășurat lucrările între 2 - 4 iunie, iar ordinul Ministrului Învățământului a fost datat pe 28 mai și înregistrat în bibliotecă la 1 iunie.⁴² Actul, semnat de un adjunct al ministrului, menționează că a fost elaborat în conformitate cu dispozițiile C.C.E.S. și prevede eliminarea din circuitul de lectură a lucrărilor înșiruite într-o listă anexă. Retragerea cărților este completată, după cum atrage atenția documentul, cu scoaterea fișelor din cataloagele pentru cititori. Deși nu suntem în posesia răspunsului formulat de către cei din bibliotecă, informare pretinsă de autorități, socotim că s-a dat curs adresei. Afirmatia se susține prin aplicarea unei critici externe a anexei, ce conduce la ipoteza existenței a două momente, în care lista este luată ca reper pentru control. Se găsesc în această anexă două tipuri de însemnări, una cu pixul și alta cu creionul, care aparțin unor persoane diferite și altor repere temporale. Mai mult decât observarea celor două instrumente de scris și a bifărilor în dreptul exemplarelor, ipoteza se argumentează prin compararea grafiei cu creionul cu o însemnare, tot cu creionul, de pe ultima pagină a listei, datată în lunile martie - aprilie 1988. Importanța acestei adrese rezidă în cel puțin două motive. Pe de o parte, lista cuprinde titlurile a trei autori care au părăsit țara în acei ani: Ben. Corlaci, P. Popescu și Dumitru Țepeneagă. Vom stăruii spre exemplificare asupra lui Ben. Corlaci⁴³, care, între 1965 - 1968, a fost responsabil cultural al Casei Scriitorilor din București, coordonând la un moment dat și editarea „Almanahului Literar”; el va părăsi țara în anii '70 pentru a se stabili în Franța. Se afirmă ca poet în anii războiului, pentru ca, din 1945, anul volumului *Manifest liric*, și până în 1969 să cunoască o sincopă în editarea poeziilor sale, timp pe care îl consacră prozei, „nuvele și reportaje tributare convenționalismului epocii”.⁴⁴

Din alt punct de vedere, documentul marchează o formă de comunicare între forurile superioare și bibliotecă. Existența

cataloagelor tipărite, cu un traseu confidențial, din anii '60 este înlocuită cu aceste liste de autori și titluri, ancorate în realitatea imediată. Avem de-a face cu adrese, circulare, note telefonice, cuprinzând un număr redus de autori și exemplare, comparativ cu perioadele precedente. Spre exemplu, acest mecanism este inaugurat în 1965, documentul avându-l în atenție pe Hrusciiov, și îl reîntâlnim în 1969, într-un act din noiembrie, când se solicită trecerea unei singure cărți - *Harmas Könyv* de Kós Karoly, promotorul transilvanismului, în *fondul de circulație restrânsă*, cartea fiind publicată în anul în curs.

Faptul structurării noului mecanism are explicații multiple. În primul rând, ființarea unor astfel de tipuri de fonduri (interzise, secrete, cu circulație specială) revendică deja un trecut. Drept urmare, fondul curent a suferit controale și „epurări“ în repetate rânduri, care, toate la un loc, nu mai fac necesară elaborarea unui astfel de *index librorum prohibitorum*, ceea ce obsedează în actele redactate cu prilejul Instrucțiunilor 1003.

Acest fenomen caracterizează doar o parte din resursele Fondului „S“, selecția fondului destinat publicului larg. În ceea ce privește soarta tipăriturilor din Occident, ele cunosc traseul stabilit în anii anteriori, regimul Ceaușescu nemodificând nimic. Supuse conjuncturii, ele ilustrează cel mai pregnant modificările în linia politicii culturale.

Desființarea cenzurii, decretată în 1977, crează în fapt o falsă problemă, acordul C.C.E.S. fiind obligatoriu ca o carte să poată ajunge sub teascurile tiparului.⁴⁵ Mai mult, fiecare revistă va avea cenzorul ei în redacție, iar, sub raport psihologic, decizia conducerii partidului a amplificat fenomenul autocenzurii sau apariția unei literaturi - parabolă, evazionistă. Se inaugurează, totodată, un „regim al bunului plac“, cărțile și autorii lor fiind la mâna unor activiști de partid, cu veleități literare sau științifice, măcinați de orgolii și ambiții. Concurența iscată în rândul oamenilor de cultură

va fi rezolvată în repetate rânduri prin modalități neloiale. Sunt destui aceia care abuzează de funcțiile și demnitățile deținute pentru a-și impune punctul de vedere.

Remarca pe care Katherine Verdery o face, că abia după 1971 a fost restabilit un index de autori și cărți sub interdicție⁴⁶, nu are nici un punct de sprijin în realitate, este o afirmație izvorâtă dintr-o percepție a spectacolului și mai puțin a canalelor subterane care traversează scena. Chiar dacă nu apar index-uri noi, cele vechi, cum am spus-o deja, funcționează; de asemenea, datorită repetatelor trieri, existența unor acțiuni ample nu se mai susține. Interceptarea unor afirmații venite din partea conducerii comuniste, care vorbesc de faptul că bibliotecile s-au integrat organic în procesul educațional „desfășurat în lumina Programului ideologic al partidului nostru”⁴⁷, nu mai lasă nici o urmă de îndoială

Evenimentele politice interne (Valea Jiului, cazul Goma, „dezertarea” lui Pacea), mișcările din Polonia anilor ‘80, suprapuse eșecului economic, vor fi cauze importante ce ilustrează noile transformări în organizarea fondurilor din biblioteci. Ceea ce se impune din analiza instrucțiunilor⁴⁸ elaborate de către C.C.E.S., în comparație cu cele anterioare, este lărgirea domeniului de definire a *fondului cu circulație specială*. Ierarhizarea palierelelor ce se regăsesc în acest fond oglindește o transformare tranșantă. În primul rând sunt „tipăriturile și alte materiale grafice și audio - vizuale”, care contravin „principiilor politicii interne și externe” ale P.C.R. și R.S.R. Ne situăm, prin această afirmație, pe coordonatele partidului - stat, nuanță mult mai agresivă decât în 1968, când termenii ca *țară, popor* corespundeau unei resurrecții naționale, promovată de partid. Dintr-o altă perspectivă, trebuiau îndepărtate publicațiile cu „atacuri împotriva orânduirii socialiste”; integrarea într-un spațiu al socialismului cu preponderență revine, în urma colapsului economic și a reorientării economiei țării spre C.A.E.R. și lumea a treia. O măsură prin care se avea în vedere

protejarea bazei sale propagandistice, urmărirea eliminării materialelor ce „denaturează adevărul istorico - științific, cuprind informații false, tendențioase”; monopolul istoriei este important, ea fiind cheia sistemului simbolic, pe baza căruia partidul coagulează societatea românească. De asemenea, publicațiilor obscene le sunt alăturate acelea care „îndeamnă la nerespectarea legilor statului”. Trâmbițarea „legalității” deschide perspectiva unui paravan plasat între acțiunile unora întreținute în argumentarea acestora și eliminarea sau marginalizarea altora de către „satrapii” sau „de toți Reznicek”⁴⁹ ce populează cultura română. Chiar dacă, la nivelul documentelor de care dispunem, nu se poate descoperi un ecou atât de intens ca în cazul altor norme, suntem în măsură a surprinde câteva reacții.⁵⁰ Ca și în alte rânduri, au fost numite persoane „competente” din bibliotecă pentru a revedea și selecționa Fondul General. *Fondul cu circulație restrânsă* s-a „îmbogățit”, „pe parcurs”, cu publicații retrase în baza listelor și cataloagelor primite de la Biblioteca Centrală de Stat București. Aceste selecții permanente s-au desfășurat și la bibliotecile de facultăți, toate tipăriturile fiind depozitate la Biblioteca Centrală, cu excepția bibliotecii Facultății de Istorie Modernă. Pentru a înțelege la adevărată sa dimensiune această „breșă”, poate nu este fără importanță să amintim că biblioteca Facultății de Istorie Modernă funcționează împreună cu cea a Institutului de Istorie, a cărui director era acad. Șt. Pascu, un apropiat al familiei prezidențiale.

Securitatea fondului, prima dată când o atare problemă reține atenția în mod deosebit, explicit afirmată, este asigurată și prin faptul că, în depozitul destinat lui, nu avea acces decât responsabilul său.

Simptomatică este și prezentarea publicațiilor incluse în Fondul „S”. Distingem aici tipăriturile referitoare la situația economică, politică și socială din țară, precum și diverse situații statistice și hărți (istorice, economice, politice) privind Basarabia și

Transilvania. Regăsim în acest enunț, pe lângă tabu-urile regimului (Basarabia și Transilvania), și o literatură, care, prin apetența ei pentru social, societate, economie, nu cadra cu conceptele și perspectiva desprinsă din documentele partidului. Imaginarul politic și economic descoperit în presa vremii și în documentele partidului marchează un marasm social izbitor. Ieșirea din imaginar este refuzată și pe această cale, a secretizării. Se mai găsesc în Fondul „S” publicațiile diferitelor partide naționaliste, încercându-se depozitarea realizării similitudinilor cu anumite aspecte prezente în orientarea P.C.R. Au fost atașate secretizării scrierile unor autori români, „care și-au trădat țara”, rămânând în străinătate fără forme legale. Deși nu putem întâlni acest enunț într-un act normativ, în schimb o organizare a listelor cu publicațiile fondului lasă să se întrevadă un astfel de criteriu. Descoperirea lui ca domeniu distinct într-un act ce-și propune să realizeze o privire sintetică asupra Fondului „S” evidențiază o prezentă coercitivă, situată deasupra normelor. Identificarea acestui spațiu conturat între norme și realitate surprinde validarea unor soluții cerute de situațiile neprevăzute. O astfel de situație se ivește la mijlocul anului 1982, în cazul „meditației transcendentale”, prilej de a regla conturi personale, de a instaura teama și nesiguranța. Bănuiala participării planează și asupra lui Marin Sorescu, devenit dintr-o dată indezirabil, piesa lui din repertoriul Naționalului fiind oprită.⁵¹ Nu se va supralicita în situația autorului volumului *Singur printre poeți*, el neajungând la index. Lista întocmită la sfârșitul lunii mai se cantonează asupra cărților cu referire la practica yoga, celor nouă volume înscrise urmând a li se adăuga, în conformitate cu stipularea adresei, „alte lucrări cu conținut similar, românești sau străine, indiferent de apariție”.⁵² Ilustrativă pentru a cuprinde ecoul este replica pe care puterea politică o consacră în dezbaterile forumului culturii din 1982, când este criticată atitudinea necombativă „față de concepțiile mistice și practicile obscurantiste”.⁵³ Reținem, de

asemenea, noile accente pe factorul *popor*, „adevăratul făuritor al culturii“.⁵⁴ C.C.E.S.-ului îi va reveni rolul de a elabora anual, „împreună cu organizațiile de masă și obștești, cu ceilalți factori educaționali, programul unitar al activității politico - educative și cultural artistice“.⁵⁵ În acest sens, consiliul va îndruma activitatea din toate bibliotecile, conturându-și ca obiective „creșterea contribuției lor la perfecționarea profesională, formarea politică și lărgirea orizontului de cunoaștere cultural - științifică al oamenilor muncii“.⁵⁶ Pe fondul trăsăturilor menționate, se explică adresele provenite de la secțiunile județene ale acestui organism către B.C.U.

Toamna lui 1983 este timpul desfășurării unui inventar al Fondului „S“. Amintirea lui o descoperim într-o cerere a gestionarilor, adresată direcțiunii, prin care solicită prelungirea termenului verificării până în vara anului 1984, invocând ca motive frigul din depozite pe timpul iernii și, în al doilea rând, executarea unor reparații la ferestrele depozitului nou, locul de conservare al acestor cărți. Însemnarea direcțiunii confirmă acordul la solicitarea angajaților.

Listele anexe, întocmite în august⁵⁷ - septembrie⁵⁸ 1983, identice asupra numelor (36 de nume) pe care le consemnează, sunt însoțite de două adrese provenite din locuri diferite. Prima, așa cum arată antetul, este primită pe filiera C.C.E.S. al județului Cluj, și dezvăluie, în comparație cu cealaltă, provenită de la Ministerul Educației și Învățământului probabil, mobilul care a stat la baza selecției, regăsit în remarca „plecați din țară“. Interesantă de menționat în economia selecțiilor destinate Fondului „S“ este nota de la sfârșitul listei autorilor, notă ce atrage atenția că „nu fac obiectul“ retragerii din circulație, antologiile și culegerile în care figurează autorii respectivi, traduceri pe care ei le-au realizat și volumele altor autori, ale căror prefete, postfete și cuvinte înainte au fost scrise de către cei incluși pe listă. Dincolo de ceea ce le

deosebesc, limbajul, exprimările similare sugerează întocmirea lor pe baza unui text unic, elaborat de către C.C.E.S. Adrese similare putem menționa și pentru perioada următoare (februarie 1983⁵⁹, august 1986⁶⁰, mai 1988⁶¹).

Ultimele documente relevante provin din 1988. Are loc în acest an o acțiune amplă de reverificare a publicațiilor cu „caracter“ de Fond „S“, publicații incluse acestuia pe baza adreselor din anii '70 - '80. Perioada în care urmau să se întreprindă controalele era timpul verii, vacanța universitară, termenul limită fiind 1 septembrie. Referirea pe care adresa o face la cele anterioare ar putea provoca o oarecare derută. Confruntarea cu adresele deja menționate arată o neconcordanță, ce ar putea izvorî din faptul că, în majoritate, listele prezentate poartă antetul Ministerul Educației și Învățământului iar cea din 1988 vine pe filiera Consiliului Culturii, de unde și alte numere de înregistrare. Aceasta este desigur o ipoteză, listele pe care le deținem s-ar putea la fel de bine să nu fie singurele.

Îndeplinirea îndeaproape a cerințelor prevăzute poate fi urmărită în însemnările făcute cu creionul de către personalul bibliotecii, însemnări descoperite începând cu lista din 1976. Datarea lor ni le prezintă ca desfășurându-se în lunile martie - aprilie. În vederea selecționărilor ce se preconizau a fost instituită o comisie printr-o notă a direcțiunii, comisie ce cuprindea șapte persoane, cadre didactice și cercetători, dominată de „specialiști“ de la Catedra de socialism - științific (cinci, față de numai doi istorici).

Organizarea unui repertor al scriitorilor, a căror operă era destinată Fondului „S“, în scopul ușurării controlului și supravegherii exemplare, este o întreprindere, după estimarea noastră, mai mult orientativă decât exhaustivă. Cuprinzând 122 de autori, cu întreaga operă basculată în zona interdicției, este departe de a cuantifica în totalitate reperatele *fondului cu circulație restrânsă*. Doar prin simpla comparare cu anexele adreselor se poate observa

existența unui număr de autori mult mai mare, ale căror cărți au purtat semnul oprobiului. Pe de altă parte, ilustrarea fondului de către repertoar nu include decât selectiv listele anexe. Vladimir Tismăneanu, aflat pe lista din mai 1988, nu intră în spectrul interesului său. Cu toate acestea, sondarea proceselor - verbale și a borderourilor ce însoțesc cărțile spre Fondul „S” menționează și lucrările sale.

Toate transformările se regăsesc sub amprenta motivațiilor din discursul politic, în special în orizontul politicii culturale, articulată în sensul unui „front”, „detașament”, care să contribuie la unitatea țării în jurul partidului și a „geniului din Carpați”. Cazul Congresului al III - lea al C.C.E.S. este relevant, oamenii de cultură propuși pe lista de participanți fiind înlocuiți cu oameni ai muncii de la „orașe și sate”, „eroii noi ai patriei, eroii uriașelor transformări revoluționare”.

Persoana umană este asaltată din perspectiva sensibilităților și afinităților sale sociale, regimul dorind o blocare a sa și o încadrare în limitele unei sociabilități, conturată de repere ideologice. Vor fi stimulate promovarea de către C.C.E.S. a unor „obiceiuri noi”, prefigurate în „anii socialismului” (sărbătoarea majoratului, intrarea în producție, acte cermoniale legate de fapte deosebite de muncă ș.a.)⁶². Climatul susceptibilității exultă, Ceaușescu având de înfruntat nu doar Occidentul, de care se delimitează agresiv, ci și Uniunea Sovietică, a reformatorului Gorbaciov. Dincolo de reiterarea unor motive clasice în regimul Ceaușescu, ce mărturisesc dezacordul cu „fratele de la Răsărit”, precum refuzul modelelor „unice obligatorii, șabloane” în „edificarea socialismului”, se constată un accent formidabil asupra secretului. În decembrie 1985 a fost elaborată o nouă lege a secretului de stat, a cărui text va fi dezbătut public la toate locurile de muncă, atașamentul angajaților la prevederile sale fiind ilustrat prin liste de semnături. Cunoaștem în aceste prefigurări o adevărată procesiune, un ritual

al secretului impus de regim. O dimensiune a „conștiinței revoluționare“, a „omului nou“ se regăsește în inocularea condiției apărării secretului; cercelările viitoare ale acestei problematice vor fi obligate să insiste, în sensul abia schițat aici, pentru o recuperare în profunzime a tipului uman propus de comunism ca ideal.

4. Observații

a. Urmărirea evoluției Fondului „S“ în ambianța culturală a regimului Ceaușescu permite și, în același timp, impune sublinierea unor repere instituționale implicate în dinamica sa. La cel mai înalt nivel se găsește activitatea Comitetului Socialist de Cultură și Artă, înlocuit în 1971 cu C.C.E.S. Dincolo de modificarea pe care o promite prin schimbarea titulaturii din *comitet* în *consiliu*, cu un spectru popular mai larg, și, poate tocmai de aceea, congresele sale se vor desfășura sub auspiciile Frontului Democrației și Unității Socialiste, simptomatic pentru corporatismul probat de regim.

La un nivel intermediar, între acestea și biblioteci se găsește Ministerul Educației și Învățământului, în cadrul căruia funcționează un serviciu special cu problemele bibliotecilor. În general, toate deciziile urmează acest traseu. La nivelul zero al ierarhiei, se disting bibliotecile cu propriul mod de organizare.

Paralel cu surprinderea ierarhiei instituționale pe verticală, constatăm o valorizare în plan orizontal. Există o bibliotecă cu rol de coordonare, căreia i se subordonează o serie de alte instituții de același profil. Documentele prezentate arată rolul major pe care îl joacă Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, căreia îi sunt atașate Biblioteca Institutului Politehnic, a I.M.F.-ului, a Institutului Agronomic, a Institutului de Arte Plastice, a Conservatorului,

biblioteci din Cluj și cele care deserveau universitățile și institutele pedagogice ori tehnice din Baia-Mare, Oradea, Timișoara, Târgu-Mureș.

La B.C.U. Cluj-Napoca, gestiunea și „paza“ Fondului „S“ a revenit *Colectivului 5*. Reconstituirea lui ca număr de persoane apare mai dificilă, el nefiind constant de-a lungul acestor ani. În lipsa unor documente concludente, ne mărginim doar la câteva presupoziii. Sigur e faptul că și acest colectiv este alcătuit dintr-un gestionar, lucru surprins în procesele-verbale și în borderourile care însoțesc publicațiile. O discuție pe tema aceasta lasă să se vadă un document prezentat deja, din 1982, unde, alături de responsabilul fondului, sunt menționați încă doi depozitari, „anume desemnați“. Exprimarea aceasta, subliniată cu creionul în act, trimite la nota scrisă de mână în josul paginii, în care se spune că „Tov. Nagy nu este de acord“. Importantă nu este identificarea acestui „Tov. Nagy“, o persoană cu putere de decizie dacă se putea opune, ci stabilirea celor care compun *Colectivul 5*. Cu siguranță, în concordanță cu documentația de care am dispus, se poate afirma că, în 1983, sunt doi gestionari responsabili.⁶³ Într-un alt act, din 1989, numărul celor cu „dreptul să intre“ în depozitul Fondului „S“ este de 4, cu specificația „numai în prezența gestionarului“.⁶⁴ Mai mult decât problematica stabilirii cantitative a unor asemenea colective, cunoaștem, în afara oricăror îndoieli, activitatea lor. Interogarea documentelor ar trebui să facă accesibilă sugerarea criteriilor care au stat la baza selectării personalului. Și în această problemă, informațiile noastre sunt minime. Prin confruntarea persoanelor cuprinse în lista de protocol cu cele descoperite cu atribuții în *Colectivul 5*, se poate stabili o anumită orientare, predispoziție spre alegerea unor „persoane de încredere“. A vorbi de recompense și avantaje ce decurg din funcționarea în cadrul acestui colectiv, în stadiul actual al cercetărilor întreprinse, pare

dacă nu hazardat, cel puțin lipsit de consistență. Că nu au existat astfel de avantaje, este la fel de incredibil.

b. O preocupare a actualei investigații o constituie observarea căilor și mijloacelor de îmbogățire a fondului. Nu se dorește o prezentare a direcțiilor cuprinse în actele normative, ci regăsirea lor prin sondarea proceselor - verbale de dare - primire în gestiune și a borderourilor care însoțesc publicațiile spre Fondul „S”. Nu dorim în rândurile de față a relua o problemă sesizată în paginile anterioare ale studiului întreprins: de aceea propunem, înainte de toate, ilustrarea unui mecanism deja descris, precizarea încărcăturii tematice a „loturilor” incluse interdicției. O scurgere masivă din fondurile generale ale bibliotecii către Colectivul 5 remarcăm între anii 1967 - 1969⁶⁵, timp de pregătire și elaborare a Instrucțiunilor 1003. Punctul culminant al acțiunilor se situează în 1969. Ca predominantă a lucrărilor vizate se distinge mai cu seamă o tematică circumscrisă referirilor maghiare în legătură cu Transilvania, subiecte ce tratează istoria Basarabiei și literatura ce dezbate regimul carlist din România interbelică. Un orizont închis rămâne pe mai departe o temă ca istoria bisericii și, în primul rând, cea a bisericii greco - catolice.

Pentru perioada următoare, în consonanță cu prevederile noii legi despre secretul de stat din 1971, explicativă apare acțiunea de grupare a unor hărți sub un regim interdicțional. Astfel, într-un proces-verbal datat februarie 1972⁶⁶, sunt menționate 80 de hărți, ce figurau România din punct de vedere fizic, administrativ și economic. Alte hărți ilustrează resursele subsolului, bazinul hidrologic sau se referă în detaliu la diferite orașe ale țării (București, Constanța, litoralul Mării Negre).

O problematică asemănătoare se regăsește și în procesele-verbale dintre anii 1984-1988.⁶⁷ Găsim ilustrată, în acest tip de documente, doar o modalitate de avansare către Fondul „S”. Ea

rezultă în urma selectărilor din fondurile deja constituite ale bibliotecii.

Sondarea borderourilor este în măsură de a nuanța problematica enunțată. Atragem atenția, în acest punct al excursului, asupra unui fapt ce provine din organizarea achiziției de cărți și periodice din plan extern, și anume că aceste achiziții erau făcute prin intermediul B.C.U. București, singura instituție autorizată pentru o astfel de relație. Tot la București se alegeau, dintre tipăriăturile achiziționate, acelea destinate păstrării sub interdicție și care urmau a fi trimise prin poștă la B.C.U. Cluj (Iași), cu specificația necesară. Pe acest traseu ajung, de-a lungul întregii perioade, cele mai multe tipăriături spre *fondul special*.

O altă direcție, tot ca urmare a achizițiilor, rezultă din sondarea pieții cărții prin anticariate. Identificarea acestei orientări poate însemna și afirmarea unei intenții de a recupera din orizontul public acele exemplare damnate. Spre ilustrare, menționăm cumpărarea, în 1973⁶⁸ de exemplu, a unei lucrări a lui Nicolae Iorga despre Mussolini ori un volum de cuvântări ale Regelui Ferdinand I, recuperat pe aceeași cale în 1974.⁶⁹ Astfel de relații sunt întreținute de B.C.U. Cluj cu anticariatele din București și Cluj până în 1989.

O altă soluție în vederea îmbogățirii fondurilor de publicații statuate în regulamentele bibliotecilor este schimbul internațional. Întâlnim în *fondul special* o grupă a tipăriăturilor provenite pe acest canal. Spectrul tematic apare variat. De la lucrările de beletristică, B. Pasternak, cu al său *Doctor Zhivago*, intrat în 1975⁷⁰, eseurile lui D. Uscătescu din volumul *Melc sideral* (1976)⁷¹, cărți ce aduc în discuție problematica economiei socialiste (primite de la Facultatea de Comerț Exterior din Zagreb în 1978⁷²) sau chiar scrieri ale unor istorici din Ungaria, cu toate că atenția lor se cantonează spre evul mediu (cartea lui E. Fügedi⁷³ despre cetățile și societatea din regatul medieval maghiar, precum și o altă lucrare

circumscrișă interogațiilor despre cetatea feudală, a lui Gyimesi G.⁷⁴). Se poate surprinde, de asemenea, o creștere a volumului publicațiilor procurate prin schimb internațional și destinate *fondului special*, odată cu anii '85 - '86.

Regruparea colecțiilor de publicații pe fundalul afirmării valorizării ierarhice a instituțiilor din spațiul secretului, se evidențiază în transferările de tipărituri de la alte biblioteci către Biblioteca Centrală Universitară⁷⁵. O astfel de circulație se identifică, având ca repere pe de o parte filialele, iar, de cealaltă parte, depozitele centrale. Un alt transfer descoperim în borderoul din 1982 cu publicații provenind de la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, însumând 123 de volume, având destinația *fondului special*, conservat la Biblioteca Centrală Universitară. Inspectoratul Școlar al jud. Sălaj va întreprinde o acțiune similară în 1987, trimițând la Cluj 141 volume.⁷⁶ Între aceste repere semnificative, exemplele ar putea continua.

Individualizarea surselor din care se constituie fondul cărților prohibite cere sondarea actelor rezultate în urma clasificărilor operate în rândul publicațiilor donate. Demersul ar localiza, spre exemplu, în cazul donațiilor Ambasadei americane (1971, 1972, 1979)⁷⁷, orientarea către interdicție a cărților concentrate unei discuții asupra societății. Tot din S.U.A., donații către B.C.U. Cluj au fost înaintate de universități și colegii⁷⁸ (descoperim în 1978 două donații). Un număr de 41 de volume, în primul caz, și 21, în celălalt, nu vor fi destinate tuturor categoriilor de cititori. Surprindem între ele lucrări deschise spre investigarea spațiului politic occidental sau socialist, marcarea paradigmelor comunismului, a relațiilor internaționale, istoria bisericii și a vieții religioase sau incursiuni în istoria ideologiilor. La fel, lucrările care suportă o definiție a ideologiei sunt îndreptate către un acces limitat. Tot din mediul universitar (Geneva) provin unele cărți

despre A.C. Popovici, în 1978.⁷⁹ Pe lângă donațiile amintite, din partea altor ambasade se regăsesc gesturi de aceeași natură. În 1976⁸⁰, din donația Ambasadei Franței, 40 de exemplare sunt atribuite *fondului cu circulație restrânsă*, în timp ce instituția similară a Israelului dăruiește *Encyclopedia judaica*, cuprinzând 19 volume⁸¹. Interesantă de remarcat pentru studiul de față este însemnarea ce însoțește actul de donație al Ambasadei canadiene din 1980.⁸² Se precizează că titlurile incluse în borderou au fost „văzute de Direcția Presei și trecute la Fond S“. Acest fapt poate fi considerat ca un proces prin care au trecut și celelalte donații, comisia și criteriile de selecție a cărților funcționând la București, sau întrunind acordul organismului amintit. Dintr-o donație a Ambasadei Ungariei (1981) sunt oprite lucrările despre literatura maghiară sau, spre exemplu, un lexicon de pedagogie.⁸³ La alt nivel se plasează donațiile particulare, fonduri intrate succesiv în bibliotecă, ale căror tipărituri, prin selecție, vor fi destinate Fondului „S“: D. D. Roșca (1980), Gaal Gabor (1982), Oliviu Stoica (1982), E. Speranția (1986)⁸⁴ etc.

c. Integrându-se în acest context, implicând un profil tematic sesizat în trăsăturile sale de forță, este important a descoperi în ce măsură fondul se deschide lecturii. Cu alte cuvinte, cât de ermetic, cât de secret este acest fond și cine sunt cei interesați în studierea publicațiilor cuprinse în el? Identificarea cititorilor este posibilă prin sondarea registrelor ce cuprind evidența și frecvența servirii din fondul în discuție, precum și pe baza dosarelor care grupează aprobările necesare accesului la aceste publicații. Apropierea de interdicție se poate face numai în cazul intersecției subiectului studiat cu tipăriturile din Fondul „S“, cercetarea fiind controlată sau supravegheată, remarcându-se necesitatea prezentării unei recomandări.

Pentru cetățenii străini, consultarea colecțiilor bibliotecii de orice natură se aproba numai după ce, în prealabil, se obținea acordul Ministerului Educației și Învățământului. Fondurile speciale, în cele mai multe cazuri, sunt impenetrabile acestora. Menționăm, spre exemplificare, un caz petrecut în a doua jumătate a anului 1982, ales pe considerentul că poate fi reconstituit în întregime.⁸⁵ Prima piesă a „dosarului” este scrisoarea prof. dr. Ratz de la Pädagogische Hochschule din Heidelberg, în care solicită îngăduința consultării în luna octombrie, când avea programată o vizită în România, a unor „hărți istorice și publicații recente”, necesare pentru întocmirea lucrării privind dezvoltarea așezărilor urbane și rurale de pe teritoriul României, în corelație cu evoluția economică a țării. Direcțiunea bibliotecii nu are competența rezolvării pe cont propriu a cererii și va înainta o adresă ministerului, însoțită de scrisoarea profesorului german. Hotărârea a fost trimisă bibliotecii la începutul lunii noiembrie, însemnând refuzul solicitării profesorului din Heidelberg. Epilogul îl constituie scrisoarea direcțiunii adresată d-lui dr. Ratz, în care i se precizează că acțiunile de acest fel se pot desfășura doar în cadrul programului de colaborare culturală româno - vest-german. Aparența diplomatică a răspunsului nu reușește să ascundă adevăratul sens al negației. Hărțile vizate încă din anii '70 au fost incluse în fondul special. Mai mult, România pornise o campanie de urbanizare și, astfel, cererea germanului era întâmpinată cu susceptibilitate; bariera este de netrecut. Ca un act de politețe sau, dimpotrivă, unul care accentuează refuzul poate fi interpretat și faptul că scrisoarea de răspuns a direcțiunii este redactată în limba germană, cu toate că profesorul german probase știința limbii române, cererea inițială fiind scrisă în această limbă.

În cazul în care cercetătorul străin obținea aprobarea ministerului sau a C.C.E.S.-ului, cum s-a întâmplat cu Gustav Gündisch, originar din România, stabilit însă în Germania (ale cărui lucrări se găseau din acest motiv în fondul special), interesat de răspândirea

scrierilor lui Luther în Transilvania veacului al XVI - lea, biblioteca era atenționată asupra obiectivului cercetării, a duratei și datei vizitei, nota telefonică încheindu-se cu o frază explicită în parte („Să informați organele de partid și de stat asupra vizitei“) și criptică în alta, formulă regăsită în toate actele de această natură („Să asigurați, *respectând instrucțiunile știute* realizarea vizitei anunțate“⁸⁶ - subl. în text). De această dată, nota telefonică cuprinde o precizare semnificativă, stabilind domeniul de accesibilitate pentru cercetătorul G. Gündisch, care putea „consulta documentele din arhivele publice ale bibliotecii centrale universitare și *nu fondurile secrete și speciale*“ (subl. în text). Într-o altă situație, mesajul de mai sus se găsește sub o altfel de exprimare: „materialele să fie sortate cu grijă“⁸⁷. Repetându-se sub diferite formule, aproape în toate cazurile putem evalua că *fondurile speciale* rămân, pentru cercetătorii străini, în cea mai mare parte, dacă nu în totalitate, un orizont închis.

Pentru ilustrarea cantitativă a lecturii, pornind de la registrul de evidență a cititorilor, am întocmit următorul tabel:

An	Universitari	Cercetători	Studenți	Bibliotecari	Profesori	Zariși	Doctoranzi	Arhiviști	Activiști P.C.R.	Alte categorii	TOTAL
1966	24	5	34	5	-	1	-	-	-	4	73
1972	37	25	16	5	4	4	3	-	1	8	101
1975	43	24	14	12	2	4	2	3	2	7	113
1980	29	20	5	6	7	8	1	1	1	3	81
1982	27	20	4	4	8	4	-	-	-	8	74
1985	22	22	6	5	1	5	-	2	-	7	79
1989	16	14	4	8	4	4	-	-	-	7	54

Se poate observa predominanța pe ansamblul perioadei a lectorilor cu o carieră universitară. În anii '60, accesul lor la fond era condiționat de prezența numelui pe o listă elaborată de Rectorat, listă ce cuprindea toate cadrele didactice, începând de la gradul de asistent. Avându-se în vedere caracterul universitar al bibliotecii asupra căreia ne îndreptăm atenția, s-ar putea crea un curent de opinie, ce ar minimaliza observația de mai sus. Amintind importanța ca valoare și cantitate a colecțiilor B.C.U., o importanță probată de-a lungul anilor și relevată de către cercetători în mod direct sau implicit, prin contribuțiile lor, considerăm că o astfel de rezervă ar fi arbitrară. Ca frecvență a lecturii, întâlnim, în 1966, la 73 de cititori corespunzând 122 de titluri, ceea ce înseamnă un coeficient de 1,6 titluri/cititor. În 1972, un alt eșantion ales, la 101 cititori, sunt servite 439 volume, rezultând o frecvență de 4,3 titluri/persoană. Este aleatorie această creștere sau se regăsesc în ea sensurile unei politici culturale cu reverberațiile „deschiderii“ din anii „comunismului liberal“ ? Prin compararea cu evoluția indicelui din anii următori, avându-se în vedere și mutațiile majore din peisajul cultural românesc, este exclusă o relație între acești termeni. Nu prezintă relevanță o ecuație ce se raportează la cantitatea volumelor consultate, importanță are din această perspectivă reconstituirea dimensiunilor grupului de lectură cu acces la *fondul special*. Ca argument, se poate invoca faptul că, în 1989, când sunt descoperiți doar 54 de cititori, ei lecturează nu mai puțin decât 499 de volume, rezultând un indice de 9,2 volume/cititor. Cunoașterea în sine a informațiilor din acest fond este mai amplă, dar impactul social devine din ce în ce mai restrâns. Or, tocmai acest ultim aspect prezintă relevanță într-o sondare a conotațiilor spațiului interzis. Reducerea treptată a numărului de persoane ce obțin îngăduința de a consulta publicații interzise este simptomatică pentru ambianța culturală. De asemenea, compararea cantitativă a cititorilor din punct de vedere al

specializărilor dinspre care vin poate fi corelată cu profilul tematic al Fondului „S”. Chiar dacă nu ilustrăm numeric specialitățile lectorilor, se poate susține o întâietate a istoricilor și filologilor. Cititorii cu alte afinități (filosofi, sociologi, medici, muzicieni etc.) sunt ocazionali sau conjuncturali. Peste toată această diversitate se regăsește „vigilenta” observare și supraveghere a persoanelor implicate din partea bibliotecii în conservarea fondului. Între coercițiile normative și aplicarea lor, se întâlnesc fisuri. Stabilirea lor cu certitudine pare, într-o analiză critică, puțin probabilă. Prezentarea unor mărturii ilustrative în acest sens are o importanță revelatoare. Profesorul Mircea Zăciu, la începutul lunii decembrie 1983, face o însemnare direct legată de o astfel de întâmplare: „... reluat azi la Biblioteca mare, lectura lui Cioran cel de demult. E la <secret> și cărțile mi le aduc cu oarecare dificultate [...]. Luat acasă, cu multe precauții, și numai printr-o complicitate a unei bibliotecare îndatoritoare, *Schimbarea la față*”⁸⁸. Desigur, sesizarea unor astfel de „complicități” ar putea deschide o reevaluare a tuturor actelor ce vorbesc despre transformări în cadrul Fondului „S”. Această problemă este de fapt una cu care se confruntă întreaga istoriografie ce sondează realitățile comuniste din România. În cazul de față, s-a urmărit atenuarea dilemei printr-o prezentare comparativă între actele normative și ecoul aplicării lor în bibliotecă. Situațiile acestea excepționale, în cele din urmă identificate și decupate dintr-un ansamblu coerent de date, nu modifică profilul întregului ci, în cel mai bun caz, luminează anumite nuanțe printr-o dezvoltare a negativului.

d. Perceperea acestui fond și, mai ales, a naturii sale este relevantă la nivelul semantic. Denumirile colportate desemnează un orizont incitant pentru cercetător. O analiză întreprinsă evidențiază uzitarea unei terminologii inconsecvente. Nu interesează atât termenul oficial propus fondului ci, în special, o semantică a receptorului, pe care documentele de la nivelul bibliotecii o

ilustrează. Se întrebuițează expresii precum „fond secret“, „fond special“, „publicații I“, „cărți interzise“, „publicații ilicite“. Toate acestea surprind un anumit mod de raportare psihologică a individului la spațiul care îi este refuzat, marcând la nivel sincronic o anume derută, alimentată tocmai de asumarea secretizării.

*
* *

Sondarea evoluției și a dinamicii fondurilor „S“ a revendicat o plonjare în ambianța deceniilor *epocii de aur*, în dimensiunile căreia istoriografia are încă de recuperat. Demersul propus nu constituie, la nivelul actual al cercetărilor, decât o încercare modestă și incompletă, desigur, ale cărui nuanțe vor fi întregite în anii următori.

NOTE

1. Pentru o imagine detaliată cf. Vlad Georgescu. **Istorie și politică: cazul comuniștilor români (1944 - 1977)**. Buc., 1991; idem, **Istoria românilor de la origini până în zilele noastre**, ed. a II-a, Oakland, California, 1989; I. Petrencu. **Învățământul istoric în România (1948 - 1989)**, Chișinău, 1991; Dan C. Mihăilescu. **...fiecare cu Parisul lui**, III, în „Cotidianul”- Supliment cultural din 16 nov. 1992, p.6-7; M. Shafir, **Romania: Politics, Economy and Society**, Boulder, Colo.: Lynne Rienner, 1985.

2. Anexa XXI.

3. Anexa XXII.

4. Anexa XXIII.

5. Anexa XXVII.

6. Cf. la p 52-54 din acest volum.
7. **Plenara Comitetului Central al P.C.R. din 22 - 29 aprilie 1968**, Ed. Politică, Buc., 1968.
8. Apostol Stan, **România sub regimul comunist (1944 - 1989)**, în „Revista istorică”, V (1994), nr. 9 - 10, p. 1045.
9. Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Instrucțiuni 1003 din 1968.
10. Anexa XXIX.
11. Anexa XXVIII.
12. **Cultura socialistă în România**, Ed. Politică, Buc., 1974, p.36
13. **Shafir**, p.53
14. **Ibidem**, p.54
15. A.Pippidi, **Miturile trecutului/răspântia prezentului**, în „22”, anul III(1992), nr.8(109), p.6-7.
16. **Dan C.Mihăilescu**, p.7.
17. M.Țicudean, **Vârstele minciunii**, în „Apostrof”, 1990, nr. 3-4, p.3.
18. Katherine Verdery, **Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu**, Humanitas, Buc., 1994, p.88.
19. **Shafir**, p.59.
20. **Dan C.Mihăilescu**, IV, p.7.
21. V.Tismăneanu, **Ghilotina de scrum**, Timișoara, 1992, p.52.
22. **Dan C.Mihăiescu**, III, p.7.
23. **Shafir**, p.60.
24. **Congresul educației politice și al culturii socialiste**, Ed. Politică, Buc., 1976, p.434.
25. **Congresul educației politice și al culturii socialiste**, Ed. Politică, Buc., 1982, p.17.
26. **Congresul educației politice și al culturii socialiste**, Ed. Politică, Buc., 1987, p.45.
27. N.Manolescu, în „România literară”, 1995, nr. 5, p.1.
28. **Analiștii politici și istoriografia folosesc sintagma *stalinism național* pentru a ilustra politica lui Ceaușescu** (Vi.Tismăneanu, *Fantoma lui Gheorghiu Dej*, Buc., 1995, p.77-79). În alt loc, România este caracterizată ca un amestec între o politică externă independentă și un

stalinism național (Geoffrey Swain and Nigel Swain, *Eastern Europe since 1945*, London, 1993, p.160).

29. **Shafir**, p.144-145.

30. **Cultura socialistă**, p.15-17.

31. Jacques Kupnik, **The Other Europe**, New York, p.150-158.

32. Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Procese verbale 1990, act din martie 1992.

33. Anexa XXXV .

34. **Congres 1976**, p.52.

35. **Ibidem**, p. 71 - 72.

36. Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Adrese pentru vizite, act din 20 martie 1987.

37. **Ibidem**, act din 20 martie 1987.

38. **Congres 1976**, p. 75.

39. **Ibidem**, p. 427.

40. I. Simuț, **Incursiuni în literatura actuală**, Oradea, 1994, p.336-337.

41. **Congres 1976**, p. 206 - 207.

42. Anexa XXXI.

43. M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu, **Dicționarul scriitorilor români**, Buc., 1995, p.659-661.

44. **Ibidem**, p. 660.

45. **DSR**, p. VII - LVII.

46. **Katherine Verdery**, p. 94.

47. **Congres 1976**, p. 295.

48. Anexa XXXII.

49. **DSR**, p. LVII.

50. Anexa XXXV.

51. M.Zăciu, **Jurnal**, I, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p.376.

52. Anexa XXXIV.

53. **Congres 1982**, p. 183.

54. **Ibidem**, p. 11.

55. **Ibidem**, p. 212.

56. **Ibidem**, p. 169.

57. Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1983, act din 13 august 1983.
58. *Ibidem*, act din 3 sept. 1983.
59. Anexa XXXIX.
60. Anexa XL.
61. Anexa XLII.
62. **Congres 1987**, p. 200.
63. Arhiva Bibliotecii Centrale Universitare Cluj-Napoca, Dosar Procese- verbale Fond „S” 1984-1989, nr. 564/1983.
64. *Ibidem*, anexa la nota direcțiunii nr. 544 din 26 apr. 1989.
65. *Ibidem*, Dosar de însoțire a cărților și revistelor intrate la fondul de circulație restrânsă 1967-1980, f. 1-33.
66. *Ibidem*, Dosar Procese-verbale de preluare la Colectivul 5, nr. 405/1972 și nr. 406/1972.
67. *Ibidem*, Dosar Procese-verbale 1984-1989, nr. 1205/1984, nr. 1739/1984, nr. 1036/1985, nr. 1078/1988, nr. 682/1988.
68. *Ibidem*, Dosar Borderouri 1967-1980, nr. 1642/1973.
69. *Ibidem*, nr. 1151/1974.
70. *Ibidem*, nr. 391/1975.
71. *Ibidem*, nr. 571/1976.
72. *Ibidem*, nr. 172/1978.
73. *Ibidem*, nr. 1247/1977.
74. *Ibidem*.
75. *Ibidem*, Dosar Borderouri 1981-1989, nr. 1063/a din 27 nov. 1982.
76. *Ibidem*, Ordin de transfer nr. 8210/1987.
77. *Ibidem*, Dosar Borderouri 1967-1980, nr. 1400/1971, nr. 121/1973, nr. 894/1979.
78. *Ibidem*, nr. 43/1978 și nr. 55/1978.
79. *Ibidem*, nr. 688/1978.
80. *Ibidem*, nr. 1120/1976.
81. *Ibidem*, nr. 34/1979.
82. *Ibidem*, act din 9 febr. 1980.
83. *Ibidem*, Dosar Borderouri 1981-1989, nr. 318/1981.

84. **Ibidem**, nr. 1354/1980, nr. 58/2 din 9 ian. 1982, nr. 350/1982, nr. 233/1986.

85. **Ibidem**, Dosar adrese pentru vizite, nr. 1497/1982, nr. 50160 și 51086.

86. **Ibidem**, nr. 2401/4 mai 1984 și nr. 544 din 14 mai 1984.

87. **Ibidem**, nr. 823 din 4 august 1988.

88. M. Zaciu, **Jurnal**, II, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, p. 313.

CAPITOLUL IV

„FONDUL SECRET“ DUPĂ DECEMBRIE 1989

Percepute ca un moment de schimbări radicale în societatea românească, evenimentele din decembrie 1989 au reverberat și în zona bibliotecii, unde recuperarea cărților din perimetrul concentraționar al secretului a fost una dintre tentațiile cele mai pregnante, cu un impact pe măsură, asupra unei mentalități frustrate în planul cunoașterii zonei prohibite și care plana, la început, emoțional, între curiozitate și iconoclast.

Fervoarea dinamitării secretului - evaluat ca unul din instrumentele diabolice prin care regimul comunist a parazitat o instituție publică ce ar fi trebuit să revendice virtual prin mansuetudine și prin refugiul atât de căutat în lectură - a determinat acțiunea unui grup de bibliotecari care au asaltat, în ianuarie 1990, sub semnul unui eroism contaminat de momentele din decembrie 1989, depozitele fondului secret, pentru a scoate câteva publicații interzise și a le prezenta într-o expoziție de carte, ce a avut o audiență inedită în rândul vizitatorilor. A fost, fără îndoială, o manifestare fără echivoc de a conștientiza necesitatea unei acțiuni sistematice de reintroducere în circuitul lecturii publice a fondului S. Eficiența și finalizarea unei astfel de acțiuni trebuie raportată în mod direct la complexitatea și dimensiunile construcției fondului S, la dificultățile inerente încorporate într-o activitate ce trebuie să se desfășoare într-un interval de timp cât mai scurt. Fără existența unei inițiative naționale, venite dinspre instituția centrală

a administrației bibliotecilor (Ministerul Învățământului), care, cel puțin în mod formal, urma să exprime o echivalență cu întregul cortegiu de strategii și acțiuni din anii comunismului privind constituirea fondului S, inițiativele trebuiau elaborate la nivelul fiecărei biblioteci.

Plasată în fața unor imperative de dezvoltare, de adecvare a funcțiunilor la standardele contemporane privind prelucrarea și regăsirea informației prin carte, biblioteca urma ca în cazul fondului S, să procedeze paralel și la o retroconversie a informației ocultate în zona interdicțională.

În luna ianuarie 1990, în Biblioteca Centrală Universitară a început transferul cărților din colectivul 5 (colectiv special însărcinat cu depozitarea cărților interzise) la colectivele aferente depozitului cu circulație liberă, precum și distribuirea cărților secrete centralizate spre filialele de facultăți. Ritmicitatea trecerii lor s-a făcut în funcție de sarcinile curente ale bibliotecii. Raportat la tematica cărților trecute în circulație liberă, procesele verbale de transfer evidențiază în ordine cronologică cărți din domeniul psihologiei și parapsihologiei, precum și autori de literatură, critică literară, istorie, contemporani din emigrația românească: I. Caraion, Vlad Georgescu, P. Chihaia, V. Mănuceanu, E. Mursachi, B. Arghezi, Gh. Melinescu, D. Tudoran, V. Nemoianu, M. Călinescu, V. I. Stoichiță, Bodor Pal, R. Wagner, Szöcs G., D. Cernovodeanu, B. Nedelcovici, L. Raicu, I. Negoșescu, M. Nadin etc.

În februarie 1990, sunt repuse în circulația necenzurată cărți din fondurile Gh. Sion, D. D. Roșca, Gal Gabor etc.

Un alt segment de cărți restituite circuitului public sunt cele editate în perioada interbelică și care, alături de cele contemporane, au fost integrate accesului liber, cu fișe prezentate în 19 fișiere alfabetice în catalogul extern.

În a doua jumătate a anului 1990, în cadrul Consiliului de Administrație, s-a stabilit eșalonarea prelucrării cărților din fondul

S. În 1993, s-au prelucrat un număr de 724 de volume, însumând 3.071 de fișe. Ritmul prelucrării acestor cărți s-a stabilit în funcție de prioritățile și capacitățile de lucru ale serviciului de catalogare - clasificare.

În 1991, s-au făcut demersuri de către conducerea bibliotecii la Arhivele Statului, Filiala Cluj, pentru restituirea celor 802 volume, trecute în 1973 în custodia acestei instituții, deoarece ele făceau parte din zona cea mai acută a secretului, și anume cărți fasciste, legionare, naționaliste, sioniste. S-au reîtors în depozitele bibliotecii majoritatea cărților predate, fiind declarate dispărute din cadrul Arhivelor Statului un număr de 57 de volume. Pe de altă parte, au fost înlăturate toate restricțiile privind accesul cititorilor străini în bibliotecă.

Recuperarea publică a fondurilor secrete ridică însă două obiecții. Prima este cea de ordin tehnic, biblioteconomic, în sensul că acțiunea propriu-zisă de returnare presupune lucrări concrete de transfer de gestiune, intercalarea de fișe în cataloage sau prelucrarea cărților necotate, acțiune ce trebuie să se desfășoare în paralel cu activitatea curentă de completare și prelucrare a cărților ce intră prin achiziții și donații permanente. A doua obiecție care se poate revendica vine dinspre unele blocaje și susceptibilități adiacente unei mentalități ulcerate încă de agresiunea ideologiei trecute, în sensul că, pe de o parte, precauțiile remanente - vis-à-vis de aceste fonduri secrete - se repercutează atât în conștiința și comportamentul bibliotecarilor, cât și în cele ale cititorilor, ambele convertite într-o mefiență specifică tranziției și existenței cotidiene. Spaimetele, incertitudinile, tarele unui trecut opresiv desfășurat pe multe decenii sunt ineluctabile unei libertăți recucerite atât de dramatic.

ANCHETĂ SOCIOLOGICĂ DESPRE FONDUL SECRET

- Cercetare pilot -

Parcurgând - în limita posibilităților de regăsire - atât documentele constitutive și însoțitoare ale fostului fond secret de publicații din Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cât și listele selective ale publicațiilor dirijate acolo, se ridică, în mod firesc, întrebarea: Care a fost *impactul* acestui fond asupra cititorilor acestei biblioteci?

Fiind vorba de un fond de bibliotecă cu caracter secret, problema impactului său se pune într-un mod cu totul particular, în funcție de accesul diferitelor categorii de cititori la el. În funcție de acest acces se pot distinge *trei* categorii principale de cititori ai acestei biblioteci. Prima este marea masă a studenților care, neavând acces la cataloagele ce conțineau și fișele publicațiilor existente în fondul secret nu aveau acces nici la publicațiile acestui fond. În cazul lor, problema impactului se configurează într-un mod cu totul special, complicat și mediat. A doua categorie - mai restrânsă - este constituită din cadrele universitare, cercetători, redactori etc. - în special din domeniile disciplinelor umaniste - care au obținut recomandări și/sau aprobări pentru a putea consulta aceste publicații, având totodată acces și la cataloagele - chiar dacă incomplete - în care puteau identifica existența publicației în bibliotecă. Ei se aflau deci în contact mai mult sau mai puțin sistematic și permanent cu acest fond și ca atare puteau elabora atât o anumită viziune, cât și o strategie comportamentală față de el.

Iar a treia categorie - cea mai puțin numeroasă segmential - a fost aceea a studenților diferitelor specialități, care au fost coopțați în activitățile de cercetare ale catedrelor și/sau s-au aflat în stadiul de elaborare a diferitelor lucrări și care puteau - cu ajutorul cadrelor didactice - să consulte din acest fond *anumite* publicații stabilite în prealabil de către conducătorul lucrării.

Caracteristic primei și a celei de-a treia categorii de cititori este faptul că, după terminarea facultății ei s-au dispersat geografic. Regăsirea lor compactă pentru o anchetă nu mai este, practic, astăzi posibilă. În același timp, contactul lor cu aceste publicații era de așa natură încât, probabil, nu ar putea îmbogăți semnificativ interesul nostru epistemologic legat de *conținutul problematicii* fondurilor secrete de bibliotecă. În schimb, experiența cadrelor didactice universitare, a cercetătorilor, a diferitelor personalități ale vieții culturale și științifice etc. ne poate furniza date și informații extrem de prețioase și interesante atât despre „instituția“ fondurilor secrete de bibliotecă, cât și despre modul în care existența și funcționarea lor a fost și este apreciată și trăită de ei.

De aceea, ancheta noastră sociologică țintește această categorie de cititori. Ea urmărește nu atât stabilirea reprezentativității unor poziții, ci mai degrabă schițarea *gradelor de generalitate* (de omogenitate) ale unor opinii. Astfel am considerat că, în faza actuală a conștientizării și problematizării tematicii fondurilor secrete de bibliotecă, este necesară, în primul rând, posibilitatea configurării unei „hărți“ problematice *comune* ce caracterizează opiniile și atitudinile acestor cititori, *indiferent* practic de specialitatea, de profesia, de vârsta sau de naționalitatea lor. De aceea în elaborarea și aplicarea chestionarului s-a pus mai puțin accentul pe construirea eșantionului și, mai mult, pe *posibilitatea* evidențierii *concentrării* unor opinii și experiențe virtuale în grupe diferențiate.

Ca atare, ancheta are un pronunțat caracter de „cercetare pilot“, desfășurată pe baza unui chestionar aplicat asupra unui eșantion *ne-aleator*.¹ Acest chestionar are următoarea configurație:

CHESTIONAR

- Despre Fondul special (secret) al bibliotecii noastre -

În vederea cunoașterii impactului *fondurilor speciale (secrete)* de publicații (cărți și periodice) din perioada 1948-1989 asupra cititorilor, cât și în vederea îmbunătățirii activității noastre legate de rămășițele acestor fonduri, vă rugăm să ne sprijiniți, completând cu atenție următorul chestionar.

Vă mulțumim

1*) <i>Vârsta</i>	a) 25-30 ani	2) <i>Naționalitatea</i>
	b) 31-40 ani	a) român
	c) 41-50 ani	b) maghiar
	d) 51-60 ani	c) german
	e) 61-70 ani	d) altă naționalitate
	f) peste 70 ani	
3) <i>Specialitatea</i>	a) istorie	4) <i>Profesia</i>
	b) filosofie	a) cadru didactic universitar
	c) sociologie	b) cercetător
	d) economie	c) doctorand
	e) filologie	d) alte profesii
	f) alte specialități	

5) Aveți cunoștință despre existența unui *fond special (secret)* de publicații (cărți și periodice) în biblioteca noastră?

- a) da
- b) nu

6) Ați consultat vreodată o publicație din acest fond?

- a) da
- b) nu

7) Dacă da!

7.1. A fost dificil să obțineți aprobarea necesară pentru a consulta publicația respectivă?

- a) da
- b) nu

7.2. V-a deranjat nevoia de a solicita o atare aprobare?

- a) da
- b) nu

7.3. S-a întâmplat să nu solicitați aprobarea necesară pentru a obține o publicație pe care altfel ați fi consultat-o?

- a) da
- b) nu

8. Credeți că existența fondurilor secrete de bibliotecă este specifică țărilor socialiste sau ele au existat și în țările democrațiilor liberale?

- a) specifice țărilor socialiste
- b) au existat și în democrațiile liberale

9**) Ce scopuri credeți că s-au urmărit prin constituirea acestor fonduri?

- a) îndoctrinare politică
- b) izolare informațională

- c) îndiguire mentală
- d) ocrotire morală

10) Existența acestor fonduri de publicații în perioada 1948-1989 a fost:

- a) dăunătoare
- b) folositoare
- c) indiferentă

11***) Dacă a fost *dăunătoare*! (cui (la ce) a dăunat?

- 11.1. a. culturii noastre literare românești
- b. culturii noastre literare universale
- c. culturii literare a minorităților noastre
- 11.2. a. conștiinței noastre istorice românești
- b. conștiinței noastre istorice europene și universale
- c. conștiinței istorice a minorităților noastre naționale
- 11.3. a. culturii noastre politice și sociale
- b. competenței noastre civice
- c. atitudinii noastre morale față de venimintele și procesele sociale

12) Considerați că aceste *daune și lipsuri* se resimt și astăzi în viața noastră culturală, politică și socială?

- a. se resimt
- b. nu se resimt
- c. nu au relevanță

13) După *decembrie 1989* ați mai avut dificultăți în consultarea publicațiilor din acest fond?

- a. da
- b. nu
- c. nu am încercat

14. Dacă *DA!* Ce fel de dificultăți?
- a. greuțăți în identificarea publicațiilor în cataloagele bibliotecii
 - b. întârziere la servirea publicațiilor
 - c. solicitarea de explicații și motivări
 - d. alte dificultăți
15. Credeți că mai există un asemenea fond?
- a. da
 - b. nu
 - c. nu știu
16. Dacă aveți observații, experiențe, constatări sau sugestii cu privire la această problemă

- * Însemnați în carou cu o cruce poziția adecvată.
- ** Se pot marca mai multe posibilități.
- *** Marcați *toate* posibilitățile pe care le aveți în vedere

Acest chestionar *anonim* a fost aplicat unui număr de 30 de subiecți înscriși în bibliotecă și care, prin statutul lor au avut acces la cataloagele - incomplete, dar - care conțineau și fișele de bibliotecă ale fondului secret și care au avut și posibilitatea de a solicita acordul pentru consultarea publicațiilor respective. Trebuie remarcat însă că, în mod firesc, subiecții chestionați *nu* cunosc în

amănunt nici organizarea biblioteconomică a bibliotecii și că ei *nu* au o reprezentare precisă nici despre particularitățile *secrete* ale fondului, pentru consultarea căruia au fost nevoiți să întreprindă demersuri speciale. De aceea *reluarea* acestei anchete sociologice *după* publicarea și consultarea documentelor din volumul de față ar putea detalia și preciza - deja pe criteriile de eșantionare aleatoare, chiar prin stratificare - mult mai profund fenomenul impactului și al efectelor fondurilor secrete de bibliotecă asupra cititorilor lor cei mai direct implicați.

Dar, să trecem la prezentarea răspunsurilor date la întrebările chestionarului.

În total au fost completate 30 de chestionare. În mod cu totul întâmplător - „întâmplător“ nu în sens sociologic ori matematic, ci în cel obișnuit - subiecții chestionați se distribuie, *după vârstă* în felul următor: 33,33% au vârsta între 50-60 de ani; 20% între 40-50 de ani; 16,66% între 30-40 ani; câte 13,33% între 60-70 ani, respectiv peste 70 ani și 3,33% au vârsta între 25-30 ani.

În privința *naționalității*: 80% sunt români; 16,66 % sunt maghiari, iar 3,33% sunt de altă naționalitate.

După *specialitate*, subiecții se distribuie astfel: 26,66% sunt de „alte specialități“; câte 23,33% sunt de specialitate istorici, filosofi și filologi, iar 3,33% sunt sociologi.

În privința *profesiei* subiecții se distribuie în felul următor: 46,66% sunt cercetători, 30% sunt cadre didactice universitare; 20% au „alte“ profesii și 3,33% sunt doctoranzi.

Majoritatea covârșitoare a celor chestionați, adică 93,33% *aveau* cunoștință de existența unor fonduri speciale, secrete în Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga“ din Cluj-Napoca și doar 6,66% declară că nu știau de existența lor. Tot majoritatea subiecților, adică 80% au și consultat publicații din acest fond și numai 20% sunt aceia care, din diferite motive, n-au solicitat sau servit publicații de acolo.

Din cei care *au consultat* publicațiile fondului secret 50% declară că obținerea *aprobării* accesului la acest fond *nu* a fost dificilă, dar 41,66% afirmă că pentru ei obținerea acordurilor necesare *a fost*, dimpotrivă, dificilă. 8,34% din subiecți au răspuns la întrebarea respectivă marcând atât „da“, cât și „nu“, fiind indeciși în *calificarea* dificultăților.² În schimb 87,5% s-au simțit *deranjați* de nevoia solicitării unor atari aprobări și sunt doar 12,5% cei pe care această exigență *nu* i-a deranjat.³

Prin urmare, este considerabil procentul acelor cititori -66,66% - care au și renunțat la consultarea unor publicații pe care, *altfel*, le-ar fi solicitat, iar procentul acelor care în pofida nevoii de aprobare *nu* au renunțat la consultarea publicațiilor este de 33,33%.⁴

În procent de 63,33% subiecții apreciază că existența fondurilor secrete de bibliotecă în perioada 1948-1989 *este specifică țărilor socialiste*, dar 36,66% consideră că ele au existat și în țările democrațiilor liberale.⁵

În privința aprecierii *scopurilor* urmărite de autorități prin constituirea acestor fonduri, distribuția răspunsurilor se prezintă în felul următor: 3,33% consideră că prin aceste fonduri s-a avut *numai* intenția unei îndoctrinări politice; 13,33% afirmă că scopul lor a fost *numai* izolarea informațională a cititorilor; 3,33% văd acest scop *numai* în îndiguirea mentală și tot atâția susțin că tendința lor a fost *numai* de a ocroti moral. 10% văd în constituirea acestor fonduri *atât* intenția îndoctrinării politice, *cât și* cea a izolării informaționale, iar câte 3,33% apreciază că prin ele s-a urmărit îndoctrinarea politică *plus* ocrotirea morală; izolarea informațională *plus* îndiguire mentală; și, îndoctrinare politică *plus atât* îndiguire mentală *cât și* ocrotire morală. În proporție de 6,66% subiecții sunt de părere că scopul acestor fonduri a fost izolarea informațională *plus* ocrotirea morală și tot atâția cred că, constituirea lor urmărea în fond *toate* aceste scopuri împreună. Însă, un procent ridicat de 40% apreciază că scopul urmărit prin

constituirea acestor fonduri a fost în realitate *atât* îndoctrinarea politică și izolarea informațională, *cât și* îndiguirea mentală a cititorilor și că ele *nu* vizau nici o ocrotire morală.⁶

Existența acestor fonduri de publicații în perioada 1948-1989 este considerată ca fiind *dăunătoare* de 86,66% din cei chestionați și doar 3,33% le consideră în mod categoric ca fiind *folositoare*. 6,66% le-au apreciat *atât* dăunătoare, *cât și* folositoare, iar încă 3,33% le văd ca fiind în același timp dăunătoare, folositoare și indiferente.

Un procent important - 58,62% - consideră că existența acestor fonduri a dăunat *atât* culturii noastre literare românești și culturii noastre literare universale, *cât și* culturii literare a minorităților noastre naționale. Totuși, 20,68% apreciază că ele au dăunat *doar* culturii noastre literare românești și celei universale; iar 3,44% sunt de părere că aceste daune privesc cultura literară românească și cea a minorităților, dar *nu* se extind și la cultura noastră literară universală. În schimb 10,34% consideră că fondurile secrete dăunau *doar* culturii noastre literare universale și 6,89% cred că ele dăunau *numai* culturii noastre literare românești. Nici un subiect nu a considerat însă că aceste fonduri ar fi dăunat în mod exclusiv culturii literare a minorităților noastre naționale.⁷

Într-un mod asemănător se prezintă și distribuția răspunsurilor date la întrebarea privitoare la daunele cauzate de existența acestor fonduri în conștiința noastră *istorică*. Astfel, 55,17% sunt de părere că ele au dăunat în același timp și conștiinței noastre istorice românești și celei europene și universale și conștiinței istorice a minorităților naționale. Iar 24,13% sunt de părere că daunele vizează doar conștiința noastră istorică românească și cea europeană și universală. 3,44% consideră că ele dăunau doar conștiinței noastre istorice europene și universale și conștiinței istorice a minorităților, dar *nu* și conștiinței noastre istorice românești. 10,34% sunt de părere că daunele vizează *doar* conștiința noastră

istorică europeană și universală și 6,89% cred că ele vizează *numai* conștiința istorică românească.⁸

Distribuția răspunsurilor date la punctul 3 al acestei întrebări (nr.11) este și mai omogenă. Pentru că 72,41% din subiecții chestionați apreciază că existența fondurilor secrete de bibliotecă a influențat în mod dăunător și cultura noastră politică și socială și competența noastră civică și atitudinea noastră morală față de evenimentele și procesele sociale. Numai 6,89% cred că ele dăunau doar culturii politice și competenței noastre civice și tot câte 6,89% susțin că ele erau dăunătoare *numai* culturii noastre politice și sociale sau *numai* competenței noastre civice sau *numai* atitudinii noastre morale.⁹

Ca urmare firească a pozițiilor prezentate până acum, 83,33% din cei chestionați consideră că efectele pagubelor și daunelor cauzate de existența fondurilor secrete *se resimt și astăzi*, 10% cred că daunele și-au pierdut relevanța și 6,66% susțin că aceste efecte, astăzi nu se mai resimt.

Distribuția răspunsurilor date la întrebările despre experiența și părerea acestor cititori, legată de starea de *după decembrie 1989*, cât și de cea *actuală* a acestor fonduri, este următoarea: 66,66% *nu* au mai întâmpinat dificultăți în consultarea publicațiilor din acest fond al bibliotecii. Totuși, un procent considerabil de 33,33%, adică *o treime* (!!!) din subiecții chestionați, declară că și *după* decembrie 1989 au întâlnit diferite dificultăți în lecturarea acestor publicații. În privința *naturii* acestor dificultăți distribuția lor raportată este următoarea: 44,44% aveau *doar* greutăți în identificarea publicațiilor din fostul fond secret în cataloagele bibliotecii; 22,22% au întâmpinat „alte dificultăți“, iar 11,11% declară că *pe lângă* greutățile de identificare a publicațiilor în cataloage și *pe lângă* greutățile de identificare a publicațiilor li se *mai solicitau* și explicații și motivări; tot 11,11% afirmă că greutățile lor constau în întârzierea servirii publicațiilor și în

solicitarea unor explicații și motivări și, de asemenea, 11,11% au socotit că întârzierile în servirea publicației pe care-o solicitau se datorau caracterului special, secret, al fondurilor din care făcea parte publicația.¹⁰

Din toate aceste motive, un procent important al celor chestionați - 33,33%, deci *o treime* - sunt în mod clar de părere că în Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga“ din Cluj-Napoca „*există și astăzi un fond secret de publicații*“! Procentul celor care consideră că astăzi *nu mai există* un asemenea fond în această bibliotecă este de 53,33%. La acestea se mai adaugă un procent de 13,33% de *indecși* din care o jumătate răspunde cu „nu știu“, iar cealaltă jumătate cu *non-răspuns*.¹¹ Menționăm că aceasta este *singura* întrebare la care am înregistrat non-răspunsuri deși, în general - cum vom vedea și în continuare - subiecții chestionați au arătat o atitudine favorabilă și cooperantă pe tot parcursul investigației noastre.

Atitudinea cooperantă a subiecților este dovedită și ilustrată și de procentul considerabil al acelor - 63,33% - care au ținut să-și exprime - în observații - părerea lor în legătură cu problema fondurilor secrete de bibliotecă. În continuare redăm aceste păreri în întregime:

- „O evidență-inventar a fostului /fond/ special sau secret și punerea ei la îndemâna cititorilor sub forma unui catalog-xerox.“
/Cadru didactic universitar, jurist, peste 70 ani, român/.

- „Este absolut firesc să existe o diferențiere între cititori în ce privește accesul la informație. Orice țară și societate, de când e lumea, și-a avut secretele și confidențele sale. Este un semn de putere. Inversul este debilitate și năivitate dăunătoare. *Dar* niciodată *specialistul* nu trebuie să se resimtă de vreo piedică în documentare. Libera circulație a ideilor și informațiilor nu înseamnă că fostul colhoznic din Rusia să aibă acces la computerele agenției NASA (și nici invers). Deschiderea este un exercițiu al societății civile și

exercită în funcție de interesele acestei societăți (care este și va fi *locală* și nu mondială)“. /Cercetător, istoric, între 50-60 ani; român./

- „La p. I I: e dăunătoare în general, nu pentru români, minoritari sau altfel, ci pentru cultură, mod de a fi și de a gândi, ca orice îngrădire a libertății. Nu m-a interesat niciodată o carte din fondul acela dar e umilitor faptul că poți fi considerat incapabil să-ți alegi singur lecturile și că trebuie să-ți aprobe aceasta te miri cine; că un asemenea fond exista. Sper din suflet că nu mai există.“ /Alte profesii, filosof, între 40-50 ani, român./

- „Urgentă prelucrare a „rămășițelor“ de fond (îndeosebi periodicele) și introducerea lor în circuit“. /Cercetător, filolog, între 40-50 ani, român./

- „Ar trebuie întocmite fișiere speciale, pe domenii (istorie, filosofie, filologie etc.), cu cărțile interzise. Aceste fișiere ar putea ajuta atât pe profesorii și cercetătorii actuali, cât și pe studenți să aibă o imagine mai *clară și concretă* a ceea ce li se interzisese. Ar putea constitui, pentru toată lumea un veritabil act de conștiință și de recuperare“. /Cercetător, filolog, între 40-50 ani, român./

- „Înlăturarea din funcțiile de conducere (Univ. + B.C.U.) a tuturor lichelelor comuniste (acolo unde mai sunt și cred că mai sunt), factor absolut necesar al primenirii spiritualității românești. După aia, mai vedem!“ Cadru didactic universitar, filosof, între 30-40 de ani, român./

- „Dacă mai există, să fie lichidat.“ Cadru didactic universitar, filosof, între 60-70 ani, maghiar./

- „După informațiile mele sunt publicații și lucrări existente în fondul B.C.U. cărora le lipsesc fișele (au fost scoase din fișier fie de persoane rău intenționate, fie din dispoziții speciale, înainte de 1989.“ /Alte profesii, filolog, între 50-60 de ani, român./

- „Existența acestui „fond“ a lăsat urme durabile în: 1. înțelegerea corectă a fenomenelor epocii; 2. percepția clară și obiectivă a

stării de fapt, deoarece a ascuns publicului o față a realității; 3. a dus la escamotarea adevărului, la faptul că el putea fi manipulat de ideologii comuniști, de cei de la „Șt.Gheorghiu“ sau de la „Era socialistă.“ /Cercetător, filolog, între 50-60 de ani, român/.

- „Sper că în „furia“ recuperatoare post-decembristă nu au fost eliminate scrierile „epocale“ ale perioadei 1948-1989, fiindcă, chiar dacă nu ne place, ele reprezintă într-un fel epoca comunistă. Cititorul are dreptul să cunoască absolut tot ce s-a întâmplat.“ /Cercetător, istoric, între 30-40 ani, român/.

- „Catalogul general trebuie mult extins cu tipărituri ce au făcut parte din fondul „S“ pentru că și în prezent mai sunt cărți importante ce nu apar în catalogul cu cea mai largă audiență.“ /Alte profesii, istoric, peste 70 de ani, român/.

- „Cel mai mult m-a deranjat faptul că subsemnatul, deși considerat specialist în științe socio-umane, trebuia să aduc aprobare de la un inginer constructor care avea funcție de conducere la decanat. De aceea preferam să renunț la lectura respectivei cărți, decât să lămuresc un constructor specialist în betoane să-mi dea o aprobare.“ /Cadru didactic universitar, sociolog, între 50-60 ani, român/.

- „Privitor la minoritățile naționale, am știut a fi fost cu surplusuri de informație dincolo de existența sau non-existența unor atari fonduri în bibliotecă/bibliotecile noastre.“ /Alte profesii, filolog, între 60-70 de ani, român/.

- „Faptul că lucrările din fondul „Secret“ aveau acest regim (secret) explică, probabil, și exemplarele puține ale autorilor și titlurilor aflate odinioară la „index“. Ca atare ar trebui îmbogățite cumva fondurile.“ /Cadru didactic universitar, filosof, între 50-60 de ani, român/.

- „Înlocuit personalul „de specialitate“ (Sic!) (n.n. în text) ce se preocupă de fondul respectiv + prelucrarea în întregime (inclusiv

restituirea integrală).“ /Cercetător, istoric, între 40-50 de ani, român/.

- „În general biblioteca funcționează bine, deci și în această „problemă“. Nu pot aduce decât mulțumiri personalului care deservește și informează prompt.“ /Doctorand, filosof, între 25-30 ani, român/.

- „Fostul fond secret al B.C.U.-ului ar trebui inventariat și cercetat în studii de specialitate.“ /Cadru didactic universitar, filosof, 50-60 de ani, român/.

- „1. Biblioteca are menirea de a sta în slujba informării. 2. Cercetătorii sunt oameni maturi - sperăm - cu judecată. Referitor la întrebarea nr.6: nu am consultat publicații din respectivul fond pentru că *nu am fost servit*. Există o portiță de ocolire. O parte a cărților cu care nu am fost servit la B.C.U. era accesibilă la Biblioteca Academiei.“ /Cercetător, geolog, între 50-60 ani, maghiar/.

*

* *

În urma prezentării răspunsurilor¹² date de către subiecți și a distribuției frecvențelor privitoare la diferitele variante ale întrebărilor chestionarului nostru, se impun - desigur - câteva constatări și concluzii, și anume:

- Acești subiecți - deși *au avut* acces la publicațiile fondului secret al bibliotecii - consideră totuși, în majoritatea lor covârșitoare și *indiferent* de vârstă, naționalitate, specialitate și profesie, că existența acestor fonduri în perioada 1948-1989 a fost un fenomen *dăunător*;

- Fondurile secrete, prin existența și proliferarea lor, sunt considerate ca fiind dăunătoare *atât* culturii noastre literare și istorice, *cât și* culturii și competenței noastre sociale și morale;

- Subiecții chestionați consideră că efectele acestor daune sunt prezente și *se mai resimt* și astăzi în modul în care se înfățișează fizionomia noastră culturală, civică și morală *actuală*;

- Un procent considerabil al subiecților înregistrează lipsa de promptitudine, caracterul indecis, contradictoriu, evaziv și opac al mult târăgănatului proces de înlăturare și de desființare a acestor fonduri în această bibliotecă;

- Prin observațiile și intervențiile lor, acești subiecți - care fac parte din categoria *elitei intelectuale* a urbei - ne semnalează și ne transmit nevoia lor culturală, istorică și civic-morală, ca problematica acestor fonduri de bibliotecă, să fie nu doar - urgent - soluționată prin înlăturarea lor practică, ci să fie și *amoscută și studiată* din punct de vedere teoretico-istoric!

NOTE

1. În sociologie, ca și în matematică, termenul de „aleator” (întâmplător) are un sens considerabil diferit de cel pe care-l atribuie limbajul cotidian. „Întâmplarea matematică trebuie căutată prin procedee riguroase, care să elimine orice alegere subiectivă sau orice intervenție a unui factor perturbator cu acțiune constantă...” (Rotariu, Traian: Curs de metode și tehnici de cercetare sociologică. Ediția a II-a, Cluj, 1991, p.300). Din motive detaliate în text, noi am renunțat la asemenea procedee.

2. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr.7, punctul 1:

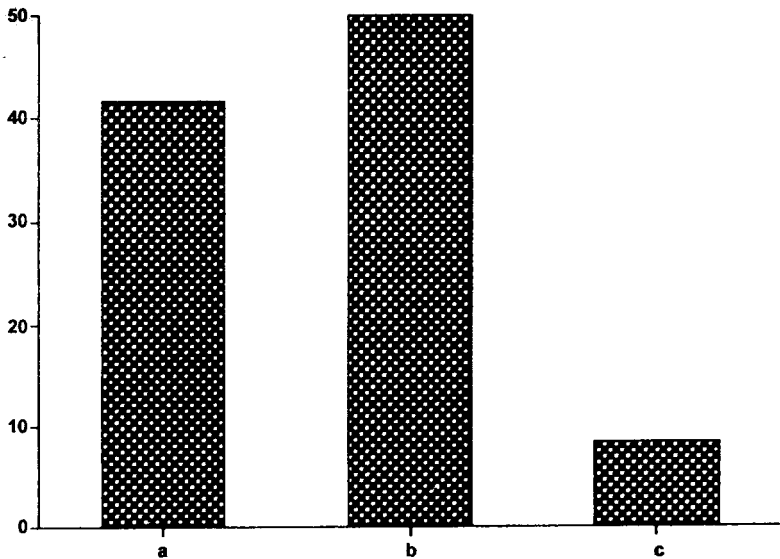
A fost dificil să se obțină aprobarea necesară pentru a consulta publicația respectivă?

a) DA

b) NU

c) DA și NU

(opțiune introdusă de subiecți prin marcarea ambelor variante)

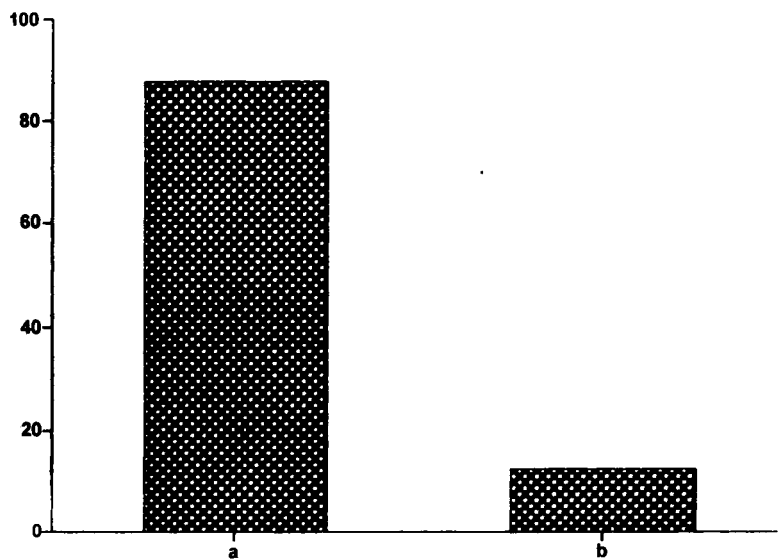

3. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr.7, punctul 2:

Va deranja nevoia de a solicita o atare aprobare?

a) DA

b) NU

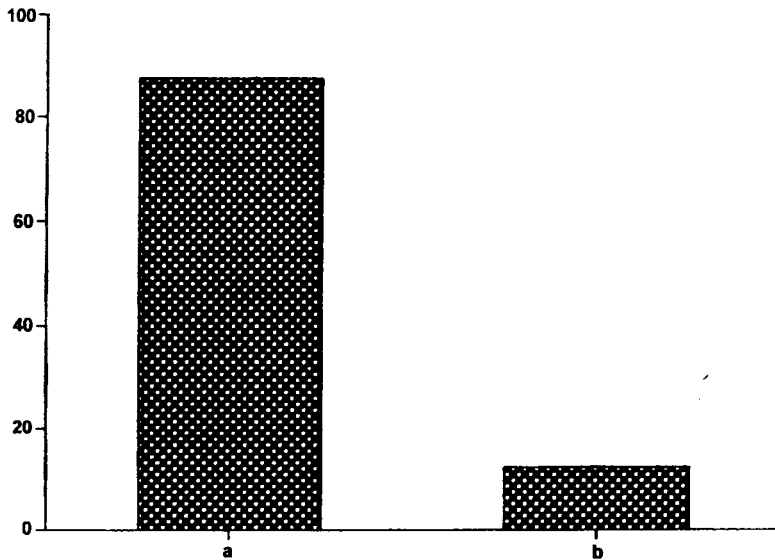

4. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr.7, punctul 3:

S-a întâmplat să nu solicitați aprobarea necesară pentru a obține o publicație pe care altfel ați fi consultat-o?

a) DA

b) NU

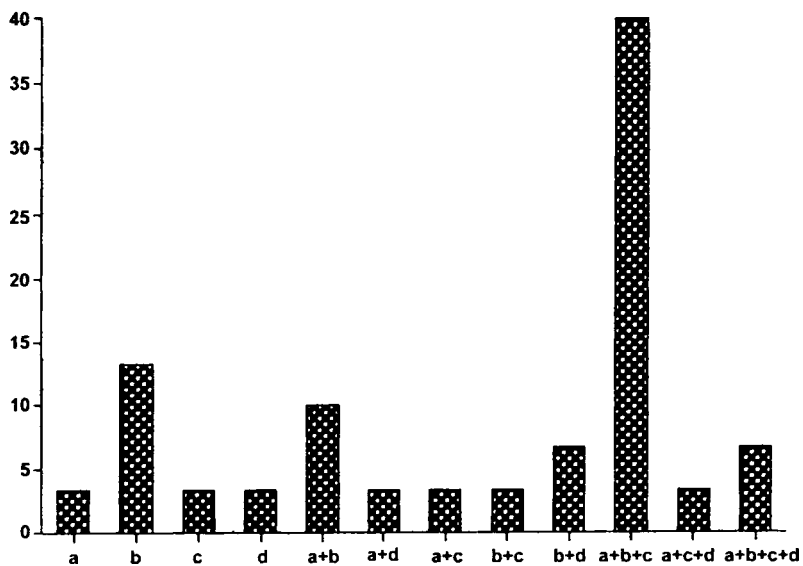
5. Pentru a lămuri problema ridicată în răspunsurile date la întrebarea nr.8 din chestionar, cu privire la existența unor fonduri secrete în democrațiile liberale în perioada 1948-1989, facem următoarea precizare: fonduri secrete de bibliotecă, constituite pe baza unor decizii și liste secrete de publicații interzise și valabile pe scară națională etc. nu numai că *nu* au existat și nu există în democrațiile liberale, dar ele nu au existat niciodată și nicăieri înainte și în afara societăților comuniste. Cu toate acestea, și în democrațiile liberale exista și există ceva ce *ei numesc și discută în public* „cenzura în biblioteci și/sau cenzura bibliotecilor”.

Problematika acestei „cenzuri” este destul de vastă și complexă; ea diferă de la o țară la alta, de la o bibliotecă la alta. De aceea, nici nu este cazul să intrăm aici în tratarea ei detaliată. Este suficient să menționăm doar faptul că, caracterul *public* al discuțiilor și a pozițiilor luate de participanți pe parcursul lor, deja elimină orice trăsătură secretă a procesului. La acestea se mai adaugă și caracterul extrem de extins și detaliat al *legislației* bibliotecilor din țările occidentale, care reglementează și asigură funcționarea lor publică și în interesul publicului. Pentru detalii recente vezi articolul lui Francois Lapèlerie: *For sex: see librarian: censure et bibliothèques aux Etat-Unis*. În „Bulletin des Bibliothèques de France”, nr.6, 1994.

6. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr.9:

Ce scopuri credeți că s-au urmărit prin constituirea acestor fonduri?

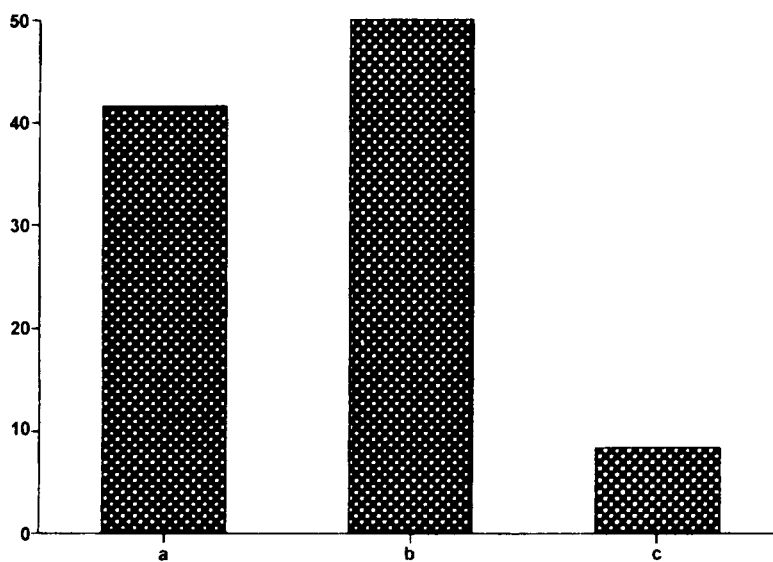
- a) *Îndoctrinare politică*
- b) *Izolare informațională*
- c) *Îndiguire mentală*
- d) *Ocrotire morală*

7. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr. 11, punctul 1:

Dacă a fost dăunătoare cui (la ce a dăunat)?

- a) Culturii noastre literare românești*
- b) Culturii noastre literare universale*
- c) Culturii literare a minorităților noastre*

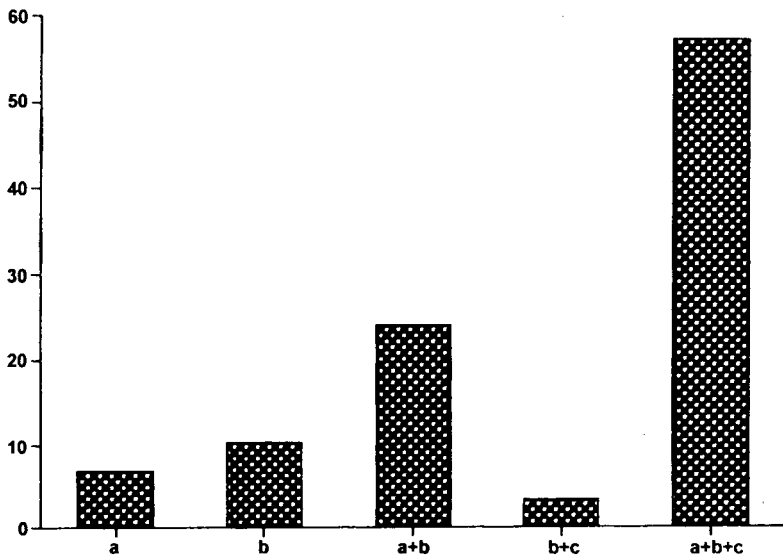
8. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr. 11 punctul 2:

Dacă a fost dăunătoare cui (la ce a dăunat)?

a) Conștiinței noastre istorice românești

b) Conștiinței noastre istorice europene și universale

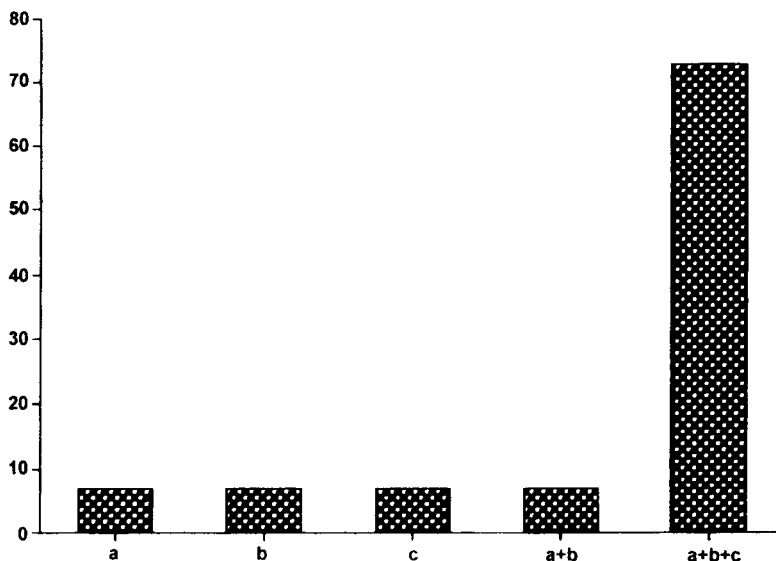
c) Conștiinței istorice a minorităților noastre naționale

9. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr.11 punctul 3:

Dacă a fost dăunătoare cui (la ce a dăunat)?

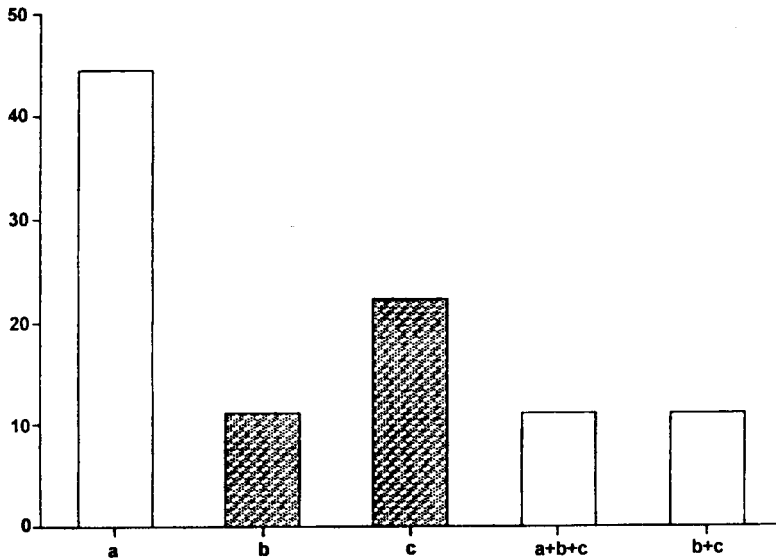
- a) Culturii noastre politice și sociale*
- b) Competenței noastre civice*
- c) Atitudinii noastre morale față de evenimente și procese sociale*

10. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr. 14

Dacă DA! Ce fel de dificultăți?

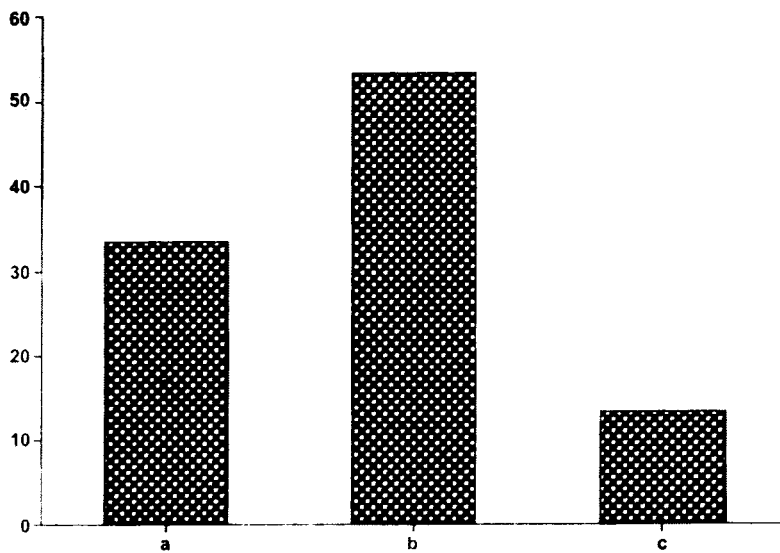
- a) Greutăți în identificarea publicațiilor în cataloagele bibliotecii*
- b) Întârziere în servirea publicațiilor*
- c) Solicitare de explicații și motivări*
- d) Alte dificultăți*

11. Histograma frecvențelor opțiunilor la întrebarea nr. 15:

Credeți că mai există un asemenea fond?

- a) DA*
- b) NU*
- c) Nu știu*

ANEXE

ANEXA I: [*Articolul 16 al Convenției de Armistițiu între guvernul român și guvernele Națiunilor Unite din 12 sept. 1944*]

16. Tipărirea, importul și răspândirea, în România, a publicațiilor periodice și neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru și a filmelor, funcționarea stațiilor de TFF, Poștă, Telegraf și Telefon, vor fi executate în acord cu Înalțul Comandament Aliat (sovietic). (vezi anexa art. 16)

E. Anexă la articolul 16

Guvernul român se obligă ca transmițerile fără fir, corespondența telegrafică și poștală, corespondența cifrată și prin curier, precum și comunicările telefonice cu țările străine ale Ambasadelor, Legațiilor și Consulatelor, aflătoare în România, să fie dirijate potrivit modului stabilit de Înalțul Comandament Aliat (sovietic).

[Extras din „România liberă”, anul II, nr. 33 din 17 sept. 1944, p.3]

ANEXA II: [*Adresa Rectoratului Universității Regele Ferdinand I Cluj-Sibiu din 9 febr. 1945*]

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I” CLUJ-SIBIU/
RECTORAT/ Nr. AD.123/1945/ Sibiu, 9 Februarie 1945//
Înregistrat: Institutul de Istorie Națională Cluj-Sibiu/ ad. Nr.
10/1045/ Data: 13.II.945

* La documente s-a păstrat ortografia originală.

DOMNULE DIRECTOR

Ca urmare la circulara noastră Nr. 123 din 15 Ianuarie 1945, cu privire la publicațiile române interzise care trebuiesc scoase din circulație, avem onoarea a vă face cunoscut că nici până în prezent n-am primit răspunsul Dvs cu intervalele specificate la pct.3 din susnumita circulară. Vă rugăm din nou să binevoiți a ne-le¹ trimite fără întârziere.

RECTOR

Secretar General

D-Sale Dlui Director al Institutului de Istorie Națională

[B.C.U.Cluj-Napoca, Colecții speciale. mss.5559/II, f.25]

1. Corect *ni le*.

ANEXA III: [*Adresa Rectoratului Universității Regele Ferdinand I Cluj - Sibiu din 6 martie 1945*]

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I“ CLUJ-SIBIU/
RECTORATUL / Nr. 581/1945/Sibiu, 19 martie 1945/ Înregistrat:
Institutul de Istorie Națională la 21 III 945

DOMNULE,

În conformitate cu adresa Nr.300.707 din 20 Ianuarie 1945 a Președinției Consiliului de Miniștri, comunicată de Chestura Poliției Municipiului Sibiu, cu adresa Nr.21573 din 26 Febr. 1945, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a lua măsuri să se distrugă toate

materialele și documentele, aflate la Instituția Dvs., de natură a influența în rău bunele relații dintre noi și aliați (ex.: tablouri, fotografii, cărți etc.).

De neexecutarea acestei dispoziții, rămâneți personal responsabil.

R E C T O R,

Secretar General,

D-Sale D-lui

Director al Institutului de Istorie Națională

[B.C.U.Cluj-Napoca, Colecții speciale, mss.5559/II, f.26]

ANEXA IV: [*Adresă a Rectoratului Universității Ferdinand I Cluj-Sibiu din 19 martie 1945*]

UNIVERSITATEA REGELE FERDINAND I CLUJ-SIBIU/
RECTORATUL/NO. ad. 581/1945/SIBIU, 19 Martie 1945/
*URGENT*¹/ Sibiu, 6 martie 1945/ Înregistrat: Institutul de Istorie
Națională nr. 10/945 din 9 III 945.

DOMNULE,

Ca urmare la circularele noastre No.123/1945 din 16 Ianuarie și No.581/1945 din 6 Martie 1945 întemeiată pe adresa Prezidenției Consiliului de Miniștri No.300707 din 20 Ianuarie 1945, avem onoarea a vă face cunoscut că privitor la publicațiile de propagandă nazistă și publicațiile române interzise se vor aplica dispozițiile cuprinse în circulara noastră No.123/1945. Alte documente sau materiale care ar putea influența în rău bunele relații dintre noi și aliați (fotografii, tablouri etc.), care nu sunt amintite în circulara

123/1945, se vor anunța la Rectorat în vederea aplicării unor măsuri unitare și controlabile.

RECTOR,

Secretar General

D-sale D-lui Director al Institutului de Istorie Națională

[B.C.U. Cluj-Napoca, Colecții speciale, mss.5559/II, f.27]

1. Subliniat în text.

ANEXA V: [*Decret-lege din 2 mai 1945 și expunerea de motive Nr.1488 privind publicațiile scoase din circulație până la 1 august 1945*¹]

Comisia pentru aplicarea Art.16 din Convenția de Armistițiu, a decis până la 1 August 1945, scoaterea din circulație a publicațiilor enumerate în această broșură, care servește tuturor librarilor, chioșcarilor, debitanților și bibliotecarilor din întreaga țară, drept călăuză pentru a proceda la imediata îndepărtare din comerț și din uzul public a cărților, revistelor, hărților precum și a diferitelor reproduceri grafice ori plastice, care contravin bunelor relații dintre România și Națiunile Unite, conform legii Nr.364 din 2 Mai, publicată în Monitorul Oficial Nr.102 din 4 Mai 1945.

TEXTUL LEGII

MIHAI I

Prin grația lui Dumnezeu și voința Națională, Rege al României,
La toți de față și viitori, sănătate;

Asupra raportului miniștrilor Noștri secretari de Stat la Departamentele Propagandei și Afacerilor Interne cu Nr.843 din 1945.

Văzând jurnalul Consiliului de Miniștri cu Nr.747;

În temeiul art.III al înaltului decret regal Nr.1626 din 1944,

Am decretat și decretăm:

DECRET-LEGE

pentru retragerea unor anumite publicațiuni periodice și neperiodice, reproduceri grafice și plastice, filme, discuri, medalii și insigne metalice.

Art.I. În aplicarea art.16 din Convenția de Armistițiu și în spiritul acesteia, se înființează, pe lângă Ministerul Propagandei, sub președinția împuternicitului acestuia, o comisie formată din delegații: Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Artelor, Societății Scriitorilor Români și Academiei Române.

Membrii comisiei vor fi confirmați prin decizie ministerială de către Ministerul Propagandei.

Sediul Comisiunii va fi la Ministerul Propagandei.

Art.II. Comisiunea va întocmi liste de toate publicațiile periodice și neperiodice apărute dela 1 Ianuarie 1917, până la 23 August 1944, cuprinzând idei legionare, fasciste, hitleriste, șoviniste, rasiste sau pasagii dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite.

Listele acestor publicații, se vor publica în Monitorul Oficial.

Art.III. Tipografi și editorii din întreaga țară, sunt obligați ca în termen de două luni dela publicarea prezentei legi, să înainteze comisiei lista tuturor publicațiunilor periodice și neperiodice,

tipărite, sau editate de ei, începând dela 1 Ianuarie 1917 până la ziua de 23 August 1944, pe care le au în depozite sau puse în vânzare, sub orice formă.

Art. IV. Editurile, tipografiile, librăriile, întreprinderile comerciale de orice fel, debitele, anticăriile, chioşcurile, autorii în editură proprie, bibliotecile de împrumut, bibliotecile publice precum şi instituţiile publice care au în depozit sau deţin sub orice formă sau titlu, publicaţiunile prevăzute în art. II, le vor retrage imediat din circulaţie şi le vor depozita în încăperi speciale.

Art. V. Pe măsura publicării listelor de către comisiune în Monitorul Oficial, editurile, tipografiile, librăriile, întreprinderile comerciale de orice fel, debitele, anticăriile, chioşcurile, autorii în editură proprie, bibliotecile de împrumut, bibliotecile publice, precum şi toate instituţiile publice care deţin publicaţiunile specificate în aceste liste, le vor preda Prefecturii judeţului respectiv, în termen de 30 zile dela publicarea listei respective.

În Bucureşti şi suburbanele de sub tutela Primăriei Municipiului Bucureşti, publicaţiunile interzise vor fi predate în termen de 15 zile, direct de către deţinător, Depozitului Oficiului de Hârtie, unde va asista la predare un delegat al Prefecturii Poliţiei Capitalei.

Art. VI. Medalioanele şi insignele metalice, filmele, reproducerea grafică şi plastice, purtând inscripţiuni sau figuri cu caracterul specificat la art. II, precum şi discurile cu acelaşi caracter, vor fi predate imediat prefecturilor de judeţ şi Prefecturii Poliţiei Capitalei, după normele prevăzute la art. 5, care le vor înainta Ministerului Propagandei.

Art. VII. Publicaţiunile cuprinse în liste aflătoare în bibliotecile beneficiind de depozitul legal, în bibliotecile instituţiilor de învăţământ superior, precum şi acelea ale Oficiilor de Studiu ale Ministerului, Băncii Naţionale, Institutului Central de Statistică, Institutului de Conjunctură, Consiliului Legislativ, vor fi

inventariate și păstrate mai departe de aceste biblioteci, sub directă supraveghere și răspundere a șefilor acestor biblioteci.

Consultarea acestor publicațiuni nu se va putea face decât cu autorizația specială individuală dată de șeful instituției respective, numai în localul bibliotecii.

Art.VIII. Persoanele care nesocotesc dispozițiunile prezentei legi, comit delictul de sabotare a Convenției de Armistițiu și se pedepsesc în felul următor:

a) Tipografii și editorii care nu vor înainta Ministerului Propagandei listele prevăzute la art.III, se vor pedepsi cu închisoare corecțională dela 1-3 ani, sau amendă dela 50.000-100.000 lei;

b) Cei ce vor nesocoti dispozițiunile dela art.IV, se vor pedepsi cu închisoare corecțională dela 2-5 ani, sau cu amendă dela 100.000-300.000 lei;

c) Cei ce nu vor executa dispozițiunile art.V și VI, se vor pedepsi cu închisoare corecțională dela 5-10 ani sau amendă dela 200.000-400.000 lei;

d) Bibliotecarii care nu vor lua măsurile prevăzute de art.VII, se vor pedepsi cu închisoare corecțională dela 1-3 ani sau amendă dela 50.000-100.000 lei.

Amenda, precum și pedepsele privative de libertate, prevăzute la litera a, c și d, vor putea fi aplicate separat sau cumulative.

În caz când întreprinderile prevăzute prin prezenta lege sunt organizate sub formă de societăți comerciale, atât amenda cât și pedepsele privative de libertate prevăzute la literele a, b și c, se aplică bibliotecarilor sau funcționarilor însărcinați de șeful instituției cu păstrarea și îngrijirea publicațiilor.

Art.IX. Infracțiunile prevăzute de prezenta lege se vor judeca după procedura delictelor flagrante, potrivit prescripțiilor art.226, 232, 348, 349 și 350 din Codul de procedură penală.

Dat în București la 2 Maiu 1945.

MIHAI

Ministrul propagandei, P. Constantinescu-Iași
Ministrul afacerilor interne, Teohari Georgescu

EXPUNEREA DE MOTIVE

Nr. 1.488

Raportul d-lui ministru al propagandei către M.S. Regele

Sire,

Convenția de Armistițiu între Guvernul Român și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatul Unit și Statele Unite ale Americii, prevedea o seamă de dispozițiuni menite a garanta reala Democratizare a țării, condițiune primordială pentru cimentarea prieteniei noastre cu toate popoarele iubitoare de libertate și pace și în special cu popoarele sovietice dela Răsărit.

Printre aceste dispozițiuni, acelea dela art.16, referitoare la publicațiuni, spectacole și filme, rămăsese singură și aștepta o reglementare legală în scopul de a împiedeca răspândirea otravei fasciste prin astfel de mijloace.

Pentru a îndeplini această lipsă și în spiritul Convenției de Armistițiu, am întocmit prezentul proiect de decret-lege, referitor la retragerea imediată din circulație a publicațiunilor periodice și neperiodice, reproducerilor plastice și grafice, filmelor, discursurilor, medaliilor și insinelor metalice, având un caracter de tip fascisto-hitlerist, sau conținând elemente de natură a dăuna bunelor relații ale României cu Națiunile Unite și Uniunea Sovietică, proiect de decret-lege, pe care cu cel mai profund respect, îl supun Majestății Voastre, spre Înaltă aprobare și semnătură.

Sunt cu cel mai profund respect,

Sire,

al Majestății Voastre prea plecat și

prea supus servitor,
Ministrul propagandei,
P.Constantinescu-Iași

[Extras din vol. Publicațiile scoase din circulație până la 1 august 1945,
București, 1945, p. 3-6]

1. Aceste texte au fost retipărite în vol. Publicațiile scoase din circulație
până la 1 iunie 1946, București, 1946, p. 3 - 6.

*ANEXA VI: [Introducerea și instrucțiunile listei publicațiilor
interzise până la 1 mai 1948]*

Odată cu lichidarea regimului fascist din România s'a pus problema lichidării tuturor moștenirilor pe care acesta le lăsase în urma sa. Una dintre cele mai grele moșteniri era aceea a enormei cantități de material tipărit propagandistic.

În acțiunea ei criminală de a menține cu orice preț poporul în ignoranță și obscurantism, reacțiunea a folosit toate mijloacele care puteau să o ajute la aceasta. Ea încerca să propage otrava ideologiei imperialiste în toate straturile sociale, pentru că în pregătirile ce se făceau în vederea războiului de jaf și cotropire împotriva Uniunii Sovietice, masele muncitorești trebuiau înșelate, iar adevărul adevărat ascuns sub masca, pe care burghezo-moșierimea o dorea cât mai puțin transparentă, a minciunii.

Zidul care a fost ridicat între Țara noastră și Uniunea Sovietică, în epoca dintre cele două războaie mondiale, a îngăduit fascismului român ca și celui internațional să falsifice, până la cea mai grosolană minciună, realitatea. Prin toate mijloacele posibile de propagandă, poporul român era asaltat cu diferite „sfaturi“ asupra atitudinii pe

care trebuia s' o aibă împotriva primului Stat Socialist din lume. Și pentru ca aceste „sfaturi“ să găsească un nou teren pregătit, reacțiunea dădea o largă difuzare, pe deoparte calomniilor la adresa U.R.S.S. și pe de altă parte, temenelilor în fața țărilor cu regim fascist.

Cel mai de seamă mijloc de propagandă era cuvântul tipărit. Prin el se puteau difuza ideile legionare, rasiste, șovine, prin el puteau pătrunde ca o otravă, cele mai odioase născociri ale imperialismului în lupta sa împotriva clasei muncitoare din întreaga lume, și în special împotriva Uniunii Sovietice. Această luptă ideologică nu era însă dusă numai sub o formă directă, în care pozițiile reacțiunii să apară limpezi. Ea folosea și calea indirectă, a camuflării în spatele unor lozinci așa-zise „democrate“, menite să înșele vigilența poporului muncitor. Pe linia aceasta au lucrat de pildă fostele partide „istorice“, național-liberal și național-tărănesc. Tot prin cuvântul scris, s' a dus o intensă propagandă în favoarea monarhiei, prezentată în mod fals drept o instituție democratică sau alte ori, înfățișată ca o instituție de drept divin și prin urmare invulnerabilă.

Dar acțiunea de răspândire a otrăvii imperialiste nu s' a mărginit la cărțile mai mult sau mai puțin oficiale, cum ar fi fost lucrările de doctrină politică, broșurile de propagandă, manualele școlare etc. ea s' a exercitat în mod puternic până în cele mai aparent inofensive publicații. În literatura burgheză, în care individualismul, șovinismul, superstițiile, fac parte din însăși temeliile ei, în edițiile comentate din clasicii români și străini, unde critici rău intenționați au falsificat istoria și textele literare pentru a găsi argumente în sprijinul teoriilor lor retrograde, și chiar în modestele broșuri de popularizare științifică, în foarte multe lucrări din aceste categorii s' a făcut de fapt, mai mult sau mai puțin fățiș, apologia hitlerismului, ele nefiind decât tot atâtea mijloace de a sluji interesele imperialismului, dușmanul de moarte al clasei muncitoare, al poporului.

Câteva exemple luate la întâmplare, vor demonstra, cu prisosință, acest lucru. E suficient să parcurgem titlurile înșirate în volumul de față, ca să găsim sumedenie. „Cultura“ imperialistă susține, cu lux de argumente, că știința ar fi un concept abstract, desprins de realitățile înconjurătoare, în afara și deasupra luptelor dintre oameni, a luptelor dintre clase, și că savantul nu trebuie să participe la lupta politică. E limpede cât de mincinoasă este această teorie. Fascismul este primul care a folosit din plin știința pentru aducerea la îndeplinire a țelurilor lui criminale, îndreptate împotriva clasei muncitoare. Dar, în același timp, hitleriștii de pildă, au ars cărți de mare valoare istorică sau științifică, cum ar fi etica lui Spinoza, lucrările lui Einstein și desigur, toate operele geniale ale marilor învățători ai clasei muncitoare: Karl Marx și Friedrich Engels.

Astăzi, după cel de-al doilea război mondial, monopolurile americane, sprijinitele principale ale imperialismului mondial, folosesc știința pentru consolidarea situației lor economice și politice, împotriva celor de care se tem, adică împotriva oamenilor muncii de pretutindeni. Ele continuă astăzi politica culturală a fascismului și a hitlerismului, interzicând în propria lor țară, sau în zonele în care își exercită dominația, toate cărțile cu conținut democratic-progresist. Pe de altă parte, savanții americani, corupți de aceste monopoluri, răspândesc teorii reacționare, apărând astfel pozițiile imperialismului american și justificând exploatarea în formele cele mai sălbatice. Deasemenea, ei studiază de pildă aplicarea energiei atomice la industria de război, în loc să caute a-i afla rostul în îmbunătățirea tehnicii menite să ridice standardul de viață al masselor muncitoare. Toate acestea se practicau înainte vreme și la noi în țară, iar astăzi ele se practică încă în țările „civilizației occidentale“ sub scutul falselor teorii ale ideologiei imperialiste. Volumul de față ne va da prilejul, atunci când îl vom parcurge, să descoperim titluri, ce par la prima vedere cu totul inofensive, dar în care s'au strecurat cu abilitate, cele mai

dușmănoase ideii la adresa clasei muncitoare sau a populațiilor conlocuitoare din țara noastră.

Încă de pildă o broșură din colecția „Cunoștințe folositoare“, intitulată „Conjunctivita Granuloasă“ de Dr. I. Glăvan. Printre cauzele esențiale care au dus la răspândirea acestei maladii, autorul plasează la loc de onoare „năvălirea Evreilor în Europa“. Cu alte cuvinte, ineptia stupidă precum că populația conlocuitoare evreiască ar fi vinovată de faptul că în țara noastră există cazuri de conjunctivită granuloasă.

Această broșură era destinată a fi răspândită la sate. E limpede că prin ea se încerca să se facă propaganda antisemită. Și aceasta în modul cel mai „științific“ cu putință.

Sau iată de exemplu „Tratamentul de medicină socială“ al Prof. G. Banu, dela Facultatea de Medicină din București. În volumul I, pag. 150, găsim:

„Menținerea purității organismului etnic are neîndoielnic repercutații favorabile democratice. De aceea este logic să luptăm pe cât posibil în contra încrucișării de rase diferite, să luptăm împotriva metisajului“. După cum se vede concepția dela care pleacă autorul este teoria „purității raselor“, teorie atât de scumpă fascismului de orice fel.

Iar în vol. III, „Asistența Socială“, la pag. 344 și următoarele se aduc o mulțime de elogiul partidului național-socialist din Germania. Iată deci cum lucrările așa-zise de știință „pură“ se găseau în slujba ideilor politice celor mai reacționare, în slujba hitlerismului.

Trecând în domeniul literar, vom afla aceleași procedee și în aceeași vastă proporție. Iată ce scrie în „Istoria Literaturii Române“, pag. 332, d. Gabriel Drăgan:

„Ridicându-se în contra acestei infiltrațiuni străine - una din problemele permanente ale Românilor - fie a străinilor veniți de curând, fie a celor cu o generație-două mai vechi, Eminescu prezintă chestiunea într'o formă nouă. Formula lui cu privire la

acești străini este teoria păturii superpuse. Peste viața pașnică a Românilor au năvălit străinii pe diferite căi particulare: politice, fanariotice, comerciale, industriale, mașinării tehnice etc., exploatând pe băștinași, în general pe meseriași sau clasa țărănească“.

La baza criteriilor de judecată ale acestui autor stă prin urmare șovinismul cel mai sălbatic, precum și întregul complex de idei false și tendențioase ale fascismului în general sau ale formelor lui speciale din țara noastră. Astfel, vorbind despre Mihail Kogălniceanu se spune: „El a fost cel dintâi reformator care a înțeles că dezvoltarea și viitorul unui popor se clădesc pe țărănime“. E ușor de recunoscut aici teoria reacționară și utopică a „Statului țărănesc“ propagată de fostul partid al trădătorilor național-țărâniști.

Același lucru, cu aproape toți comentatorii clasicii noștri. Pretutindeni, sunt strecurate afirmații prin care se caută a se ascunde adevărata față a lucrurilor și a se propaga ideile false, necesare menținerii regimului burghezo-moșieresc și a exploatării omului de către om.

În literatura dintre cele două războaie, burghezo-moșierimea a cultivat cu predilecție tema ponegririi primei Țări a Socialismului, a Uniunii Sovietice.

Datorită acestei sistematice campanii, chiar scriitorii ce se pretindeau „democrați“ răspândeau în cărțile lor ideile fasciste și antisemite.

Ideile reacționare erau cu atâta încăpățănare propagate, încât ele ajunsese a-și dovedi prezența lor până și în efortul metaforic al scriitorilor.

Se poate deci afirma fără teamă de exagerare, că o mare parte din ceea ce s'a publicat în țara noastră în ultimele trei decenii, precum și un anumit procent mai redus din ceea ce se publicase anterior, era infectat de idei șovine, reacționare, rasiste etc.

Se înțelege că această situație cerea o grabnică remediere. Problema epurării cărților cu conținut reacționar s'a pus din primul moment al răsturnării regimului antonescian.

La 23 August 1944, glorioasa Armată Sovietică a eliberat poporul român din lanțurile robiei hitleriste. Convenția de Armistițiu încheiată între Guvernul Uniunii Sovietice și Guvernul Român, prevedea în art. 16, scoaterea din circulație până la 1 August 1945 a tuturor publicațiilor fasciste, legionare sau naziste.

În virtutea acestui articol s'a stabilit prin legea nr.364 din 2 Mai 1945, înființarea unei Comisii, formată din delegați ai Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, ai Ministerului Afacerilor Interne, ai Societății Scriitorilor din România, ai Ministerului Artelor și ai Academiei Române. Comisia a funcționat pe lângă Ministerul Informațiilor (pe atunci Ministerul Propagandei), și avea ca sarcină întocmirea listelor de publicații interzise și scoaterea din biblioteci, anticării, librării, chioșcuri, debite etc., a tuturor publicațiilor care cuprindeau idei fasciste, hitleriste, legionare, șovine sau rasiste.

Mai târziu, în 1947 în 10 Februarie, Tratatul de Pace dintre România și puterile aliate și asociate prevedea la art.5:

„România, care, în conformitate cu Convenția de Armistițiu, a luat măsuri pentru dizolvarea tuturor organizațiilor de tip fascist pe teritoriul român, fie ele politice, militare sau paramilitare, precum și a altor organizațiuni făcând o propagandă ostilă Uniunii Sovietice s'au ori căreia dintre celelalte Națiuni Unite, nu va îngădui în viitor existența și activitatea unor organizațiuni de această natură care au drept scop lipsirea poporului de drepturile sale democratice“.

Clauza aceasta nu a venit ca ceva impus din afară, ci ea era expresia însăși a voinței poporului român. Partidul Comunist Român arătase că lupta împotriva celor ce căutau să împiedice democratizarea țării nu putea fi dusă fără interzicerea tuturor

publicațiilor în care se propagau ideile fasciste și fără o acțiune energetică de epurare a tuturor publicațiilor în general.

Acțiunea de cercetare și identificare a publicațiilor fasciste a fost cerută și puternic sprijinită de întreaga opinie publică democratică românească. Prin presă, prin corespondență, la radio, pretutindeni, oamenii cinstiți ai acestei țări au cerut epurarea materialului tipărit, literar, științific, sau de orice altă natură, care încerca să infecteze poporul printr'o propagandă dușmănoasă clasei muncitoare.

Prima listă de publicații interzise a apărut în Martie 1945, în Monitorul Oficial, în baza art. 16 al Convenției de Armistițiu. La 1 Iulie 1946, Ministerul Informațiilor a publicat o broșură de 156 pagini care conținea aproximativ 2.000 de titluri de cărți interzise în limbile română, maghiară, franceză, germană, italiană etc.

Cu volumul de față această operațiune îmbracă un caracter mai vast, lista publicațiilor interzise în diferite limbi atingând cifra de cca. 8.000 titluri, în care se cuprind și toate titlurile publicate anterior.

Cele 6.000 de titluri noi reprezintă munca dusă de Serviciul Edituri și Control, al Direcțiunii Literare, din Ministerul Artelor și Informațiilor, în intervalul 1 Dec. 1947 - 1 Mai 1948.

Această operație de desinfectare a sectorului cuvântului tipărit din țara noastră deși a dus la formarea prezentului volum de proporții destul de impresionante, este departe de a fi terminată. Într'adevăr, după cum am avut prilejul să arătăm, întinderea și pătrunderea ideologiei fasciste reacționare, avea proporții considerabile și care, cu prilejul acestei operații de verificare nu au făcut decât să iasă pe deplin la iveală.

Este evident că în ultimii ani, editarea lucrărilor cu conținut reacționar a fost din ce în ce mai rară, până când la un moment dat a ajuns cu neputință. Acest fapt ar părea să arate că acțiunea de epurare a cărților ar putea să ia sfârșit. Situația nu se prezintă însă astfel. Una din cauzele principale care cer continuarea acestei

operații este exodul bibliotecilor particulare în anticării. Neconținut se varsă pe piață mii de cărți în care sunt expuse pe larg teoriile otrăvitoare ale imperialismului.

Ascuțirea luptei de clasă în țara noastră, în condițiile trecerii de la democrația populară la socialism, face ca lupta dusă pe plan ideologic de clasa muncitoare împotriva ideologiei reacționare să fie din ce în ce mai înverșunată.

Zi de zi ies la iveală noi lucrări care făceau propagandă pentru monarhie, pentru regimul burghezo-moșieresc, pentru social-democrația de dreapta trădătoare etc.

Lupta pentru curățirea sectorului cultural de toate aceste publicațiuni fasciste și profasciste, publicațiuni care în fond caută să apere și să justifice exploatarea omului de către om, nu va lua sfârșit decât atunci când ele nu vor mai exista decât în câteva biblioteci oficiale documentare, unde istoricii viitorului vor avea prilejul să studieze epoca cea mai neagră din istoria modernă a omenirii, epoca imperialismului monopolist și a crimelor sale împotriva umanității

INSTRUCȚIUNI

Broșura de față cuprinde toate titlurile de cărți interzise, tipărite până acum în publicațiile Ministerului (broșura: „Publicațiile Scoase din Circulație până la 1 Iunie 1946“, București 1946, plus Monitoarele Oficiale, Numerele 70, 142, 169, 185, 218, 240 din 1947 și 29, 32 din 1948), precum și o altă serie de titluri până acum nepublicate. Ea înlocuiește orice publicație anterioară similară. În punctele unde diferă de publicațiile anterioare, se va considera definitivă numai soluția din prezenta broșură

Indicațiuni generale

1. Se vor scoate din circulație numai edițiile specificate în broșură. Atunci când datele bibliografice lipsesc din aceasta, lucrarea se va îndepărta numai pe baza numelui autorului și a titlului volumului.

2. Unele ediții ale autorilor clasici sunt interzise pentru spiritul fascist în care s'a făcut editarea, comentarea și prezentarea lor. Sunt interzise prin urmare numai edițiile din clasici precis indicate în broșură.

3. Toate manualele școlare anterioare anului 1947, sau care nu figurează pe tabloul oficial al manualelor aprobate de Ministerul Învățământului Public sunt din capul locului interzise fără a mai fi necesară menționarea lor expresă în prezenta broșură.

4. Orice hărți care înglobează între granițele Republicii Populare Române teritorii ce nu-i aparțin sunt interzise. Hărțile din cuprinsul diferitelor lucrări științifice vor fi puse în acord cu granițele țării, prin diferite procedee (hașurare, decupare etc.), dar numai atunci când ele nu pot fi eliminate total. La fel se va proceda cu stema regală sau cu orice alte însemne ale fostei dinastii.

5. Sunt interzise toate calendarele, almanahurile populare etc., de orice fel din perioada 1938-1944.

6. Orice lucrări datorite următorilor autori indiferent dacă sunt sau nu trecute în broșura de față sunt interzise din principiu:

Români:

1. Antonescu Ion
2. Antonescu Mihai
3. Antonescu Maria Mareșal
4. Alexianu Gh.
5. Brăileanu Traian
6. Codreanu Corneliu Zelea

7. Cuza A.C.
8. Crainic Nichifor
9. Cantacuzino Alexandru
10. Călinescu Armand
11. Cancicov Mircea
12. Dianu Romulus
13. Goga Octavian
14. Gyr Radu
15. Moța Ion
16. Manoilescu Mihail
17. Marcu Alexandru
18. Maniu Iuliu
19. Mihalache Ion
20. Popescu Stelian
21. Sima Horia
22. Săn-Giorgiu Ion
23. Șeicaru Pamfil
24. Seișanu Romulus
25. Sidorovici Teofil Gh.
26. Schmidt Andreas
27. Vaida-Voevod Al.
28. Vulcănescu Mircea

Străini:

1. Bottai Giuseppe
2. Balbo Italo
3. Churchill
4. Ciano Galeazzo
5. Dietrich Otto
6. Diehhl Karl
7. De Gaulle Charles
8. Darré Walther Roberto Forges

9. Franco
10. Goebbels Joseph
11. Göring Herman
12. Grandi Dino
13. Gayda Virginio
14. Günther Prof. Dr.Hans
15. Hitler Adolf
16. Hess Rudolf
17. Mussolini Benito
18. Pétain
19. Pavolini
20. Pavelici Ante
21. Rosenberg Alfred
22. Salazar Oliveira
23. Schirach Baldur von
24. Schacht Dr.Hjalmar
25. Sforza Conte
26. Starace Achille
27. Trotzky L.

7. Prezenta broșură rămâne unic îndreptar pentru identificarea și îndepărtarea publicațiilor fasciste. Ea va fi continuată sub forma unor broșuri suplimentare notate 1, 2, 3 etc., care vor conține câte 1.000 (una mie) titluri noi până la sfârșitul operațiilor de defascizare a întregului sector al publicațiilor de orice fel din țară.

[Extras din vol. Publicațiile interzise până la 1 mai 1948, Buc., 1948, p.5-15]

ANEXA VII: [*Publicații nedifuzabile. Liste de circulație internă, 1949*]

Foaie de titlu: Publicații nedifuzabile/Liste de circulație internă/1949

INSTRUCȚIUNI

Această broșură cuprinde o serie de cărți, al căror conținut este, fie direct sau indirect, dușmănos regimului, fie semănător de confuzie. Din diferite motive ele n'au fost trecute în broșura „Publicațiile interzise“. Totuși difuzarea în masă a acestor cărți, nu este de dorit.

De aceea s'a alcătuit această broșură de circulație internă.

Cărțile cuprinse în broșura de față, nu sunt difuzate prin Centrul de Difuzare, stocurile existente deja în librării sau anticării, urmează a fi pe cât posibil adunate de pe piață.

Deasemenea ele vor fi retrase din toate bibliotecile populare. În bibliotecile de specialitate, vor putea rămâne unele titluri cu valoare documentară sau de specialitate.

Cărțile din fosta Editură Socialistă și fosta Editură a Partidului Social Democrat, cu excepția acestora mai jos notate, vor fi și ele retrase din circulație.

1. Upton Sinclair - *Jimmie Higgins*
2. Plehanov - *Probleme fundamentale ale Marxismului*
3. Karl Marx - *Salarii, Preț, Profit*
4. Plehanov - *Conceptia Materialistă și rolul personalității în istorie*
5. Fr. Engels - *Războiul țărănilor germani*
6. Anatole France - *Insula Pinguinilor*
7. Karl Marx - *18 Brumar*
8. Roza Luxemburg - *Scrisori din închisoare*

Operația de retragere din circulație a cărților cuprinse în această broșură, trebuie efectuată cu tact și discreție.

A

1. ACSINTEANU George. *Copilul norilor. Cartea cu mimuni*. Buc. 1936. Cartea Românească

2. ACTERIAN Haig. *Limitele artei*. Buc. 1936. Luceafărul.
3. ACTERIAN Haig. *Pretexte pentru o dramaturgie românească*. Buc. 1936. Vreamea.
4. ADAMESCU Gheorghe. *Elocvență streină*. Buc. (Bibl. pentru Toți Nr. 48-49).
5. ADANI Frederich. *Luise, Königin von Preussen*, Berlin, 1882 Dümmelers.
6. ADERCA F. *Domnișoara din str. Neptun*. Buc. 1945. Cugetarea. Liber doar în librării
7. ADERCA F. *Mireasa multiplă*. Buc. 1921. Universală Alcalay.
8. ADERCA F. *1916*. Roman. București. Socec.
9. ADERCA F. *Țapul*. Buc. 1921. Viața Românească.
10. AGÂRBICEANU I. *Datoria*. Buc. Alcalay (Bibl. pt. Toți nr.860).
11. AGÂRBICEANU I. *Diavolul*. Buc. Adevărul (Bibl. Dimineața nr.2).
12. AGÂRBICEANU I. *Două iubiri*. Buc. 1923. Ed. Cult. Națională.
13. AGÂRBICEANU I. *Minunea*. Buc. Fund. Carol.
14. AGÂRBICEANU I. *Pustnicul și ucenicul său*. Fund. Carol.
15. AGÂRBICEANU Ion. *Sectarii*. Buc. Cugetarea.
16. AGÂRBICEANU I. *Scene*. Buc. Cartea Românească.
17. AHN F. *Noua metodă practică pentru Limba Engleză*. Buc. Socec. Se vor scoate doar din librării. Pot rămâne în anticării.
18. AHN F. *Noua metodă practică pentru Limba Franceză*. Buc. Socec. Se vor scoate doar din librării. Pot rămâne în anticării.
19. AHN F. *Noua metodă practică pentru Limba Germană*. Buc. Socec. Se vor scoate doar din librării. Pot rămâne în anticării.
20. AKDAL. *Fragmente*. Buc. Ed. Noastră.
21. AKDAL. *Gimnastica gândirii*. Buc. 1946. Ed. Noastră.
22. AL. GEORGE Ion. *Aquile*. Câmpina. 1923. Tip Gologan.
23. ALBANI Tiron. *Leul dela Sisești*. Oradea. Cercul Ziariștilor.

24. ALECSANDRI Vasile. *Drame istorice*. Ediție îngrijită de George Baiculescu. Craiova. Scrisul Românesc.

25. ALECSANDRI V., COȘBUC Gh. și Șt. O. IOSIF. *Legende și pasteluri*. Cu studii introductive și note de Paul I. Papadopol. Buc. 1943. Cugetarea.

26. ALECSANDRI Vasile. *Opere complete*. Seria I. Poezii vol. II. Buc. 1922. Socec. (Bibl. Clasică).

27. ALECSANDRI Vasile. *Poezii*. Vol. tip. sub îng. Prof. N.I. Herescu.

28. ALECSANDRI V. *Poezii populare ale Românilor*. Ed. îngr. de Prof. I. Popescu. Buc. 1943. Naționala Mecu.

29. ALECSANDRI Vasile. *Teatru. Comediile*. Ediție comentată de Al. Jordan. Craiova. Scrisul Românesc (Clasici Români Comentăți).

30. ALECSANDRI V. *Teatru III. Iorgu de la Sadagura, Doi morți vii*. Buc. (Bibl. pt. Toți nr. 1095-1906).

31. ALEXANDRESCU Al. I. *Raporturile dintre Stat și funcționari*. Buc. 1921. România Nouă.

32. ALEXANDRESCU Matei. *Leagăn de îngeri*. Buc. Alcalay. 1942. (Bibl. pt. Toți nr. 1525).

33. ALEXANDRESCU Matei. *Vămile Văzduhului*. Buc. 1942. Universul Literar.

34. ALEXANDRU Tiberiu. *Muzica populară bănățeană*. Buc. Ed. Cercul Bănățenilor. Rămâne în bibl. muzicale, folclorice, de specialitate.

35. ALIMĂNEȘTEANU Al. *Organizarea muncii rurale*. Buc. 1927. Independența.

36. ALIOȘA G. *Călătorie spre cercuri*. Buc. Mărgăritarele Lumii.

37. AMBRA Lucio d' (Renato Mangarella). *Meseria de soț*. Buc. Cugetarea.

38. AMBRA Lucio d' (Renato Mangarella). *Profesiunea de soție*. Buc. Cugetarea.

39. ANET Claude. *Russische Frauen*. Leipzig. 1926. Wellwe & Co.

40. ANGHEL D. *Opere complete*. Buc. 1924. Cartea Românească.
41. ANGYAL Pal. *A veszélyes hírkeltés*. (Stărnirea știrilor primejdioase). Budapest, 1942. Tip. Attila).
42. ANTIM Șt. *Problema rurală*. Buc. 1932. Cartea de aur.
43. ANTIPA Gr. *Despre Muzeele Sătești*. 1935. Fund. Carol.
44. ANTIPA Gr. *L'occupation ennemie de la Roumanie et ses conséquences économiques et sociales*. Paris - New Haven U.S.A.
45. ANTISTHIUS. *În gemul...tinerilor*. Buc. Fd. Cultura Poporului.
46. ANTONESCU Emanuel. *Discursul Domnului... ținut cu ocaziunea discuțiilor asupra bugetului*. Buc. 1924. Impr. Statului.
47. ANTONESCU G. G. și NICOLAU V. P. *Antologie pedagogică*, ambele volume. Buc. Cultura Românească. Inst. Pedagogic Român.
48. ANTONESCU G.G. *Educația morală și religioasă în școala românească*. Buc. Cultura Românească.
50. ANTONESCU G.G. *Istoria Pedagogiei*. Buc. Cultura Românească.
51. ANTONESCU G.G. *Pedagogia generală*.
52. ANNUNZIO Gabriel d' *Episcopo et C-ie*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți nr.1146-47).
53. ANNUNZIO Gabriel d' *Martirul și alte nuvele*. Buc. (Bibl. pt. Toți nr. 570).
54. ARBELLOT Simon. *Maurras, homme d'action*. Paris, 1937. Denoëlet Steele.
55. ARCAȘ N. *Fecioara vândută*. Buc. Ancora.
56. ARCAȘ N. *Oenașul*. Buc. (Bibl. pt. Toți nr.1027-29).
57. ARCHIP Ticu. *Inelul*. Buc. 1922. Socec.
58. ARDELEANU C. *Am ucis pe Dumnezeu*. Buc. 1929. Cartea Românească.
59. ARDELEANU C. *O crimă...* Buc. 1943. Contemporană.
60. ARGÊȘANU Const. *Drumuri Albastre*. Buc. Adevărul.
61. ARHIBALD. *Cimitirul prizonierilor români*. Buc. 1921. „Poporul“.
62. ARIFIANU Virgil și NISTOR Justin. *Jurisprudența în Dreptul Penal Militar*. Buc. 1931. Munca Grafică.

63. ARION Dinu G. *Două studii de istorie a dreptului românesc despre prerogativele marilor boeri moldoveni înaintea de Ștefan cel Mare*. Buc. 1942. Universul.
64. ARISTOTELES. *Etica Nicomalică*. Trad. din limba elină de Traian Brăileanu. Buc. 1944. Casa Școalelor. Rămâne în bibl. speciale.
65. ARMSTRONG H.C. *Stăpânul Arabiei*. Modernă.
66. ARNAUD René. *Le coup d'état du 2 Décembre*. Paris, 1926. Hachette.
67. ARNOLD Edwin. *Lumina Asiei sau marea renunțare*. Buc. Curierul Judiciar.
68. ARNOLD Percy. *Bancherii din Londra*. Buc. 1939. Socec.
69. ARTINIAN Rant. *Miminate povestiri biblice*. Buc. 1943. Graiul Literar.
70. ARTZIBASEW Mihail. *Extrema limită*. Buc. 1939. Cugetarea.
71. ASLAN I.C. *Odinioară*. Buc. Alcalay.
72. ASLAN G. *Spre ideal*. Buc. Steinberg. (Bibl. Căminul).
73. ASQUITH D.I. *La genèse de la guerre*. Paris. 1924. Payot.
74. ATANASIU D.I. *Femea eternă poveste...* Buc. 1945. Cugetarea.
75. ATHANASIE (Episcop) *Sfaturi duhovnicești*. Buc. 1946. Inst. Biblic și de Misiune al Bis. Ortodoxe-Române.
76. AUBRY Octave. *Orfanul Europei*. Buc. Vatra.
77. AUGUST Luli. *Sonată*. 1945. Cartea Românească.
78. AZAY P. *Pe ogoarele patriei*. Buc. 1947. Independența.
- 7 9. Ayme Marcel. *Povestirile motanului*. Buc. Ed. de Stat.

B

1. BACALBAȘA C. *Bucureștii de altădată*. Buc. Univ.
2. BACALBAȘA Laurențiu I. *Călătorind pe Rhin*. Buc. Cult. Rom.
3. BACALBAȘA Laurențiu I. *Steaua mea*. Buc. Cul. Rom.

4. BĂBEANU Pompiliu. *Curtea de Argeș sub Voevozii Basarabi*. Buc. 1942. Impr. Naț.
5. BĂDESCU Lazăr. *Magistrat*. Buc. Cartea Românească.
6. BAGULESCU Gh. *Antiquitas rediviva*. Craiova, 1926. Apărarea Națională.
7. BAINVILLE Jacques. *Histoire de trois générations*. Paris. 1918. Fayard.
8. BALACI Ștefan. *Cum am făcut milităria*. Buc. Ed. Noastră.
9. BALACI Ștefan. *În sat la noi*. Buc. Ed. Noastră.
10. BALACI Ștefan. *Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă*. Buc. Ed. Noastră.
11. BALACI Ștefan. *Surdul n'aude dar... le potrivește*. Buc. Ed. Noastră.
12. BALACI Ștefan. *Tunsă sau rasă...* Buc. Ed. Noastră.
13. BALACI Ștefan. *Vecinele*. Buc. Ed. Noastră.
14. BĂLAN Ioan. *Logodna solemnă*. Blaj. 1945. Tip. Seminarului.
15. BĂLAN Ioan. *Viața lui Isus. Lugoș. Matei Marianov*.
16. BALANICA T. *Acțiunea de îndrumare forestieră*. Buc. 1947. Impr. Naț.
17. BĂLCESCU Nicolae. *Monografiile istorice publicate de V.V. Haneș*. Buc. Tip. Rom. Unite.
18. BĂLCESCU N. *Puterea armată*. Publicată de V. Haneș. Buc. Tip. Rom. Unite.
19. BĂLCESCU N. *Scrieri istorice*. Comentate de P.P. Panaitescu. Craiova. Scrisul Românesc.
20. BĂLTĂȚEANU Nona G. *Dureri ce nu se spun*. Buc. 1934. Cartea Românească.
21. BANCIU Nicolae. *Bunicii și nepoții*. Buc. Ed. Noastră.
22. BANCIU Nicolae. *Cinstește pe tatăl tău*. Buc. Ed. Noastră.
23. BANU C. *Grădina lui Glaucon...* Buc. 1937. Fund. Carol.
24. BANU Gr. (Dr.). *Mortalitatea infantilă în România*. Buc. 1930. Göbl.

25. BĂRBULESCU N. *Cunoașterea științifică*. 1946. Casa Școalelor.

26. BARCLAY Florence L. *Mătâniile (The Rosary)*. Buc. Cioflec.

27. BARING Maurice. *Daphne Adeane*. Buc. Cioflec.

28. BARNOSCHI D.V. *Ahileion-Nudist-Palace*. Buc. Cult. Rom.

29. BARNOSCHI D. *Conspirația Dărmănescului*. Buc. 1936.

Cartea Românească.

30. BARNOSCHI D.V. *Națiunea Europeană. U.S.A. și opera Domnului Titulescu pentru realizarea acestui ideal*. Adevărul 1935. („Demogorgon“).

31. BARNOSCHI D.V. *Răfueli boerești...* Buc. 1932. Cartea Românească.

32. BARRES Maurice. *L'ennemi des lois*. Paris. 1927. Plon.

33. BARRES Philippe. *Charles de Gaulle*. Buc. Universul.

34. BÂRSAN Zaharia. *Se face ziuă*. Buc. Cioflec.

35. BART Jean. *Peste Ocean*. Buc. 1929. Cartea Românească.

36. BASCOVICI ȘERBAN. *Nae S.T.B.* Buc. Bucur Ciobanul.

37. BASARABESCU I.A. *Ovidiu Sicană și Sâmburele*. Buc.

Cugetarea.

38. BASARABESCU I.A. *Proză*. Buc. 1942. Cugetarea.

39. BASSO Hamilton. *Mainstream*. New-York. 1943. Overseas Edition.

40. BATZARIA N. *Colina îndrăgostiților*. Buc. Adevărul.

41. BECESCU Silvan Gh. *Război sau mentalitate*. „Lumina“.

42. BECKER Carl L. *How new will the better world be?* New York. Overseas Edition.

43. BEIU-PALADI Maria. *Probleme de educație*. Buc. 1936.

Cartea Românească.

44. BENARY N. *Kibut și Kvuta*. Buc.. 1945. Bicurim.

45. BENEȘ V. *Hamul Roșu*. Sighișoara. Miron Neagu.

46. BENJAMIN René. *Aliborons et démagogues*. Paris. 1927. Fayard.

47. BERAUD Henri. *La gerbe d'or*. Paris. 1928. Les Editions de France.
48. BERAUD Henri. *Le 14 Juillet*. Paris. 1929. Hachette.
49. BERG I. *Abecedarul dragostei*. Buc. Vatra.
50. BERNEA Ernest. *Colina lacrimilor*. Buc. 1943. Dacia Traiană.
51. BERTONETTI G. *Urechile lui Meo*. 1946. Universul.
52. BETTEX F. *Creștinismul și Studiul naturii*. București. 1923. Pavel Suru.
53. BIANU Ion. *Momente Culturale*. Buc. Alcalay.
54. BIBERI Ion. *Etudes sur la littérature roumaine contemporaine*. Paris. 1937. Corymbe.
55. BIBERI Ion. *Introducere la studiul credității*. Buc. 1946. Fund. Mihai.
56. BIBERI Ion. *Lumea de mâine*. Buc. Forum.
57. BIGGERS Earl Derr. *Detectivul Galben*. Buc. „Independența“. (Romanele captivante. Colecția „Enigma“).
58. BLAGA Lucian. *Artă și valoare*. Buc. 1939. Fund. Carol.
59. BLAGA Lucian. *Cultură și Cunoștință*. Cluj. 1922.
60. BLAGA Lucian. *Fapta*. Fund. Carol. (Cartea Vremii).
61. BLAGA Lucian. *Geneza metaforei și sensul culturii*. Buc. 1937. Fund. Carol.
62. BLAGA Lucian. *Pietre pentru templul meu*. Sibiu. 1919. Cosînzeana.
63. BLAJIU Vasile. *Casa părintească*. Buc. Editura Noastră.
64. BOBOC Ioan Șt. *Dragostea*. „Flori sufletești“. Buc. 1947. Ed. Noastră.
65. BOCA Roman. *Condițiile de existență ale științelor*. Buc. Ed. Noastră.
66. BOCA Roman. *Științele Etice și idealurile omenirii*. Buc. Ed. Noastră.
67. BOITOS Olimpiu. *Une correspondance française concernant le congrès de Berlin (1878)*. Buc. 1931. Cartea Românească.

68. BOJER Johan. *Fuge pământul*. Buc. Vatra.
69. BOLDUR Alexandru. *Societatea Națiunilor și Știința Dreptului Internațional*. Chișinău 1972. Cartea Românească.
70. BOLOCAN Vasile. *Rezolvarea crizei noastre economice*. Buc. 1945. Tip. Românesc.
71. BOLOGA Lucian. *Elevul conducător*. Inst. Psih. Cluj, Sibiu. 1943.
72. BOLOGA Lucian. *Lectura tineretului*. Cluj. 1933. Inst. Psih. Univ.
73. BONDI Dinu. *Ave Maria*. Buc. Enciclopedia.
74. BONNEROT Jean. *Jérôme et Jean Tharaud*. Paris. La Nouvelle Revue Critique.
75. BONTEMPELLI Massimi. *Stato di Grazia*. Firenze. 1942. Sansoni.
76. BORGOVANU V.Gr. *Logica intuitivă pentru normaliști*. Buc. Steinberg.
77. BORS Lucia. *Doamna Elena Cuza*. Buc. Casa Școalelor.
78. BOTEZ Demostene. *Dumnezeu*. Buc. Alcalay (Bibl. pt. Toți nr.1446-47).
79. BOTEZ I. *Aspecte din civilizația engleză*. Buc. 1945. Universul.
80. BOTIȘ Teodor. *Monografia familiei Mocioni*. Buc. Fund. Carol. Rămâne în bibl. de specialitate.
81. BOTTA Emil. *Pe o gură de raiu*. Buc. 1943. Naționala Mecu.
82. BOTTA Dan. *Cazul Blaga*. Buc. 1941. Bucovina.
83. BOTTA Dan. *Comedia fantasmelor*. Sighișoara. Miron Neagu.
84. BOUCHER Arthur. *L'Allemagne en péril*. Paris. Nancy. 1914. Berger-Levrault.
85. BOUCHHOLTZ Fritz. *Elsass Lothringen*. Leipzig. 1928.
86. BOURGEOIS Léon. *L'éducation de la démocratie française*. Paris. Cornély.

88. BRĂDEȚEANU Const.Gh. *Isvoarele de electricitate*. Craiova. 1924. Ramuri.
89. BRAND Max. *Tigrul*. Buc. 1943. Centrala Presei.
90. BRANISKI Al. *Materiile prime ceramice românești și raționala lor întrebuințare*. Buc. 1943. Luceafărul.
91. BRĂTESCU-VOINEȘTI Ioan Al. *Neamul Udreștilor*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți Nr.668).
92. BRĂTESCU-VOINEȘTI Ioan Al. *Sorana*. Buc. Cartea Românească.
93. BRĂȚIANU G.I. *Les Vénitiens dans la Mer Noire au XIV-e siècle*. Buc. 1939 (Academie Roumaine). Impr. Nationale.
94. BRATU Gheorghe. *Cinci Conferințe de Astronomie*. Timișoara. 1942. Tip. Românească.
95. BRATU Traian. *Din înțelepciunea lui Goethe*. Buc. 1937. Casa Școalelor.
96. BREAZU Ion. *Literatura Transilvaniei*. Buc. 1944. Casa Școalelor.
97. BREAZU Ion. *Viața Literară românească în Ardealul de după unire*. Cluj. 1934. Minerva.
98. BREAZU G. *Colinde*. Buc. 1938. Fund. Carol. Rămâne în bibl. speciale.
99. BREAZU G. *Colindele*. Craiova. Scrisul Românesc (Melos). Rămâne în bibl. speciale).
100. BRIDGE Ann. *De deux cotés de la frontière*. Genève. 1943. Jeheber.
101. BRIDGE Ann. *Frontier passage*. Berna 1943. Alfred Scherz.
102. BRIDGE Ann. *Idilă de primăvară*. Buc. 1946. Cul. Naț.
103. BROMFIELD Louis. *Secolul de aur*. Buc. Pro Pace.
104. BRONTE Anne. *Doamna din Wildieli*. Oninia.
105. BROWN Harry. *Promenade au soleil*. New-York. 1944. Overseas.
106. BRUNNGRABER Rudolf. *Războiul opiumului (Opium krieg)*. Buc. 1941. Gorjan.

107. BRYCE James. *Națiunile neutrale și războiul actual*. London Harrison & Sons.
108. BUCK Pearl. *Drumul spre viață (Journey for Life)*. Buc. Pro-Pace.
109. BUCK Pearl S. *Exilata (The Exile)*. Buc. Contemporană.
110. BUCUR Ion A. *La mahuri de liniște*. Buc. 1940. Universul.
111. BUDAI-Deleanu I. *Țiganiada*. Ediție îngrijită de Ion Pillat. Buc. 1943. Cartea Românească.
112. BUGARIU Aurel. *Mărturii din trecut*. Buc. 1940. Universul.
113. BULFINISKY Suzana. *Reîntoarcerea*. Buc. Socec.
114. BULFNICH Thomas. *Legende Carolingiene*. Buc. Agred.
115. BULOW. *Prince de Mémoires du chancelier*. (3 vol.). Paris Plon.
116. BUMBEȘTI Gheorghe. *Logica lui Hegel*. Buc. 1944. Caiete de Filosofie.
117. BUMBEȘTI Gheorghe. *Valoarea idealului*. Buc. 1944. Caiete de Filosofie.
118. BUONAIUTI Ernesto. *Sfântul Augustin*. Buc. Fund. Mihai.
119. BURICESCU Ion F. *Câteva îndrumări metodice pentru normalişti și învățători*. Buc. Cultura Românească.
120. BURICESCU Ion F. *Serisori către Tertius*. Buc. 1928. Casa Școalelor.
121. BURNES Eugene. *Et s'il n'en reste qu'un*. New York 1944. Overseas Edition.
122. BURTON Miles. *Death at cross-roads*. London. W. Collins.
123. BUSUIOCEANU Al. *Figuri și cărți*. Buc. Cartea Românească.
124. BUSUIOCEANU Al. *La galerie de peintures de sa Majesté le roi Carol II de Roumanie*. Paris. 1949. Les Beaux Arts. Va rămâne în bibl. de specialitate. Nu se va distruge nici un exemplar.
125. BUTA Nicolae. *Avram Iancu și opera sa*. Cluj. 1924. Bornemisa.

C

1. CALEDONIU Ovid. *Vrăjitorul apelor*. Buc. 1942. Fund. Carol.
2. CALLOIANU M.B. *Educațiunea națională*. Craiova 1889. Tip. Samitca.
3. CALOTESCU-NEICU Const. *Debut*. Craiova. 1944. Ramuri.
4. CĂLUGĂRU Dumitru. *Fericiți sunt...* Sibiu 1948. Arhiediecezana.
5. CĂMBREA Nicolae. *Democratizarea armatei*. Buc. Socec.
6. CĂMPEANU Nicolae. *Călătorie*. Buc. Ed. Noastră.
7. CĂMPEANU Nicolae. *Sighișoara*. Buc. Ed. Noastră.
8. CANCICOV Georgeta Mircea. *Cântare timpului*. Buc. 1940. Socec.
9. CANCICOV Georgeta Mircea. *Dealul Perjilor*. Naționala-Ciornei.
10. CANCICOV Georgeta Mircea. *Moldovenii*. Buc. Naționala Ciornei.
11. CANCICOV Georgeta Mircea. *Pustiuri*. Buc. Prometeu.
12. CANDREA J.A. și DENSUȘIANU Ovid. *Din popor*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți nr.351-352 bis).
13. CANDREA J. Aurel. *Graiu-datini-credințe*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți Nr. 1343 și 1344).
14. CANDREA J.A., DENSUȘIANU Ov. și SPERANȚI Th. D. *Graiu nostru din toate părțile locuite de Români*. Buc. 1908. Socec.
15. CANTACUZINO Ion I. *Contrapunct teatral*. Buc. 1940. Universul.
16. CARACOSTEA D. *Expresivitatea limbii române*. Buc. 1942. Fund. Regale.
17. CARACOSTEA D. *Izvoarele lui G. Asaki*. Buc. 1928. Socec.
18. CARACOSTEA D. *Poetul Brătescu Voinești*. Buc. Viața Românească
19. CARACOSTEA D. *Un mare critic român modernist: Domnul Eugen Lovinescu*. Buc. 1927. Cartea Românească.

20. CARAGIALE I.L. *Notițe și fragmente literare*. Buc. (Bibl. pt. Toți Nr. 121-122).
21. CARAMFIL Georges G. *Studiu statistic asupra valorii leului între anii 1925-1925*. Buc. 1927. Tip. Reforma Socială.
22. CARAMFIL Georges G. *Studiu statistic asupra valorii leului între anii 1916-1925*. Buc. Cultura Națională.
23. CARANICA N. *Poeme și immuri*. Sighișoara. Miron Neagu.
24. CARDAȘ Gh. *Fabula în literatura românească*. Buc. 1934. Oltenia.
25. CARDAȘ Gh. *Poezii muntem până la unire (1787-1859)*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți Nr. 1425-1430).
26. CARREL Alexis. *Omul ființă necunoscută*. Buc. 1944. Cugetarea.
27. CAREY BASIL. *Pericol în Sud*. Colecția „Enigma“.
28. CASTELAR Emilio. *Povestea unei inimi*. Buc. 1917. Universul.
29. CASSVAN Sarina. *Contes roumain d'écrivains contemporains*. Paris. 1931. Revue Mondiale.
30. CASSVAN Sarina. *Femeia și cătușele ei*. Buc. 1946. Publicom.
31. CĂTUNEANU I.C. *Curs elementar de drept roman*. Buc. 1924. Cartea Românească.
32. CAZABAN Al. *Păcatul Sfinției Sale*. Buc. Cartea Românească.
33. CELINE Louis-Ferdinand. *Mort à Crédit*. Paris. 1936. Dencél et Stecle.
34. CEREZEARU Ion. *Flori negre*. Buc. 1943. Țăranu.
35. CERNĂIANU Ioan. *Manevra strategică și bătălia*. Lugoj, Husveth & Hoffèr.
36. CHAMPIGNEUELLE Bernard. *Istoria muzicii*. Buc. 1944. Agred.
37. CHARDIGNY Louis. *Maréchaux de France - d'Albéric Clément à Philippe Pétain*. Clermont - Ferrand-Paris (1941) Mont Louis.
38. CHASTENET J. *William Pitt*. Buc. Contemporană.
39. CHENDI Ilarie. *Foiletoane*. Buc. 1925. Cartea Românească.

40. CHESA Luiza. *Dragoste din interes*. Buc. Ed. Noastră.
41. CHEVNEY Peter. *Misiunea cea mare*. Buc. Cultura Națională.
42. CHIFFA Emil A. *Poema amintirii vieții studențești din Brașovul de odinioară*. Lugoj. 1937. Ed. Autorului.
43. CHINARD Gilbert. *Thomas Jefferson apôtre de l'américanisme*. New York, 1939. Overseas.
44. CHIRESCU Aurel. *Făt Frumos din Lacrimă, după Eminescu*. Buc. 1945. Presa.
45. CHIRILĂ Iosif. *Zădărnicii*. Buc. Ed. Noastră.
46. CHIRU Vasile D. *Memoriile unui comisar regal*. Brăila. 1920. Ancora.
47. CHRISTIE Agatha. *Cărțile pe masă*. Buc. 1945. Pro-Pace.
48. CHRISTIE Agatha. *Crima din trenul Albastru*. Buc. Ed. Continent.
49. CHRISTODORESCU V. și PAVELEANU Const. *Legea 607 pentru anularea și revocarea unor acte de dispoziție încheiate în împrejurări excepționale*. Buc. 1945. Presa.
50. CHRISTOFF Theodor. *Das heutige Bulgarien*. Berlin - Tempelhof 1930. Edwin Runge.
51. CIATO Ludovic. *Într'un mămunchiu*. Cluj. 1925. „Providența“.
52. CIOCÂRLAN I. *Pe plaiu*. Buc. Alcalay.
53. CIOCULESCU Șerban. *Dimitrie Anghel*. Buc. 1945. Publicom.
54. CIOCULESCU Șerban. *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*. Buc. 1946. Fund.Mihai.
55. CIORĂNESCU Al. *Teatrul românesc în versuri și isvoarele lui*. Buc. 1943, Casa Școalelor
56. CIOROGARU Gheorghe I. *Păcatul istoriei*. Buc. 1945. Tip. Cărților Bisericești.
57. COCOȘ. *De ar curge pe Dunăre vin...* Buc. 1939.
58. COHEN Hans. *Oameni și idei*. Buc. 1945. Hehaluț.
59. COLONAS CONSTANTIN. *Cartea Căsătoriei*. Buc. Cartea Românească.

60. COMAN Ioan G. *Probleme de filosofie și literatură patristică*. Buc. 1944. Casa Școalelor.
61. COMAN Ioan G. *Tristețea poeziei lirice a Sf. Grigore de Nazianz*. Buc. 1938. Inst. Român de Bizantinologie.
62. CONDURACHI Emile. *Iassy et ses environs*. Buc. 1944.
63. CONSTANTINESCU Cristian. *Vorbirea copilului*. Buc. 1937. Ed. Noastră.
64. CONSTANTINESCU Cristian Gh. *Tehnica scris cititului*. Buc. Ed. Noastră.
65. CONSTANTINESCU D. *Cehoslovavia*. Iași. 1935. Gutenberg.
66. CONSTANTINESCU Stelian I. *Din problemele educației*. Buc. 1924. H. Steinberg.
67. CONSTANTINESCU Stelian I. *Schițe din Norvegia*. Buc. 1920. Al. A. Stănciulescu.
68. CONSTANTINESCU Ștefan N. *Mana viței de vie și lupta contra ei*. Buc. 1944. Universul (Bibl. Agricolă).
69. CONTESCU D. *Hrănirea vacilor de lapte*. Buc. 1944. Universul (Bibl. Agricolă).
70. COPĂCEANU Emanoil. *Viața și minunile Sfântului mucenic Gheorghe*. Buc. Ed. Noastră.
71. CIORBASCA Vladimir. *Tamanica*. Buc. Adevărul.
72. CORNEA Eliza V. *Sfânta Cuvioasa Paraschiva*. Buc. Ed. Noastră.
73. CORNILL C.H. *Der Israelitische Prophetismus*. Berlin und Leipzig. 1920. Gruytter.
74. COȘBUC Anton. *Bibliotecari țărani*. Buc. 1945. Luceafărul.
75. COȘBUC George. *Dintr'ale neamului nostru*. Buc. 1903. Gutenberg.
76. COSMA Aurel (Dr.) *Cosmogonia poporului român*. Buc. 1942. Universul.
77. COSTESCU George. *Bucureștii, vechiul regat*. Buc. 1944. Universul.

78. COSTESCU GH. N. *Contribuțiuni la istoria învățământului nostru primar*. Buc. Cartea Românească.
79. COSTICI V. *Lupta poporului jugoslav pentru independența și libertatea patriei*. Ed. P.C.R.
80. COSTIN Maximilian. *Vioara Maeștrii și arta ei*. Buc. 1920. Viața Românească.
81. COSTIN Miron. *Cartea pentru Descălicatul de 'ntâiu....* Buc. 1943. Cioflec.
82. COSTIN Miron și NECULCE Ion. *Cronicarii...* Buc. 1941. (Bibl. Sentinela Nr.6).
83. CRĂCIUN I. *La contribution roumanie a l'historiographie générale. Bibliographie (1927-1938)*. Buc. 1938. Impr. Naț.
84. CRĂINICEANU Gr. *Organizarea rezervelor armatei*. Buc. 1912. Gobl.
85. CREANGĂ Ion. *Amintiri*. Buc. 1946. Cartea Românească.
86. CREANGĂ Ion. *Amintiri din copilărie*. Ediție îngrijită de prof. Avram P. Todor. Buc. 1947. Naționala Mecu.
87. CREANGĂ Ion. *Opere complete*. Introducere de Const. Botez. Buc. Cartea Românească.
88. CREANGĂ Ion. *Opere complete*. Note de Lucian Predescu. Buc. 1944. Cugetarea.
89. CREȚULESCU Ilie. *Necesitatea prieteniei cu U.R.S.S.* Buc. 1946. Cartea Rusă.
90. CREVEDIA N. *Dragoste cu termen redus*. Buc. Cugetarea.
91. CREVEDIA N. *Maria*. Buc. Cartea Românească.
92. CRISTUREANU T. *Despre planificare socială și economică*. Buc. 1934. Adevărul.
93. CRISTUREANU T. *Uniunea Sovietică. S.S.S.R. România*. Buc. 1934, Adevărul.
94. CRONIN A.J. *Cheile Împărăției (The Keys of the Kingdom)*. Cioflec.
95. CRONIN A.J. *Copil străin (The Green Years)* Cioflec

96. CUCIUREANU Șt. *Gramatica limbii italiene*. Buc. 1941. Cugetarea.
97. CUGLER Grigore. *Apunake și alte fenomene*. Buc. Vatra.
98. CULEA Ap. D. *Aventurile lui Ion Runcan*. Buc. Socec.
99. CULEA Ap. D. *Șezătorile copiilor*. Buc. 1922. Pavel Suru.
100. CURIE Eva. *Doamna Curie*. Buc. Cugetarea.
101. CURTU Nicolae E. *Poezii*. Buc. 1947.

D

1. DALADIER Eduard. *Défense du Paris*. Paris, 1939. Flammarion.
2. DAMIAN Ion. *Irozii*. Buc. 1942. Cioflec.
3. DAN Pavel. *Iobagii*. Buc. Fund. Mihai.
4. DAN Pavel. *Urcan Bătrâmul*. Buc. Fund. Carol.
5. DAN Sergiu. *Surorile Veniamin*. Buc. Vatra.
6. DANE Clemence. *Legendă*. Buc. 1946. Tradiția.
7. DAUDET Léon. *Ciel de feu*. Paris. 1934. Flammarion.
9. DAUDET Léon. *Clémenceau qui sauva la Patrie*. Paris. 1930. Grasset.
10. DAUDET Léon. *Deputé de Paris 1919-1924*. Paris. 1933. Grasset.
11. DAUDET Léon. *Deux idoles sanguinaires. La Révolution et son fils Bonaparte*. Paris. 1939. Albin.
12. DAUDET Léon. *Devant la douleur*. Paris. Nouv. Libr. Nationale.
13. DAUDET Léon. *Fievres de Camargue*. Paris. 1937. Gallimard.
14. DAUDET Léon. *Flammes*. Paris. 1930. Grasset.
15. DAUDET Léon. *La police politique*. Paris. 1934. Denoel et Steele.

16. DAUDET Léon. *L'entre-deux-guerres*. Paris. 1915. Nouv. Libr. Nationale.
17. DAUDET Léon. *La rêve éveillé*. Paris. 1926. Grasset.
18. DAUDET Léon. *Les horreurs de la guerre*. Paris. 1928. Grasset.
19. DAUDET Léon. *Panorama de la III-e République*. Paris. 1936. Gallimard.
20. DAUDET Léon. *Phryné ou désir et remords*. Paris. 1937. Flammarion.
21. DAUDET Léon. *La tragique existence de Victor Hugo*. Paris. 1937. Albin Michel.
22. DAULI Gian. *Frescolino*. Buc. 1947. Naționala Mecu.
23. DAUȘ Ludovic. *Porunca toamnei*. Buc. Socec. (Bibl. pt. Toți Nr. 1541-42).
24. DAVID T. *Precizări necesare...* Buc. 1946. (Gordonia).
25. DAVIDESCU N. *Cântecul omului*. Craiova. 1927. Ramuri.
26. DAVIDESCU N. *Din poezia noastră parnasiană*. Buc. 1943. Fund. Carol.
27. DAVIDESCU N. *Evl Mediu*. Buc. 1937. Fund. Carol.
28. DAVIDESCU N. *Helada*. Buc. 1935. Fund. Carol.
29. DAVIDESCU N. *Inscripții*. Buc. 1922. Cult. Națională.
30. DAVIDESCU N. *Leagăn de cântece*. Cartea Românească.
31. DAVIDESCU N. *Renașterea*. Buc. 1942. Fund. Carol.
32. DAVIDESCU N. *Roma*. Buc. 1936. Fund. Carol.
33. DELEDA Grazia. *Povestiri sarde*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți Nr. 1205).
34. DEMETRESCU Ștefan. *Iată vin curând*. Buc. Graiul Literar.
35. DEMETRESCU Ilie C. *Pădurea din punct de vedere particular și obștesc*. Buc. 1946. Tip. Al. Popescu.
36. DEMETRIUS V. *Puterea vrăjilor și alte nuvele*. Buc. Alcalay (Bibl. pt. Toți Nr. 825-825 bis).
37. DENSUȘIANU - Fiii, Ovid O. *Ceață*. Buc. 1943. Cugetarea.

38. DENSUȘIANU Ovid și D. CARACOSTEA. *Pentru cultura artistică în școală*. Buc. 1908. Socec.
39. DESSILA Octav. *București, orașul prăbușirilor*. Buc. 1947. Cartea Românească.
40. DESSILA Octav. *Cartea cu minciuni*. Buc. Cugetarea.
41. DESSILA Octav. *Noroiu*. Buc. 1946. Cartea Românească.
42. DIACONESCU I. *Istoria literaturii eline*. Buc. Cugetarea. Rămâne în bibl. speciale.
43. DIACONESCU I. *Istoria literaturii latine*. Buc. Cugetarea. Rămâne în bibl. speciale.
44. DIACONESCU Teodor. *Oul de Paști*. Buc. Ed. Noastră.
45. DIMITRIU Cristea I. *Afacerea neregulelor dela Domenii*. Buc. 1945. I.C. Văcărescu.
46. DIMITRIU I.G. *Poetul neamului. D. Bolintineanu*. Buc. 1940. Cartea Românească. (Cunoștințe folositoare).
47. DIMITRIU I.G. și Bratu I.G. *Povestea celor trei frați*. Buc. 1926. Socec.
48. DINU C.G. și HANES V.V. *Lecturi alese pentru clasa II secundară (și pentru orice alte clase)*. 1940. Cugetarea.
49. DIOGEN. *Filosofia lui Maioreșcu*. Buc. 1931. Oltenia.
50. DOBRESCU Al.L. *Manual de dansuri naționale*. Craiova. Scrisul Românesc.
51. DOBRESCU Maria. *Prim cămin spre civilizație*. Buc. 1924. Fund. Carol.
52. DOMINIK Hans. *Kautschuk (Cauciuc)*. Leipzig. 1941. Tauchnitz.
53. DONGOROZI Ion. *Amintiri*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți Nr.1231).
54. DONGOROZI Ion. *Belfer îndrăgostit*. Craiova. 1934. Scrisul Românesc.
55. DONGOROZI Ion. *Țucu*. Craiova. 1931. Scrisul Românesc.

56. DORWAGEN August Emil. *Contabilitatea plugarului*. Buc. 1942. Cartea Românească.
57. DOUGLAS Lloyd C. *Cămașa lui Christos (The robe)*. Buc. Cioflec.
58. DOVE Patrick. *Prizonier pe Graf Spee*. Buc. 1945. Danubiu.
59. DOW B. *Histadrut Haovdim*. Buc. 1945. icurim.
60. DRĂGOIU Sabin. *Monografia muzicală a comunei Belinț*. Craiova. Scrisul Românesc. (Melos). (Poate rămâne în bibl. de specialitate).
61. DRAGOMIR Ion. *Înghițitorul de vipere*. Buc. Ed. Autorului.
62. DRAGOMIRESCU I.M. *Funcționarul Public*. Buc. 1930. Răsăritul.
63. DRAGOMIRESCU Mihail, ADAMESCU Gh. și RUSSU N.I. *Literatura română din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*. Buc. Cartea Românească.
64. DRÂMBA D. *Aperçu sur les travaux technico-forestiers*. Bruxelles. 1935. Impr. Breuer.
65. DRÂMBA Demetre S. *Etudes physique et mécanique du bois roumain*. Nancy. 1932. Berger-Levrault. (Pot rămâne în bibl. de spec.).
66. DRÂMBA Ovidiu. *Filosofia lui Blaga*. Buc. 1944. Cugetarea.
67. DRINKER BOWEN Catherine. *Jankee from Olympus*. New York. 1943-1944. Overseas Edition.
68. DRUMEȘ Mihail. *Elevul Dima dintr'a șaptea*. Buc. 1946. Bucur Ciobanul.
69. DUCA I.G. *Portrete și amintiri*. Buc. 1932. Cartea Românească.
70. DUCICI Iovan. *Comoara Împăratului Radovan*. Buc. 1946. Cărăbuș.
71. DULFU P. *Isus Mântuitorul după Sf. Scriptură*. Buc. 1943. Cartea Românească.

72. DULLES Foster Rhea. *The Road to Teheran (La Chemin de Téhéran)*. 1944. Overseas Editions (În genere toată colecția Overseas Edition Inc.)

73. DUMBRAVA Bucura. *Der Haiduck*. Regensburg. 1908. W.Wunderling.

74. DUMITRESCU Gh.Gh. *Răspântia lui Mefistofele*. Buc. Cartea Românească.

75. DUMITRESCU-BUMBESȚI Gh. *Cooperarea noastră de ieri și de astăzi*. Buc. 1927. „Lupta“.

76. DUȚESCU P. *Fructele*. Buc. 1943. Universul.

E

1. EFTIMIU Victor. *Comoara. Akim. Ave-Maria!*. Buc. 1928. Socec.

2. EFTIMIU Victor. *Fantoma celui care va veni...*. Buc. 1923. Socec.

3. EGGERS Kurt. *Hutten*. Berlin. 1934. Propylaen.

4. ELIADE Mircea. *Domnișoara Christina*. Buc. Cult. Naț.

5. ELIADE Mircea. *Isabel și apele Diavolului*. Buc. Naționala Ciornei.

6. ELIADE Mircea. *India*. Buc. 1935. Cugetarea.

7. ELIADE Mircea. *Maitreyi*. Buc. 1946. Cugetarea (Toate operele).

8. ELIADE Mircea. *Secretul Doctorului Honigberger*. Buc. Socec.

9. EMINESCU Mihail. *Poeme*. Ediție îngrijită de Ion Pillat. Buc. 1944. Cartea Românească (Pagini alese Nr.25).

10. ENNERY Adolphe d'. *Cele două orfane*. 1945. Universul.

11. EPUREANU Paul. *Povestea unei gamele*. Buc. Universul.

12. EPUREANU Paul. *Povești pentru cercetași*. Buc. Tip. Rom. Unite.

13. EST Eugeniu. *Crăiasa Liana*. Buc. 1946. Cugetarea.

14. EST Eugeniu. *Școala dragostei*. Enciclopedia fotografică.

F

1. FALLADA Hans. *Johannes Gäntschow*. Buc. Vatra.
2. FALLE M. și A. Mairey. *Geographie d'apres guerre. L'Europe nouvelle*. Paris. 1920. Libr. Degrave.
3. FARCAȘ Ioan N. *Curriculum vitae*. Vălenii de Munte. 1939. Datina Românească.
4. FARRERE Claude. *Fumătorii de opium*. Buc. Cartea Românească.
5. FEINSTEIN Josephine. *Basmale lumii*. Buc. Contemporană.
6. FICHTE J.C. *Cuvântări către națiunea germană*. Buc. 1928. Casa Școalelor.
7. FICHTE Johann Gottlieb. *Trei scrieri despre cărturar*. Buc. 1944. Casa Școalelor. (Poate rămâne în bibl. spec.).
8. FILIMON Nicolae M. *Ciocoii vechi și noi*, comentată de George Baiculescu. Craiova. Scrisul Românesc.
9. FILIPESCU C. *Laptele*. Buc. 1944. Universul. Bibl. Agr.
10. FILIPESCU N. *Pentru România Mare. Cuvântări*. Buc. 1925. Ancora.
11. FLERS Robert de. *Sur les chemins de la guerre*. Paris. 1919. Pierre Lafitte.
12. FLOCA D. *Deva et ses environs*. Buc. 1944.
13. FLOREA Dumitru. *Isus te cheamă*. Buc.
14. FLORIAN Mircea. *Ce este conștiința?* Buc. 1947. Casa Școalelor.
15. FLORIAN Mircea. *Misticism și credință*. Buc. 1946. Ed. pt. Lit. și Artă.
16. FLORU Igena. *Fără reazem*. 1922. Socec.
17. FLORU Igena. *Nuvele*. Buc. 1926. Cultura Națională.

18. FOGAZZARO Antonio. *Pereat Rochus și alte niwele*. Buc. Bibl. pt. Toți. Nr.1167.
19. FORESTER C.S. *Corsarul depe Delaware*. Buc. 1947. Pro-Pace.
20. FORSTER F.W. *Școala și caracterul*. Buc. Cugetarea.
21. FRUNZA C. *Tabăra Țiganilor*. Buc. 1934. Cartea Românească.
22. FULGA Laurențiu. *Straniu Paradis*. Buc. 1940. Universul.
23. FULLERTON Morton W. *Problems of power*. London. 1914. Constable.
24. FURTUNĂ Dumitru. *Izvodiri din bătrâni*. Buc. Fund Mihai.

G

1. GABE E. *Cine este împărat peste Israel?* Buc. 1947. „Prietenul“.
2. GABRIELESCU Alice. *Lumina care se stinge*. Buc. Cugetarea.
3. GABRIELESCU Alice. *Secretul profesional*. Buc. Socec.
4. GADDA Conti Piero. *Gagliarda sau asediul insulei Capri*. Buc. 1943. Cioflec.
5. GĂGESCU Nicolae V. *Omul în funcție de ereditate și mediu*. Buc. 1946. Casa Școalelor.
6. GÂLCĂ Th. *Expansiunea economică a României în Orientul apropiat prin S.M.R.* Buc. 1932.
7. GALITZI Christine Avghi (Ph.D.). *A Study of Assimilation Among the Roumanians of the United States*. New York. 1929. Columbia University Press.
8. GALL Paul. *Funcțiunea Capitalului în activitatea economică*. 1946. Socec.
9. GANE C. *Amărâte și vesele vieți de jupânese și cucoane*. Buc. Ed.Modernă.
10. GÂRLEANU Em. *Într'o noapte de Mai*. „Universala“. Alcalay.

11. GĂTAN M. *Creșterea vitelor*. Buc. 1944. Universul. (Bibl.Agr.).
12. GAUCHER André. *L'honorable Léon Daudet*. Paris. Parole Française.
13. GĂVĂNESCU I. *Didactica generală*. Buc. 1929. Cultura Românească.
14. GĂVĂNESCU I. *Istoria Pedagogiei*. Buc. 1919. Steinberg.
15. GAXOTTE Pierre. *Frederic al II-lea*. Contemporana
16. GAXOTTE Pietro. *La Rivoluzione Francese*. Milano. „A.Barion“.
17. GEORGES Michel Michel. *En jardinant avec Bergson*. Paris. 1926. Albin Michel.
18. GEORGESCU Gruian I. *Nucul*. Buc. Universul. (Bibl.Agr.).
19. GEORGESCU M.M. *Grădina de legume*. Buc. Universul (Bibl.Agr.)
20. GHELASE Ion I. *Specula, sabotajul economic și organizarea structurală a controlului*. Buc. 1946. „Lupta“ N.Stroilă.
21. GHEORGHIU Const.V. *Caligrafie pe zăpadă*. Buc. 1940. Fund. Carol.
22. GHEORGHIU Const. Virgil. *Viața de toate zilele a poetului*. Buc. 1937. Cartea Românească.
23. GHERASIMESCU Const. *Criza morală și necesitatea unui ideal*. Buc. 1940. Tip. Capitalei.
24. GHERASIMESCU Toma. *Corabia lui Noe*. Buc. Ed. Noastră.
25. GHERASIMESCU Toma. *Coșulețul cu flori*. Buc. Eminescu. Mărgăritarele Lumii.
26. GHERASIMESCU Toma. *Fiul cel pierdut*. Buc. Ed. Noastră.
27. GHIAȚĂ Petre. *Demosthenes*. Clujana.
28. GHIAȚĂ Petre și IORGU Stoian. *Politica culturii și cultivarea maselor*. Buc. 1928. Vreamea.
29. GHIBU Onisifor. *Catolicismul ungiuresc în Transilvania și politica religioasă a Statului Român*. Cluj. 1924. „Ardealul“.

30. GHIMPU Const. S. *Jean Jacques Rousseau în lumina școalei actuale*. Ploiești. 1935. Prahoveana.
31. GIDE André. *Falsificatorii de bani. (Les fau-monnayeurs)*. Buc. Socec.
32. GILLET Louis. *Londres et Rome*. Paris. 1936. Grasset.
33. GILORT S. *Făclii în ceață*. Buc. Tiparnița.
34. GIURESCU C. C. *Curs de Istoria Românilor*. Buc. 1928/1929. (Toate operele de ist. Românilor. Pot rămâne în bibl. de spec.).
35. GIURESCU Constantin C. *Istoria Românilor (toate volumele)*. Buc. 1946. Fund. pt. Lit. și Artă).
36. GIURGIA I. *Oameni din Ardeal*. Buc. 1919. Steinberg.
37. GIURGIUCA Emil. *Dincolo de pădure*. Buc. 1943. Fund. Carol.
38. GIURGIUCA Emil. *Poeți tineri ardeleni*. Buc. 1940. Fund. Carol.
39. GIURGIUCA Petre și Ion COCONETU (Dr.). *Codul pensiilor publice*. Buc. 1939. Universul.
40. GOCIMAN Aurel. *Un plagiator celebru. Profesorul Universitar George Pamfil*. Buc. 1932.
41. GOLDSTEIN Moise. *Israel acuză!* Buc. 1946. Ed. Machzikei Hados.
42. GOMBOȘ Albin. *Szent Laszlo a lovagkiraly. (Sfântul Vasile, regele cavalier)*. Budapest, 1925. Hangya.
43. GORMSEN M. *Natura Cooperăției*. Buc. Fed. Naț. Cooperative de Librărie.
44. GOROVEI Artur. *Societatea Națiunilor*. Buc. Cartea Românească.
45. GRABER Georg. *Volksleben in Kärnten*. Graz. 1941. Lehkam.
46. GRAEME Bruce. *O voce la telefon*. Buc. Continent.
47. GRAF Oscar P. *Die Industriepolitik Alt Rumäniens und die Gründlagen der Industrialisierung Gross Rumäniens*. Buc. 1927. Cartea Românească.

48. GRAUR Nicolae. *Badea Gheorghe la București*. Buc. Ed. Noastră.
49. GRAUR Nicolae. *Cozonacii copleși la soare*. Buc. Ed. Noastră.
50. GRAUR Nicolae. *Frica păzește pepenii*. Buc. Ed. Noastră.
51. GRAUR Nicolae. *În clasă*. Buc. Ed. Noastră.
52. GRAUR Nicolae. *La școală*. Buc. Ed. Noastră.
53. GRAUR Nicolae. *Moș Ajun*. Buc. Ed. Noastră.
54. GRAUR Nicolae. *Oile la tribunal*. Buc. Ed. Noastră.
55. GRAUR Nicolae. *Școlarul artist*. Buc. Ed. Noastră.
56. GRAUR Nicolae. *Vaca are șase picioare*. Buc. Ed. Noastră.
57. GRAUR Nicolae. „ $5 + 3 = 14$ ”. Buc. Ed. Noastră.
58. GREGORIAN George. *La poarta din urmă*. Buc. 1934. Fund. Carol.
59. GREW Joseph C. *Mission a Tokio*. New York. 1942. Overseas Editions.
60. GRIGOROVITZA Em. *Povestiri din Bucovina*. Buc. 1905. Gutenberg.
61. GRIGOROVITZA Em. *Studii germaniste*. Buc. 1905. Gutenberg.
62. GRIMM Paul. *Misterele din Palatul Țarilor*. Buc. 1921. Universul.
63. GROSS, Dr. rer. pol. Hermann. *Deutsch rumänische Wirtschaftsbeziehungen*. Berlin. 1929. Leipzig de Gruyter.
64. GRUNFELD F. *Îngrijorarea tuberculoșilor*. Buc. Viața Românească.
65. GUICHARD Eugène. *Allo Londres! Allo Berlin!* Paris. Demoel et Steele.
66. GULIMĂNESCU C.J. *Sub micul Catrinei*. Buc. Ed. Noastră.
67. GYP. *Măritișul Corysei*. Buc. Naționala Ciomei.

H

1. HAGEL Eginio. *Prizonierul din Castelul de pe Stâncă*. Buc. 1943. O.Bianchi.

2. HĂLĂLAU D. *Lucrările în via dată pe rod*. Buc. 1943. (Bibl. Agr.).
3. HĂLUNGA Alexandru. *Istoria doctrinelor economice*. (toate volumele). Buc. 1945. Fed. Naț. de Librărie.
4. HANEȘ V.V. și Fierăscu C. *Cartea Amintirilor*. Naționala G. Mecu. 1944.
5. HANEȘ Petre V. *Istoria literaturii românești*. Buc. Tip. Rom. Unite.
6. HANEȘ Petre V. *Studii de literatură română*. Buc. Alcalay.
7. HELIADE-RĂDULESCU I. *Opere*. Buc. 1939/1943. Fund. Carol.
8. HELLER Frank. *La fin de gladiateurs*. Leusanne (Suisse). Marguerat.
9. HERCZEG Ferenc. *Magyar történelmi drámák*. (Drame istorice maghiare), Magyar Könyvnap 1943. (Ziua cărții maghiare 1943). Budapesta. Singer és Wolfuer.
10. HERESCU N.I. *Caete clasice*. Buc. 1941. Cugetarea.
11. HERESCU N.I. *Milliarium*. Buc. Cugetarea.
12. HEROVEANU Eugen. *Castele în Spania*. Buc. 1946. Socec.
13. HERSEY John. *Un clopot pentru Adano*. Buc. 1946. Pro-Pace.
14. HILLARY Richard. *Ultima victorie*. Buc. 1946. Contemporană.
15. HINDUS Maurice. *Humanity uprooted*. 1929-1931. Bedford. London.
16. HIRE Jean de la. *Cei trei cercetași* (toată colecția). Buc. Universul.
17. HOARE Katharin L. *The Art of Tatting*. London. 1910. Longmans. Green.
18. HODOȘ Alexandru. *Avram Iancu, Regele Munților*. Buc. 1944. Fund. Mihai.
19. HOEPPNER Général von. *L'Allemagne et la guerre de l'air*. Paris 1923. Payot.

20. HOGAȘ C. *Pe drumuri de munte*. Buc. 1947. Fund. Carol.
21. HOLT Rackham. *George Washington Carver*. New York. 1943. Overseas Editions.
22. HANOTAUX Gabriel. *La démocratie et le travail*. Paris. 1910.
23. HORDILĂ Mihail V. *Problema individualității*. Buc. Ed. Noastră.
24. HORGEA Gavril N. *Primirea copilului în școala primară*. Buc. Ed. Noastră.
25. HOUGH Donald. *Captain Retread*. New York. 1943/44. Overseas Editions.
26. HULUBEI M. Gr. *Lupta contra secetei*. Buc. 1943. Cartea Românească.

I

1. IACOB Doina. *Și noi luptăm*. Sibiu. 1945. Dacia Traiană.
2. IACOBESCU Al. *Moartea zimbrului*. Buc. 1944. Cugetarea.
3. IACOBESCU Al. *Povești slovace*. Buc. 1947. Cugetarea.
4. IACOBESCU Al. *Prichindel*. Buc. 1947. Cugetarea.
5. IACOBESCU Al. *Ursul cu laba întoarsă*. Buc. 1939. Fund. Mihai.
6. IANCOVICI D. *Take Ionescu*. Paris. 1919. Payot.
7. IBRĂILEANU G. *Ioan Al. Brătescu-Voinești*. Buc. Cartea Românească (Căminul).
8. IGNA Nicolae. *Cosma și Damian. Doctorii fără arginți*. Sibiu. 1945. H. Welthwr.
9. IMRE Lajos și MAKKAI Sandor. *Vallás-Könyv*. (Carte de religie). Cluj. 1929.
10. INDRICĂU Gheorghe. *Crâmpieie din viață*. Buc. 1946. Graiul Literar.

11. INDRICĂU Gheorghe. *Paradisul căminului nostru*. Buc. 1946. Bucovina.
12. INDRICĂU Gh. *Principiile sănătății. Igiena generală*. Buc. Graiul Literar.
13. IOCHIMESCU I. Șt. *Pasărea de foc*. Buc. 1944. Cugetarea.
14. IOACHIMOVICI Emil. *O pagină din istoria politică a României*. Buc.
15. IOAN Andrei. *Aviația*. Buc. 1940. Cugetarea.
16. IOAN Andrei. *Avionul*. Buc. 1942. Naționala Mecu.
17. IOAN Ioan Gh. *Viața omului*. Timișoara. Tip. Banatului.
18. IOAN Martin. *Dușmanii legumelor*. Buc. 1944. Universul (Bibl. Agr.).
19. IOAN Martin. *Dușmanii pomilor roditori*. Buc. 1944. Universul (Bibl. Agr.).
20. IONESCU Al. C. *Autori, actori și regizori*. Buc. 1943. Cugetarea.
21. IONESCU Claudius. *Mahadeva*. Buc. Centrala Presei.
22. IONESCU Const. *Mierea și ceara, întrebunțările lor*. Buc. 1943. Cartea Românească.
23. IONESCU Gion Gh.I. *Cum vorbim*. Buc. Tip. Rom. Unite.
24. IONESCU Nae. *Logica I. Ultimul curs (1934-1935)*. Buc. 1943. Impr. Națională. Și orice alte lucrări.
25. IONESCU Nae. *Sindicalismul*. Cult. Naț.
26. IONESCU Pompiliu Șt. *Sfecla de zahăr*. Buc. 1944. Universul. (Bibl. Agr.)
27. IORGA N. *A History of Anglo-Roumania relations*. Rămâne în bibl. de specialitate. Buc. 1931.
28. IORGA Nicolae. *Comment la Roumanie s'est détachée de la Triplice*. Buc. 1932.
29. IORGA N. *După întoarcerea la regimul de partid. Isprava*. Vălenii de Munte, 1932. Datina Românească.
30. IORGAN. *Faptă și suferință românească în Ardeal*. Buc. 1929.

31. IORGA N. *Histoire des Etats balcaniques a l'époque moderne*. Buc. 1914. Sfetea.
32. IORGA N. *Histoire des Roumaines de Bucovine a partir de l'anneion autrichenne*. Buc. 1931.
33. IORGA N. *În Ardealul anului încoronării*. Buc. 1923. Pavel Suru.
34. IORGA N. *Istoria românilor în chipuri și icoane*. Craiova. Ramuri.
35. IORGA N. *Memorii* (5 vol.). Buc. Naționala Ciornei.
36. IORGA N. *Moartea lui Dante*. Craiova. Ramuri.
37. IORGA N. *Oameni care au fost*. Buc. 1910. Alcalay.
38. IORGA N. *Poporul Românesc și Marea*.
39. IORGA N. *Portrete și comemorări*. Buc. „Universala Alcalay“. (Bibl. pt. Toți Nr.1454-1456).
40. IORGA N. *Suflet și lucru*. Buc. 1937. „Lupta“.
41. IORGA N., ROSETTI Radu etc. *Anglia și poporul englez prezentat în conferințe*. Buc. 1928. Casa Școalelor.
42. IORGULESCU M. și ȚUȚUIANU Al. *Le francais au baccalauréat commercial*. Buc. 1939. Cugetarea.
43. IOVESCU Ion. *Oameni de geaba*. Buc. 1944. Gorjan.
44. IRIMESCU-C. *Jertfa*. Craiova. Ramuri.
45. ISAC Nicolae M. *Dragoste cu ochelari*. Buc. Ed. Noastră.
46. ISPIRESCU P. *Legendele sau basmele Românilor*. (Ediție îngrijită de C. Fierăscu). Buc. 1941-1943. Cugetarea.
47. ISTRATI Panait. *Chira Chiralina*. Și orice alte opere. Buc. Adevărul.
48. ISTRATI Panait. *Codîn*. Buc. 1935. Ig. Hertz.
49. IVAN Lajos. *La vérité sur l'armée allemande*. Paris. 1939. Flammarion.

J

1. JACQUES I. *Pentru unitatea mișcărilor muncitorești în sionism*. Buc. 1946.

2. JACQUES I. *Problemele politice palestiniene*. Buc. Bicurim.
3. JACQUES. *Scrisoare deschisă*. Buc. Ed. Modernă.
4. JAFFE Bernard. *Men of science în America*. Overseas Edition. 1944.
5. JANNEY Russell. *Miracolul clopotelor* (The Miracle of the Bells). Buc. 1947. Cult. Națională.
6. JORDAN Alina B. *Pana Șoimului*. Buc. 1944. Cugetarea.
7. JORDAN B. *Normaliștii*. Buc. 1944. Cugetarea.
8. JOURNET Charles. *Destinées d'Israel*. Paris. 1945. Egloff.
9. JUNGER Wolfgang. *Kampf um Kautschuk*. Leipzig. 1942. Goldmann.

K

1. KAUTSKY Karl. *Premergători ai socialismului modern*. Buc. 1947. Ed. P.S.D.
2. KESSEL J. *Frumoasa de zi* (La belle de Jour). Buc. Enciclopedia.
3. KESSEL J. *Nuits de Montmartre*. Paris. 1932. Ed. de France.
4. KROEGER Will. *Călăreți fără țintă*. Buc. Epress.

L

1. LACOUR Gayet și alții. *La Roumanie*. Paris. Union Francaise.
2. LĂDARIU Traian. *Cele trei sfaturi*. Buc. Ed. Noastră.
3. LAGERLÖF Selma. *O călătorie în lumea basmelor*. Buc. „Tempo“.
4. LAJEUNIE Etienne. *Ana de Guigné*. Buc. 1943. O Bianchi.
5. LAPORTE Maurice. *Histoire de l'Okhrana*. Paris. 1935. Payot.

6. LASCAROV-Moldovanu Al. *Alte flori creștine*. Buc. 1939. Cugetarea.
7. LASCAROV-Moldovanu Al. *Apa cea vie*. Buc. 1943. Casa Școalelor.
8. LASCAROV-Moldovanu Al. *Biserica năruită*. Buc. 1939. Cugetarea.
9. LASCAROV-Moldovanu Al. *Fabule*. Buc. 1942. Cugetarea.
10. LASCAROV-Moldovanu Al. *Flori creștine*. Buc. 1941. Cugetarea.
11. LASCAROV-Moldovanu Al. *Furnica*. Buc. Cugetarea.
12. LASCAROV-Moldovanu Al. *Hotare și singurătăți*. Cultura Națională.
13. LASCAROV-Moldovanu Al. *În grădina lui Nae Mușat...* Buc. 1926. Cartea Românească.
14. LASCAROV Moldovanu Al. *Înșeninare...* Craiova. Ramuri.
15. LASCAROV-Moldovanu Al. *Mamina*. Buc. Cugetarea.
16. LASCAROV-Moldovanu Al. *Nopti de Moldova*. Buc. „Alcalay“ (Bibl. pt. Toți Nr.1413-1414).
17. LASCAROV-Moldovanu Al. *Romanul Furniceii*. Buc. 1942. Cugetarea.
18. LASCAROV-Moldovanu Al. *Tătumu*. Buc. 1937. Cugetarea.
19. LASCAROV-Moldovanu Al. *Viețile Sfinților* (3 vol.). Cugetarea.
20. LAWRENCE D.H. *Armăsarul Doamnei Lou*. Buc. Alcalay.
21. LAWRENCE D.H. *Défense de Lady Chatterley*. Gallimard.
22. LAWRENCE D.H. *L'amant de Lady Chatterley*. Paris. Gallimard.
23. LAWRENCE D.H. *Șarpele cu pene*. Buc. 1943. Cultura Românească.
24. LAZĂR Victor. *Clujul*. Buc. 1923. Cult. Naț.
25. LAZARONEANU Ionel. *Monotonii provinciale*. Buc. 1945. Universul.

26. LĂZUREANU FI. *Casa cu fată de măritat*. Buc. Ed. Noastră.
27. LĂZUREANU FI. *În preajma Crăciunului*. Buc. Ed. Noastră.
28. LEBLANC Maurice. *La comtesse de Cagliastro*. Paris. 1933. Lafitte.
29. LECCA Monahia. *Irina Hazall*. Arad.
30. LEGER Louis. *Istoria literaturii rusești până la 1900*. Buc. (Bibl. pt. Toți Nr. 886-887).
31. LEON George N. *Istoria economiei publice la Români*. Buc. 1924. Cultura Națională.
32. LIGHTON Wiliam. *Serisorile unui agricultor bătrân către fiul său*. Buc. 1933. Cartea Românească.
33. LILIACOVEANU Lydia Eugenia. *Lumină dintr'un început*. Buc. 1941. Cartea Românească.
34. LIMAN Horia. *Marea de piatră*. Ed. de Stat.
35. LIPPMANN Walter. *U.S. Foreign and U.S. War Aims*. New York. 1943-1944. Overseas Editions.
36. LITTMANN S.M. și SAFRANI. *Breviar filosofic*. Buc. 1947.
37. LOMBROSO Cesar. *Hipnotism și spiritism*. Buc. Eminescu.
38. LONGINESCU G.G. *Cronici Științifice*. Buc. 1905. Libr. Națională.
39. LOOFTS Norab. *Oglinda vieții*. Buc. 1946. Pro-Pace.
40. LOON Hendrik van. *Istoria Artelor*. Buc. 1945. Naționala Mecu.
41. LOTI Pierre. *Cele trei cadâne*. Buc. Luteția.
42. LOUWICK J.H. *Insula de ceață* (Danse pour ton ombre). Buc. 1946. Pro-Pace.
43. LOVINESCU E. *Antologia ideologiei junimiste*. Buc. 1943. Casa Școalelor.
44. LUBBOCK Sir John. *Fericirea de a trăi*. Buc. 1939. Cugetarea.

45. LUCA B. Teatru. *Creditorii-Şacalii-Turmele*. Buc. 1922. Cultura Națională.
46. LUDWIG Emil. *Hindenburg*. Buc. Naționala Ciornei.
47. LUDWIG Emil. *Wiilhelm II*. Buc. Cugetarea.
48. LUNGEANU Mihail. *Alte povești*. Cult. Român.
49. LUNGEANU Mihail. *A-tot-puternicul pe lume*. Buc. Universul.
50. LUNGEANU Mihail. *Postelnicul Cumpănă*. Buc. (Bibl. pt. Toți nr.840).
51. LUNGEANU Mihail. *Smei și zâne*. Buc. Fund. Carol.
52. LUNGULESCU Ilie N. *Drept și dreptate*. Buc. 1938. Fund. Carol.
53. LUPAȘ Ioan. *Mitropolitul Andrei Şaguna*. Sibiu. 1921.
54. LUPAȘCU-Stejar Alex.I. *Din războiul României în lumina adevărului*. Buc. 1921.
55. LUPE Ion. *Influența perdelelor forestiere asupra factorilor meteorologici, solului și culturilor agricole în Rusia*. Buc. 1943. Bucovina.
56. LUPU Ioan. *Povestitorii unguri ardeleni*. Buc. Fund. Mihai.
57. LUPUL Alb. *Cartea Țofeului*. Buc. 1946. Hehaluț.
58. LYSIS. *Vers la démocratie nouvelle*. Paris. 1917. Payot.
59. LYTTON Edward Bulwer. *Văltoarea vieții*. Buc. 1945. Universul.
60. L.Z. *Venirea Mesiei*. Buc.

M

1. MACHARD Raymonde. *L'oeuvre de chair*. Paris. 1924. Ferenczi et Fils.
2. MACRI I. *O pagină rușinoasă din activitatea casei muncii C.F.R.* Buc. 1929. Universul.

3. MADGEARU Virgil N. și MLADENATZ Gr. *Reforma Cooperației*. Buc. Cultura Națională.
4. MAGALI Boissard. *L'algerie au désert*. Paris. 1916.
5. MAGNUS L.B. Leonard A. *Roumania's Cause Ideals*. London. 1917. Trubner.
6. MAISTRES Jean de. *Bal mascat*. Buc. Vatra.
7. MAISTRES Jean de. *Răzbunarea cocoșatului*. Buc. Vatra.
8. MAISTRES Jean de. *S.O.S. (O aventură a căpitanului Benoit)*. Buc. Vatra.
9. MAISTRES Jean de. *Ultimul duel*. Buc. Vatra.
10. MAISTRES Jean de. *Un plan diabolic*. Buc. Vatra.
11. MĂNESCU Nicolae. *Turcia de astăzi*. Buc. 1939. (Bibl. monetară, economică și financiară).
12. MANIU Adrian. *Izîngă pămînt*. Buc. 1924. Cultura Națională.
13. MANOILESCU Grigore. *Șomeuri și șomaj*. Buc. 1933. Universul.
14. MANOLACHE C. *Catrinel*. Ed. I-V. Buc. 1945. Cartea Românească.
15. MANOLACHE C. *Maioreasa*. Buc. 1945. Cugetarea.
16. MANOLACHE C. *Scânteetocarea viață a Juliei Hașdeu*. Buc. 1944. Cugetarea.
17. MANOLESCU I. *Napoleon Clausewitz, Foch*. Buc. Răsăritul.
18. MANOLESCU I. *Războaiele principale în legătură cu Istoria Universală*. Toate volumele. Buc. 1922. Răsăritul.
19. MANOLIU Petru. *Creangă*. Buc. 1944. Vremea.
20. MARINESCU-Runcu I. *Dommule Procuror*. Brașov, 1943. Astra.
21. MARINESCU Ilie D. *Probleme social-economice*. Buc. 1945. Bucovina.
22. MARCHAND René. *Les grands problèmes de la politique intérieure russe*. Paris. 1912. Alcan.
23. MARCHOU Gaston. *Le roi Edouard VIII*. Paris. 1936. Plon.

24. MARCU Isidor. *Cercetașii dela sate*. Blaj. 1915.
25. MARDARE Valeriu. *Haidem la teatru*. Buc. 1936. S.A.D.R.
26. MARDEN S.O. *Puterea cugetării*. Buc. 1945. Cugetarea.
27. MARIN Sanda. *Mâncări din porumb*. Buc. 1943. Cartea Românească.
28. MARMANDE R. de. *Dans la fourmilière politique*. Paris. 1928. Flammarion.
29. MARSHALL George C. King, ERNEST J. și ARROLD Henry H. *Rapport du Haut Commandement américain*. New York. Overseas Editions.
30. MARTAS Theodor. *Ce vrea Charles Maurras*. Buc. 1938. Intelect.
31. MAASSEN Joannes. *Bis an die Sterne*. Freiburg, im Breisgau. 1936.
32. MASSON Pierre-Maurice. *Lettres de guerre*. Paris. 1931. occard.
33. MATASA C. *Movila Haiducului*. Buc. 1938. Cartea Românească.
34. MĂTASE Elena. *Oropsii*. Buc. Cartea Românească.
35. MATHEESCU N.N. *Problemele micii burghezii*. Buc. 1945. Tipografica.
36. MAUGHAM W. Somerset. *Casuarina* (The Casuarina Tree). Buc. Cioflec.
37. MAUGHAM W. Somerset. *Fumul amăgirilor* (*Painted veil*). Buc. Cioflec.
38. MAUGHAM W. Somerset. *Saltimbancii* (*Theatre*). Buc. Cioflec.
39. MAUGHAM W. Somerset. *Șase femei* (*Ah. King*). Buc. Cioflec.
40. MAUGHAM W. Somerset. *Tăiș de briciu* (*Razoris edge*). Buc. Cioflec.

41. MAUGHAM W. Somerset. *Tăiș de briciu (Razor 's)* Flammarion.
42. MAUROIS André. *Ariel ou la vie de Shelley*. Paris, 1923. Grasset.
43. MAUROIS André. *Cauzele războiului din 1939*. Buc. 1945. Imprimeria.
44. MAUROIS André. *Ceasul cu cuc*. Buc. Pro-Pace.
45. MAUROIS André. *Colonelul Bramble*. Buc. Moderna.
46. MAUROIS André. *Jurnal (Statele Unite 1946)*. Buc. 1946. Moderna.
47. MAUROIS André. *Le cercle de famille*. Paris. 1932. Bernard Grasset.
48. MAUROIS André. *Le coté de Chelsea*. Paris. 1932. Gallimard.
49. MAUROIS André. *Les mondes imaginaires*. Paris. 1929. Grasset.
50. MAUROIS André. *Țara Bumului Plac*. Buc. Pro-Pace.
51. MAUROIS André. *U.S.A. 39 (Etats Unis 39)*. Buc. 1945. Pro- Pace.
52. MAURRAS Charles. *De la colère à la justice*. Genève 1942. Milieu du Monde.
53. MAURRAS Charles. *La dentelle du rempart*. Paris. 1937. Grasset.
54. MAURRAS Charles. *Les amants de Venise: George Sand et Musset*. Paris. 1926. Flammarion.
55. MA Bridge. *Réponse au livre de M. Blu intitulé „Du Mariage“*. Lyon. 1937. Max-Bridge.
56. MAZARIN Nicolae. *Sfânta Filofeia*. Buc. Ed. Noastră.
57. MEHEDIŢI S. *Ce poate face un educator?* Buc. 1932. Socec.
58. MEREJKOVSKI Dimitrie. *Scriitori ruși*. Iași. Albina.
59. MERMEIX. *Le commandement unique. - Sarrail et les armées d'Orient*. Paris 1920. Paul Ollendorff.

60. MEȘTER Petre, *Legea nr.1036 pentru scutiri și reduceri temporare de impozite acordate expulzaților și refugiaților ardeleni*. Buc. 1942. „Eminescu“.
61. METEȘ Ștefan. *Activitatea istorică a lui Nicolae Iorga*. Buc. 1921. Pavel Suru.
62. MEYRINK Gustav. *Golem*. Buc. Cioflec.
63. MICHELET Jules. *România, Roma, Piza și alte opere alese*. (Bibl. pt. Toți nr.8).
64. MICLESCU Horia. *Învingșii*. Buc. 1941. Cartea Românească.
65. MICU Constantin. *Valoarea ontologică a cunoașterii*. Buc. 1945. Bucovina.
66. MIHĂESCU Ion. *Sinteze de Istoria Literaturii Române*. Craiova 1947. Speranța.
67. MIHĂESCU Petre. *Le tabac en Roumanie*. Buc. 1927. „Oltenia“.
68. MIHAIL Tudor. *A murit Hitler?* Buc. Clujana.
69. MIHĂILEANU M. *Drumuri spre fericire*. Buc. 1927. Casa Școalelor.
70. MIHĂILESCU C. *La șezătoare*. Buc. Ed. Noastră.
71. MIHĂILESCU Eusebiu. *Probleme în legătură cu metoda globală*. Buc. Ed. Noastră.
72. MIHAILOVICI Paul. *Tipărituri românești în Basarabia dela 1812 până la 1918*. Buc. 1941. M.Od. (Academia Română). Rămâne în bibl. de spec.
73. MIHĂLCESCU Irineu. *Istoria religiunilor lumii*. Buc. Cugetarea.
74. MILLER-Verghy Mărgărita. *Cealaltă lumină*. Buc. 1944. O. Blanchi.
75. MILLER-Verghy M. și Ecaterina SĂNDULESCU. *Evoluția scrisului feminin în România*. Buc. 1935. Bucovina.
76. MILLER-Verghy Mărgărita. *Prințesa în crinolină*. Buc. 1946. Pro-Pace.

78. MILITARU Vasile. *Vorbe cu tâlc*. Buc. 1931. Cartea Românească.
79. MIRBEAU Octave. *Însemnările unei cameriste*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți 1236-1241).
80. MIRCUCU Marius. *Povestea minunată a unui copil din zilele noastre*. Buc. 1947. Inst. Român de Documentare.
81. MIRCUCU Marius. *Rășcoala din junglă*. Buc. 1947. Inst. Român de Documentare
82. MIRONESCU Alexandru. *Limitele cunoașterii științifice*. Buc. Fund. Carol. (Râm. în bibl. spec.).
83. MISSIR Ioan. *Fata moartă*. Buc. 1945. Cartea Românească.
84. MLADENATZ Gromoslav. *Istoria Gândirii Cooperative*. Buc. 1935. Rămâne în bibl. spec.
85. MONTHERLANT H. de. *La vie en forme de proue*. Paris. 1942. Bernard Grasset.
86. MORAND Paul. *Feu M. le Duc*. Genève 1942. Ed. Milieu du Monde.
87. MORAND Paul. *Londre*. Paris. 1933. Plon.
88. MORAND Paul. *Ouvert la nuit*. Paris. 1922. Nouvelle Revue Française.
89. MORGAN Charles. *Fântâna (The Fountain)*. Buc. 1946. Naționala Mecu.
90. MOROIANU Dinu. *Ăcătorile lui Țândărică*. Buc. 1944. Cugetarea.
91. MOROIANU Dinu. *Țândărică între Chinezi*. Buc. 1943. Bucur Ciobanul.
92. MOROIANU George. *Chipuri din Săcele*. Buc. Fund. Mihai.
93. MOROIANU V. *Nomenclatura gărilor cu indicarea birourilor ambulante*. Cernăuți. 1937. Glasul Bucovinei.
94. MOȘ Dumitrache. *Omul fără umbră*. Buc. 1943. A.B.C.
95. MOȘ Ene. *Cavalerul Lohengrin*. Buc. Bucur Ciobanul.
96. MOȘ Ene. *Fata Pieilor Roșii*. Buc. Bucur Ciobanul.

97. MOȘ Ene. *Olandezul zburător sau Corabia nălucă*. Buc. Bucur Ciobanul.
98. MOSES Rubèn. *Din comoara de povestiri a Israelului*. Buc. „Prietenul“.
99. MOSES Rubèn. *Semnificația sederului de Pesah*. Buc. Zidire Nouă.
100. MOȘOIU Alfred. *Poezii*. Buc. Casa Școalelor.
101. MUNTEANU Basil. *La littérature roumaine et l'Europe*. Buc. 1942. Rămâne în bibl. spec.
102. MUNTEANU Donar. *Aripi fantastice*. Buc. 1925. Casa Școalelor.
103. MUNTEANU Donar. *Simfonia vieții*. Buc. Imprimeria Văcărești.
104. MUȘATESCU Vlad. *Bobby Felix, Făt Frumos și motocicletă B.M.W.* Buc. A.B.C.

N

1. NANU A. *Virtuți străbune*. Sibiu. 1945. Arhidiecezană.
2. NARLY C. *Opera pedagogică a prof. I.Găvănescul*. Buc. Cultura Românească.
3. NEAGOE Peter. *Drumuri cu popas*. Buc. 1943. Contemporană.
4. NEAGOE Petre. *Vifor*. Buc. Adevărul.
5. NECULCE Ioan. *Cronica. Ediție comentată de Al. Procopovici*. Craiova 1932. Scrisul Românesc.
6. NEGRU Mihail. *O poveste de iubire*. Buc. (Bibl. pt. Toți nr.1054-1056).
7. NEGRUZZI C. *Negru pe alb*. Buc. 1922. Cultura Națională.
8. NEGRUZZI Costache. *Păcatele tinerețelor*. Comentată de dna V. Ghiacioiu. Craiova. Scrisul Românesc.
9. NEGRUZZI C. *Scrisori*. Buc. Alcalay (Bibl. pt. Toți nr.337-338 bis).
10. NEGRUZZI I. *În drum la Cahul*. Buc.

11. NEGRUZZI Leon M. *Hoinărind prin U.S.A.* (Statele Unite ale Americii de Nord). 1931. Buc. Naționala Ciornei.
12. NEGRUZZI Mihail și NEGRUZZI M. Leon. *Nimic*. Iași. Cartea Moldovei.
13. NEGULESCU Aurelian (Mos Delamare). *Povestea calendarului*. Buc. 1929. Universul.
14. NENIȚESCU Ioan. *Poezii*. Buc. Minerva.
15. NENIȚESCU Ștefan I. *Trei mistere*. Buc. 1922. Cult. Națională.
16. NEPOS Juvenal. *Comandantul (satira dialogică)*. Buc. 1919. Socec.
17. NES Teodor. *Bihorul, straje la hotare*.
18. NETEA Vasile. *Ioan Pop Reteganul*. Buc. Cartea Românească.
19. NETTA Zenofon. *Din Rumänische Nationalbank*. Leipzig. 1929. Werner Scholl.
20. NICA Th. *Oaia de rasă Karakuk*. Buc. 1941. (Universul Bibl. Agr.).
21. NICODIM Dinu. *Aghan*.
22. NICODIM Dinu. *Lupii*. Buc. 1931. Bucovina.
23. NICOLAE Mitropolit. *Mântuiește Doamne poporul tău*. Sibiu. 1945. Arhidiecezană.
24. NICOLAESCU N. *Predarea învățământului agricol în școlile primare și normale*. Buc. 1927. Sportul.
25. NICOLAU Ioan. *Comoara blestemată*. Buc. Cugetarea.
26. NICOLAU Vasile P. (Dr.). *Școală și caracter*. Buc. Cult. Românească.
27. NICOLESCU Constantin, F. Borneanu, George și Ernescu Gr. *Manual de admiterea în clasa V de liceu*. Buc. Cartea Românească.
28. NICOLESCU D. *Din străbuni*. Buc. 1921. Casa Școalelor.
29. NICOLESCU Eugen. *Betia*. Buc. Ed. Noastră.
30. NICOLICIOIU Mituș. *Chitara dragostei*. Buc. 1946. Ed. Noastră.

31. NICORESCU P. *Garnizoana română în Sudul Basarabiei*. Buc. 1937.
32. NICULESCU C.H. *Imparo l'italiano*. Buc. Cartea Românească.
33. NISIPEANU I. și GEANTA T. *Didactica generală pentru școlile normale*. Buc. 1927. Cult. Românească.
34. NISIPEANU I. *Religia pentru copii*. Buc. Cultura Românească.
35. NISIPEANU Ion. *Și azi eu... tot așa cred!* Buc. Cultura Românească.
36. NISTOR Ion I. *Cercetări asupra cultului lipovenesc din România*. Buc. 1947. Impr. Națională.
37. NISTOR Ion I. *Domnia lui Mihai Viteazul în Transilvania*. Buc. 1946. Impr. Națională.
38. NOARĂ Giuseppe Candido. *Nuovo manuale completo di legislazione sociale*. Roma. 1927. Colombo.
39. NOICA Constantin. *Două introduceri și o trecere spre idealism*. Buc. 1943. Fund. Carol.
40. NOUR A. *Credințe, rituri superstiții geto-dace*. Buc. 1941. Cărțile Bisericești.

O

1. OATEN Ernest. *Amințirile unui medium*. Buc. 1945. Cugetarea.
2. ODOBESCU Al. *Biserica dela Curtea de Argeș*. Buc. Steinberg.
3. ODOBESCU Al. *Mihnea Vodă cel Rău. Doamna Chiajna. Moșii, Cucanii. Poezii Văcărești* etc. ediție comentată de N. Mihăilescu. Buc. 1943. Universul.
4. ODOBESCU Al. *Psaltirea lui Coresi* sub îngrijirea lui P.V. Haneș. Buc. Steinberg.
5. ODOBESCU Al. *Vasile Alecsandri* sub îngrijirea lui P.V. Haneș. Buc. Steinberg.

6. OESCU Constantin V. *Creșterea porcilor*. Buc. 1943. Cartea Românească.
7. OLIN Marcel. *Femea pătimașă*. Buc. Ancora.
8. OPPENHEIM E. Phillips. *The Ostrekoff jewels*. London. 1932. Hodder and Stoughton.
9. OPRESCU Horia. *Arena cu un singur spectator*. Buc. Universala Alcalay.
10. OPRÎȘAN I.Gr. *Vaduri și bulboane*. Buc. 1941. Cugetarea.
11. ORNHJELM Chrysteï d'. *La France et le pétrole*. Paris. 1931. Presses Universitaires
12. ORTIZ Ramiro. *În ciuda submarinelor*. Buc. 1920/ Alcalay.
13. OSBORN Max. *Emil Orlik*. Berlin. 1920. Neue Kunsthandlung.
14. OUROUSSOF S.D. *Mémoires d'un Gouverneur*. Paris. Féli Juven.

P

1. PANN Anton. *Povestea vorbei*. (Toate edițiile în toate editurile). Buc. 1943. Casa Școalelor.
2. PANN Anton. *Scrieri alese*. Ediție ilustrată cu studii și explicații îngrijită de Paul I.Papadopol. Buc. Cult. Rom.
3. PANAITESCU P.P. *Emigrația polonă și Revoluția română de la 1848*. Buc. Cartea Românească.
4. PANCESCU Cristian. *Povestiri filatelice*. Buc. 1946. „Tiparnița“.
5. PANTELIMONESCU V. *Circulația publică*. Buc. 1941. Universul.
6. PAPA PIUS XII. *Mystici corporis*. Buc. 1944. Farul Nou.
7. PAPADOPOLO Paul I. *Vasile Cârlova*. Buc. 1942, Universul
8. PAPATANASIU N. S.O.S. *Expediția pe Everest în primejdie*. Buc. 1943. R. Cioflec.

9. PAPILIAN Victor. *De dincolo de râu*. Buc. 1938. Universul Literar.
10. PAPINI Giovanni. *Viața lui Isus*. Buc. 1928. Cartea Românească.
11. PÂRVAN Vasile. *Au căzut pentru libertate*. Buc. 1919. Reforma Socială.
12. PASCANU Orest Horia. *Căsnicia salvată*. Buc. Ed. Noastră.
13. PASCANU Orest Horia. *Păcăleala*. Buc. Ed. Noastră.
14. PASCANU Orest Horia. *Soacra zălog*. Buc. Ed. Noastră.
15. PĂSĂTOIU Gorj, Iosif ...*pentru libertate!* Buc. 1946. „Imprimeria“.
16. PĂTRĂȘCANU D.D. *Vinovații 1916 - 1918*. Buc. 1918, „Lumina“
17. PĂTRĂȘCANU Lucrețiu. *Curenți și tendințe din filosofia românească*. Buc. 1946. Socec. Și orice lucrări.
18. PATRICIU Grigore. *Didactica generală cu privire la învățământul Școlii primare*. Buc. 1924. H. Steinberg.
19. PATRICIU Grigore. *Didactica specială sau metodică învățământului în școala primară*. Buc. 1923. H. Steinberg.
20. PATRICIU Grigore. *Ochii lui Atila*. Buc. 1927. Cartea Românească.
21. PAUKER Guy. *Libertate și securitate - cei doi poli ai perplexității contemporane*. Buc. 1945. Socec.
22. PAULINI Petre P. *A dovedit știința descendența omului din maimuță*. Buc. Cuvântul Evangheliei.
23. PAULINI Petre P. *Ca în zilele lui Noe*. Buc. Graiul Literar.
24. PAVEL Constantin C. *Problema răului la Fericitul Augustin*. Buc. 1937. Cugetarea.
25. PAVELESCU Eugen. *Economia breslelor în Moldova*. Buc. 1939. Fund.Carol.
26. PAYOT Jules. *Educația Voinței*. Buc. 1943. Cugetarea.
27. PELIN Constantin. *Amintiri*. Buc. Ed.Noastră.
28. PELIN P. *Stilul epistolar*. Buc. Eșanu.

29. PELINON Alexandru. 1821. *Catastrofa întâmplată boierilor în muntele Găvanul - 1821*. Buc. Socec.
30. PELTZ I. *Evocări*. Buc. Bibl. pt. Toți nr. 1423.
31. PERE Mr. *L'ours et la vieillard*. Amiens. 1933. Yvert.
32. PERETZ Erastia. *Stele căzătoare*. Buc. 1946. Cugetarea.
33. PERNOT Maurice. *L'épreuve de la Pologne*. Paris. 1921. Plon.
34. PERPESSICIUS. *Dictando divers I. 1925-1933*. Buc. 1946. Fund. Carol.
35. PETCUT M. *Semănături sau plantațiuni de stejar?* Buc. 1937. Bucovina.
36. PETRE Radu. *Problema interesului și metoda centrelor de interes*. Buc. 1939. Cultura Românească. Inst. Pedagogic Român.
37. PETRESCU Cezar. *Kremlin*. Buc. Naționala Ciornei
38. PETRESCU I.C. *Metode pentru studiul individualității*. Buc. 1939. Cultura Românească.
39. PETRESCU Lucreția. *Amița*. Buc. 1926. Cartea Românească.
40. PETRESCU Lucreția. *Păcatul*. Buc. Cartea Românească.
41. PETRESCU Nicolae. *Anglia*. Buc. 1939. Fund. Carol.
42. PETRIU Voichița, Mircea V.A. *Iubire și egoism*. Buc. Ed. Noastră.
43. PETROVICI Ioan. *Amintiri universitare*. Buc. Alcalay.
44. PETROVICI Ioan. *Probleme de Logică*. Buc. 1923. Casa Școalelor.
45. PETROVICI I. *Studii istorico-filosofice*. Buc. 1923. Casa Școalelor.
46. PIENESCU Mircea V. *Banca populară, rostul și foloasele ei*. Buc. 1941. Inst. Naț. Cooperăției.
47. PIENESCU Mircea V. *Cooperăția*. Buc. 1945. Fed. Cooperativă.
48. PIETRARI I.D. *Scrisori pentru poeți*. Buc. „Oltenia“.
49. PILLAT Ion și Perpessicius. *Antologia poezilor de azi*. Buc. 1925. Cartea Românească.

50. PILLAT Ion. *Pe Argeș în sus*. Buc. Bibl. pt. Toți nr. 1404-1405.
51. PISCUPESCU Ecaterina St. *Literatura slavă din Principatele Române în veacul al XV-lea*. 1939. *Cărțile bisericești*.
52. PLEȘA Tim. *Tineretul în cumpănă*. Buc. Principele Mircea.
53. PLISNIER Charles. *Mariages*. Paris. 1936. Correa.
54. POGAN Ion. *Lavine*. Buc. 1943. Cartea Românească.
55. POGAN Ion. *Relief*. Buc. 1932. Cartea Românească.
56. POINCARE Raymond. *Idées contemporaines*. Paris. 1906. Charpentier.
57. POINCARE Raymond. *L'année trouble 1917*. Paris. 1932. Plon.
58. POINCARE Raymond. *L'Union Sacrée 1914*. Paris. 1927. Plon.
59. POINCARE Raymond. *Les Balkans en feu 1912*. Paris. 1926. Plon.
60. POP Pompeiu. *Măguri de dor*. Cluj. Diecezana.
61. POP Vasile. *Amice, ești un prost!* Buc. Cartea Românească.
62. POPA Dumitru V. *Carte de amintiri pentru tineret*. Buc. Ed. Noastră.
63. POPA Gr. T. *Dr. I. Cantacuzino*. Buc. 1939. Cartea Românească.
64. POPA Grigore. *Existență și adevăr la Soren Kierkegaard*. Sibiu. 1940.
65. POPA Victor Ion. *Acord Familiar*. 1935. S.A.D.R.
66. POPA Victor Ion. *Maistorașul Aurel, Ucenicul lui Dumnezeu*. Buc. 1939. Fund. Carol. Energia.
67. POPA-SALCIILE Valeriu Ale. *Crăciunul*. Buc. Ed. Noastră.
68. POPESCU Constantin. *Fabule*. Buc. Cartea Românească.
69. POPESCU Constantin. *Prohodul Domnului Dumnezeu și Mântuitorul nostru Isus Hristos*. Buc. Albina.
70. POPESCU D. și MIHUȚ V. *Economia de războiu și războiul economic*. Buc. 1939.
71. POPESCU Stelian J. *Considerațiuni asupra dificultăților actuale economice și sugestii asupra posibilităților de înlăturare a lor*. Buc. 1946. Lupta.

72. POPESCU-Cernădie Sabin. *Muta*. Buc. Ed. Noastră.
73. POPESCU-Daia P. *Calul*. Buc. 1944. Cartea Românească.
74. POPESCU-Peppo P. *Inimă de mamă*. Buc. Leon.
75. POPESCU-Sanitarul. I.J. *Gaoliamul*. Buc. 1943. Universul.
Bibl. Agr.
76. POPESCU-TEIUȘAN Ilie. *Psihologia copilului și a adolescentului*. Buc. 1943. Scrisul Românesc.
77. POPESCU-Telega Al. *Gramatica spaniolă*. Buc. 1942. „Universul“.
78. POPOVICI Aurel C. *Călăuza fericirii*. Buc. Cartea Românească.
79. POPOVICI Sebastian. *Vătaful Neculai*. Buc. 1943. Informația zilei.
80. PORSENNA N. *Aparițiuni și fenomene materializate*. Buc. 1946. Cugetarea.
81. PORSENNA N. *Visătorii*. Buc. 1925. I. Negreanu.
82. PORUMBESCU Iraclie. *Amintiri*. Ediție îngrijită de Ion Ștefan. Buc. Gorjan.
83. POSLUSNICU M. Gh. *Istoria muzicii la Români*. Buc. 1928. Cartea Românească.
84. POTOCEANU Mircea. *Dela Nuerenberg la...Nuerenberg*. Buc. 1946. Cartea de aur.
85. POURTALES Guy de. *Pescuitul miraculos*. Buc. 1947. Pro-Pace.
86. PREDESCU Lucian. *Doi cronicari Moldoveni: Grigore Ureche și Miron Costin*. Buc. 1939. Cartea Românească.
87. PREDESCU Lucian. *Duiliu Zamfirescu*. Buc. Cugetarea.
88. PROTOPOPESCU Alex. *Umanizarea lumii prin școală*. Buc. Ed. Noastră.
89. PUPPA Ioan C. *Moise a greșit*. Buc. 1928.
90. PUPEZA Ion V. *Planul Beveridge ca soluție a conceptului de securitate socială*. Buc. 1944. Vreimea.
91. PUȘCAȘU Simion. *Fleață Găgăuțul*. Buc. Ed. Noastră.

92. PUȘCAȘU Siomion. *Năzdrăvăniile lui Păcală și Tândală*. Buc. Ed. Noastră.
93. PYLE Ernie. *G.I.Joe*. New York. 1943-44. Overseas.

R

1. RĂCĂCIUNI Isaia. *Dați-ni 'L înapoi pe Iisus!* Buc. 1944. „Fântâna Darurilor“.
2. RĂDULESCU Mircea Dem. *Barbă Roșie*. Buc. 1943. Cugetarea.
3. RĂDULESCU Mona. *Întâlnirea cu Dumnezeu* Buc. 1945. S.A.R.
4. RĂDULESCU Neagu. *Dragostea noastră cea de toate zilele*. 1945. Naționala Mecu.
5. RĂDULESCU Neagu. *Fetele au crescut*. Buc. 1946. Contemporană.
6. RĂDULESCU Neagu. *Napoleon fugea repede*. Buc. 1947. Naționala Mecu.
7. RĂDULESCU Neagu. *Luluța, Pămpărluța*. Buc. Boema.
8. RĂDULESCU Neagu. *Mărinică mănâncă tot*. Buc. Vatra.
9. RĂDULESCU Neagu. *Paiate*. Buc. Vatra.
10. RĂDULESCU Neagu. *4 pe trimestrul 2*. Buc. 1942. Contemporana.
11. RĂDULESCU-Motru C. *Concepția conservatoare și progresul*. Cultura Națională.
12. RĂDULESCU-Motru C. *Știință și energie (Și orice alte opere)*. Buc. Bibl. pt. Toți nr.241.
13. RĂDULESCU-Motru C. *Timp și destin*. Buc. Fund. Carol.
14. RĂDULESCU-Niger N. *Logodnicul durerii*. Buc. 1924. Negreanu.
15. RAICIU I. *Din problemele democrației*. Buc. Forum.
16. RALEA Mihai. *Înțelesuri*. Buc. 1942. Cugetarea.
17. RALEA Mihai D. *Introducere în Sociologie*. Buc. Fund. Carol.

18. RALEA Mihail. *Istoria ideilor sociale*. (Bibl. Muncii. Cultura Generală).
19. RALEA Michel D. *Proudhon sa conception du progrès et son attitude sociale*. Paris. 1922. Jouve.
20. RÂMNEANȚU Petre. *Die Abstammung der Tschangos*. Sibiu. 1944. Rerum.
21. RASCU I.M. *La Lisieu cu Sfânta Tereza*. Buc. 1943. O. Bianchi.
22. RÎULEȚ Constantin. *Cinci piese jucate*. Buc. 1928. Casa Școalelor.
23. RĂUREANU I.M. *Povestiri Morale*. Buc. Casa Școalelor.
24. RAVAL Marcel. *Istoria Parisului*. Buc. 1942. Contemporana.
25. REBREANU Liviu. *Adam și Eva*. Buc. 1926. Cartea Românească.
26. REBREANU Liviu. *Crăișorul*. Buc. 1929. Cartea Românească.
27. REINSCH Paul S. *Secret diplomacy*. London. 1922. Allen.
28. REITHINGER A. *Le visage économique de l'Europe*. Paris. 1937. Payot.
29. RELGIS Eugen. *Peregrinări europene. Zece capitale*. Buc. 1947. Socec.
30. RELGIS Eugen. *Soare Răsare*. Buc. Alcalay (Bibl. pt. Toți nr. 1197).
31. REYNAUD Louis. *L'âme allemande*. Paris. Flammarion.
32. REYNAUD Paul. *Courage de la France*. Paris. 1939. Flammarion.
33. RICONTE Toma N. *Epigrame și poezii*. Buc. 1945. „Carpați“.
34. RICHEPIN Jean. *Debuturile lui Cesar Borgia*. (Bibl. pt. Toți Nr. 760-761 bis).
35. RICHTER Max. *Analyses littéraires*. Buc. Cugetarea.
36. RIGOLI Giuseppe. *La grandé guerra d'Italia*. Firenze. 1920. Valechi.
37. RINCHART Mary L. *Testamentul misterios*. Cluj. Bloc.

38. ROBU Roman. *Ne vorbește satul...* Sighișoara. 1943. „Robu“.
39. ROCHE Mazo de la. *Stăpânul din Jalna. (The Masster of Jalna)*. (Toate volumele). Buc. Remus Cioflec.
40. ROD Edouard. *Tăcerea*. Buc. Bibl. pt. Toți. nr.1183-1184.
41. RODAN Victor. *Eroii muncii. Taylor-Ford-Bata-Edison-Nobel*. Buc. Min. Muncii.
42. ROHRBACH Paul. *Războiul și politica germană*. Dresda. 1914. Gordon. Buc. Tip. A.Baer.
43. ROMAN Ronetti. *Două măsuri*. Buc. Tip. Profesională.
44. ROMIER Lucien. *Promotion de la femme*. Paris. 1930. Hechette.
45. ROQUES Mario. *Poezia românească de azi*. Buc. Socec.
46. ROȘCA D.D. *Existența tragică*. Buc. 1934. Fund. Carol.
47. ROSEN Erwin. *Der grosse Krieg 4 vol.* Stuttgart. Lutz.
48. ROSETTI Radu. *Corespondența Generalului Gr. Cantilli*. Buc. 1931. Marvan.
49. ROSETTI Radu. *Cu paloșul*. Buc. 1943. Cugetarea.
50. ROSETTI Radu D. *Da capo*. Buc. 1919. Alcalay.
51. ROSETTI Radu D. *Prin pravoslavnica Rusie*. Buc. 1913. Alcalay. Bibl. pt. Toți nr.796.
52. ROSETTI Bălănescu C. *Expediții și peripeții*. Buc. 1943. Cartea Românească.
53. ROTARU Ion. *Figuri reprezentative: Petre Ghiață*. Buc. Clujana.
54. ROUQUETTE Louis Frédéric. *Epopoea albă*. Buc. 1938. Fund. Carol.
55. RUSSO Alecu. *Cântarea României*. Ediție îngrijită de Ion Pillat. Buc. Cartea Rom.
56. RUSU George. *Politica agrară a României*. Buc. 1940. Dorneanu.
57. RUSSU Ardeleanu N. *Prizonier în țara ta*. 1918.

58. RUSU Abrudeanu I. și Stoica Vasile. *Habsburgii, Ungurii și Români*. Buc. 1915. Sfetea.
59. RUSU Abrudeanu Ion. *Păcatele Ardealului față de sufletul vechiului Regat*. Buc. 1930. Cartea Românească.

S

1. SABĂU Vasile. *Organizarea producției forestiere în cadrul unei politici economice naționale*. Buc. 1937. I.C.E.F.
2. SADOVEANU Mihail. *Drumuri basarabene*. Buc. Steinberg.
3. SADOVEANU M. *44 de zile în Bulgaria*. Buc. 1916. Minerva.
4. SADOVEANU M. *Veștime*. Buc. 1940. Cartea Românească.
5. SALAMON André. *Une orgie a Saint Pétersburg*. Paris. 1925. Sagittaire.
6. SALOMONSKI Martin. *Zwei im andern Land*. Berlin-Wien. Benjamin Herz.
7. SANIELEVICI H. *Noui probleme literare, politice, sociale*. Buc. „Ancora“.
8. SANTINI Louis. *Mussolini, Garibaldi et Cie*. Paris. 1926. Baudinière.
9. SAULESCU N. *Câmpul de experiență*. Cluj. 1938. Cartea Românească.
10. SCHALL Iosif Sebastian. *Suez, porte des peuples*. Paris. 1942. Ed. de France.
11. SCHMIDT Franz von. *Avangarde*. Berlin. 1941. Propylaen.
12. SCHONEMANN F. și alții. *U.S.A. und Weltpolitik*. Berlin. 1940. Junker und Dunnhaupt.
13. SCHOUPPE F.X. *Învățătura despre iad*. 1943.
14. SCHROFF Maimilian W. *Curs practic de limba germană pentru adulți*. Buc. Scrisul Românesc.

15. SCHUBART Walter. *Europa und die Seele des Ostens*. Luzern. 1938. Vita Nova.
16. SCHUBIGER Claude. *La guerre des ondes*. Paris. 1941. Payot.
17. SCRIBAN I. (Arhim). *Adventismul dat pe față de un fost adventist*. Buc. 1925. Tip. Cărților Bisericești.
18. SCRIBAN I. *Sfânta Evanghelie (Și orice alte lucrări)*. Buc. Ancora.
19. SECOȘANU Ion. *Carte pentru fata din ierburi*. Buc. Ed. Noastră.
20. SEGA Vasile. *Cicori*. Buc. Ed. Noastră.
21. SEGALL S. *Credințe, datini și superstiții*. Buc. 1926. Alcalay.
22. ȘERBAN Mihail. *Idolii de lut*. Buc. 1935. Cartea Românească.
23. ȘERBAN N. și DJIONAT N. *Grammaire française élémentaire*. Buc. Luteția.
24. ȘERDARU Virgiliu Ștef. *Apocalipsul*. Buc. 1921. Viața Românească.
25. SFORZA Carlo. *Die feindlichen Brüder*. Berlin. 1932-1933. Fischer.
26. SHERROD Robert. *Tarawa*. New York. 1944. Overseas Editions.
27. SHUTE Nevil. *Pastorală*. Buc. Vatra.
28. SIHLEANU Severa. *Note și desmințiri asupra amintirilor d-nei Sabina Cantacuzino*. Buc. 1938. Cartea Românească.
29. SILLANPA F.E. *Silja sau Tristețea unei vieți neîmplinite*. Buc. 1942. Cugetarea.
30. SIMIONESCU I. *Principii de biologie*. Buc. 1939. Cartea Românească.
31. SIMIONESCU I. *Scrisori către un preot*. Buc. Cartea Românească.

32. SIMIONESCU Dan. *Din istoria presei românești. Republica Română*. Paris, 1851 - Bruxelles, 1853. Buc. 1931. Cartea Românească. (Așezământul cultural I.C. Brătianu).
33. SLĂVESCU Victor. *Economistul Bogdan Petriceicu Hașdeu*. Buc. 1943. Cartea Românească.
34. SMILES S. *Ajută-te singur!... (Selfhelp)*. Buc. 1945. Cugetarea.
35. SMILES S. *Fă-ți datoria*. Buc. 1945. Cugetarea.
36. SMILES S. *Fii om de caracter!...* Buc. 1943. Cugetarea.
37. SOFRONIE George. *Tratatul dela Trianon (din 4 Iunie 1920) și Acțiunea Revizionistă*. Oradea. 1933. Scrisul Românesc.
38. ȘOIMAN Barcu. *Cele mai frumoase și originale amintiri de scris în album*. Buc. Ticu Eșanu
39. SOLACOLU Marcel (Ing.). *Importanța Direcțiunei comerciale într'o întreprindere*. Buc. 1938. Gobl.
40. SOMERS Roche Artur. *Le crime de Mrs. Ames*. Paris. 1936. Ed. de France.
41. SOMERVILLE Boyle Townshend. *Marinarul Will*. Buc. 1946. Fund. Carol.
42. SORGE Wolfgang. *Krieg entbrennt am Pazifik*. Berlin. 1934. Scherl.
43. SOTROPA Virgil și Dr. Al.Ciplea. *Născăndul*. Cult. Naț.
44. SOVEJA. *Primăvară literară*. Buc. 1914. Alcalay.
45. SPERANȚIA Eugeniu. *Casa cu nalbă*. Buc. 1926. Cartea Românească.
46. SPERANȚIA Eugeniu. „*Papillons*“ *de Schumann*. Buc. Cugetarea.
47. SPERANȚIA Eugeniu. *Système de Métaphysique*. Sibiu. 1943. Cartea Românească. Cluj.
48. SPERANȚIA Margareta. *Rege'n țara între stele*. Buc. 1947. Universul.
49. SPERANȚIA Th.D. *Ce poate lenevia*. Buc. Cartea Românească.

50. SPERANȚIA Th.D. *Mana Vacilor*. Buc. 1928. Cartea Românească.
51. STAHL Henri. *Grafologia și expertizele în scrieri*. Buc. Cartea Românească.
52. STANCIU Marin. *Cetatea lacului albastru*. Buc. 1945. Cugetarea.
53. STANCIU Victor. *Poezii populare din războiu*. Arad. 1916. Diecezană.
54. STANETTI Fr. *Fresca Justiției Contemporane Române*. Buc. Bucokovina.
55. STĂNOIU Damian. *Camere Mobilate*. Buc. 1947. Cugetarea.
56. STĂNOIU Damian. *O partidă de poker*. Buc. 1940. Cugetarea.
57. STAVRESCU P. *Știința creșterii cailor în concepția modernă*. Buc. 1930. Socec.
58. STEAD Alfred. *Great Japan*. London New York. John Lane.
59. STEED Wickliam. *The Press*. 1938. Penguin.
60. ȘTEFĂNESCU P.Al. *Sfântul Mucenic Gheorghe*. Buc. Ed. Noastră.
61. ȘTEFĂNESCU-Iacint N. *Războiul romano-bulgar*. Buc. 1914. Minerva.
62. ȘTEFANIU Andrei. *Geopolitica Imperiului Britanic*. Buc. Clujana.
63. ȘTEFFENS Lincoln. *L'enfant à cheval*. New York. 1935. Overseas Editions.
64. STEGĂRESCU Dinu. *Introducere în modernism*. Buc. 1947. Publicom.
65. STEINBECK John. *Lâchez les bombes!* New York.
66. STEINER Rudolf. *Știința spirituală*. Timișoara. 1946. Rustania.
67. STREINUL Mircea. *Lupul în țara Huțulilor*. Buc.
68. STREITMAN H. *Mi se pare că...* Buc. Alcalay.
69. STRIBLING T.S. *Electorii (The Sound Wagon)*. Buc. Cioflec.

70. STROMINGER L. (Dr.). *Blenoragia, boală socială*. Buc. 1937. Cartea Românească.
71. START BLACKIE John. *Educație prin sine însuși*. Buc. 1945. Cugetarea.
72. SUCU Nelu. *Bețiada*. Buc. Contemporana.
73. SUVAGĂU Petru. *Popas pe culmi*. Brașov. 1943. Tribuna.
74. SVENSSON Ion S.I. *Nomii și Mami*. Buc. 1940. Raiul copiilor.
75. SZABO Istvan Andor. *Az uriember. A jo tarsasag szabalyai. (Omul distins. Regulile buneii societăți)*. Budapest. Legrady Kiadas.

T

1. TABOUIS Genevieve. *America, țara contrastelor*. Buc. Moderna.
2. TAILLER Emilia. *Din tainele simțirei*. Buc. Cartea Românească.
3. TALPĂ Ion. *Fiorii sfârșitului*. Buc. 1936. Cartea Românească.
4. TALPĂ Ion. *Prim rotogalele de fum*. Buc. 1937. Cartea Românească.
5. TARDIEU André. *La paix*. Paris. 1921. Payot.
6. TAUSAN Gr. *Opiniile unui singuratec*. Buc. Cugetarea.
7. TAUSAN Gr. *Orientări filosofice*. Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți).
8. TEDY (Contesa). *Visele de amor. Tălmăcirea lor*. Buc. Eminescu.
9. TEODOREANU Al. O. *Bercu Leibovici*. Buc. Cultura Națională.
10. TEODOREANU Ionel. *Bal Mascat*. Buc. Cartea Românească.
11. TEODOREANU Ionel. *Fata din Zlatenist*. Buc. Cartea Românească.
12. TODOREANU Ionel. *Fundacul Varlamului*. Buc. Cartea Românească.
13. TEODOREANU Ionel. *Golia*. Buc. Cartea Românească.

14. TEODOREANU Ionel. *În casa bunicilor*. Buc. Cartea Românească.
15. TEODOREANU Ionel. *La Medeleni (3 vol.)*. Buc. Cartea Românească.
16. TEODOREANU Ionel. *Lorelei*. Buc. Cartea Românească.
17. TEODOREANU Ionel. *Prăvale baba*. Buc. Cartea Românească.
18. TEODOREANU Ionel. *Turnul Milenei*. Buc. Cartea Românească.
19. TEODOREANU Ilarie. *Îndrumări omiletice*. Buc. 1923. Socec.
20. TEODORESCU Paul. *Prin comerț, la bogăție*. Buc. 1929.
21. TEODORESCU Paul. *Taina Succesului*. Buc. Gorjan.
22. TEODORESCU Ștefan. *Spre un nou umanism*. Buc. 1937. Fund. Carol.
23. TEODOSIU Gr. *Ciripit de păsărele*. Buc. 1930. Cartea Românească.
24. THARAUD Jérôme et Jean. *La chronique des frères ennemis*. Paris. 1929. Plon.
25. THARAUD Jerome et Jean. *La fête arabe*. Paris. Emile-Paul Freres.
26. THARAUD Jérôme et Jean. *La maitresse servante*. Paris. Plon.
27. THARAUD Jérôme et Jean. *Marrakech ou les seigneurs d'Atlas*. Paris. 1920. Plon.
28. THARAUD Jérôme et Jean. *Notre cher Péguy*. Paris. 1926. Plon.
29. THEO René. *Țara în reportaj*. Buc. 1917. Nea Ellas.
30. THEODORESCU Dem. *Sub flamura roșie*. Buc. Adevărul.
31. THEODORIAN Carada M. *Beizadea Mitică*. Buc. Informația Zilei.
32. THEIERS André. *La politique de demain*. Paris, Ollendorff.
33. THOMAS Albert. *Lecturi istorice*. Craiova. Scrisul Românesc.
34. TIMUȘ Ioan. *Ogio-San (Domnișoare)*. Buc. Cugetarea.

35. TINAYRE Marcelle. *Madame de Pompadour*. Buc. 1945. Agred.
36. TODOR Nichifor. *Lepădând minciuna „grăiți adevărul”*. Sibiu. 1948. Arhidiecezana.
37. TOLESCU VĂLNI Ion. *Sânziana*. Buc. 1940. Cugetarea.
38. TOLSTOI Leon. *Despre educație*. Buc. 1937. Cultura Românească.
39. TRÂNCU-Iași Gr.L. *Colaborarea capitalului străin*. Buc. 1923. Fund. Carol.
40. TRUMBULL Robert. *The Raft (și text francez: Le Radeau)*. New York. 1942. Overseas.
41. TUDORAN Radu. *Purcelul care a ajuns boier*. Buc. 1945. Pro- Pace.
42. TZIGARA-SAMURCAS Al. *Din viața Fundațiilor Regale*. Buc. 1944.

U

1. URECHIA Nestor. *În Bucegi (I)*. Buc. 1928. Brănișteanu.
2. URSU PRISEACA Ioan. *Pasteluri și alte poezii*. Buc. Ed. Noastră.
3. URZICA Gavrilă V. *Sărmanii Orfani*. Buc. Ed. Noastră.

V

1. VĂCĂRESCU Elena. *Vraja*. Buc. 1922. Socec.
2. VALENTIN Radu. *Hristos e în veci biruitor*. Beiuș. 1944. Doina.
3. VALENTIN Radu. *Oglinda sufletului omenesc*. Buc. 1946.
4. VALENTIN Radu. *Vrăjmașii lui Isus*. Arad. 1944. Concordia.

5. VAMBA. *Ziarul lui Ionică Vijelie*. Buc. 1946. Naționala Mecu.
6. VARGA Béla (Dr.). *Hit es Vallas. Tanulmanyok. (Credință și religie. Învățăminte)*. Cluj-Kolozsvár. 1948. Erzsébet Konyvnyomda.
7. VASILESCU Emilian. *Lecții introductive în Filosofie ținute studenților în Teologie*. Buc. 1943. Cugetarea.
8. VASILIU Al. *Învingătorii vieții. Mari inventatori și industriași*. Buc. Socec.
9. VASILIU Mircea. *Nimicuri*. Buc. 1933. Cartea Românească.
10. VAUTEL Clément și RAYMOND Escholier. *Împăratul cu ochii albaștri*. Buc. Boema.
11. VERMEULEN J.H. și TONA Șt.I. *Dreptul administrativ sovietic*. Buc. Socec.
12. VERNE Jules. *Naufragiații de pe „Jonathan“*. Buc. Cugetarea.
13. VERONA Guido da. *Femeia care a inventat dragostea*. Enciclopedia.
14. VESZELOVSZKY Gyula. *Isten felé-Hazafelé (Spre Dumnezeu. Spre Țară)*. Buc. Graiul Literar.
15. VETTER Maria, IACOB Vetter. *Geisweld-Westfalen. Neutschen Zeltmission*.
16. VICȘOREANU Petre. *Omul Salomonit*. Buc. Ed. Noastră.
17. VILLARA Mihail. *Frunzele nu mai sunt aceleași*. Buc. 1946. Cult. Națională.
18. VIOR R. *Fii frumoasă doamnă*. Buc. Cartea Românească.
19. VIRTOSU Emil. *Napoleon Bonaparte și proiectul unei „Republici aristo-democraticești“ în Moldova la 1802*. Buc. 1947.
20. VISSARION I.C. *Lumea cealaltă*. Buc. 1929. Cultura Românească.
21. VISSARION I.C. *Petre Pârcălabul*. Buc. 1921. Pavel Suru.
22. VIVOSCHI Al. *Colegul*. Buc. 1937. Göbi.
23. VLAD Ion. *Poezii pentru sate*. Buc. 1948. Vestea Satelor.
24. VLAD Sofron. *Școala mitologică*. Sibiu. 1943.

25. VLĂDESCU G.M. (Ciclul). *Republica disperaiilor: Gabroveni et Co. vol.I.* Buc. Boema. (Prozatori români contemporani. Colecția Boema).
26. VLADIMIR Sergiu. *Jurnalul unui om imtil.* Buc. Cartea Românească.
27. VLAHUȚA A. *File rupte.* Buc. Cartea Românească.
28. VOICULESCU Vintilă. *Cântece pentru copii.* Buc. 1939. Cugetarea.
29. VOICULESCU V. *Poeme cu îngeri.* Buc. Fund. Carol.
30. VOINESCU Georges. *Balamuc Palace-Hotel.* Buc. Univ. Literar.
31. VOIEVODENI Bătrâna Ion. *Antologie creștină.* Buc. 1946. Graiul Literar.
32. VRABIE Gh. *Folklorul.* Buc. 1947. Cărților Bisericești.
33. VRÂNCEANU Mircea. *Însemnările unui răzvrătit.* Buc. 1947. Ed. Socialistă
34. VUILLEUMIER Jean. *Apocalipsul.* Buc. Graiul Literar.

W

1. WALLACE Edgar. *Camera Nr.13.* Buc. Continent.
2. WALLACE Edgar. *Gentlemanul.* Buc. „Vatra“.
3. WALLACE Edgar. *Misterul trenului de aur.* Buc. „Vatra“.
4. WALTARI Mika. *Femeia și străinul.* Buc. 1943. Cioflec.
5. WAMPACH Gaspard. *Le dossier de la guerre. Pieces justificatives.* Paris. 1915. Fischbacher.
6. WASHINGTON Irving. *Rip van Winkle*, adapted and abridged by Prof.H.Sascuteanu. Buc. Ed. Autorului.
7. WEHNER Iosif Magnus. *Struensee.* Buc. 1940. Cugetarea.
8. WEINDENFELD I. *Abecedar (Idis).* Partea I-a și II-a. Buc. 1945. „Libro“.

9. WEINGARTEN. *Mikra'a. Abecedar ebraic*. Buc. 1947.
10. WEISENGRUN Paul. *Die Erlojsung von Individualismus und Sozialismus*. Munchen. 1914. Reinhardt.
11. WESTFRIED Iosif. *Instinctul sexual*. Buc. 1928. Cartea Românească.
12. WET Cristian de. *Trois ans de guerre*. Paris. Felix Juven.
13. WHITE E.G. *Educație*. Buc. 1946. Graiul literar.
14. WHITE E.G. *Hristos, Mântuitorul nostru*. Buc. Cuvântul Evangheliei.
15. WHITE E.G. *Mărturii pentru școala de Sabat*. Buc. Graiul Literar.
16. WILBOIS J. *Direcțiunea atelierelor și birourilor*. Buc. 1939. Cugetarea.
17. WILBOIS J. *Șeful de întreprindere*. Buc. Cugetarea.
18. WILHELM (Kronprinz). *Souvenirs de guerre*. Paris. 1923. Payot.
19. WILLIAMS Valentin. *Omul dela Scotland-Yard*. 1947. Cartea Populară.
20. WISEMAN (Cardinal). *Fabiola sau biserica din Catacombe*. Buc. 1943. Cugetarea.
21. WOLFF Leon. *Fetele Morarului și tâlharul Groază*. Buc. Cultura Românească.

X

1. XENOPOL A.D. *Istoria partidelor politice în România*. Buc. 1910. Albert Baer.

Y

1. YGREC (Doctorul). *Bolile epidemice*. Buc. Alcalay. Bibl. pt. Toți nr.1355-56.

2. YRAM. *Doctorul sufletului*. Ed. Ram. Sibiu. 1938.

Z

1. ZAHARIA N. *Sentimentul religios*. Buc. Socec.
2. ZALLONY Marcu-Filip. *Despre Fanarioți*. Buc. (Bibl. pt. Toți Nr.152-153).
3. ZAMFIRESCU Ion. *Breviar de psihologie*. 1947. Socec.
4. ZAPAN M. *Gazele otrăvitoare întrebuințate în războiu*. Buc. 1940. Cartea Românească.
5. ZISSU A.L. *Nu există cult mozaic*. Buc. Socec.
6. ZOLI Corralo. *Etiopia d'oggi*. Roma. 1935. Arti-Grafiche.
7. ZOTTA Const. Gr.C. (Dr.). *Codul penal „Regele Mihai I”*. Buc. 1944. R.Cioflec.
8. ZWEIG Ștefan. *Casanova*. Buc. 1946. „Tradiția”.

FĂRĂ AUTOR

1. *Ajutorul U.R.S.S. pentru România obținut de Guvernul Groza*. Ministerul Propagandei.
2. *Albumul Armatei Române. 10 Mai 1902*. Buc. Socec.
3. „*Amicul Tinerimii*”. Buc. Graiul Literar.
4. *Analecta I*. 1943. Tip Sfânta Mănăstire Neamțu. (Universitatea din București).
5. *Antologie Creștină*.
6. *Ardealul, pământ românesc*. Buc. 1944.
7. *Arta de a trăi*.
8. *Ausstellung zeitgenössischer Kultur in der Tschechoslowakei*. Brunn. 1928.

9. *Biserica episcopală a Mănăstirii Curtea de Argeș, restaurată în zilele M.S. Regelui Carol I și sfințită din nou în ziua de 12 Octombrie 1886.*

10. *Ca în zilele lui Noe.*

11. *Călăuza școlii și primăriei.* Buc. Ed. Noastră.

12. *Carte de rugăciuni.* Buc. Mărgăritarele Lumii.

13. *Ce gândește Dumnezeu despre mine?*

14. *Cei trei fii ai regelui. Din străvechea înțelepciune a poporului evreu.*

15. *Cele mai frumoase cântece cântate cu mare succes în revistele bucureștene și radio.* Buc. Țicu Eșanu.

16. *Charta Atlanticului din 14 Aug. 1941 și Organizația Națiunilor Unite.* Buc. Standard-Grafica.

17. *Codul Penal „Regele Carol II” din 18 Martie 1936.* Buc. Alcalay. (Colecția Legilor României).

18. *Colinde de Crăciun și Anul Nou.* Constanța. Albania.

19. *Contribuțiuni la problema reorganizării Creditului în România. (vol.I).* Buc. 1938. (Bibl. Monetară, Economică, Financiară).

20. *Copiii în vremea sfârșitului.*

21. *Crâmpoie din viață.*

22. *Crede în Dumnezeu.*

23. *Cum să ne folosim de Sfânta Scriptură?*

24. *Cum să trăim sănătos?* Buc. Păzitorul Adevărului.

25. *Cum trebuie să se cultive porumbul.* Buc. 1941. Bucovina. (Cărticica Plugarului nr.13).

26. *Cuvinte de mângăere.* London. Scripture Gift Mission.

27. *Der Feldzug in Frankreich.* Berlin. 1940. Zander.

28. *Din biografiile oamenilor celebri.* Buc. Alcalay. (Bibl. pt. Toți nr.26).

29. *Dobrogea.* Buc. Göbl.

30. *Dobrogea 1878-1928.* Buc. 1928. Cult. Naț.

31. *Documents sur les realtions finno-sovietiques*. Paris. 1940. Flammarion. (Publication du Ministère des Aff. Etrangère de Finlande).
32. *Drumul spre eliberare. Statul Judeu. Guvern Evreesc, Puterea armată*. Buc. 1946. Uniunea Sioniștilor Revizionişti din România.
33. *E cu putință?* Buc. „Lupta“.
34. *État de l'étude et de la cartographie du sol dans divers pays de l'Europe, Amerique, Afrique et Asie*. Buc. 1924. Cartea Românească. (Comitet International de Pedologie).
35. *Evreii popor ales*. Buc. 1947. Prietenul.
36. *Golgota*. Buc. Pavlov.
37. *Iată vin curând*.
38. *Il Canale della Vittoria*. Treviso. 1927. Longo & Zappelli.
39. *Immuri creștine pentru preamărirea lui Dumnezeu*. Buc. Păzitorul Adevărului.
40. *Împăcați-vă cu Dumnezeu*. Buc. Lupta.
41. *Împărțirea administrativă a României*. Buc. 1943. Bibl. Min. Af. Externe.
42. *Indicatorul general al industriei și comerțului*. Economia națională 1946 - 1947
43. *Indicatorul industriei românești. L'indicateur de l'Industrie roumaine. Verzeichnis der rumänischen Industrie*. 1933. Buc. M.Of.
44. *Îngrijire de bolnavi*. Graiul Literar.
45. *Inimi sdrobite*. Cartea de Aur.
46. *Instrucțiuni pentru executarea tragerilor reduse*. Buc. 1939. Ialomița (M.A.N.).
47. *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie Voevoda*. Buc. 1938. Fund. Carol.
48. *Isopia*. Buc. 1943. Casa Școalelor.
49. *Istoria Biblică ilustrată*. Buc. Graiul Literar.
50. *Istorieoare din viața animalelor*. Buc. Cioflec.

51. *Knaurs Welt Atlas*. Berlin. 1937. Th.Knauer Nachf.
52. *L'activité de la Croi Rouge Roumaine dans les territoires perdus 1918-1940*. Buc. 1941. Văcărescu.
53. *La deuxième conférence de la presse de l'Entente Balkanique*. Athènes, 1937. Flamma.
54. *La moartea lui Ion C.Brătianu*. Buc. 1941. Cartea Românească.
55. *La persécution religieuse en Espagne*. Paris. 1937. Plon.
56. *La reforme agraire roumaine en Transylvanie devant la Justice Internationale et le Conseil de la Société des Nations*. Paris. 1928. Ed. Internationales.
57. *La vie scientifique en Roumanie*. Buc. 1937. M.Of.
58. *Lămuriri privitoare la înregistrarea cetitorilor și a cărților împrumutate*. Buc. 1943. Fund. Mihai.
59. *Le coup d'état bolchéviste 20 Octobre - 3 Décembre 1917*. Paris. Payot.
60. *Le développement et l'activité de l'organisation corporative pendant les dix premières années de l'ère fasciste*. Rome. 1933. Operaia. Romana.
61. *Le Général Dr.Carol Davila. Sa vie et son oeuvre d'après sa correspondance*. Buc. 1930. Cult. Naț.
62. *Le Japon*. New-York. Overseas Editions.
63. *Le Livre Jaune Français*. Paris. 1939. Impr. Naționale.
64. *Lege pentru înființarea și organizarea jurisdicției muncii*. Buc. 1933. Curierul Judiciar.
65. *Lege pentru statutul funcționarilor publici*. Craiova. Scrisul Românesc.
66. *Lernt Idiș*. Partea I și II-a. Buc. 1947.
67. *Les progrès de l'agriculture italienne en régime fasciste*. Spoleto.
68. *L'Institut Social Roumain, 1921-1926*. Buc. 1927. Cultura Națională.

69. *Loi de l'enseignement primaire de l'Etat et de l'enseignement normal primaire*. Buc. 1925. Cartea Românească.

70. *Mahzor*. vol.I) Iași. 1929. „Progresul“.

71. *Manava-Dharma-Sastra sau Cartea Legii lui Manu*. Buc. 1944. Cugetarea.

72. *Măști pentru copii*. Buc. Standard Grafica.

73. *Minunile Sf.Sisoe*.

74. *Minunile și viața Sf. Anton*. Buzău, I. Călinescu

75. *Minunile și viața Sfântului Dimitrie*. Buzău. I.Călinescu.

76. *Minunile și viața Sfântului Gheorghe*. Buzău. I.Călinescu.

77. *Monetăria Națională*. Buc. 1945. M.Of. (Min. Finanțelor).

78. *Noul Cod Penal 1937*. „Regele Carol al II-lea“. Buc. Aura Mill.

79. *Noua Constituțiune*. Buc. 1923. Cultura Românească.

80. *1896-1936. O aniversare tehnică românească*. Buc. 1937.

Lupta.

81. *Omagiu lui Constantin Kirilescu*. Buc. 1937. Cartea Românească.

82. *Organization et structure corporatives. Refonte de l'organization syndicale*. Rome. 1934. G.Artero.

83. *Pentru Neam și Țară*. Oradea Mare. Adolf Sonnenfels.

84. *Pocket guide to Japan*. Tokyo 1935.

85. *Poezii populare din toate ținuturile românești*. Buc. 1909.

Socec.

86. *Pour la constitution des corporations*. Rome. 1934. Charles Colombo.

87. *Pregătește-te să întâlnești pe Dumnezeuul tău!*

88. *Primul congres național de tuberculoză*. Buc. 1931. Cultura.

89. *Principiile sănătății. Igiena generală*. Buc. Graiul Literar.

90. *Reception des journalistes polonais*. Buc. „Antonescu“.

91. *Reconstrucția Căilor Ferate Române*. Buc. 1946.

92. *Regulamentul tragerii infanteriei*. Buc. 1912. „Clemența“.

93. *România*. Album.

94. *România în reconstrucție*. Buc. 1946. Minist. Informațiilor.
95. *Roumanie. XVIIe. Congres International d'Antropologie et d'Archéologie préhistorique*. Buc. 1937. Socec.
96. *Roumania an Economic Handbook*. Washington. 1924. Government Printing Office.
97. *Să punem cu toții umărul*. Buc. 1947. (C.A.R.S.).
98. *Sammlung deutscher, italienischer und maghiarischer Karten, die die ethnisch Lage Roumäniens mit besonderer Rücksicht auf die Westlichen Gebiete, darstellen (1857-1930)*. Buc. 1940 (și text italian).
99. *60 sate românești*. Buc. 1942. Inst. de Științe Sociale al României.
100. *Se poate cunoaște viitorul?* Buc. Graiul Literar.
101. *Scoarțe vechi românești*. Buc. Socec.
102. *Scrisoare către evrei*. London. Scripture Gift Mission.
103. *Serbările înfrățirii culturale*. Buc. 1925. Răsăritul.
104. *Sfânta Evanghelie a lui Luca (în Idis)*. London. Scripture Grift Mission.
105. *Situation et organisation économique de la Roumaine en 1926* (și text englez: *The economical situation and organization of Rumania in 1926*).
106. *Spiritul învățătorului*. Buc. Graiul Literar.
107. *Stelele Hollywood-ului vorbesc femeilor despre dragoste, frumusețe și cariera lor*. Buc. Forum.
108. *Straja Țării Roumanian Youth Educational Movement*. 1939.
109. *Suferințele Domnului Hristos*. Buc. Graiul Literar.
110. *Szellemi szozat. Az emberiség hét gyulekezetéhez*. Cuvântări spirituale. La cele șapte adunări ale umanității). Budapest. 1921.
111. *Taina mulțumirii* (3 vol.) (*Pollyanna*). Buc. Carmen-Sylva. Mărgăritarele lumii.
112. *Tainele succesului*. Buc. Prais Office.

113. *The Participation of Roumanian Craftsmen in the New York. World's Fair*. Buc. 1939.
114. *The Rumanian Institute of Social Science 1921-1926*. Buc. 1926. Cultura Românească.
115. *I. Trepeticul cel mare sau Cartea de semne. II. Lisanomia*. Constanța. Albina.
116. *U.S.A. von heute. Weltpolitik, Weltfinanz, Wehrpolitik*. Muenchen. 1941. Bruckmann.
117. *Veste bună*. London. Scripture Gift Mission.
118. *Viața și minunile Maicii noastre Paraschiva*. Buzău. I.Călinescu.
119. *Viața și minunile sfântului și marelui Mucenic Dimitrie*. Buc. Librăria Românească.
120. *Züruck zu Gott. Der Ruf und Weg*. Graiul Literar.

PERIODICE

1. *Almanahul Radio și Radiofonia*. 1930. Buc. Adevărul.
2. *Almanahul Ziarelor „Adevărul” și „Dimineața” pe 1930 și 1931*. Buc.
3. *Almanah „Realitatea ilustrată” 1937*. Buc. Adevărul.
4. *Analele Institutului de Cercetări Forestiere al României. 1944- 1945*. Buc. 1946. M.Of.
5. *Anuario dell'anno XIII*. Torino. Torinese (E.I.A.R.).
6. *Amarul Arhivei de Folklor* publicat de Ion Mușlea, vol.II, IV, V și VII. Buc. Sibiu. 1933. 1937, 1939, 1945. M.Of.
7. *Amarul Institutului Geologic al României*, vol.XI, XV și XVI. Buc. 1926-1934. Cultura Națională.
8. *Calendarul bisericesc și ortodox al „Creștinilor tradiționali de Răsărit”* 1948. Târgul Neamț. Buckenstein.
9. *Calendarul săteanului 1947*. Sibiu. Progresul.

10. *Calendarul ziarului „Universul” 1927 și 1931*. Buc.
11. *Kalendar blagoviestnika na visokosnâi god 1948* (Calendarul Bunei Vestiri pentru anul bisect 1948). (Knigopeciatnia nakladatel'skovo drujetsva V. Priașeve).
12. *La civiltà cattolica* - revistă - Roma, Edizioni de „La Civiltà Cattolica“).
13. *Preocupări literare*. Revista Soc. Prietenii Istoriei Literare. Director V.V.Haneș. Ian. Febr. Aprilie. Iunie Dec. 1939. Buc. Cartea Rom.
14. *Prietemul*. Revistă religioasă 1944-1947. Buc. Fântâna Darurilor.

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Publicații nedifuzabile. Liste de circulație internă, Buc., 1949, 102 p.]

ANEXA VIII: [Titluri trecute la Fondul S în baza Catalogului din 1956]

- * * * *Despre munca propangandistului cercului de studiere a statutului U.T.M.*, Ed. Tineretului, 1952
- * * * *Despre organizarea întovărășirilor agricole și a asociațiilor simple de cooperare în producție a țăranilor muncitori*. (Seria: În ajutorul celor ce studiază învățământul de partid), E.S.P.L.P., 1955
- * * * *Despre patriotismul sovietic* (culeg. de art.) Trad. de M.Gheorghiu și V.Blok, Ed. Cartea Rusă, 1951
- Deșliu, Dan, *În numele vieții* - poeme, E.S.P.L.A., 1950
- * * * *Dezbaterile primului congres general liberal al sindicatelor unite din România 26-30 ianuarie 1945*, Ed. C.G.M., 1945
- Diaconescu, Gh. și Hilsenrad, A., *Organizarea judecătorească a R.P.R.*, Ed. de Stat pt. Lit. juridică, 1954
- * * * *Din poezia coreeană*, E.S.P.L.A., 1951

- * * * *Drept funciar sovietic*, E.S.P.L.S.
Erdely, Laszlo, *Fiare*, E.S.P.L.A.
* * * *Evidența zilelor-muncă în repartizarea veniturilor în gospodăriile agricole colective*, E.S.P.I.S., 1952
Fedoseev, P., *Teoria marxistă a claselor și luptei de clasă*, Ed.P.M.R., 1948
Gheorghiu-Dej, Gh., *Articole și cuvântări*, ed. III, E.P.L.P., 1952
Gheorghiu-Dej, Gh., *Însemnătatea istorică a Congresului al XIX-lea al P.C.U.S.*, E.P.L.P., 1952
Gheorghiu-Dej, Gh., *Raportul politic al Comitetului central expus de tov. Gheorghiu-Dej. Conferința Națională a Partidului Comunist*, Ed. P.C.R., 1945
Gheorghiu-Pogonești, A., *Ziua cea mare*, Ed. C.G.M., 1945
Gorșenin, C.P., *Justiția populară sovietică*, Ed. de Stat Pt. lit. juridică, 1949
Heinrich, Valentin, *Die Geschichte Matthias Schmidt* (Povestea lui Matthias Schmidt) - numai prefața, E.S.P.L.A., 1954
* * * *Hotărârea Plenarei a 5-a a C.C. al P.M.R. din 23-24 ianuarie 1950, despre sarcinile Partidului în domeniul muncii organizatorice*, Ed. P.M.R., 1950

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Catalogul nr. 2. Buc., 1956, p.6-7]

ANEXA IX: [Titluri trecute la Fondul S în baza Catalogului din 1957]

- * * * *Expoziția de artă plastică a R.P. Ungare*, I.R.R.C.S., 1952
* * * *Expoziția economică a R.P. Chineză*, E.S.I.P., 1952
Gheorghiu-Dej, *Puternica forță ideologică a cuvântului stalinist*, Editura P.R.M., 1952

Goleacov, I.T., *Justiția sovietică (Cu ocazia aniversării a 30 de ani de la înființarea justiției U.R.S.S., E.S.P.L.J., 1949*

Grigorescu, Marin, *Care-i hoțul? Datorie și sentiment*, Ediutra C.G.M., 1947

Grigorescu, Marin, *Ultima carte*, Editura C.G.M., 1945

* * * *Hotărârea Cons. de Miniștri al R.P.R., cu privire la îmbunătățirea sistemului de colectare a cărnii, laptelui și lânii*, E.P.L.P., 1953

* * * *Hot. Comit. Exec. al C.G.M. din 21 IV.1952 cu privire la organizarea celui de-al treilea concurs pe țară al echipelor artistice de amatori ale sindicatelor*, Editura C.G.M., 1952

* * * *Hot. Cons. de Min. al R.P.R. și a C.C. al P.M.R. cu privire la crearea zonelor legumicole în jurul orașelor și centrelor industriale în vederea aprovizionării lor cu legume și zarzavaturi*, E.P.L.P., 1952

* * * *Hot. Cons. de Min. al R.P.R. și a C.C. al P.M.R. cu privire la îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului de contractare și achiziții de animale și produse animale*, E.P.L.P., 1953

* * * *Hot. Cons. de Min. al R.P.R. și a C.C. al P.M.R. cu privire la pregătirea și executarea la timp și în bune condițiuni a lucrărilor agricole din primăvara anului 1954*, E.P.L.P., 1954

* * * *Hot. Cons. de Min. al R.P.R. privind colectarea produselor agricole vegetale, a cărnii, laptelui și lânii. Decretul nr. 131 din 1952 al Prezidiului M.A.N. cu instrucțiuni*, E.S.P.L.ST., 1953

* * * *Hot. Conferinței organizației orășenești București a P.M.R.*, 1952

* * * *Hot. Plenarei C.C. al C.G.M. din 22-23 februarie 1952*, C.G.M. 1952

Ignat, Nestor, *Cu privire la activitatea antidemocratică a unor slujitori ai bisericii catolice*, P.M.R., 1949

* * * *Înflorește sportul în R.P.R. (album cu planșe)*

- * * * *Instrucțiuni pentru completarea formularelor de plan de aprovizionare pe sem. II. 1952*, Comit. de Stat al Aprovizion., 1952
- * * * *Istoria R.P.R. (Manualul pentru învățământul mediu)*, Editura de Stat Did. și Pedag., 1952
- Kamarov, V.L., *O covorbire emoționantă*, Editura P.C.R., 1945
- Lopanogov, I., *Prin R.P. Ungară*, Editura Tineret., 1952
- * * * *Legislația protecției muncii-cucerire de seamă a poporului nostru muncitor*, Editura C.G.M., 1952
- * * * *Les visiteurs étrangers parlent de la Republique Populaire Roumaine*, I.R.R.C.S., 1952
- Liubimov, N.N., *Creditul capitalist internațional, arma agresivității imperialiste*, Editura de Stat pentru Literatură și Știință., 1952
- * * * *Prin țara eroicilor constructori ai comunismului*, Editura Tineret., 1951
- Puhov, G., *Problemele metodicii ținerii lecțiilor la cercurile de studiere a istoriei P.C.(b) al U.R.S.S.*, P.M.R., 1952
- Rab, Ioan, *Armata R.P.R. scut al cuceririlor poporului nostru și al păcii*, P.M.R., 1952
- Rakosi, Matyas, *Cuvântări*, P.M.R., 1952
- Răutu, Leonte, *Marea forță a previziunii staliniste*, P.R.M., 1952
- * * * *Repertoriu îndrumător de coruri, teatru, muzică instrumentală, pentru echipele artistice în vederea celui de al III-lea concurs pe țară*, 1952
- Rohan, H., *Noaptea de la răsăritul lui Nicanor (Pe căile mișcării stahanoviste)*, C.G.M., 1952
- Sârbu, C., *Cu toate forțele în lupta pentru mai mult cărbune*, P.M.R., 1952
- Smirnov, L., *Cercul politic comsomolist*, Editura Tineret., 1951

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca. Fond. Direcțiune. Catalogul nr.3, Buc. 1957, p.8-14]

ANEXA X: [*Instrucțiuni cu privire la selectarea cărților din fondul bibliotecilor*¹]

INSTRUCȚIUNI

referitor la trierea (epurarea) cărților pentru biblioteci.

În general cărțile apărute înainte de 1914 rămân în biblioteca liberă. Cele anti-marxiste, șovine sau anti-semite se trec în biblioteca documentară sau dacă e cazul în cea interzisă.

1). Biblioteca interzisă:

Se epurează următoarele cărți:

- a) cărțile fasciste în special din anii 1937-1944;
- b) cărțile șovine, anti-comuniste, anti-marxiste combative și de propagandă;
- c) cărțile polițiste cu excepția clasicilor genului (ex.: Doyle), cărțile pornografice, Pitigrilli, Lawrence, Segur etc., (cărțile de aventuri) colecția celor 15 lei, femeile celebre etc;
- d) traducerile din literatura anglo-americană din perioada 1920-1945 (în special traducerile lui I.Giurgea, de ex.: Mangham Cronin etc.; Se trece la documentară Knittel);
- e) cărțile oculiste, neștiințifice, cărțile de visuri, minune etc.;
- f) manualele de școală elementară și liceu din perioada 1920-1948;
- g) statutele partidelor politice și ale celor fasciste și legionare.

2). Biblioteca documentară. Se trece la documentare:

- a) clasicii literaturii filosofice și științei în general când sunt comentați de persoane a căror operă este interzisă sau trecută în documentare, ex.: Kant, comentat de Rădulescu Motru sau Petrovici;
- b) cărți chiar de știință pură cari prin numele autorului (criminal de război, fugit din țară) nu poate fi pus la dispoziția marelui public. Deasemeni cărțile de știință cu conținut tendențios;

- c) lucrările de istorie (nu cele de propagandă cari trec la epurare) și geografie, care conțin problema Basarabiei;
- d) Lucrările cosmopolite ex. Jules Romain;
- e) materialul militar, regulamente, tratate etc. din 1916;
- f) legile și instrucțiunile ce le însoțesc din 1920-1945;
- g) cărțile marxiste, socialiste, democratice, care nu mai corespond actualurilor împrejurări, ex.: cărțile apărute în biblioteca socialistă.

Toate periodicele afară de cele curente.

3). Biblioteca liberă. Rămân libere spre consultare cărțile:

- a) clasicii români și străini neconsemnați sau comentați fără tendință;
- b) lucrările de știință;
- c) clasicii economiei politicii burgheze, clasicii sociologiei și ai filosofiei și chiar clasicii literaturii decadente (literatura decadentă în general se trece la documentare sau chiar la interzisă, după caz);
- d) revistele financiare, statisticile, analele Academiei Române;
- e) lucrările religioase clasice, tratatele de religie, lucrările de istorie, religioase, cele cu conținut spinos ce trec la documentare, iar cele de propagandă în special când ating partea socială se trec la biblioteca interzisă. Ex.: la biblioteca documentară întră în întregime: Anet Claude, Maurois, Francios, Daudot Leon, Gide, Andre, Beran Henry, Reinville Jacques, Leon Blum, Malraus, Hamsum Knut, Nuleej, Upton Sinclair, Ignazic Silonne, Morgan Charles, Kipling, Beeping, W.Sartre, Cocteau, Tharand, Osedowski, Papini, Merejkowschi, Panait Istrate, Elena Văcărescu, Agârbiceanu Ion, Lucian Blaga, Russ Liviu, Giurescu C.C., I.Ion Brătianu (o parte trece la epurare), Bucuța Em. (o parte interzisă), Lupaș, Dragomir S. (cea mai mare parte la documentare), Mărgineanu N., Manuilă Sabin, Rosseti Radu, Sofronie G., Speranță Eugenia, Teodorescu I. (aproape în întregime)

1. În biblioteca interzisă se trec: în general toate operele scrise de membrii familiei regale sau opere despre ei. Se epurează autorii

trecuți în listele oficiale ca complet interziși, precum și toate operele care se încadrează la punctul 1.

2. Biblioteca interzisă nu poate fi consultată de nimeni, fără aprobarea unor foruri ce se vor stabili mai târziu. Cărțile vor fi puse separat, iar fișele se vor scoate din catalogul public.

3. Biblioteca documentară poate fi consultată de personalul științific al Universității și de studenți cu recomandarea profesorilor respectivi. Fișele acestor cărți vor fi scoase din fișierul public, cărțile însă vor rămâne pe loc în depozitul (respectiv rafturile) bibliotecii.

4. În fișierul public vor figura numai fișele publicațiilor libere. Responsabilul de bibliotecă poate refuza oricând o carte unui cititor când i se pare că acea carte nu corespunde spiritului nou democrat, cerând apoi lămuriri de la forurile ce se vor stabili.

NOTĂ: Instrucțiunile au fost redactate în anii 1950-55 (nu este datat). Textul păstrează greșelile originalului.

[Arh.B.C.U., Fond Direcțiune, Dos. nr. 1, Instrucțiuni 1950 - 1955]

1. Este posibil ca aceste instrucțiuni să fie elaborate la puțin timp după 1953

ANEXA XI: [*Circulara Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor*]

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI ȘI TIPĂRITURILOR
Nr.1134/D./Ștampilă: Confidențial

C I R C U L A R Ă

Deoarece s'a constatat că unele ministere, instituții etc., au în posesia lor materiale (ziare, reviste, broșuri, prospecte, cărți etc.), tipărite în țări capitaliste, care nu au fost clasificate de către

Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, atragem atenția că ele sunt obligate în baza HCM nr.343/952 asupra „regulamentului privind importul materialelor de presă și editură, clasificarea, păstrarea și folosirea acestora”, se retrimite prin birourile speciale D.G.P.T. spre clasificare.

Deasemeni trebuie respectate prevederile suszisei Hotărâri și în cazurile în care astfel de materiale sunt aduse în țară de către diverse persoane din străinătate, cetățeni români sau străini. Acestea trebuie trimise spre clasificare imediat după primirea lor, iar până atunci circulația lor este interzisă.

Este necesar deasemenea să se respecte cu strictețe prevederile aceluiasi regulament cu privire la condițiile de păstrare și manipulare a materialelor sosite din străinătate și clasificate de D.G.P.T.

[Arh. B.C.U.. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1955, nr. 1134/D]

ANEXA XII: [*Adresa Ministerului Învățământului din 19 aprilie 1955*]

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ / MINISTERUL
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI / CABINETUL PRIMULUI LOCTIITOR
AL MINISTRULUI / Nr.2378/S / Data: 19.V.1955 // Către,
BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ / Tov. Director -Cluj

Alăturat, trimitem în copie Circulara nr. 1134/D/1955 a Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor privind tipăriturile primite din țările capitaliste.

Pentru reglementarea acestei probleme, rugăm a se aplica întocmai prevederile prezentei circulare.

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1955, nr. 2378/8]

ANEXA XIII: [Instrucțiunile nr. 198 din 1957 cu privire la eliminarea tipăriturilor învechite sau de prisos]

**MINISTERUL CULTURII/ INSTRUCȚIUNI Nr.198/
privind reglementarea scoaterii din bibliotecile de stat de toate categoriile și tipăriturile învechite sau de prisos**

În temeiul art.8 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1542/28 Dec.1951 și văzând avizul Ministerului Învățământului cu nr.563 CS din 15 februarie 1957:

1. - Scoaterea din bibliotecile de stat de toate categoriile a tipăriturilor învechite sau de prisos se va face conform prevederilor prezentelor instrucțiuni.

2. - Eliminarea tipăriturilor învechite sau de prisos, din bibliotecile de orice categorie aparținând ministerelor, instituțiilor centrale de stat, instituțiilor, organizațiilor și întreprinderilor economice de stat, va fi organizată, îndrumată și controlată de comisiile regionale și raionale.

3. - Comisiile regionale vor urmări componența fondurilor de cărți ale bibliotecilor de stat din cuprinsul regiunii respective, vor organiza verificarea bibliotecilor de stat din orașul de reședință al regiunii, vor forma, îndruma și controla comisiile raionale și vor răspunde de organizarea muncii de verificare a fondurilor bibliotecilor de stat din întreaga regiune.

Comisiile regionale sunt formate din:

- directorul bibliotecii regionale,
- delegatul secției de învățământ a comitetului executiv al sfatului popular regional.

În bibliotecile institutului de învățământ superior, eliminarea tipăriturilor învechite sau de prisos se va face sub controlul unor comisii organizate de către conducerile institutelor care vor răspunde de verificarea fondurilor.

4. - Comisiile raionale vor urmări componența fondurilor de cărți ale bibliotecilor de stat din cuprinsul raionului respectiv și vor organiza verificarea tipăriturilor pe baza instrucțiunilor primite de la comisiile regionale. răspund de conținutul politic al fondurilor de cărți din bibliotecile de stat de orice categorie din cuprinsul raional.

Comisiile raionale sunt formate:

- șeful bibliotecii raionale,
- delegatul secției de învățământ a comitetului executiv al sfatului popular raional.

5. Scoaterea din inventarul bibliotecilor de stat a tipăriturilor învechite sau de prisos va fi făcută pe baza listelor editate și difuzate periodic de Ministerul Culturii și Direcția bibliotecilor, conform art.7, lit.b, din H.C.M. 1542/1951.

6. Listele editate de Ministerul Culturii vor fi date prin mijlocirea comisiilor regionale și raionale, responsabililor de biblioteci (salariați sau voluntari) de stat, care vor scoate materialele menționate în termen de cel mult 10-30 zile (după mărimea bibliotecilor). Pentru institutele de învățământ superior, listele vor fi trimise direct conducerilor institutelor.

Listele vor fi păstrate în aceleași condiții ca și corespondența oficială cu caracter confidențial.

7. Cu ocazia înlăturării tipăriturilor, responsabilul bibliotecii va întocmi un proces verbal, trei exemplare, în care vor fi consemnate: nr. de inventar, autorul, titlul și prețul lucrărilor scoase.

Din acest proces verbal un exemplar se va înainta organului administrativ erarhic superior, pentru întocmirea ordinului sau decizie de scădere din inventar, al doilea exemplar va însoți materialul la depozitul raional unde se păstrează tipăriturile scoase în pachete sigilate la dispozițiile comisiei regionale, iar al treilea exemplar se va înainta bibliotecii regionale.

8. Tipărițile scoase pe baza listelor se vor centraliza în depozitele ce vor fi puse la dispoziție prin îngrijirea secțiilor culturale ale comitetelor executive ale sfaturilor populare raionale și vor fi date la topit numai în baza dispozițiilor regionale. Înainte de a se da autorizația în acest sens, comisia regională trebuie să verifice în amănunt fiecare depozit, pe baza listelor.

9. Bibliotecile de stat care au drept să dețină „fond special“, arătate în alăturata anexă nr. 1, vor păstra în acest fond câte două exemplare din cărțile cuprinse în liste.

Materialele tipărite pentru uz intern, conform H.C.M. nr.341/956 vor fi păstrate deasemeni de bibliotecile de stat care au dreptul să dețină „fond special“.

10. Toate bibliotecile de stat au obligația să păstreze la „fondul uzual“ colecțiile de ziare și periodice din ultimii doi ani. După acest termen ele trebuie să predea aceste publicații bibliotecilor regionale.

Bibliotecile cu „fond special“ vor putea păstra colecțiile de periodice centrale și locale (regionale și raionale) pe timp nelimitat.

11. Paralel cu verificarea pe baza listelor prevăzute la poz.5 de mai sus comisiile regionale vor lua măsuri ca bibliotecile de stat care dețin lucrări editate înainte de 30 dec. 1947 să se formeze colective alcătuite din cadre competente (profesori, propagandiști, agronomi, medici etc.), cari să verifice conținutul fondurilor de cărți din aceste biblioteci cu scopul de a face propuneri de eliminare și a altor tipăriți ce nu figurează în listele editate de Ministerul Culturii.

Criteriile după care se vor face aceste propuneri sunt următoarele:

- tipărițile care prezintă sau conțin materiale cu caracter anti-democrat, anti-marxiste sau ostile păcii între popoare;
- lucrări depășite din punct de vedere politic și științific.

12. Tipărițile scoase pe baza criteriilor de la art.11 de mai sus vor fi consemnate într-un proces-verbal, indicându-se autorul, titlul, anul de apariție, editura și prețul.

Din acest proces-verbal, un exemplar se înaintează bibliotecii regionale, iar materialele se depozitează pe loc (în biblioteca respectivă, sub sigiliu). Comisia regională, în baza aprobării Fondului de Stat al Cărții și Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor dispune asupra acestui material.

13. Tipăriturile din orice fond, care sunt de prisos sau la care bibliotecile nu au dreptul (neavând „fond special“) se trec în fondul de schimb al bibliotecilor regionale. Ele se centralizează în depozitul acestor biblioteci sau în depozite speciale, organizate în raioane, la dispoziția bibliotecii regionale.

Scoaterea din inventarul bibliotecilor a tipăriturilor de prisos se va face în conformitate cu prevederile decretului nr.409/955. Tipăriturile menționate în acest articol se trec în cataloage care se centralizează la Fondul de Stat al Cărții, care întocmește catalogul pe țară al materiilor oferite pentru schimb.

Cărțile din această categorie se repartizează în baza cererilor bibliotecilor de către Fondul de Stat al Cărții în urma avizului Direcției bibliotecilor.

București, 22 februarie 1957.

PRIM LOCTIITOR AL MINISTRULUI

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1957, act din 22 febr. 1957]

ANEXA XIV: [Adresa Ministerului Învățământului din 8 apr. 1957]

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI/ DIRECȚIA GENERALĂ
ECONOMICĂ/ SERVICIUL Bibliotecii-Cineficare/ Nr.29578/
8.04.1957/ Înregistrată: nr. 4/S din 15 IV 957// Către./ B.C.U./ CLUJ

Ca urmare la Instrucțiunile Ministerului Culturii nr.198 din 22.II.1957, având avizul Ministerului Învățământului nr.563/C/6 din 15.II.1957, referitor la reglementarea scoaterii din bibliotecile de stat de toate categoriile, a tipăriturilor învechite sau de prisos, vă trimitem cataloagele nr.2940, 2941 și 2942 plus suplimentele cu nr.93, 95 și 96, cuprinzând publicațiile ce trebuie scoase din bibliotecii.

Cataloagele vor fi păstrate în aceleași condiții ca și în corespondența oficială, cu caracter confidențial.

În bibliotecile de învățământ superior, eliminarea tipăriturilor învechite sau de prisos, se va face de comisii organizate de Conducerea Institutelor care vor răspunde de verificarea fondurilor.

Vă rugăm să ne confirmați de primirea cataloagelor (în confirmare se va menționa numerele cataloagelor primite).

ȘEFUL SERVICIULUI,
s.s. indescifrabilă

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1957,
nr.4/S din 15 apr. 1957]

ANEXA XV: [Adresa Ministerului Învățământului și Culturii din 31 ian. 1959]

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CULTURII/ DIRECȚIA GENERALĂ A AȘEZĂMINTELOR CULTURALE/ Serviciul personal/ Biroul Documente Secrete/ nr. 0186/ 1959, Luna I Ziua 31// Către,/ BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ/
C L U J

Alăturat vă trimitem 4 chestionare tip pentru a fi completate de către tov.director și de salariații colectivului care lucrează la fondul secret al bibliotecii.

Dacă este nevoie, chestionarul poate fi multiplicat în așa fel încât fiecare lucrător din acest colectiv să-l completeze în dublu exemplar.

De asemeni, afară de chestionar, ne veți mai trimite următoarele:

1. Referat după dosarul de cadre
2. Autobiografie
3. Caracterizare iscălită de conducere și sindicat
4. Câte două fotografii 4/6

Menționăm că în acest colectiv trebuie să lucreze numai membri de partid, utemiști sau candidați de partid.

Pentru tov.Toth Coloman referatul de cadre va fi făcut de Serviciul de cadre al Universității „V.Babeș” iar caracterizarea va fi făcută de către Direcția generală a așezămintelor culturale.

Materialele de la pct. 1, 2 și 3 vor fi trimise în 2 exemplare.

ȘEF BIROU PERSONAL,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1959, nr. 02/4 febr. 1959]

ANEXA XVI: [*Adresa Ministerului Învățământului și Culturii din 4 martie 1959*]

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CULTURII/ DIRECȚIA
GENERALĂ A AȘEZĂMINTELOR CULTURALE/ Nr. 0186/
4.III.959/ Intrat: 02/ 10.03.1959// Către/ BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITARĂ/ CLUJ

Revenim la adresa noastră nr.9186 din 31.I.1959, prin care v-am trimis 4 chestionare tip de a fi completate de colectivul ce lucrează la fondul secret al bibliotecii împreună cu directorul bibliotecii, la care dvs. nu ați răspuns nici până în prezent.

Vă atragem atenția ca în termen de 5 zile de la data primirii prezentei, să trimiteți materialul cerut prin adresa sus menționată, deoarece sunt cerute de organele de stat în drept.

ȘEF BIROU PERSONAL,
s.s.indescifrabilă

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1959, nr. 02/ 10 martie 1959]

ANEXA XVII: [*Instrucțiunile nr. 3406 din 13 oct. 1960, elaborate de Ministerul Învățământului și Culturii, privind stabilirea categoriilor fondurilor de cărți din biblioteci*]

Coperta: MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CULTURII/
Fondul de Stat al Cărții// INSTRUCȚIUNI/ nr.3406 din 13
octombrie 1960 privind stabilirea categoriilor fondurilor de cărți
din biblioteci, regimul de păstrare și circulație a tipăriturilor și

eliminarea unor tipărituri necorespunzătoare./ București/ 1960//
Confidențial 00121/ Intrat: nr. 04/961/ 25.III.1961
Prima pagină: REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
/MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CULTURII//
INSTRUCȚIUNI/ Privește stabilirea categoriilor fondurilor de
cărți din biblioteci, regimul de păstrare și circulație a tipăriturilor
și eliminarea unor tipărituri necorespunzătoare/ București, 13
octombrie 1960

Având în vedere Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1542/1951
privind măsurile ce trebuiesc luate pentru îmbunătățirea activității
bibliotecilor din R.P.R. Hotărârea Consiliului de Miniștri
nr.750/1957 pentru organizarea și funcționarea Ministerului
Învățământului și Culturii și avizul dat de Direcția Generală a Presei
și Tipăriturilor cu adresa nr.4317/1960, avizul Direcției de Control
și Orientare pentru Administrația Locală de Stat dat cu adresa
nr.29106/1959 și acela dat de Academia R.P.R. cu adresa
nr.5367/1959.

În temeiul art.14, lit.c din Decretul nr.264/1956 cu privire la
funcționarea Consiliului de Miniștri.

Ministerul Învățământului și Culturii emite următoarele
instrucțiuni pentru stabilirea categoriilor de cărți din biblioteci,
regimul de păstrare și circulație a tipăriturilor și eliminarea unor
tipărituri necorespunzătoare.

Capitolul I

Stabilirea categoriilor de cărți din biblioteci: regimul de păstrare și circulație a tipăriturilor

Art.1. Fondurile de tipărituri din biblioteci se clasifică în
conformitate cu prevederile prezentelor Instrucțiuni.

Art.2. Fondul „uzual“ (tipărituri de liberă circulație) conține:

a) Cărți, broșuri, ziare, reviste, editate în țara noastră, în sectorul socialist, după 23 august 1944;

b) Tipăriturile care - indiferent de epoca în care au fost scrise - nu contravin ideologiei clasei muncitoare și folosesc educației și ridicării culturale a maselor;

c) Tipăriturile provenite din import și clasificate ca atare de organele Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor.

Art.3. Fondul „documentar“ (tipărituri cu caracter documentar) conține:

a) Tipăriturile care sunt necesare informării specialiștilor și cercetătorilor, dar care nu corespund problemelor politice de actualitate și sarcinilor educative ale unei biblioteci socialiste de lectură publică;

b) Tipăriturile cuprinse în cataloagele editate de către Ministerul Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții - și aprobate ca atare.

c) Materialele tipărite pentru uz intern, conform Hotărârii Consiliului de Miniștri nr.341/1956.

Art.4. Fondul „special“ (tipărituri cu conținut special) conține:

a) Tipărituri care cuprind, în totalitate sau în parte, materiale cu caracter dușmănos, fascist, antidemocratic, anticomunist, ostil păcii între popoare;

b) Tipărituri provenite din import și clasificate ca atare de organele Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor;

c) Tipărituri cuprinse în cataloagele editate de către Ministerul Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții - și aprobate ca atare.

Art.5. De clasificarea tipăriturilor, în categoriile specificate la art.2, 3 și 4 - răspunde conducătorul bibliotecii care deține aceste tipărituri.

Art.6. Instituțiile tutelare ale bibliotecilor vor lua măsuri ca acestea să efectueze această clasificare în termen de cel mult 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentelor instrucțiuni, pentru unitățile cu un fond mai mic de 15.000 volume; 6 luni pentru cele care au între 15.000-50.000 volume; un an pentru unitățile care au 50.000-100.000 volume și un an și șase luni pentru cele cu peste 100.000 volume.

Art.7. Operațiunea de clasificare a tipăriturilor începe odată cu intrarea în vigoare a prezentelor Instrucțiuni, pe baza unui plan de desfășurare a acțiunii; acest plan va fi comunicat în scris, confidențial - Ministerului Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții, formând o bază de control.

Art.8. Bibliotecile sătești și comunale, bibliotecile raionale (cu excepția celor specificate în anexa nr.1 și 2) ca și bibliotecile de lectură publică de orice categorie, vor avea numai tipărituri de fond uzual.

Art.9. Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca Academiei Republicii Populare Române, bibliotecile centrale universitare, bibliotecile regionale și documentare ale sfaturilor populare, bibliotecile raionale specificate în anexa nr.1, bibliotecile institutelor de învățământ superior și ale institutelor de cercetări științifice, bibliotecile documentare de specialitate și ale școlilor medii pot avea - pe lângă fondul uzual - și un fond documentar.

Bibliotecile care au dreptul să dețină fond documentar sunt cele cuprinse în anexa nr.1.

Fondurile documentare ale școlilor medii sunt destinate exclusiv corpului didactic.

Art.10. Au dreptul la fond „special”, raport cu profilul lor, sau în toate domeniile bibliotecile prevăzute în anexa nr.2.

Art.11. Regimul de circulație a fondurilor de cărți este următorul:

a) În bibliotecile de masă - de lectură publică - lucrările din fondul documentar vor fi înscrise în cataloage separate de cele ale

fondului liber; aceste lucrări vor fi date spre consultare cercetătorilor în domeniul respectiv, dar numai în sala de lectură și cu aprobarea conducătorului bibliotecii.

b) Publicațiile incluse în fondul „special“ se păstrează și circulă în conformitate cu dispozițiile Hotărârii Consiliului de Miniștri nr.2077/1957 și Instrucțiunile Ministerului Afacerilor interne de aplicare a Hotărârii Consiliului de Miniștri nr.2077/1957. Aceste tipăriri vor fi inventariate în registrul de inventar separat (anexa nr.3) și vor fi trecute în cataloage separate; ele vor fi păstrate în încăperi separate de restul fondurilor și în condiții de securitate specială. Ele se vor consulta numai în încăperile destinate fondului „special“, în nici un caz nu se vor împrumuta în afara bibliotecii.

Art.12. Accesul la tipăriturile din fondul „special“ îl vor avea:

a) În bibliotecile ministerelor, instituțiilor centrale, numai persoanele aprobate de conducătorul ministerului sau instituției centrale;

b) În bibliotecile universitare și ale instituțiilor de învățământ superior, numai persoanele aprobate de rector sau prorector;

c) În bibliotecile de lectură publică, numai persoanele recomandate expres, în scris, de conducătorul instituției unde funcționează cel care solicită, cu aprobarea conducătorului bibliotecii și numai în cadrul specialității în care-și desfășoară activitatea solicitantul.

Publicațiile pot fi consultate de către cititorii permanenți, pe baza unui permis (Anexa nr.4). Valabilitatea acestuia va fi de 3-6 luni.

d) Bibliotecile vor păstra separat evidența publicațiilor consultate, în „registrul cititorilor“ (Anexa nr.5).

Capitolul II

Eliminarea din biblioteci a unor tipăriri necorespunzătoare

Art.13. În temeiul art.8 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1542/1951, eliminarea din bibliotecile de stat de toate categoriile

a tipăriturilor necorespunzătoare, se va face conform prevederilor de mai jos ale prezentelor instrucțiuni.

Art.14. Eliminarea acestor tipărituri din bibliotecile de orice categorie, aparținând ministerelor și instituțiilor centrale asimilate acestora, sfaturile populare sau instituțiilor, organizațiilor și întreprinderilor economice de stat va fi efectuată de conducătorii bibliotecilor respective care răspund personal de această operație.

Art 15. Eliminarea tipăriturilor se face numai pe baza cataloagelor editate și difuzate periodic de Ministerul Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții - conform art.7, lit.b din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1542/1951.

Art.16. Cataloagele editate de Ministerul Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții, vor fi difuzate conducătorilor bibliotecilor, prin Secțiile de Învățământ și Cultură. Aceștia vor scoate publicațiile menționate în termen de 10-30 zile (după mărimea bibliotecii) de la primirea cataloagelor. Totodată, vor fi scoase și fișele acestor tipărituri din cataloagele sistematice și alfabetice.

Pentru ministere și instituțiile asimilate acestora, instituțiile centrale de stat și institutele de învățământ superior, cataloagele vor fi predate direct conducătorilor bibliotecilor respective.

Art.17. Cataloagele vor fi păstrate și vor circula în aceleași condiții, ca și corespondența oficială cu caracter „confidențial“.

Art.18. Pentru evidența tipăriturilor eliminate în conformitate cu prevederile de mai sus, conducătorul bibliotecii va întocmi un proces verbal în trei exemplare, în care vor fi consemnate: numărul de inventar, autorul, titlul și prețul lucrărilor scoase.

Din acest proces verbal, un exemplar se va înainta organului administrativ ierarhic superior, pentru întocmirea ordinului sau deciziei de scădere din inventar, al doilea exemplar va însoți materialul la depozitul raional, respectiv la depozitul din centrul

de reședință a regiunii, unde se păstrează tipăriturile scoase, iar al treilea exemplar se va păstra în bibliotecă.

Unitățile menționate la art.16, al.2 (care primesc cataloage direct de la Fondul de Stat al Cărții) vor preda un exemplar din procesele verbale Fondului de Stat al Cărții.

Art.19. Tipăriturile eliminate pe baza cataloagelor vor fi centralizate la depozitele raionale, respectiv la depozitul din centrul de reședință a regiunii, în pachete sigilate și vor fi predate organelor D.C.A. astfel:

a) În orașul de reședință a regiunii, după efectuarea unui control amănunțit făcut de directorul bibliotecii regionale: cele din depozitele raionale, după efectuarea controlului de către șeful bibliotecii raionale. Aceștia răspund *personal* de trimiterea la D.C.A. numai a acelor tipărituri care sunt incluse în cataloagele menționate la art.15;

b) Bibliotecile specificate la art.16, al.2 care primesc direct de la Fondul de Stat al Cărții cataloage alfabetice, predau direct la D.C.A. tipăriturile eliminate, pe răspunderea proprie a conducătorului bibliotecii respectând cu strictețe prevederile art.15 din prezentele Instrucțiuni.

Art.20. Șeful Secției Învățământ și Cultură și Directorul Bibliotecii Regionale controlează bibliotecile de pe cuprinsul regiunii respective, privind scoaterea în termenul stabilit în art.16, a tuturor tipăriturilor incluse în catalog și informează periodic, confidențial, în scris, Fondul de Stat al Cărții în termen de două luni de la primirea fiecărui catalog alfabetic, despre numărul unităților care au efectuat verificarea și numărul tipăriturilor eliminate.

Art.21. Bibliotecile de stat care au dreptul să dețină fond „documentar” și fond „special”, arătate în alăturatele anexe nr.1 și 2, vor păstra în aceste fonduri câte 1-2 exemplare din cărțile cuprinse în catalog, în funcție de conținutul lor.

Art.22. În toate bibliotecile de masă se vor păstra la fondul „uzual“ colecțiile de ziare și periodice din ultimii doi ani. După acest termen, ele trebuiesc predate bibliotecii regionale, care-și reține necesarul, iar cu restul se vor face colecții complete care vor fi puse la dispoziția Fondului de Stat al Cărții. Fondul de stat al Cărții, prin Serviciul Schimb Dublete, le va dirija în alte biblioteci sau va hotărî distrugerea lor.

Bibliotecile cu fond „documentar“ și „special“ vor putea păstra colecțiile de periodice pe timp nelimitat.

Art.23. Conducătorii bibliotecilor vor face propuneri pentru eliminarea din fondurile uzuale și a altor tipărituri necorespunzătoare sau de importanță temporară, ce nu figurează în cataloagele menționate la art.15, înaintând aceste propuneri Ministerului Învățământului și Culturii - Fondul de Stat al Cărții; propunerile să aibă aceleași date bibliografice ca și tipăriturile incluse în cataloage.

Criteriile după care se vor face aceste propuneri sunt următoarele:

- Tipăriturile care prezintă sau conțin materiale cu caracter antidemocratic, antimarxist sau ostil păcii între popoare;
- Lucrări depășite din punct de vedere politic și științific;

Propunerile vor fi înaintate prin forurile tutelare ale bibliotecilor respective.

Art.24. Tipăriturile propuse pentru eliminare în baza criteriilor de la art.23 se depozitează pe loc - în biblioteca respectivă - sub sigiliu și fișele se scot din cataloagele alfabetice și sistematice. Fondul de Stat al Cărții va aprecia de la caz la caz și va dispune asupra acestor materiale.

Capitolul III Dispozițiuni finale

Art.25. Bibliotecile care nu au drept să dețină fond „documentar“ sau „special“ - conform anexei nr.1 și 2 - și posedă tipărituri de acest

fel, vor înștiința Fondul de Stat al Cărții (în București, Piața Scânteii nr.1, raionul Stalin) despre existența acestor fonduri, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a acestor Instrucțiuni. Până la primirea dispoziției din partea Fondului de Stat al Cărții - aceste tipărituri se scot din circulație și se păstrează pe loc sub sigiliu.

Art.26. Prezentele Instrucțiuni intră în vigoare pe data comunicării lor.

Art.27. Aplicarea prezentelor Instrucțiuni va fi controlată de organele în drept conform H.C.M. nr.1542/1951.

Art.28. Se abrogă Instrucțiunile nr.198/22/II/1957 ale Ministerului Culturii „privind reglementarea scoaterii din bibliotecile de stat de toate categoriile a tipăriturilor învechite sau de prisos“.

MINISTRUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CULTURII
s.s.Acad. Ilie Murgulescu

ANEXA NR.1
la Instrucțiunile nr.3406

L I S T A

bibliotecilor care au dreptul să dețină „fond documentar“

I. Biblioteci care au dreptul să dețină „fond documentar“ din toate domeniile

1. Biblioteca Centrală de Stat. Biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne. Bibliotecile centrale universitare.

2. Bibliotecile documentare ale Ministerului Învățămîntului și Culturii: Teleky, Bathyaneum, Bethlen, Bolyai.

3. Bibliotecile regionale, bibliotecile raionale din centrele urbane.

4. Biblioteca orășenească București

II. Biblioteci care au dreptul să dețină „fond documentar“, în raport cu profilul respectiv.

1. Bibliotecile centrale ale ministerelor și ale instituțiilor centrale asimilate lor.

2. Bibliotecile filialelor și institutelor de cercetări ale Academiei R.P.R.

3. Bibliotecile institutelor de cercetări științifice ale ministerelor și instituțiile centrale

4. Bibliotecile institutelor de învățământ superior.

5. Biblioteca Institutului de Documentare Tehnică, bibliotecile de documentare tehnică ale întreprinderilor.

6. Bibliotecile școlilor medii.

7. Bibliotecile muzeelor de importanță republicană.

8. Bibliotecile editurilor.

ANEXA NR.2 la Instrucțiunile nr.3406

LISTA/ bibliotecilor care au dreptul să dețină „fond special“

I. Biblioteci care au dreptul să dețină fond „special“, din toate domeniile

1. Biblioteca Centrală de Stat. Biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne. Bibliotecile Centrale Universitare.

2. Bibliotecile documentare ale Ministerului Învățământului și Culturii: Teleky, Bathyaneum, Bethlen, Bolyai.

3. Bibliotecile regionale.

4. Bibliotecile raionale din: Arad, Birlad, Bistrița, Botoșani, Brăila, Piatra Neamț, Sibiu, Turnu Severin, Satu Mare.

5. Biblioteca orășenească București.

II. Biblioteci care au dreptul să dețină fond „special“, în raport cu profilul respectiv.

1. Bibliotecile centrale documentare ale ministerelor și ale instituțiilor centrale asimilate cu acestea.

2. Bibliotecile filialelor și institutelor de cercetări ale Academiei Republicii Populare Romîne.

3. Bibliotecile institutelor de cercetări științifice ale ministerelor și instituțiilor centrale.

4. Bibliotecile institutelor de învățământ superior.

5. Bibliotecile Institutului de documentare tehnică, bibliotecile de documentare tehnică ale întreprinderilor de importanță republicană.

6. Bibliotecile muzeelor de importanță republicană.

7. Bibliotecile documentare ale editurilor.

ANEXA NR.4 la Instrucțiunile nr.3406

BIBLIOTECA _____

PERMIS PENTRU STUDIAREA FONDULUI SPECIAL

Numele și prenumele _____
studii _____ funcția _____ Instituția (întreprinderea)
unde lucrează _____
din str. _____ Nr. _____
raion _____ telefon _____.

Susnumitul studiază lucrări din domeniul:

_____ de la _____
Valabil _____
până la _____
Bibliotecar,

Nu este transmisibil. La expirarea valabilității, permisul se restituie.

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1961, nr. 04/964 din 25 martie 1961]

ANEXA XVIII: [*Informare asupra controlului efectuat în bibliotecile de învățământ superior din Cluj în luna septembrie 1961*]

NOTA/ asupra controlului efectuat în bibliotecile de învățământ superior din orașul Cluj

I. BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ¹

1) *la raftul liber* (etaj II, secția de socialism-științific) s-au găsit cărți cuprinse în cataloagele M.I.C. Ex.: scurta biografie a lui Stalin - în toate limbile, precum și alte cărți conținând cultul personalității pentru Stalin.

- De asemenea o serie de broșuri semnate de Malenkov, Miron Constantinescu, cărți din editura Szikra - /cultul personalității pentru Rakosi/.

2) *la fondul documentar* - în fișier s-au găsit numeroase cărți de fond special.

Ex.: Stelian Popescu - „Problema națională la granița de vest“.

Salazar Oliviera - „Doctrina și organizarea revoluției“.

Manolescu Mihail - „Constituționalism și sinceritate“.

Traian Brăileanu - „Noi teorii politice“ - Cernăuți 1935,

Deutschland und der Koridor - 1939.

Tot la acest fond s-au găsit sute de titluri în limba maghiară cu caracter S - editate între anii 1930-1944, antiromânești, iredentiste, șovine, antisovietice, scrise de fasciști compromiși, ca: Apponyi, Bethlen Istvan, Teleki Pal, Rakosi Jenő, Homan Balint, Rakosi Viktor, Hocsani Zsolt, Posa Istvan, Zilahy Lajos și alții.

Titluri:

1. Barat Tibor: Filosofia construcției de țară în bazinul Carpaților. Cluj. 1943. /Az országegépítés filozófiája a Kárpát medencében/.

2. Siklay Janos: Revizionismul maghiar. Budapest 1942. /A magyar revizionismus/.

3. Joo Tibor: Naționalismul maghiar. Bp.1941. /A magyar naționalismus/.

4. Hegedüs Nándor: Nu este pace fără adevăr. Oradea 1941./Nincsen béke igazság nélkül/.

5. Mester Miklós: Ardealul autonom și revendicările românilor./Az autonom Erdély és a román nemzetiségi törekvések/. p.1936.

6. Rátz Kálmán. Istoria Panslavismului. /A panslavizmu története/ Bp. 1941.

3) În schimb tot la acest fond s-au găsit numeroase cărți de fond liber; ex.: literatură universală de Shakespeare, Goethe, Schiller etc., iar la S se mai găsesc cărți care trebuiau date la topit.

II. BIBLIOTECI DE FACULTĂȚI ȘI CATEDRE - DIN CADRUL UNIVERSITĂȚII „BABEȘ-BOLYAI“

1. Lucrurile cele mai grave s-au găsit la catedra de materialism dialectic și istoric, unde sunt numeroase cărți de fond S.

Ex.: Hitler: „Mein Kampf“

Alfred Rosenberg: „Mythus des 20 Jahrhunderts“

Gobineau „Verzuch über die Ungleichheit der Menschenrassen“ /Studiul despre inegalitatea raselor/.

2. *Facultatea de Istorie:*

a) secția din str. Jokai - la fond *liber* s-au găsit:

C. Stere: Marele război și politica romînismului. 1928. /antirusă/.

N. Iorga: Acțiunea României în Bulgaria cu ostașii noștri. 1914 /antibulgar/.

Dr. Szadecky Lajos: Erdélay é Miháli Vaida. /Ardealul și Voivodul Mihai - defăimare a poporului român și a lui Mihai Viteazul/.

Miliucov: Polonia declară către Mussolini.

Tot la această secție s-au găsit numeroase cărți în limba maghiară, cu caracter fascist, naționalist, iredentist, semnate de: Conte Tissa Istvan, Bethlen Istvan, Teleki Pal etc.

Titluri:

Homan Balint: Istoria Ungariei.

Dr. Marky: Majestatea sa Francisc Iosif.

Problemele Ungariei mari.

Istoria poliției maghiare. Bp. 1916 - și altele.

De asemenea la *fondul D* s-au găsit în continuare numeroase cărți cu caracter S, semnate de: Conte Apponyi Albert /revizionist/, Ion Petrovici, Ion Tîrpița, Mihai Antonescu etc.

b) la secția de istorie veche /Str. Emil Isac/ s-au găsit la fond liber:

- Revista istorică română - 1940-1944

- Volhem Sreghin: Die Blonden Haare der indogermanischen Völkes - München 1935. /Părul blond al popoarelor indogermane - rasistă/.

- Otto Reche: Rasse und Hermit der Indo-germanen. München. 1936. /Rasele și patria indogermanilor/.

- Kişebbsegvedelem - Apărarea minorităților - Bp. 1943. /Conte Apponyi/.

- Peștera Mussolini /în limba maghiară/.

3. *Catedra de psihologie:*

La fond liber s-au găsit:

Munkácsy Mihály: Emlékeim. /Amintiri/.

Farkas Mihály: Lexicon Révay, Lukács György etc.

la documentar: Gounsky Hans Alfred: Seele und Stadt /Sufletul și statul/. Berlin. 1935.

Lehrmittelzentrale der Deutschen Arbeitsfront /O carte de instrucție a Frontului Muncitoresc German/. Berlin 1940.

4. *Facultatea de drept*:

la *fondul uzual* s-au găsit o serie de cărți cu caracter S, ca de exemplu:

Homan Balint: Istoria Ungurilor. Bp. 1929.

Joo Tibor: Idealul național maghiar. Bp. 1942 - și altele.

la *fond documentar* nu s-a făcut nici o clasificare, la diferite catedre se găsesc numeroase cărți cu conținut antisovietic, revizionist, anticomunist; ex.: legislația fascistă română între 1940-1944, legislația fascistă maghiară între 1940-1944, lexikon Revay. Bp. 1920/1927.

Titel Petrescu: Codul național. 1940.

Milinkov: La politique exterieurs des Sovietses.

General Nissel: La triomphe de bolseviques et la paix de Brest-Litorsk.

5. *Facultatea de filologie*

S-au găsit numeroase lucrări maghiare șovine, iredentiste, antisovietice, lucrări în limba română antisemite, reacționare, fasciste etc. semnate de: A.C.Cuza, Nichifor Crainic, Ion Petrovici, Găvănescu, G.Brătianu, contrarevoluționari maghiari: Palocz, Horvath, Aczél Tamas etc.

Titluri:

Trilogia „Ardealul“ de Moritz Zsigmond

„Epoca de aur a Ardealului“ de Jokai.

Nae Ionescu: Istoria logicei și a metafizicii. 1942.

Octavian Goga: Mustul care fierbe.

Eminescu: ediții vechi - cu poezia naționalistă „Doina“.

Tamasi Aron: 6 titluri șovine, iredentiste.

La catedra de limba germană au periodice vechi care merg din 1880 până în 1938; ex.:

Deutsche Rudsohau. 1910-1938.

Deutsche Literaturzeitung. 1880-1936.

Zeitschrift für deutsches altertum. 1923-1934. În schimb nu au nici o carte nou apărută.

(lucrările enumerate pot sta la fond S, iar la catedră trebuie aduse și cărți recent editate).

La catedra de limba maghiară s-a găsit „Istoria literaturii maghiare“ de fascistul Pintér Jenő.

III. FILIALA ACADEMIEI R.P.R. CLUJ

Aici nu s-a făcut nici o clasificare. Nici n-au primit instrucțiunile 3406 - M.I.C., deci toate cărțile de S liber și documentar - sunt la un loc.

La fel în ce privește circulația cărților nu este nici un fel de evidență asupra aprobărilor date pentru consultarea fondurilor.

Deși anexele au fonduri valoroase, nu s-a făcut nici clasificare și nici preluarea instrucțiunilor cu personalul bibliotecilor.

IV. INSTITUTUL MEDICO-FARMACEUTIC (Director Filipoiu).

Aici s-a lucrat bine, exemplu foarte bun îl constituie catedra de Istoria medicinei / șef prof. Valeriu Bologa/ de felul cum știu să folosească cărțile de fond D și S.

V. INSTITUTUL DE ARTE PLASTICE „ION ANDREESCU“

Există preocupare și s-a lucrat bine la verificarea cataloagelor M.I.C. și clasificarea fondurilor.

VI. INSTITUTUL AGRONOMIC

Aici este o situație specială. Noul bibliotecar șef, tov. Albăcan, a găsit o situație foarte proastă, încât a trebuit să lucreze la o inventariere și la o verificare gros-modò a fondurilor special-

documentare, încât operațiile de clasificare nu sunt terminate, astfel că s-au mai găsit foarte multe cărți necorespunzătoare. Există totuși preocupare din partea conducerii Institutului și a bibliotecii pentru terminarea operațiilor de verificare.

La fond liber la controlul efectuat s-au găsit multe cărți oprite prin cataloagele M.I.C., cu referire la cultul Stalin și Rakosi, precum și cărți cu Al.Jar, A.Pauker etc.

La fondul d. s-au găsit cărți de S, scrise de Alex.Vaida Voivod, S.Mehedinți, G.Brătianu, Contele Teleky, Titel Petrescu, Hîciu A. /antisemit/, Hollosy Istvan, Laky Dezsö.

VII. CONSERVATORUL „GHEORGHE DIMA“

Aici nu este reglementată circulația cărților în sensul că nu au încă un dosar cu evidența aprobărilor pentru fond d. și S.

Au lucrat în general bine la verificare, totuși s-a mai găsit o carte în care era cuprins Imnul regal, Deșteaptă-te române, La arme, o serie de broșuri muzicale „Zenei Közlöny“ editate Budapesta 1941-1944 /antisovietice și iredentiste/.

VIII. INSTITUTUL POLITEHNIC - nu sunt probleme.

În afara acestora, au mai fost controlate biblioteci ale școlilor medii, sindicate și școli profesionale.

Cluj, la 27.XII.1961.

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos.Acte secrete 1961, act din 27 dec. 1961]

ANEXA XIX: [Referat prezentat în 1962 în Organizația de Bază de la B.C.U.Cluj]

Am cerut să prezint acest referat în fața Organizației de Bază, deoarece problema regimului de păstrare și de circulație a publicațiilor, precum și eliminarea publicațiilor necorespunzătoare

din biblioteca noastră este și rămâne în continuare una din principalele sarcini privind asigurarea purității ideologice a fondurilor ce intră în folosința cititorilor.

Este bine cunoscut faptul că bibliotecile din învățământul superior, respectiv biblioteca noastră universitară, care prin profilul activității lor de publicații și literatură străină de ideologia clasei muncitoare și chiar publicații fățiș ostile acestei ideologii, sunt obligate ca să ia măsuri ca aceste publicații să nu fie folosite în scopul propagării ideilor dușmănoase, în detrimentul întregii munci de educație comunistă, ce se desfășoară în învățământ.

De asemenea, o serie de publicații editate în anii regimului de democrație populară, care sunt depășite din punct de vedere politic sau al dezvoltării științei, trebuie retrase din fondul liber consultat de publicul larg cititor. Bineînțeles că sarcina clasării fondurilor potrivit profilului ce îl au bibliotecile universitare ca biblioteci științifice, reprezintă o sarcină complexă, căci problema asigurării purității ideologice a fondurilor în înțelesul de a face din bibliotecă un mijloc de prim ordin pentru promovarea celei mai înalte cuceriri ale științei, înseamnă permanenta valorificare a tot ceea ce este pozitiv în toate domeniile științei și culturii, tot ceea ce constituie element de progres și este răspândit prin intermediul cărții.

Din cele de mai sus, rezultă cred, constatarea că, aplicarea măsurilor privind reclasarea fondurilor și orientarea permanentă a unei juste puneri în lumină a documentației științifice necesare în învățământul superior nu poate fi privită ca și o chestiune de aplicare mecanică, ci dimpotrivă ca o chestiune de concepție și de mare răspundere.

La baza acestei activități stă o muncă intelectuală de înalt nivel, de interpretare și de analiză pe baza învățăturii marxist-leniniste.

Cum s-a desfășurat această activitate de organizare și orientare a bibliotecii noastre?

Nu vrem să repetăm constatările făcute cu alte ocazii, ci să ne oprim la perioada care s-a scurs de la aplicarea planului intern de măsuri, întocmit pe baza instrucțiunilor 3406.

Acest plan a cuprins:

I. Măsuri privind reclasarea fondurilor de publicații la Biblioteca Centrală a Universității „Babeș-Bolyai“.

II. Măsuri privind reglementarea circulației fondurilor de publicații la BCU, în conformitate cu instrucțiunile MIC nr.3406.

III. Măsuri privind reclasarea fondurilor de publicații la bibliotecile de facultăți.

IV. Măsuri privind reglementarea circulației fondurilor de publicații la bibliotecile de facultăți.

V. Măsuri privind reclasarea fondurilor de publicații la catedre.

VI. Măsuri privind reclasarea fondurilor de publicații la căminele studentești.

VII. Eliminarea publicațiilor necorespunzătoare conform dispozițiilor cuprinse în instrucțiunile nr.3406.

Având în vedere că în ce privește aplicarea acestor instrucțiuni era necesară o eșalonare a lucrărilor în ordinea urgenței lor, am avut în vedere ca încheierea lucrărilor de reclasare a fondurilor și de eliminare a celor necorespunzătoare să se execute după cum urmează:

- la bibliotecile de cămine până la data de 10.I.1962;

- la fondurile de literatură și de marxism-leninism organizate la BCU și facultăți până la data de 10.I.1962;

- la bibliotecile de catedre până la data de 15.I.1962;

- la fondurile din BCU și ale bibliotecilor de facultăți potrivit planurilor de măsuri întocmite de aceste unități, de comun acord cu decanatele respective la diferite termene, în cadrul termenului general prevăzut de aceste instrucțiuni (adică 30.X.1962).

Menționăm că, instrucțiunile privind reglementarea circulației și accesurile la fondurile de publicații la BCU și la facultăți au fost

întocmite și comunicate pentru aplicare tuturor unităților noastre, odată cu prelucrarea integrală a planului de măsuri cu toți salariații bibliotecii.

Nu vom da, deoarece nu este cazul credem, detalii cu privire la mersul operațiunilor tehnice care sunt în curs de efectuare și care au fost de altfel reanalizate și redezbatute la data de 7. VIII. a. c. cu toți șefii de serviciu. Considerăm că este necesar să tragem unele concluzii și să facem o serie de propuneri pentru realizarea obiectivului principal al acestei activități și anume: asigurarea unei orientări juste în stabilirea categoriilor fondurilor de cărți, în ce privește regimul de păstrare și circulație a publicațiilor, precum și eliminarea unor tipărituri necorespunzătoare.

Privind activitatea depusă de întregul colectiv din bibliotecă în perioada la care ne referim în prezentul raport putem constata că: s-a realizat planul de măsuri la toate bibliotecile de cămine și catedre, la fondurile ideologice de la facultăți și de la secția marxism din BCU și este în curs de realizare, în cadrul termenelor stabilite, la fondul general de la BCU și bibliotecile de facultăți.

Având în vedere că, pe de o parte lucrările sunt în continuare, și pe de altă parte problema, după cum se poate desine înțelege, este complexă și va trebui urmărită și după realizarea planului de măsuri, ținem să semnalăm de pe acum anumite fenomene negative în această muncă, care sunt inadmisibile și care pot prejudicia în mod grav activitatea întregii biblioteci.

Iată, de exemplu: în urma revizuirii care a început de o săptămână se constată, în ce privește scoaterea din cataloagele publice, la BCU, a publicațiilor necorespunzătoare pe bază de cataloage editate de fondul de stat, se constată că se scot în mod mecanic numai fișele cărților care figurează în catalog, fără să se scoată corespondentele lor în alte limbi.

În ceea ce privește dotarea fișierelor externe cu fișe noi se constată că se introduc fișe fără discernământ, neexercitându-se de

către Serviciul Organizarea Colecțiilor controlul prealabil pentru introducerea fișelor noi în cataloagele externe - așa de exemplu, după 1956, respectiv unele chiar în ultimii doi ani au intrat fișe ca:.....

nemai vorbind că în cutie mai existau fișele tuturor bibliilor de la Cartea veche românească.

Se mai constată deasemeni, că au existat în cataloagele externe fișe ca: divizionare cu numele lui Chișinevski, Stalin, o parte din opera lui Chișinevski în limba maghiară și rusă, lucrări ale lui Pîrvulescu etc.

Toate aceste exemple, precum și numărul mare de fișe scoase, ne obligă să observăm că există încă multă autoliniștire la o serie de tov. din bibliotecă, în sensul că deși s-au făcut multe lucrări de clasare, în special la fondul ideologic, tov. trăiau liniștiți că, cataloagele externe sunt în regulă.

Există încă o rămânere în urmă față de evenimentele politice interne și internaționale, în sensul că atunci când în hotărârile de partid apar semnalări directe la caracterul greșit sau antiștiințific al unor lucrări, nu reacționează prompt, așteptând la fiecare pas dispoziții. Așa se explică de ce apar în cutii operele considerate greșite ale lui Stalin și altele.

Scoaterea fișelor pe bază de cataloage editate se face în mod mecanic, lăsând în fișier corespondentul în alte limbi.

O problemă importantă în cadrul planului de măsuri a fost retragerea unor publicații cu caracter „S” de la facultăți, această acțiune s-a efectuat încă în primele zile în cazurile cunoscute. Se constată însă, că pe parcurs au mai existat la unele catedre asemenea stocuri; de exemplu, catedra de geografie și pedagogie-psihiologie, despre care semnalarea s-a făcut foarte târziu și considerăm aceasta ca o autoliniștire a șefilor acestor biblioteci, care au aflat și m-au sesizat prea târziu față de urgența cu care au fost puse aceste probleme la sfârșitul anului trecut de către tov. rector.

Am arătat câteva numai din exemplele ce ne-au stat la îndemână pentru a putea atrage atenția tov. din O.B. asupra formei sub care se manifestă aceste greșeli, precum și a măsurilor ce trebuiesc luate pentru remedierea lor grabnică.

Astfel va trebui să desfășurăm o activitate vie de lămurire a tov. membri de partid, în primul rînd în cadrul ședințelor de grupă sindicală și prin muncă individuală, pentru a se combate atitudinea de nepăsare, superficialitate sau autoliniștire, în ce privește asigurarea regimului de circulație al fondurilor.

Întrucît există lipsuri din partea direcțiunii bibliotecii și șefilor de serviciu în ce privește controlul executării sarcinilor, este necesar să se treacă efectiv la controlarea executării sarcinilor și să fie trași la răspundere cei care lucrează greșit.

Va trebui trecut neîntîrziat la organizarea îmbogățirii cataloagelor cu materialul documentar științific cerut de procesul de învățămînt și de cercetare științifică, în afara materialului curent, organizându-se în cadrul serviciului de Or.Col. după terminarea lucrărilor din planul de măsuri C.F.I. un colectiv care să asigure îmbogățirea catalogului alfabetic extern, crearea sistematicului extern și îmbogățirea sistematicului intern pentru a deveni sistematic general intern și bineînțeles pornindu-se de la transcrierea alfabeticului intern pe fișe internaționale.

Trecînd la problema circulației și accesului cititorilor la fonduri, începînd de la data de 15 septembrie, la Biblioteca Centrală se va asigura servirea publicațiilor în mod diferențiat, avînd în vedere că se vor deschide în afara sălilor de consultare a fondurilor de liberă circulație următoarele săli: 1. sală pentru consultarea manuscriselor, documentelor și fondului „S”; 2. sală pentru studenții care își pregătesc lucrările de diplomă și aspiranți; 3. sală pentru cercetători (încă o sală).

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1962, dact. 5p.]

ANEXA XX: [Plan de muncă privind clasarea fondurilor de publicații și restructurarea cataloagelor conform Instrucțiunilor nr.3406]

În baza Instr.nr.3406 fondul de publicații trebuie separat în: fond liber, fond documentar și fond „S” (Interzis). Fiecare fond va avea catalogul său separat, alfabetic și sistematic.

În vederea aplicării acestor Instr. am întocmit următorul plan de muncă:

I. ÎN CE PRIVEȘTE FONDURILE DE PUBLICAȚII DIN DEPOZIT

1. Am separat fondul „S” cuprins în cataloagele publicațiilor interzise tipărite de Serviciul Difuzării presei.

Vom continua această separare și pe baza fișelor publicațiilor considerate ca „S” de către cadrele didactice din cadrul facultăților.

Acest fond este plasat într-o încăpere separată din depozit.

2. O echipă de bibliotecari va lucra zilnic 4 ore în depozit, clasând fiecare publicație în fondul „S”, fondul „documentar” și fondul „liber”.

Fondul „S” va fi scos și așezat în camera fondului „S”, iar fondul „documentar” va fi etichetat cu inițialele „Doc” și lăsat pe loc, împreună cu fondul „liber”.

3. Pentru publicațiile dubioase vom cere ajutorul cadrelor didactice.

II. ÎN CE PRIVEȘTE CATALOAGELE CĂRȚILOR

1. Catalogul alfabetic intern (de serviciu), care se găsește în biroul Serviciului organizării fondurilor, rămîne intact, în sensul că acesta va cuprinde întreg fondul de cărți al bibliotecii.

La acest catalog n-au acces decât persoanele care obțin o legitimație specială semnată de către tov.rector al Universității „Babeș-Bolyai”.

2. Cataloagele pentru masa mare de cititori (alfabetic, sistematic și catalogul de împrumut) vor cuprinde numai publicații din fondul „liber”.

Din aceste cataloage au fost scoase toate fișele cărților cuprinse în cataloagele publicațiilor interzise tipărite de către Serviciul Difuzării presei.

3. Catalogul sistematic va fi separat în: catalog sistematic „S” și catalog sistematic „documentar”.

Catalogul sistematic „S” va fi considerat catalog intern (de serviciu) și rămîne în biroul Serviciului org. fondurilor.

4. Catalogul alfabetic „documentar” și catalogul sistematic „documentar” vor fi plasate în biroul Serv. de doc. și bibliografie.

La aceste cataloage masa mare de cititori n-are acces decât pe baza aprobării direcțiunii bibliotecii.

5. Vom iniția în anul 1963 întocmirea unui catalog sistematic „liber” pentru masa mare de cititori.

III. ÎN CE PRIVEȘTE CATALOAGELE PERIODICELOR

1. Catalogul alfabetic intern (de serviciu) pe fișe mari din biroul secției „periodice” rămîne intact. Acest catalog poate fi consultat numai în condițiile în care se consultă catalogul alfabetic intern (de serviciu) al cărților.

2. Catalogul alfabetic pe fișe mici, din care vor fi scoase fișele periodicelor considerate „S”, rămîne catalog documentar.

3. Catalogul sistematic va fi separat în catalog sistematic „S” și catalog sistematic „documentar”.

Vom întocmi și pentru periodice un catalog sistematic „liber”, pentru masa mare de cititori.

NB. Pentru aducerea la îndeplinire a acestor sarcini, schițate doar în mare, s-au format 3 colective, care au de îndeplinit o serie întregă de operații după indicațiile unei comisii formată din conducerea bibliotecii și 3 bibliotecari.

Cluj, 17.III.1963

DIRECTOR

[Arh. B. C. U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1963, act din 17 martie 1963]

ANEXA XXI: [*Circulara Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor din 8 iunie 1964*]

DIRECȚIA GENERALĂ A PRESEI ȘI TIPĂRITURILOR
de pe lângă CONSILIUL DE MINIȘTRI/ Nr.4335 din 8.VI.1964/
Confidențial//CIRCULARĂ/ Către,/ BIBLIOTECA CENTRALĂ
A UNIVERSITĂȚII „BABEȘ-BOLYAI“ CLUJ

Pentru îmbunătățirea condițiilor de informare și documentare a oamenilor de știință și cultură sînt în curs de elaborare noi norme cu privire la păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri din biblioteci și unități de difuzare.

Până la definitivarea acestor norme se vor lua următoarele măsuri în privința cărților și publicațiilor tehnico-științifice (științe pozitive și tehnice):

1. Toate cărțile, publicațiile și tipăriturile tehnico-științifice (științe pozitive și tehnice) aflate în prezent în bibliotecă, pe care le păstrați la fondul special și fond documentar vor fi trecute de dv. la primirea prezentei, în circulație liberă.

2. Pentru exemplarele care în mod excepțional considerați că - datorită conținutului lor - trebuiesc păstrate în continuare la fondul special, veți înainta propuneri motivate D.G.P.T. care va aviza.

3. Întrucît toate tipăriturile din import sosite pe adresa dv. - atît cele de circulație liberă, cât și cele de fond special - vă sunt expediate pe circuit poștal, pentru orice reclamație (colecții întregi nesosite, numere lipsă, întârzieri etc.) urmează să vă adresați Direcției Generale a Poștelor și Telecomunicațiilor - Serviciul Difuzării Presei din M.T.Tc.

DIRECTOR GENERAL
s.s.indescifrabilă

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos.Acte secrete 1964, f.34]

ANEXA XXII: [Adresa Ministerului Învățământului nr. 2368 1965]

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI/ DIRECȚIA
SECRETARIATULUI ȘI DOCUMENTĂRII/ Serviciul
bibliotecilor/ Nr.2368/1965/ Secret/ Înregistrare: 01 1965¹ //
UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI“ CLUJ/Tov.Rector ²

Vă rugăm să dispuneți luarea măsurilor corespunzătoare ca în timpul vacanței de vară să fie eliminate din fondurile bibliotecilor din cadrul instituției dv. lucrările personale ale lui N.S.Hrusciov și lucrările care elogiază persoana acestuia.

Aceste tipărituri vor fi predate organelor D.C.A. în pachete sigilate, cu îndeplinirea formelor legale.

Lucrările Congreselor XX, XXI, XXII, rapoartele prezentate de N.S.Hrusciov la aceste congrese, cât și lucrările Plenarelor C.C. al P.C.U.S. prezidate de N.S.Hrusciov apărute în volume sau broșuri separate vor fi păstrate la fondul documentar, iar circulația lor se va face potrivit Instrucțiunilor M.I.C. 3406/1960.

Ațiunea de eliminare a acestor lucrări din fondurile tuturor bibliotecilor universitare va trebui să se desfășoare în așa fel încât să se evite comentariile; ea va trebui să fie încheiată pînă la 1 septembrie a.c.

DIRECTOR,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos.Acte secrete 1965, nr. 01 din 1965]

1. Însemnare cu stiloul: „Dir. Bibl. Univ. / spre executare discretă“.
2. Numele rectorului în act.

ANEXA XXIII: [*Extras din procesul-verbal al ședinței conducătorilor bibliotecilor universitare ardeleno din 16 mai 1964*]

PROCES-VERBAL¹

Întocmit azi, 16 mai 1964, cu ocazia ședinței de lucru în problema circulației și păstrării fondului de tipărituri în bibliotecile institutelor de studii superioare; în prezența tovarășilor delegați de la Biblioteca Centrală Universitară Cluj, Biblioteca Institutului Politehnic Cluj, Biblioteca Institutului de Arte Plastice Cluj, Biblioteca Institutului Medico-farmaceutic Cluj, Biblioteca Institutului Agronomic Cluj, Biblioteca Institutului Pedagogic de 3 ani Cluj, Biblioteca Institutului Medico-farmaceutic Tg.Mureș, Biblioteca Institutului Pedagogic de 3 ani Tg.Mureș, Biblioteca Institutului de Artă Teatrală Tg.Mureș, Biblioteca Institutului Pedagogic de 3 ani Baia-Mare, Biblioteca Institutului Pedagogic de 3 ani Oradea.

Ședința a fost deschisă de tov.Negulescu Constantin. Tema ședinței este prezentată de tov.Leonid Zaharovici, care arată că au fost luate o serie de măsuri pentru îmbunătățirea muncii de documentare în biblioteci, curs în continuare și ca primă etapă a acestui proces sînt necesare unele indicații cu privire la păstrarea fondului de tipărituri. Se iau măsurile necesare ca toate categoriile de tipărituri tehnico-științifice, științe pozitive și tehnice să fie scoase din fondul „S” și să fie trecute în fondul uzual, în circulație. Printre aceste publicații se găsesc unele care conțin părți sau fraze ostile și dușmănoase față de regimul nostru, în legătură cu acestea bibliotecile se vor adresa ministerului ca să primească aprobarea de a le păstra și în continuare în fondul „S”. Se organizează cît se poate de repede acțiunea de trecere a publicațiilor de la fondul „S” la fondul uzual, însă acesta nu are un caracter excepțional, este o

muncă curentă, care trebuie recent organizată și încadrată între muncile curente. Având în vedere faptul că momentan cărțile existente în fondul „S” poartă semnul acestui fond este nevoie de a înlătura de pe publicații semnele sau ștampila fondului „S”, dar în așa fel încât cartea să nu fie deteriorată (se poate pune ștampila bibliotecii pe semnul „S” sau se poate scoate cu soluție chimică). În cazul includerii cărților provenite din fondul „S” în fondul uzual să nu se atragă atenția cititorilor de proveniența publicației. Toată acțiunea trebuie considerată ca o acțiune de lărgire a fondului. Lucrările să fie planificate și efectuate în termen cât se poate de limitat pentru că peste o perioadă destul de scurtă se vor face sondajuri din partea ministerului.

În legătură cu sesizările privind anumite lipsuri din colecții de publicații, acestea se vor înainta Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor, Serviciul Difuzării presei.

În legătură cu această acțiune se pot consulta cadrele de specialitate și bibliotecile vor lua toate măsurile necesare ca masa de specialiști, studenții să poată folosi bogatul material de bibliotecă.

Dă citire circularei din care fiecare delegat va primi câte un exemplar.[...]

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1964, act din 16 mai 1964]

I.Însemnare manuscrisă: „Secret” și „02 16 mai 1964”

ANEXA XXIV: [*Adresa Unității militare 0203 Cluj din 10 sept. 1965*]

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE/ UNITATEA MILITARĂ 0203 CLUJ/ Strict-secret/ ex.1/ Nr.132836

din 10.09.1965/ Înregistrat: 02 11 IX/965// Către./ BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITARĂ/ Pers.tov.Director -/ CLUJ

Rugăm a ne comunica dacă lucrările mai jos notate au regim de
publicații ilicite:

- „Erdèly hàrom nemzete ès nègy vallàsa autonòmjàjànak
törtènete“ de autorul dr.Endes Miklos, editat în anul 1935 la
Budapesta.

- „Erdèly ès nèpei“, redactat de Malyusz Elemèr“, editat în
anul 1941 la Budapesta.

- „Erdèly kiadja a Magyar Törtènelmi Tàrsulat“, editat în anul
1940.

- „Erdèly“ de autorul Kos Karoly, editat în anul 1929 în Cluj.

ȘEFUL UNITĂȚII MILITARE,
colonel
s.s. indescifrabilă

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1965, nr.
02 din 10 sept. 1965]

ANEXA XXV: [*Adresa B.C.U.Cluj din 11 sept. 1965*]

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ/ STRICT
SECRET/ Cluj, 11.IX.965/ Nr.2594// Către/ MINISTERUL
AFACERILOR INTERNE/ Unitatea Militară 0203 - Cluj

La adresa Dvs. nr.132836 din 10.09.1965 vă comunicăm
următoarele:

- În bibliotecile centrale universitare nu există - conform
instrucțiunilor nr.3406/1960, elaborate de Ministerul

Invățământului, în baza hotărîrii Consiliului de Miniștri nr. 1542/1951, H.C.M. nr. 750/957 - categoria publicații cu caracter ilicit, după strictul sens al cuvîntului. În aceste biblioteci există trei categorii de publicații:

- a. - fond „uzual“ (tipărituri de liberă circulație);
- b. - fond „documentar“ (tipărituri care sunt necesare informării specialiștilor și cercetătorilor, dar care nu corespund problemelor politice de actualitate);
- c. - fond special (tipărituri care cuprind în totalitate sau în parte, material cu caracter dușmănos, fascist, antidemocratic, anticomunist, ostil păcii).

În ceea ce privește circulația acestor trei categorii amintite, precizăm că:

- la fondul documentar au acces cadrele didactice și studenții, precum și cercetători și specialiști, cu aprobarea conducerii facultății sau a conducerii instituției unde lucrează;

- la fondul special au acces cadrele didactice și cercetătorii, cu aprobarea conducerii Universității sau a conducerii instituției unde lucrează.

În ceea ce privește cărțile menționate în adresa dvs. vă comunicăm că:

- „Erdély három nemzete és négy vallása autonómiajának története“ de autorul Endes Miklos, editat în anul 1935 la Budapesta;

- „Erdély és népei“ redactat de Malyusz Elemer, editată în anul 1941, la Budapesta;

- „Erdély“ kiadja a Magyar Történelmi Társulat, editată în anul 1940

se află la fondul special, iar cartea „Erdély“ de autorul Kos Károly, editată în anul 1929 în Cluj se află la fondul documentar.

DIRECTOR,

[Arh. B.C.U. Cluj. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1965, nr. 02 din 11 sept. 1965]

ANEXA XXVI: [Notă explicativă a acțiunilor de „purificare“ a fondurilor Bibliotecii de Agronomie petrecute în 1965]

INSTITUTUL AGRONOMIC „DR.PETRU.GROZA“ CLUJ/ Biblioteca Centrală// NOTA EXPLICATIVĂ

În vederea purificării fondului bibliotecii și în același timp scoaterea dubletelor și tripletelor de care biblioteca se poate dispensa, s-au luat următoarele măsuri:

1. S-au scos din fondul bibliotecii cursurile și tratatele de profil agronomic și de care ne putem dispensa, propuse fiind pentru donație altor biblioteci sau casare. Tabelul este în curs de dactilografiere. Din aceste titluri s-au reținut pentru noi 2-3 exemplare, după caz.

2. S-au scos din fondul bibliotecii toate broșurile și cărțile de nivel mediu inferior sau propagandistic de profil agronomic și pe care le propunem a fi donate altor biblioteci sau casate. S-au reținut pentru noi cărțile și broșurile care prezintă interes documentaristic în numai cîte un exemplar. Tabelul este în curs de dactilografiere.

3. S-au scos din fondul bibliotecii cărțile, broșurile de alt profil decât cel agronomic și pe care le propunem a fi donate altor biblioteci sau casate. Tabelul este în curs de dactilografiere.

4. S-au scos din fondul bibliotecii cărțile, broșurile, indiferent de profil și pe care le propunem pentru casare ca având conținut necorespunzător sau sunt depășite.

După aprobările primite din partea forurilor competente, cărțile și broșurile cuprinse în tabelele de mai sus se vor scoate din registrele de inventar.

În ceea ce privește dotarea institutului cu aparatură ajutătoare activității didactice dispunem de:

- 1 mașină de multiplicat „Rotaprim“ simplă;

- 1 mașină de multiplicat „Zetaprint“ dublă;
- 1 aparat de citit microfilme.

În completare se solicită insistent dotarea institutului cu un aparat pentru microfilmare.

Cluj, la 13.I.1966

DIRECTOR BIBLIOTECĂ,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1966, act din 13 ian. 1966]

ANEXA XXVII: [*Instrucțiunile Nr. 1003 din 15 august 1968 privind clasificarea, păstrarea și circulația fondurilor de bibliotecă*]

Coperta: REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA/ COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ/ BIROUL EXECUTIV// INSTRUCȚIUNI Nr.1003/ DIN 15 AUGUST 1968/ PRIVIND CLASIFICAREA, PĂSTRAREA ȘI CIRCULAȚIA FONDURILOR DE TIPĂRITURI ȘI A ALTOR MATERIALE DIN BIBLIOTECI ȘI DIN UNITĂȚILE CENTRELOR DE LIBRĂRII// București 1968

Prima pagină: REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA/ COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ/ BIROUL EXECUTIV// INSTRUCȚIUNI Nr.1003/ din 15 august 1968/privind clasificarea, păstrarea și circulația/ fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci/ și din unitățile centrelor de librării

În temeiul art.4 lit.a și c din Legea nr.27/1967, privind organizarea și funcționarea Comitetului de Stat pentru Cultură și

Artă și a comitetelor locale de cultură și artă, se emit prezentele instrucțiuni.

CAPITOLUL I

Clasificarea fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci și din unitățile centrelor de librării

ART.1. Fondurile de tipărituri de orice fel: cărți, broșuri, ziare, reviste, albume și alte materiale (discuri, benzi de magnetofon, microfilme etc.), aparținând bibliotecilor și unităților centrelor de librării se clasifică în:

- fonduri de circulație curentă;
- fonduri de circulație specială.

ART.2. Fondul de circulație curentă cuprinde tipăriturile și materialele prevăzute la art.2, care servesc la culturalizarea, informarea și documentarea cititorilor.

ART.3. Fondul de circulație specială cuprinde:

- a) publicații ale căror conținut contravine liniei politice generale a Partidului Comunist Român și Guvernului Republicii Socialiste România, materiale care denigrează țara și poporul român;
- b) tipărituri provenite din import și clasate la fondul de circulație specială de organele Direcției generale a presei și tipăriturilor;
- c) lucrări cu conținut obscen.

CAPITOLUL II

Păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci și din unitățile centrelor de librării

ART.4. Bibliotecile de orice categorie și unitățile centrelor de librării pot deține și pune în circulație tipăriturile și materialele prevăzute la art.2, potrivit reglementărilor în vigoare.

ART.5. Au dreptul să dețină tipăriurile și materialele prevăzute la art.3:

- Biblioteca centrală de stat și Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România (și unitățile lor în subordine);

- bibliotecile universitare și ale institutelor de învățământ superior;

- bibliotecile ministerelor și ale altor instituții centrale;

- bibliotecile organelor centrale ale organizațiilor obștești;

- bibliotecile institutelor și centrelor de cercetări științifice și documentare;

- bibliotecile documentare ale editurilor;

- bibliotecile documentare ale redacțiilor de ziare și reviste;

- bibliotecile muzeelor, cu excepția muzeelor de științele naturii;

- bibliotecile municipale sau orășenești din localitatea reședință de județ, precum și bibliotecile municipale Bîrlad și Sighișoara;

- bibliotecile documentare din Piatra Neamț („Kirileanu“), Tg.Mureș („Teleky-Bolyai“), Blaj (Centrală), Aiud („Bethlen“).

ART.6. Pot deține și valorifica tipăriurile și materialele prevăzute la art.3 și unitățile de anticariat, stabilite de Centrala editurilor și difuzării cărții.

ART.7. Bibliotecile și unitățile centrelor de librării vor păstra în condiții speciale de securitate tipăriurile și materialele prevăzute la art.3. Pentru aceste tipăriuri și materiale bibliotecile vor organiza cataloage separate, iar evidența consultării lor o vor ține separat. De asemenea, unitățile centrelor de librării vor ține o evidență separată pentru tipăriurile și materialele prevăzute la art.3, potrivit instrucțiunilor Centralei editurilor și difuzării cărții.

ART.8. Publicațiile și materialele prevăzute la art.3., existente în biblioteci, se pot consulta de către:

- personalități ale vieții publice și cultural științifice, specialiști și cercetători, cadre didactice, cu aprobarea conducătorului bibliotecii;

- alte persoane, cu aprobarea conducătorului bibliotecii, pe baza recomandării instituției sau întreprinderii în care lucrează solicitantul;

- studenți, cu aprobarea conducătorului bibliotecii, pe baza recomandării șefilor de catedre.

Consultarea publicațiilor care fac obiectul acestui fond se face, în general, în bibliotecă.

ART.9. Pot achiziționa tipărituri și materiale din fondul de circulație specială de la unitățile centrelor de librării, bibliotecile prevăzute la art.5. Persoanele particulare pot achiziționa astfel de tipărituri și materiale de la aceleași unități, cu aprobarea directorului centrului de librării și avizul Fondului de stat al cărții.

CAPITOLUL III Dispozițiuni finale

ART.10. Conducătorii bibliotecilor, respectiv ai centrelor de librării, răspund de clasificarea, păstrarea și circulația tipăriturilor și a celorlalte materiale din biblioteci și unitățile centrelor de librării, potrivit prezentelor instrucțiuni.

ART.11. Instituțiile tutelare ale bibliotecilor, precum și Centrala editurilor și difuzării cărții vor lua măsurile corespunzătoare prin care să se asigure clasificarea tipăriturilor și a celorlalte materiale în termen de cel mult trei luni de la intrarea în vigoare a prezentelor instrucțiuni - pentru unitățile cu un fond pînă la 15.000 de volume; șase luni - pentru cele care au între 15.000-50.000 volume; un an - pentru unitățile care au între 50.000-100.000 volume și un an șase luni - pentru cele cu peste 100.000 volume.

Clasificarea fondurilor din biblioteci și unitățile centrelor de librării poate fi reanalizată ori de cîte ori va fi necesar.

ART.12. Bibliotecile care nu au dreptul să dețină fonduri de circulație specială și care posedă asemenea fonduri, sunt obligate

ca în termen de 30 de zile de la încheierea acțiunii prevăzute la art.11 să înștiințeze Fondul de stat al cărții, care va dispune asupra fondurilor respective.

ART.13. Bibliotecile de orice categorie pot păstra publicațiile periodice pe timp nelimitat. Bibliotecile comunale și ale școlilor de cultură generală păstrează publicațiile periodice minimum doi ani după care pot propune casarea publicațiilor respective.

ART.14. Direcția bibliotecilor și Centrala editurilor și difuzării cărții vor aduce la îndeplinire prevederile prezentelor instrucțiuni, care intră în vigoare la data comunicării lor.

ART.15. O dată cu intrarea în vigoare a prezentelor Instrucțiuni, se abrogă Instrucțiunile Ministerului Învățământului și Culturii nr.3406 din 13 octombrie 1960, privind clasificarea, păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci și din unitățile centrelor de librării.

PREȘEDINTE,
Pompiliu Macovei

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos. Instrucțiuni 1003/1968]

ANEXA XXVIII: [*Plan de măsuri stabilit la B.C.U.Cluj în vederea respectării Instrucțiunilor 1003*]

În vederea aplicării „Instrucțiunii nr.1003“ însoțită de ordinul Ministerului Învățământului nr.137586/1969, privind clasificarea, păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci, se stabilește următorul

PLAN DE MĂSURI: [...]

5. Cărți

I. În depozite

a) Se vor recontrola toate publicațiile din actualul fond documentar (carte veche, publicații apărute înainte de 23 August 1944 etc.), clasificându-le în spiritul articolelor 1, 2 și 3, din Instrucțiunile 1003.

b) În cazul fondurilor B.C.U. o nouă revizie carte de carte se va efectua pentru cărțile din perioada 1938-1945, atît în fondul Sibiu, cît și în fondul Cluj, procedîndu-se invers-cronologic, deci de la 1945 spre 1938. De asemenea se vor controla și unele eventuale completări ale cărților intrate din această perioadă, completări făcute ulterior.

c) Avînd în vedere că fondurile de carte ale B.C.U., și în cadrul acestora și fostul fond documentar au mai fost controlate din punctele de vedere cuprinse în articolele 1, 2 și 3 din instrucțiunile 1003, pentru restul publicațiilor din perioada 1938-1900 se vor efectua controale prin sondaje pentru a le putea pune de acord cu prevederile articolelor 1, 2 și 3 din instrucțiunile 1003.

6. C a t a l o a g e - c ă r ți

a) Catalogul alfabetic intern de serviciu - avînd în vedere necesitatea sa ca un tot întreg în cadrul unei mari biblioteci științifice și fiind un catalog de evidență a tuturor fondurilor de carte - rămîne intact, stabilindu-se un regim special de cercetare (vezi pct.6/d al prezentului plan de măsuri).

b) Catalogul alfabetic extern - nu va fi supus unui nou control, avînd în vedere că el a fost controlat în repetate rînduri iar publicațiile din bibliografia obligatorie de studiu a studenților, care înainte erau în fondul documentar, deci separat, au fost cuprinse aici sub control. Urmează în continuare să fie îmbogățit cu fișele

selectate din catalogul alfabetic secund, pentru publicațiile care trec din fostul fond documentar în fondul de liberă circulație.

c) Catalogul sistematic extern - nu va fi controlat dat fiind că el cuprinde numai publicații intrate în ultimii 4-5 ani, de când a început alcătuirea sa.

d) Catalogul sistematic de serviciu (aflat în sala de referințe) nu va fi supus verificării, dat fiind că a fost controlat în repetate rânduri și, în plus, are și un caracter de serviciu.

e) Nu se va efectua un control total nici asupra catalogului sistematic intern, pe fișe verzi, dat fiind că el a fost controlat la timpul său în baza cataloagelor speciale și a unor cercetări speciale, iar publicațiile cuprinse recent au fost controlate la intrare, carte de carte. În același timp, acest catalog are un pronunțat caracter de serviciu, precum și un regim special de acces. Cu toate acestea, cu sprijinul catedrelor de specialitate se va efectua o revizuire a capitolelor de istorie și științe social-politice.

f) Catalogul alfabetic secund - din depozit - I. Se vor elimina fișele cărților din fostul fond documentar care intră în fondul special conform art.3 din instrucțiunile 1003. - II. O comisie specială alcătuită din salariații bibliotecii va selecta din acest catalog fișele acelor lucrări din domeniul social-umanistic care sînt necesare și utile atît procesului de învățămînt, cît și activității de cercetare științifică desfășurate în Universitate. În acest scop vom cere și sprijinul catedrelor de specialitate de la Universitate (vezi și pct.b al acestui articol).

7. P e r i o d i c e

a. Printr-o revizuire fișă de fișă a catalogului intern de periodice și, de la caz la caz, și a colecțiilor înseși. Lista publicațiilor periodice „S“, existentă, va fi completată cu publicațiile care mai trebuiesc eventual trecute (colecții întregi) în depozitul special.

b) În baza acestei liste se va efectua trecerea colecțiilor „S” stabilit, din depozitul general în depozitul special, urmărindu-se trecerea tuturor exemplarelor din același titlu.

c) Pentru publicațiile care au *numai ani* (volume anuale) pasibili de fond „S”, anii respectivi vor fi menționați într-un capitol special al listei ce se va afla la serviciul consultării publicațiilor, iar volumele anilor respectivi rămânând în depozitul general, vor fi însemnate în mod vizibil, în așa fel ca la solicitare acest lucru să fie remarcat de depozitar, ca atragere de atenție asupra necesității unei aprobări speciale pentru servire.

d) Cît privește cataloagele fondului de periodice se stabilesc următoarele:

1. - Catalogul extern din sala de cataloage a fost selectat la alcătuirea sa, cu cîțiva ani în urmă, cuprinzînd publicații care se includ în art.2 al instrucțiunilor 1003. El nu va fi deci revizuit. În același timp va trebui completat cu fișele publicațiilor ce intră în fondul de liberă circulație conform instrucțiunilor, în măsura în care aceste publicații sînt necesare procesului didactic universitar.

2. - Restul cataloagelor existente în biroul serviciului de periodice: alfabetic , geografic, cronologic și sistematic, avînd caracter intern de serviciu și fiind necesare evidenței centrale a publicațiilor vor rămîne intacte, consultarea lor făcîndu-se conform unui regim special (vezi pct.6/d din prezentul plan de măsuri).

6. Regimul de circulație al publicațiilor

a) Publicațiile din fondul special (cărți și periodice) vor fi servite numai la sala profesorilor.

b) Bibliotecarul de serviciu din sala profesorilor va cere expres cititorului la plecare restituirea publicației consultate, respectîndu-se și în viitor dispozițiile în vigoare.

c) În ce privește consultarea cărților din depozitul fondului special, precum și a periodicelor din depozitul fondului special și cele însemnate din fondul general se servesc în felul următor:

- Studenții, pentru aceste publicații vor aduce recomandarea șefului de catedră și vor obține aprobarea conducerii bibliotecii. Recomandările se rețin la dosarul fondului special.

- Cadrele didactice de la universitate vor fi servite în baza listei obținute de către conducerea bibliotecii de la rectorat, fără îndeplinirea altor forme.

- Personalități ale vieții publice și cultural-științifice, specialiști și cercetători, le vor obține cu aprobarea conducătorului bibliotecii.

- Alte persoane le pot obține cu aprobarea conducătorului bibliotecii, pe baza recomandării instituției sau întreprinderii în care lucrează solicitantul.

- Salariații B.C.U. Cluj urmează să obțină aprobarea directorului bibliotecii în vederea studierii materialelor din fond special, putându-le utiliza numai pentru studii și cercetări proprii și numai în sala profesorilor. Lucrările „S” necesare muncilor de bibliotecă se utilizează în birouri, cu aprobarea șefului de serviciu.

d) Accesul la cataloagele interne

Cataloagele interne de cărți și periodice

1. - personalități ale vieții publice, cadre didactice universitare și cercetătorii științifici au acces liber, neînsoțiți, dar vor fi identificați de bibliotecarul de serviciu;

2. - specialiștii din instituții și întreprinderi, redactori, cadrele didactice din învățământul mediu, pe baza permisului de intrare în bibliotecă, au acces la aceste cataloage, asistați de bibliotecarul de serviciu din biroul unde se află catalogul și semnând în registrul de evidență,

3. studenții și alte categorii de cititori nu au acces personal în birourile unde se află cataloagele interne de serviciu, ci se vor folosi de ele prin intermediul bibliografului de serviciu de la ghișeu.

Fișierul sistematic intern, pe fișe verzi

1. - fișierul va fi servit personalităților din viața publică, cadrelor didactice universitare și secundare, cercetătorilor, specialiștilor din

instituții și întreprinderilor și redactorilor diferitelor publicații de către bibliograful de serviciu din sala de referințe în biroul serviciului de documentare și bibliografie, putând fi consultat liber;

2. - studenților și altor categorii de cititori materialul din acest fișier le va fi selectat de către bibliograful de serviciu în sala de referințe.

N.B.: Personalul bibliotecii va putea utiliza cataloagele și fișierele interne de serviciu în mod liber. Prospectările ample în cataloage, în scopul unor cercetări sau lucrări proprii se vor efectua cu știința și aprobarea direcțiunii.

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1969, dact. 5p.]

1. Eliminat din cauza nominalizărilor.

ANEXA XXIX: [*Referat despre situația Fondului S de la B.C.U.Cluj, redactat la 22 aprilie 1969*]

B.C.U./ Secția Fondul de circulație specială/ Înregistrat: nr. 837 din 22.IV.69// REFERAT/ cu privire la Fondul de circulație specială din B.C.U. în raport cu Instrucțiunile nr.1003 din 15 August 1968 ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă.

Situația existentă la 20 aprilie 1969 a F.S.

Fondurile de circulație specială din B.C.U. cuprind în prezent cărți și periodice, provenite din fondurile de circulație ale B.C.U.

/fond general, fond Sibiu, împrumut, fonduri biblioteci facultăți/ precum și tipăriurile provenite din import, clasificate ca atare.

Numărul acestor volume este de cc.15.000.

Tipăriurile provenite din fondurile B.C.U. păstrate la Fondurile de circulație specială se încadrează în marea lor majoritate, în ce privește conținutul, în prevederile art.3 din Instrucțiunile nr.1003/1968.

Propuneri

1. Continuarea lucrărilor de reclasare, lucrare începută în vara anului 1967 de către colectivele de cadre didactice de la Fac.Istorie, Filologie și Drept.

Totodată, invitarea unor cadre didactice de specialitate de la catedra de limbi străine /anume I.germană/, pentru verificarea fondului rămas de la fostul Institut German din Sibiu /fondul Gamillscheg/.

2. Pentru a ne încadra în dispozițiile art.7 a Instrucțiunilor nr.1003/1968, propun scoaterea din catalogul intern /de serviciu/ și alte cataloage a fișelor cărților din fondul de circulație specială și formarea unui catalog separat.

Acest catalog propun să fie așezat fie în camera mică a Serviciului de Documentare, pentru ca accesul la el să fie strict controlat, fie în sala profesorilor, în locul rafturilor. În prezent materialul documentar /enciclopedii etc./ fiind centralizat în Sala de referințe, în sala profesorilor /sala Gh.Lazăr/, materialul care nu este strict necesar poate elibera un spațiu care să fie afectat catalogului de circulație specială.

3. Formarea unor colective pentru controlarea fondului general din depozit. În vederea depistării materialului care se încadrează în art.3. Necesitatea aceasta se referă la cotele pînă la 400.000 și cu deosebire la cărțile inventariate între anii 1940-1945.

4. Deasemeni, controlarea pe baza fișelor de catalog vechi /cutii/ a dubletelor și tripletelor cărților aflate deja în depozitul de circulație specială, dublete care au rămas încă în circulație curentă.

5. Propun, deasemenea, ca prin serv.Periodice să se integreze în Fondul de circulație specială, periodice din perioada 1940-1945 de proveniență hortystă, care denigrează țara și poporul român.

22 aprilie 1969

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1969, act nr. 837 din 22 apr. 1969]

ANEXA XXX: [*Jurământ de adeziune la politica partidului depus de bibliotecari în 1975*]

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA// JURĂMÂNT// Eu

Jur să servesc cu devotament Republica Socialistă România, poporul român, să pun întreaga mea capacitate de muncă în slujba înfăptuirii politicii interne și externe, a partidului și statului, să aduc la îndeplinire, cu întreaga răspundere, atribuțiile care îmi sunt încredințate, să acționez neclintit pentru întărirea și dezvoltarea orînduirii noastre socialiste, pentru apărarea patriei, a suveranității, independenței și integrității țării.

Jur să respect Constituția Republicii Socialiste România și legile țării, să păstrez cu strictețe secretul de stat, să apăr proprietatea socialistă, să acționez potrivit principiilor democratismului socialist, ale eticii și echității socialiste.

Semnătura,

Acest jurământ a fost depus în fața noastră, astăzi, 12 mai 1975.

RECTOR,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. nr.2/1975, f.37]

ANEXA XXXI: [Adresă a Ministerului Educației și Învățământului din 28 mai 1976]

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI/ Cabinetul
Adjunctului Ministrului/ Nr.S/140101 - 1976/ 28 mai 1976/
Înregistrat: Nr. 02 din 1.VI.1976¹// Către:/ BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA/ Tovarășului director

În conformitate cu dispozițiile nr.S.30138/1976 a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, vă rugăm să luați măsuri ca biblioteca instituției dv. să scoată din circuitul de lectură lucrările care figurează în lista anexată (4 pag.) Concomitent cu retragerea cărților din circuitul de lectură vor fi eliminate și fișele lor din cataloagele pentru cititori. Lucrările respective vor fi păstrate separat în bibliotecă, până la noi dispozițiuni.

Vă rugăm să ne informați de încheierea acestor lucrări.

ADJUNCT AL MINISTRULUI

ANEXĂ LA ADRESA Nr.S/130101-1976
a Ministerului Educației și Învățământului
LISTA/lucrărilor lui Ben Corlaci, Petru Popescu și Dumitru
Țepeneag

I.

1. Corlaci, Ben. Arcul biologic. /Versuri/. Cluj, „Dacia“, 1974, 84 p.
2. Corlaci, Ben. Arhipelag. București, Ed.Prometeu, 1943, 96 p.

3. Corlaci, Ben. Baritina. /Roman/. București, Editura pentru literatură, 1965, 551 p.

4. Corlaci, Ben. Candidatul. Nuvela. București, Editura pentru Literatură și Arta a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., 1950, 29 p.

5. Corlaci, Ben. Cazul doctorului Udrea. /Roman/. Vol.1-2. Prefață și tabel cronologic de Dumitru Solomon. /Ilustrația copertei: Petre Vulcănescu/. București, „Minerva“, 1971. Vol.1 XXII + 289 p., vol.2, 383 p.

6. Corlaci, Ben. Cazul doctorului Udrea. București, Editura pentru literatură, 1968, 439 p.

7. Corlaci, Ben. Cazul doctorului Udrea. Roman. Ediția a doua revăzută. /Coperta de Constantin Piliuță/. București, Editura pentru literatură, 1961, 592 p.

8. Corlaci, Ben. Cazul doctorului Udrea. /Coperta de I.Petrescu/. București, E.S.P.L.A., 1959, 544 p.

9. Corlaci, Ben. Când simți cum moare vîntul. Ediția a II-a revăzută a romanului Baritina. București, Eminescu, 1972, 516 p.

10. Corlaci, Ben. Elanul interzis. /Versuri/. Cluj, „Dacia“. 1974, 83 p.

11. Corlaci, Ben. La trîntă cu munții. /Nuvelă/. București, E.P.L.A., 1974, 29 p.

12. Corlaci, Ben. Manifest liric. /Poeme/. București, Forum, 1945, 62 p.

13. Corlaci, Ben. Moartea lîngă cer. Roman. /Coperta și ilustrațiile Mihai Sânzianu/. București, Editura pentru literatură, 1967, 231 p.

14. Corlaci, Ben. Moartea lîngă cer. București, Întreprinderile de Editură, 1946, 122 p.

15. Corlaci, Ben. Noaptea de la Ipotești. Două episoade. București, E.S.P.L.A., 1957, 232 p.

16. Corlaci, Ben. Pelerinul serilor. Poeme. București, Alfa, 1942, 97/99/p/

17. Corlaci, Ben. *Piinea păcii. Povestire.* București, E.S.P.L.A., 1951, 48 p.
18. Corlaci, Ben. *Poeme florivore. Versuri ilustrate de Benedict Gănescu.* București, Ed. Eminescu, 1972, 88 p.
19. Corlaci, Ben. *Poezii. Cu un cuvânt înainte de Laurențiu Ulici.* București, Editura pentru literatură, 1969, 388 p.
20. Corlaci, Ben. *Starea de urgență. Poezii.* București, Ed. Cartea Românească, 1972, 288 p.
21. Corlaci, Ben. *Strigoaica și casa nebună. Nuvele.* București, Editura Eminescu, 1973, 223 p.
22. Corlaci, Ben. *Tavernale. Versuri. Cu un cuvânt înainte editorial de Ștefan Popescu.* București, 1941, 36 p.
23. Corlaci, Ben. *Timpii de aur.* București, Editura Tineretului, 1951, 136 p.

II.

24. Popescu, Petru. *Copiii Domnului. O legendă munteană.* Roman. București, Editura Eminescu, 1974, 159 p.
25. Popescu, Petru. *Dulce ca mierea e glonțul patriei.* Roman. București, Ed. Cartea Românească, 1972, 408 p.
26. Popescu, Petru. *Dulce ca mierea e glonțul patriei.* Roman. București, Ed. Cartea Românească, 1971, 408 p.
27. Popescu, Petru. *Fire de jazz. (1964-1966).* București, Editura pentru literatură, 1969, 80 p.
28. Popescu, Petru. *Între Socrate și Xantipa.* București, Editura Eminescu, 1973, 316 p.
29. Popescu, Petru. *Moartea din fereastră.* București. Editura pentru literatură, 1967, 143 p.
30. Popescu, Petru. *Om în somn. Versuri.* București, "Albatros", 1971, 175 p.

31. Popescu, Petru. Prins. Roman. București. Editura Eminescu, 1971, 175 p.

32. Popescu, Petru. Prins. Roman. București, Editura pentru literatură, 1969, 456 p.

33. Popescu, Petru. Să crești într-un an cât alții într-o zi. Roman. București, Editura Eminescu, 1973, 296 p.

34. Popescu, Petru. Sfirșitul bahic. București, Ed. Cartea Românească, 1973, 227 p.

35. Popescu, Petru. Zeu printre blocuri. Versuri. Prefață de Paul Georgescu. Ilustrația de pe copertă: Mircea Dumitrescu. București, Editura pentru literatură, 1966, 104 p.

36. Popescu, Petru. V putách. Roman. Prelozila Milota Bagonová Bratislava, Slovemsky' spisovatel', 1972, 528 p.

37. Popescu, Petru. Laguna. Roman. Bukarest, Kriterion, Verlag, 1974, 463 p.

38. Popescu, Petru. Tva rumaner. Vintilă Ivănceanu: Till det bittra slutet. Roman. Petru Popescu: Döden genoni fönstret. Noveller. /Oversattning av Pierre Zekeli och Florence Dahl/. Titlul original în limba română: Vintilă Ivănceanu: Pînă la dispariție; Petru Popescu: Moartea din fereastră.

39. Popescu, Petru. Csapdában. Prins. Fortitotta Bella György, Budapest, Europa, 1973, 592 p. B.A.

40. Popescu, Petru. Osaczomy, Warszawa, Paristwowyy institut wydawniczy, 1973, 432 p.

41. Popescu, Petru. Zizn' v akzamenah. /Povest' v kovbojah/. Bukarest, f.e. 1970, 48 p.

III.

42. Țepeneag, Dumitru. Așteptare. București, Ed. Cartea Românească, 1971, 111 p.

43. Țepeneag, Dumitru. Exerciții. Schițe. Ilustrația copertei: Ladislau Braun. București, Editura pentru literatură, 1966, 128 p.

44. Țepeneag, Dumitru. Frig. Nuvele. Coperta: Nicolae Octavian. București, Editura pentru literatură, 1967, 120 p.

45. Țepeneag, Dumitru. Arpiège. Roman traduit du roumain par Alain Paruit. Paris. Flammarion, 1973, 184 p.

46. Țepeneag, Dumitru. Exercices d'atente. Récits. Traduit en roumain par Alain Paruit. Paris, Flammarion, 1972, 188 p.²

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca. Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1976, act nr. 02 din 1 iunie 1976]

1. Însemnare manuscrisă cu cerneală: „Org. col./ se va urmării aplicarea la toate punctele de la biblioteci”.

2. Însemnare manuscrisă cu creionul: „Reverificat la catalogul alfabetic de [...] la data de 23.III.88”// „Verificat la C.S.S. [...] 21.IV.1988”.

ANEXA XXXII: [Norme Nr. 85 din 13 februarie 1981 privind clasificarea, păstrarea și circulația fondului special de tipărituri]

Coperta: REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA/ CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE/ SECRET DE SERVICIU// NORME Nr.85/ din 13 februarie 1981/ privind clasificarea, păstrarea și circulația fondului special de tipărituri și alte materiale grafice/ și autovizuale din biblioteci și anticariate// București, 1981

În temeiul art.3, litera „p” din Decretul Consiliului de Stat nr.442/1977 privind organizarea și funcționarea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, se emit următoarele norme privind

clasificarea, păstrarea și circulația fondului special din biblioteci și anticariate:

CAPITOLUL I

Clasificarea tipăriturilor și a celorlalte materiale grafice și audiovizuale din biblioteci și anticariate

Art.1. - Tipăriturile de orice fel (cărți, broșuri, ziare, reviste, albume etc.) și alte materiale grafice și audiovizuale (reproduceri fotografice, discuri, benzi de magnetofon, microfilme etc.) aparținând bibliotecilor de orice categorie și unităților de anticariat se clasifică, în funcție de conținutul lor în:

- fond de circulație curentă;
- fond de circulație specială.

Art.2. - Fondul de circulație curentă cuprinde tipărituri și alte materiale grafice și audiovizuale multiplicat pe orice cale, indiferent de locul și data realizării lor, care servesc la informarea, instruirea și educarea cititorilor în spiritul programului ideologic al Partidului Comunist Român, la ridicarea nivelului lor general de cunoaștere.

Art.3. - Fondul de circulație specială cuprinde tipărituri și alte materiale grafice și audiovizuale din colecțiile bibliotecilor sau ale unităților de anticariat, indiferent de locul și data apariției lor, care:

- a) contravin principiilor politicii interne și externe a Partidului Comunist Român și a Republicii Socialiste România;
- b) conțin atacuri împotriva orînduirii socialiste;
- c) propagă concepții fasciste, obscurantiste, antiumanitare, fac propagandă șovină sau lezează sentimentele naționale, îndeamnă la violență;
- d) denaturează adevărul istorico-științific, cuprind informații false, tendențioase;

e) aduc atingere bunelor moravuri, incită la încălcarea normelor de conviețuire socială, îndeamnă la nerespectarea legilor statului.

CAPITOLUL II

Păstrarea și circulația fondului special din biblioteci și anticariate

Art.4. - Au dreptul să dețină tipărituri și alte materiale grafice și audiovizuale din categoria celor prevăzute la art.3:

- Biblioteca centrală de stat a Republicii Socialiste România și Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România;

- bibliotecile centrale universitare din București, Cluj-Napoca și Iași; bibliotecile instituțiilor de învățământ superior și Biblioteca centrală pedagogică;

- Biblioteca centrală a Ministerului Apărării Naționale;

- bibliotecile județene și Biblioteca „Mihail Sadoveanu” a municipiului București.

- bibliotecile specializate din cadrul ministerelor și al altor instituții și organizații centrale, din redacții, edituri și institute de cercetări;

- bibliotecile specializate ale muzeelor prevăzute în lista anexă.

Bibliotecile specializate pot deține astfel de lucrări numai în raport cu profilul activității instituțiilor și organizațiilor în cadrul cărora funcționează.

Art.5. - Tipăriturile și celelalte materiale grafice și audiovizuale clasificate la fondul special, deținute de unitățile de anticariat vor putea să fie achiziționate numai de către bibliotecile prevăzute la art.4.

Art.6. - Bibliotecile menționate la art.4 și unitățile de anticariat vor depozita în condiții corespunzătoare de securitate tipăriturile și alte materiale grafice și audiovizuale prevăzute la art.3;

bibliotecile vor păstra separat fondul special și cataloagele respective, în așa fel încât să fie accesibile numai persoanelor enumerate la art. 7.

Art. 7. - Tipăriturile și celelalte materiale grafice și audiovizuale de circulație specială existente în biblioteci, precum și cataloagele în care acestea sunt evidențiate pot fi consultate de către:

- cadre cu funcții de răspundere în organele centrale și locale, personalități ale vieții cultural-științifice, academicieni, cercetători, specialiști, cadre didactice și studenții, cu aprobarea conducătorului bibliotecii dată pe baza recomandării scrise a conducerii instituției sau întreprinderii în care lucrează solicitantul, din care să rezulte necesitatea studierii materialelor respective.

Consultarea tipăriturilor și a altor materiale grafice și audiovizuale, clasificate la fondul de circulație specială se va face în incinta bibliotecii, în spații special amenajate pentru aceasta, ținându-se evidența persoanelor și a materialelor cercetate.

Reproducerea fotografică sau prin alte mijloace, parțială sau integrală, a materialelor din această categorie se poate face numai în cazuri întemeiate, la cererea expresă a unităților socialiste interesate, cu aprobarea organului central în subordinea căruia se găsește biblioteca care deține materialele respective, sau după caz, a vicepreședintelui Comitetului executiv al Consiliului popular județean sau al municipiului București.

CAPITOLUL III

Dispoziții finale

Art. 8. - Tipăriturile și celelalte materiale grafice și audiovizuale, clasificate la fondul special, care fac parte din patrimoniul cultural național se supun, de asemenea, regimului de evidență, conservare și valorificare prevăzut de Legea nr. 63/1974 privind ocrotirea

patrimoniului cultural național și de Decretul nr. 472/1971 privind Fondul arhivistic național, republicat în 1974.

Art. 9. - Instituțiile și organizațiile care au în subordine biblioteci cu drept să dețină tipărituri și alte materiale grafice și audiovizuale de circulație specială și organele de conducere ale bibliotecilor și centrelor de librării răspund de clasificarea, păstrarea și circulația tipăriturilor și altor materiale grafice și audiovizuale din fondul special, potrivit prezentelor norme. În acest scop, vor desemna persoanele în ale căror atribuții de serviciu intră sarcina clasificării, păstrării și punerii în circulație a tipăriturilor și altor materiale grafice și audiovizuale din fondul special.

Art. 10. - Pentru coordonarea și îndrumarea unitară a activității de clasificare a fondurilor de tipărituri și a altor materiale grafice și audiovizuale din biblioteci și anticariate se constituie, pe lângă Consiliul Culturii și Educației Socialiste, o comisie care își va desfășura activitatea cu sprijinul Academiei de științe sociale și politice al Agenției române de presă (AGERPRES). Această comisie va fi alcătuită din reprezentanți ai Direcției culturii de masă, Direcției literaturii și publicației din Consiliul Culturii și Educației Socialiste și din specialiști de la Biblioteca centrală de stat a Republicii Socialiste România, Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, Biblioteca centrală Universitară din București, Biblioteca centrală a Ministerului Apărării Naționale și de la Centrul de librării București, desemnați de forurile în subordinea cărora funcționează aceste unități.

Art. 11. - Bibliotecile care dețin lucrări din fondul de circulație specială și, potrivit prezentelor norme, nu au dreptul de a le păstra, sunt obligate, în termenul de 90 de zile de la emiterea prezentelor norme, să înștiințeze Consiliul Culturii și Educației Socialiste, prin comitetele de cultură și educație socialistă județene și al municipiului București, în vederea redistribuirii lucrărilor respective.

Art.12. - Direcțiile de specialitate din Consiliul Culturii și Educației Socialiste și comitetele de cultură și educație socialistă județele și al municipiului București vor controla modul de îndeplinire a prezentelor norme.

Art.13. - Instrucțiunile fostului Comitet de Stat pentru Cultură și Artă nr.1003/1968, privind clasificarea, păstrarea și circulația fondurilor de tipărituri și a altor materiale din biblioteci și din unitățile centrelor de librării se abrogă.

Art.14. - Serviciul Secretariat-administrativ va comunica prezentele norme, în copie, ministerelor, instituțiilor și organizațiilor centrale interesate, tuturor compartimentelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, comitetelor de cultură și educație socialistă județene și al municipiului București, Bibliotecii centrale de stat și Centralei editoriale.

Biblioteca centrală de stat și Centrala editorială vor comunica prezentele norme, în copie, tuturor unităților (biblioteci, edituri, anticariate etc.) interesate.

PREȘEDINTE,
Suzana Gâdea

A N E X Ă
la Normele C.C.E.S. nr.85 din 13 februarie 1981

L I S T A

1. Muzeul de istorie al R.S.România - București
2. Muzeul de istorie al Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România - București
3. Muzeul de artă al R.S.România - București
4. Muzeul satului și de artă populară - București

5. Muzeul literaturii române - București
6. Muzeul Brukenthal - Sibiu
7. Muzeul Unirii - Alba-Iulia
8. Muzeul județean - Arad
9. Muzeul județean Argeș - Pitești
10. Muzeul județean de istorie și artă - Bacău
11. Muzeul Țării Crișurilor - Oradea
12. Muzeul județean Bistrița-Năsăud - Bistrița
13. Muzeul județean Brașov
14. Muzeul județean Botoșani
15. Muzeul județean Brăila
16. Muzeul județean Buzău
17. Muzeul județean Caraș-Severin - Reșița
18. Muzeul județean Călărași
19. Muzeul de istorie al Transilvaniei - Cluj-Napoca
20. Muzeul de istoria naturii și arheologie - Constanța
21. Muzeul județean Covasna - Sf.Gheorghe
22. Muzeul județean Dâmbovița - Tîrgoviște
23. Muzeul Olteniei - Craiova
24. Muzeul județean Gorj - Tg.Jiu
25. Muzeul județean de istorie Galați
26. Muzeul județean Harghita - Miercurea-Ciuc
27. Muzeul județean Hunedoara - Deva
28. Muzeul județean Ialomița - Slobozia
29. Complexul muzeistic Iași
30. Muzeul luptei pentru independență - Giurgiu
31. Muzeul județean Maramureș - Baia Mare
32. Muzeul regiunii Porțile-de-Fier - Drobeta Tr Severin
33. Muzeul județean Mureș - Tg.Mureș
34. Muzeul județean Neamț - Piatra Neamț
35. Muzeul județean Olt - Slatina
36. Muzeul județean de istorie Prahova - Ploiești

37. Muzeul județean Satu Mare - Satu Mare
38. Muzeul județean Sălaj - Zalău
39. Muzeul județean Suceava
40. Muzeul județean Teleorman - Alexandria
41. Muzeul Banatului - Timișoara
42. Muzeul Deltei Dunării - Tulcea
43. Muzeul județean Vaslui
44. Muzeul județean Vâlcea - Rm. Vâlcea
45. Muzeul județean Vrancea - Focșani
46. Muzeul de istorie a municipiului București
47. Muzeul militar central - București
48. Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa“ - București
49. Muzeul tehnic „Prof.dr.Dimitrie Leonida“ - București
50. Muzeul republican al petrolului - Ploiești
51. Muzeul etnografic al Transilvaniei - Cluj-Napoca

[Arh. B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Norme Nr.85 din 13 februarie 1981]

ANEXA XXXIII: [*Instrucțiunile Ministerului Educației și Învățământului din 26 mai 1982*]

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI/ Secretar de stat/ Nr.S.8421-1982. VI.10/ Înregistrat la B.C.U.Cluj-Napoca: S4 din 17.Vi. 1982// Către,/Biblioteca Centrală Universitară,/ CLUJ

Vă trimitem alăturat instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr.187570 din 26 mai 1982, rugându-vă să luați măsuri de aplicare.

SECRETAR DE STAT,

MINISTERUL FINANTELOR/ Cabinetul ministrului/ Secret de serviciu/ Nr.187570 din 26 mai 1982// MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI/ Cabinet

Vă facem cunoscut că, potrivit dispozițiilor primite, din fondurile prevăzute în bugetele de venituri și cheltuieli ale ministerelor, celorlalte organe centrale și consiliilor populare, precum și în cele ale unităților subordonate acestora, pentru acțiuni de protocol ocazionate de primirea de invitați sau delegați din străinătate sau cu ocazia organizării, potrivit reglementărilor în vigoare, de către partea română, a unor recepții, cocteiluri sau mese oficiale, nu se vor mai suporta cheltuielile pentru cafele.

De asemenea, din fondurile de protocol, constituite în condițiile legii, nu se vor mai suporta cheltuieli pentru cafele, în timpul ședințelor de lucru cu delegații și invitații din străinătate sau cu ocazia contractelor cu aceștia la sosirea și la plecarea din localitate.

Același regim se aplică și în cazul cheltuielilor ce se vor efectua, potrivit dispozițiilor legale, cu ocazia primirii unor delegați sau invitați, din fondul ministrului (președintelui) sau orice alte fonduri ale unităților socialiste.

MINISTRU,
Petre Gigea

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1982, act din 17 iunie 1982]

ANEXA XXXIV: [Adresa Ministerului Educației și Învățământului din 31 mai 1982]

CABINETUL SECRETARULUI DE STAT/ Secret de serviciu/
S/8419/1982/ Înregistrat B.C.U.Cluj-Napoca: S3 31.V.1982//
Către,/ Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca

Urmare adresei Consiliului Cultural și Educație Socialistă nr.S/7406/1982, vă rugăm să dispuneți retragerea din circuitul public a tuturor exemplarelor din lucrările menționate mai jos, existente în biblioteca instituției dv.:

1. Milanov, Assen și Borisov, Exercițiile Yoghinilor. vol. 1, 2. București, Consiliul Național pentru Educația Fizică și Sport, 1968, 1970;
2. Specialiști francezi despre yoga. București, Consiliul Național pentru Educație Fizică și Sport, 1971;
3. Baroga, Lazăr și Baroga, Marta. Yoga. București, Stadion, 1973;
4. Vulcănescu, Ion. Hatha Yoga. București, Ceres, 1975;
5. Galin, L., Ropceanu, F. Yoga pe înțelesul tuturor. București, Editura Medicală, 1976;
6. Tufoi, Nicolae G. Yoga, izvor de sănătate. Iași, Junimea, 1979;
7. Percec, Arcadie. Relaxarea. București, Ceres, 1981;
8. Cărpinișanu, Radu. Sănătatea și longevitatea prin gimnastică (din practica indiană tradițională), București, Litera, 1981;
9. Yôga. București, 1972 (editat de un colectiv al ICFS).

De asemenea, vor fi retrase din circuitul public și alte lucrări cu conținut similar, românești sau străine, indiferent de anul de apariție, existente în biblioteci, precum și volumul:

- Studii de istoria culturii (în limba maghiară), Kriterion, 1980.

Lucrările retrase din circuitul lecturii publice vor fi supuse regimului instituit prin Normele Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr.85/1981 cu privire la clasificarea, păstrarea și circulația fondului special de tipărituri.

SECRETAR DE STAT,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1982, act din 31 mai 1982]

ANEXA XXXV: [*Referat despre starea Fondului S din 1982*]

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

SITUAȚIA FONDULUI DE CIRCULAȚIE RESTRÎNSĂ
DE LA B.C.U. CLUJ-NAPOCA

Fondul de circulație restrînsă s-a constituit din fondul general al bibliotecii (cărți și periodice), care a fost revăzut și selectat de către persoane competente din bibliotecă.

Fondul s-a completat pe parcurs cu publicații scoase pe baza cataloagelor și listelor trimise de către B.C.S. București. Această acțiune s-a desfășurat concomitent și la bibliotecile de facultăți, publicațiile fiind depozitate la Biblioteca Centrală, exceptînd Biblioteca facultății de Istorie modernă.

Fondul crește permanent prin:

- selectarea publicațiilor provenite prin schimb internațional, înainte de a fi date în prelucrare (cărți și periodice);
- publicațiile cu caracter „S” trimise de către B.C.U. București pe bază de borderou.

Menționăm faptul că biblioteca asigură securitatea întregului fond de circulație restrînsă într-un depozit special în care nu au acces decît responsabilul cu „F.S.” și 2¹ depozitari anume desemnați.

În ceea ce privește conținutul acestui fond, menționăm că el cuprinde în general publicații apărute între cele două războaie mondiale și care tratează diferite probleme, cum ar fi:

- publicații referitoare la situația economică, politică și socială, însoțite de situații statistice și hărți de diferite categorii (istorice, economice, politice) din Basarabia, Transilvania;

- publicații fasciste, naționaliste, rasiste, iredentiste, hortiste, legionare, anticomuniste. Subliniem că aceste categorii de publicații (fasciste, rasiste, iredentiste, hortiste, legionare și hortiste) au fost selectate de către un colectiv de bibliotecari din instituția noastră, o parte din ele (50%) fiind preluate de către Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, cu forme legale. Această selectare s-a făcut pe baza unor dispoziții din partea unor foruri superioare. Această acțiune a fost întreruptă de către Arhive, astfel fondul de circulație restrînsă mai conține publicații cu acest caracter; - publicații ale diferitelor partide naționaliste;

- publicații privind situația economică, politică și socială a României în perioada fascizării țării;

- literatură beletristică (romane istorice, nuvele, schițe, care au caracter de fond special);

- publicații care conțin studii introductive cu caracter de fond special;

- scrierile autorilor din România care au trădat țara, rămînînd în străinătate fără forme legale.

Categoriile de publicații înserate mai sus sunt cuprinse într-un catalog alfabetic și sistematic care se află în depozitul acestui fond.

Servirea publicațiilor din fondul de circulație restrînsă se face pe baza Normelor 85/1981 privind păstrarea și circulația fondului special de publicații.

Fondul poate fi consultat de către cadre didactice, cercetători, specialiști, studenți, cu aprobarea conducătorului bibliotecii, dată pe baza recomandării scrise a conducerii instituției sau întreprinderii în care lucrează solicitantul, din care să rezulte necesitatea studierii materialelor fondului cu circulație restrînsă. În ce privește Institutul de Istorie servirea se face pe baza aprobării tovarășului Academician Ștefan Pascu.

Recomandările pentru consultarea fondului special se reînnoiesc anual de către instituțiile respective, precum și pentru fiecare temă în parte.

Recomandările primite sunt păstrate în arhiva fondului special pe ani școlari, iar buletinele de cerere se păstrează separat în depozitul fondului „S”. Publicațiile servite sunt menționate într-un registru de depozit, cu numele persoanei care consultă, profesiunea, locul de muncă al solicitantului și cota publicației. 20.IV 1982².

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1982, act din 20 apr. 1982]

1. Subliniat cu creionul în text și trimitere la o notă manuscrisă: „Tov. Nagy nu este de acord”.
2. Data este scrisă de mână cu cerneală.

ANEXA XXXVI: [Adresa C.C.E.S. din 12 august 1983]

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI CLUJ/ SECRET DE SERVICIU/ Nr.632/XV din 12 august 1983/ dos 5/ Înregistrat B.C.U.Cluj-Napoca: Nr. S1 din

13.VIII.1983// Către,/ BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ Cluj-Napoca

Conform adresei Consiliului Culturii și Educației Socialiste cu nr.20.106/28 iulie 1983, Vă rugăm să luați măsuri pentru retragerea din circuitul lecturii a tuturor cărților existente în bibliotecile subordonate dv., aparținând autorilor menționați în anexă și plecați din țară.

Lucrările vor fi retrase în depozitele bibliotecilor și păstrate pînă la noi dispoziții. Se va proceda totodată și la scoaterea lor din cataloagele destinate publicului.

Bibliotecile care au drept de păstrare a publicațiilor clasificate la fondul special vor proceda la integrarea lucrărilor respective în acest fond.

VICEPREȘEDINTE,

Anexa¹

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1983, act din 13 august 1983]

I. Lista este identică cu cea de la ANEXA XXXVII.

ANEXA XXXVII: [*Adresa Ministerului Educației și Învățămîntului din 1983*]

SECRETAR DE STAT/ S/2524/ Secret de serviciu/ Înregistrat la B.C.U.Cluj-Napoca: Nr.S.2 din 3.09.1983¹// Către,/ Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca

Vă rugăm să luați măsuri pentru *retragerea*² imediată din circuitul lecturii a tuturor cărților existente în colecțiile bibliotecii

instituției dumneavoastră, cărți aparținând autorilor menționați în lista anexată.

Se vor retrage, de asemenea, din circuitul lecturii și lucrările: „Pe drum de seară“, „Inel, inel de aur“ și „Izvorul de apă vie“ de Domnica Gârneață³.

Toate lucrările retrase vor fi integrate în cadrul fondului de circulație specială pînă la noi dispoziții.

Totodată, se va proceda la scoaterea din cataloagele publicului cititor a tuturor fișelor cărților retrase din circulație în baza prezentei adrese.

SECRETAR DE STAT⁴

Anexă: 1 pag

CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE/SECRET
DE SERVICIU/ Direcția culturii de masă

L I S T A

autorilor ale căror lucrări vor fi retrase
din circuitul lecturii

1. Baruțu T.Arghezi	20. Alfred Kittner
2. Gheorghe Astalos	21. Ion Caraion
3. Petre Banuș	22. Dumitru Țepeneag
4. Ruxandra Berindei	23. Ilie Constantin
5. Constantin Borănescu Lahovari	24. Vasile Mănuceanu
6. Florica Condurachi	25. Mihai Ursachi
7. Petru Jaleș	26. Ion Velican
8. Gabriela Malinescu	27. Cormos Carol
9. Domnița Georgescu-Moldoveanu	28. Neli Arsenescu-
Constantinescu
10. Alexandru Monciu-Sudinski	29. Dana Crivăț-Lovinescu

11. Virgil Nemoianu	30. Gelu Ionescu
12. Petre Popescu	31. Emerich Schaffer
13. Mariana Sora	32. Radu Penciulescu
14. Marian Tarangul	33. David Estrig
15. Rodica Iulian	34. Lucian Giurchescu
16. Ioana Orlea	35. Dinu Negreanu
17. Constantin Stoiciu	36. Victor (Ieronim) Stoichiță
18. Silvia Cinca	
19. Florin Gabrea	

NOTĂ: Nu fac obiectul retragerii din circuitul lecturii:

- antologiile și culegerile în care figurează autorii respectivi;
- traduceri din creațiile altor scriitori realizate de aceștia;
- volumele altor scriitori cu prefațe, cuvinte înainte sau postfețe realizate de autorii menționați în anexă⁵.

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1983, act din 3 sept. 1983]

1. Însemnare cu cerneală: „[...] Pentru confirmare/ 4.IX.83“.
2. Subliniat în text.
3. Subliniat cu creionul.
4. Însemnare cu creionul: „Reverificat la catalogul extern alfabetic și la secția de împrumut (centrala)/ 29.III.88// Verificat CSS [...] 21.IV.88“

ANEXA XXXVIII: [*Notă telefonică transmisă de B.C.U.Cluj-Napoca la 5 februarie 1985*]

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA//
Către./ Bibliotecile Institutelor de învățămînt superior Oradea,
Baia Mare, Sibiu, Tg.Mureș, a Institutelor de subingineri Reșița
și Hunedoara, a Institutului de mine Petroșani, a Institutului

politehnic, agronomic și de medicină Timișoara, a Universității Timișoara, a Institutului de teatru și de medicină Tg.Mureș

În urma notei telefonice primite din partea M.E.I., Compartimentul Bibliotecii, se va trece la fondul de circulație restrînsă nr.12 (decembrie) 1984 al revistei „Amfiteatru“. Ea rămîne în acest fond pînă la noi dispoziții.

DIRECTOR,

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1985, act din 5 febr. 1985]

ANEXA XXXIX: [*Adresa Ministerului Educației și Învățămîntului din 6 febr. 1985*]

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI/ Cabinetul adjunctului ministrului/ Secret de serviciu/S 1645/1985¹/ Înregistrat B.C.U.Cluj-Napoca: Nr. S2 din 15.II.1985// Către,/ Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca

Urmare adresei Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr.18004/1985, vă rugăm să dispuneți retragerea din circuitul lecturii și din cataloagele pentru cititori a următoarelor cărți existente în biblioteca instituției dvs:

1. Tucă, Florian - In memoriam. Itinerar eroic, Editura Militară, 1971;
2. Ardelean, Teodor - Fariseii lui Iehova, Editura Politică, 1983;
3. Horomnea, Dragomir - Drumul Cavalerilor, Editura „Cartea Românească“, 1983.

4. Tudor, Corneliu Vadim - Saturnalii, Editura „Albatros“, 1983

5. Zaharia, Romulus - Ademenirea, Editura „Dacia“, 1983.

Lucrările respective, retrase din circuitul lecturii publice, vor fi supuse regimului instituit prin Normele Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr.85/1981, cu privire la clasificarea, păstrarea și circulația fondului special de tipărituri.

ADJUNCT AL MINISTRULUI²

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1985, act din 15 febr. 1985]

-
1. Însemnare cu cerneală: „6 febr.// [...] / Spre confirmare/ 15.II.85“
 2. Însemnare cu creionul: „Reverificat la Catalogul alfabetic extem și la Secția de împrumut (centrala) 29.III.88/ Verificat CSS [...] 21.IV.1988“

ANEXA XL: [*Adresa Ministerului Educației și Învățământului din 5 august 1986*]

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI/ Cabinetul adjunctului ministrului/ Secret de serviciu/ S 3276/5.VIII.1986/ Înregistrat B.C.U.Cluj-Napoca: Nr. S6 din 11.VIII.86// Către./ BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ Cluj-Napoca,

Urmare adresei Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr.20.080/1986, vă rugăm să dispuneți retragerea din circuitul lecturii și din cataloagele pentru cititori a următoarelor cărți existente în biblioteca instituției dumneavoastră:

1. Mănăstire, Ion Anghel - Noaptea nu se împușcă, București, Editura „Albatros“, 1985.

2. Morogan, Salomie - Amnezii de iarnă. București, Editura Cartea Românească, 1985.
3. Verona, Sergiu - Cursa înarmărilor nucleare. Implicații politice internaționale. București. Editura Militară, 1976.
4. Molnar, Lajos - Un an risipit (lb. maghiară). București, Editura Kriterion, 1983.
5. Fabian, Ernő - Morala faptei constructive (lb. maghiară), București, Editura Kriterion, 1984.
6. Beke, Gyorgy - Însemnări din Maramureș și din Satu Mare (lb. maghiară). București, Editura Kriterion, 1983.
7. * * * - Studii de istoria culturii¹ (lb. maghiară), București, Editura Kriterion, 1980.
8. Gode, Ioan - Zona etnografică Beiuș. București, Editura Sport- Turism, 1981.

De asemenea, vor fi retrase din circuitul lecturii publice lucrările autorilor: *Dorin Tudoran*² și *Nicolaus Berwanger*³.

Lucrările respective, retrase din circuitul lecturii publice, vor fi incluse în fondul special conform Normelor Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr 85/1981 privind clasificarea, păstrarea și circulația fondului special de tipărituri.

ADJUNCT AL MINISTRULUI⁴

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1986, act din 11 august 1986]

1. Însemnare cu cerneală: „Müvelödestörténeti tanulmányok”.
2. și 3. Subliniat în text.
4. Însemnare cu creionul: „Reverificat la catalogul alfabetic extern și de împrumut (la centrală) [...] 30.III.88/ Verificat la CSS [...] 21.IV.88”

ANEXA XLI: [*Tabel cu angajații B.C.U.Cluj-Napoca pentru prelucrarea decretului 408/1985 și a ordinului M.E.I.6274/24 III.1986*]

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ/ Serviciul
catalogare-clasificare

T A B E L

Subsemnării, am luat la cunoștință asupra prevederilor Decretului 408/1985 și ale Ordinului M.E.I. 6274/24.III.1986, cu privire la apărarea secretului de stat și de serviciu și norme referitoare la relațiile cu cetățenii străini.

Cluj-Napoca, 14 martie 1986

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Tabele decret 408/85 și Ord. M.E.I. 6274/24 III 1986]

ANEXA XLII: [*Notă telefonică transmisă de Ministerul Educației și Învățământului din 26 mai 1988*]

S 4798/ 25.V.1988

Notă telefonică

Vă rugăm să luați măsuri pentru retragerea din circuitul lecturii a publicațiilor, precum și din cataloagele bibliotecii a lucrărilor, respectiv a fișelor autorilor din anexă. Aceste lucrări se vor transfera în fondul cu circulație restrânsă, conform Normelor 85/1981, emise de Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

Preluat¹

[Arh.B.C.U.Cluj-Napoca, Fond Direcțiune, Dos. Acte secrete 1988. act din 26 mai 1988]

1. Textul este manuscris, scris cu cerneală.

ANEXA XLIII: [Adresă a C.C.E.S. din 9 iulie 1988]

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI C L U J / S/9.VII.88¹// Către,

Vă rugăm să luați măsuri pentru retragerea din circuitul lecturii publice, precum și din cataloagele bibliotecii a lucrărilor și respectiv, fișelor autorilor menționați în anexă. *Aceste lucrări vor fi incluse în cadrul colecției de circulație specială²*, conform Normelor 85/1981, emise de Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

Lucrările menționate vor fi retrase din toate bibliotecile în subordine și se vor păstra centralizat în spații distincte și asigurate. Prezenta măsură are caracter de *secret de serviciu*³ seste luată în baza adreselor Consiliului Culturii și Educației Socialiste 23410/7 aug.1971, 2538/18 dec.1974, 7406/12 mai 1982, 20106/15 aug.1983, 18004/4 oct.1986 și 18448/21 iun.1987, precum și a adresei nr.3771/9 mai 1988.

Se atrage atenția asupra faptului că retragerea din circuitul lecturii, scoaterea fișelor din cataloage și stocarea centralizată trebuie să se facă pînă la data de 1 sept.1988.

PREȘEDINTE,

ANEXA
AUTORI ȘI TITLURI CE VOR FI RETRASE DIN
CIRCUITUL LECTURII

1. Abăluță C-tin Unu (859.0-1)
2. Adam-Roșca Eugenia întreaga operă
3. Albastru Matei Gloria (859.0-1) (vezi și Gavril, Matei Albastru-Pur)

4. Apostol Ionel întreaga operă
5. Ardelean Teodor Fariseii lui Iehova, București, Editura Politică, 1965/93 (498)
6. Arghezi Barutu întreaga operă
7. Arsenescu-Constantinescu N. întreaga operă
8. Astaloș Gheorghe întreaga operă
9. Baboianu Dic. Pașaport pentru infern (613) (și în limba maghiară) Utlevel a pokolba
10. Baci Camil Grădina zeilor Mașina destinului
11. Balotă Nicolae întreaga operă
12. Banner Zoltan întreaga operă
13. Baroga Lazăr și Baroga Marta Yoga. București, Stadion, 1973 (796) Specialiști francezi
14. Bartis Ferenc întreaga operă
15. Bărbuceanu C-tin Gentlemanul șchiop
16. Beke György Însemnări din Maramureș... (l. maghiară), Kriterion, 1983 (859.0-9)
17. Beldeanu Adrian Canapeaua cu pisici (859.0-3)
18. Berindei Mihnea întreaga operă
19. Berindei Ruxandra întreaga operă
20. Berwanger Nicolaus întreaga operă
21. Bodor Pal întreaga operă
22. Borănescu-Lahovary C. întreaga operă
23. Brantsch Ingmar întreaga operă
24. Bratu Horia întreaga operă
25. Bruckstein Ludovic întreaga operă
26. Brutaru Jack Aurel Jiquidii (73/76)
27. Buhoiu Aristide întreaga operă
28. Bunea Emil întreaga operă
29. Buzura Augustin Absenții (859.0-3)
30. Cantar Nicu Bridge. Convenții și sisteme 1974. C.moderne 1976
31. Caraion Ion întreaga operă

32. Cazacu Matei întreaga operă
33. Călinescu Matei întreaga operă
34. Cărpinișanu Radu Sănătatea și longevitatea prin gimnastică (din practica indiană tradițională). București, Litera, 1981. (796)
35. Cernea Mihail întreaga operă
36. Cerhegura Cicerone întreaga operă
37. Cernovodeanu Dan întreaga operă
38. Chiropol Miron Schimbarea la față (859.0-1), Jocul lui Adam
39. Cinca Silvia întreaga operă
40. Condurachi Florica întreaga operă
41. Connerth Astrid întreaga operă
42. Constantin Ilie întreaga operă
43. Constantinescu Mircea Smog (859.0-3)
44. Corlaci Ben întreaga operă
45. Cormos Carol întreaga operă
46. Costescu Mariana întreaga operă
47. Cremene Mioara întreaga operă
48. Crivăț-Lovinescu D. întreaga operă
49. Croitoru Angela întreaga operă
50. Danos Miklos întreaga operă
51. Deac Mircea Constantin Păuleț (73/76)
52. Esrig David întreaga operă
53. Fabian Ernő Morala faptei... (lb. magh.) București, Kriterion, 1984.
54. Fărcășan Sergiu întreaga operă
55. Florescu Flore Bobu Opincile la români (39)
56. Gabrea Florin întreaga operă
57. Gardner Erle Stanley Dormitoarele au ferestre /820 (73)-3/
58. Galin L. și Ropceanu F. Yoga pe înțelesul tuturor, București, Editura Medicală. 1970, (796)
59. Gavril Matei Pur (859.0-1)
60. Georgescu-Moldoveanu D. întreaga operă

61. Georgescu Vlad întreaga operă
62. Giurchescu Lucian întreaga operă
63. Godea Ioan Zona etnografică Beiuș, București, Sport-Turism, 1981 (39)
64. Goma Paul întreaga operă
65. Grigorescu Dan Aurel Cojan (73/76)
66. Horomnea Dragomir Drumul cavalerilor. București, Cartea Românească, 1983 (859.0-3)
67. Ioanid Mircea întreaga operă
68. Ionescu Gelu întreaga operă
69. Iuga Nora Captivitatea cercului (859.0-1)
70. Iulian Rodica întreaga operă
71. Ivănceanu Vintilă întreaga operă
72. Jaleș Petru întreaga operă
73. Kittner Alfred întreaga operă
74. Kormos Karol întreaga operă
75. Kötelesz Pall întreaga operă
76. Lauer Heinrich întreaga operă
77. Lichtenberg Gh. Aforisme (830-4)
78. Ligeti Herte întreaga operă
79. Lupan Max întreaga operă
80. Macdonald Ros Coasta barbară (820(73)-3)
81. Marian Ștefan Pașaport pentru moarte (859.0-3)
82. Marosi Barna Str.Porții nr. 10 (lb. magh.) (859.0-3)
83. Mănuceanu Vasile întreaga operă
84. Mărculescu Ileana întreaga operă
85. Mărgeanu Nicolae Romanul care ucide (859.0-3)
86. Mănăstire Ion Anghel Noaptea nu se împușcă, București, Albatros, 1985 (859.0-3)
87. Melinescu Gabriela întreaga operă
88. Metalicus Grace.Pleyton Place (82(73)-3)
89. Mihalache Marin Ion Vlad (73/76) - album

90. Milanov Asen și Borisova Ivanka Exercițiile yoghinilor 1-2. București, C.N.E.F.S. 1968-1970 (794)
91. Miron Radu Sus cortina (859.0-3)
92. Molnar Lajos Un an risipit (lb.magh.) București, Kriterion, 1983 (859.0-3)
93. Monciu-Sudinski Al. întreaga operă
94. Morogan Salomie Amnezii de iarnă. București, Cartea Românească, 1985,859.0-3)
95. Müller Herta întreaga operă
96. Nadin Mihai întreaga operă
97. Naghiu Iosif Autostop (859.0-2)
98. Narti Ana Maria Serghei Eisenstein (778)
99. Neamțu Coriolan Bridge competițional...1973 795, Bridge distractiv, 1982 (795)
100. Nedelcovici Bujor întreaga operă
101. Negoitescu Ion întreaga operă
102. Negreanu Dinu întreaga operă
103. Nemoianu Virgil întreaga operă
104. Nicolescu Dan Bridge, București, Stadion, 1971 (795)
105. Nicolescu Ion Retorica (859.0-1)
106. Nor Radu întreaga operă
107. Omescu Ion întreaga operă
108. Offenberger Gustav întreaga operă
109. Orlea Ioana întreaga operă
110. Păscăluță O. întreaga operă
111. Păunescu Ilie întreaga operă
112. Penciulescu Radu întreaga operă
113. Percek Arcadie Relaxarea, București, Ceres, 1981 (615)
114. Petran Iosif întreaga operă
115. Petrescu Lucian Teatru
116. Popescu Petru întreaga operă
117. Pretor Mircea Bridge. București, Litera, 1970

118. Quincey Tòmas Confesiunile unui opioman englez (820-9)
119. Racoviceanu Vlad Bridge, jocul declarantului. București, Ed.Stadion, 1973 (795)
120. Raicu Lucian întreaga operă
121. Reichman Sebastian Acceptarea inițială
122. Ristea Theodor întreaga operă
123. Rohan H. întreaga operă
124. Schaffer Emerich întreaga operă
125. Schileru Eugen Victor Roman (73/76)
126. Schlesac Dieter întreaga operă
127. Schuster Paul întreaga operă
128. Soare Iulia Duminica frumoasă de primăvară. București, Cartea Românească, 1971 (859.0-3)
129. Sollner Wernes Piramida lupilor
130. Stoichiță Victor întreaga operă
131. Stoiciu Constantin întreaga operă
132. Studii (I. maghiară) Studii de istorie a culturii
133. Szöcs Geza întreaga operă
134. Șora Mariana întreaga operă
135. Tarangul Marin întreaga operă
136. Tertulian (Nathan) Nicolae întreaga operă
137. Tismăneanu Vlad întreaga operă
138. Tucă Florian In memoriam. Itinerar eroic. București, Editura Militară, 1971 /93(498)/
139. Tudoran Dorin întreaga operă
140. Trifoi Nicolae Yoga, izvor de sănătate. Iași, Junimea, 1979 (796)
141. Țepeneag Dumitru întreaga operă
142. Ursachi Mihai întreaga operă
143. Vadim Tudor Corneliu Saturnalii. București, Albatros, 1983, (859.0-1)
144. Velican Ion întreaga operă

145. Verona Sergiu Cursa înarmărilor nucleare. Implicații internaționale. București, Editura Militară, 1986 (355)
146. Vulcănescu Ion Hatha Yoga, București, CERES, 1975 (796)
147. Wagner Richard întreaga operă
148. Witk Herta întreaga operă
149. Waldorf H. Asasinul se află pe stadionul Wembley (820-3)
150. Yoga. București, 1972 (Editat de un colectiv al I.C.F.S.)
151. Zaharia Romulus Ademenirea. București, Dacia, 1983 (859.0-3)
152. Zehan Eugen Mlaștina

[Arh. B.C.U. Cluj-Napoca. Fond Direcțiune. Dos. Acte secrete 1988, act din 9 iulie 1988]

-
1. Scris cu pixul.
 2. și 3. Subliniat în text.

ABSTRACT

This book is the first publication in Romania after December 1989 in which part of the documents belonging to the secret archives from an institution during the communist era have been published and analysed scientifically and spiritually within their accessibility and comprehension.

The book is a *case study*. It presents the situation of the secret collection held by the „Lucian Blaga“ University Library in Cluj. However, besides being a case study its purpose is also to reveal a *phenomenon*. Thus revealed the phenomenon of the secret collections appears as a *particular* means of organizing and managing library holdings, and this characterizes only librarianship in genuine socialist countries. Library secret collections are nothing but *library holdings that developed as a consequence of secret interdiction of publications*. Therefore, it is useless to look for the term „secret collection of publications“ in dictionaries and encyclopaedias of librarianship and information sciences. They will never come up in these working tools because western countries did not encounter such phenomenon, while eastern countries were forbidden to reveal it. Therefore, we are dealing with a phenomenon and a *sui generis*, new and special theme; their study requires a particular methodological approach as well. Phenomenon is characterized not only by manifestation (the Greek *phainomenon* means manifestation), but also by *reference*. Library secret collection phenomenon revealed by the Cluj University Library case study goes back to the case itself subjected to the research activity, on the one hand, and beyond the phenomenon of the secret collection of publications, on the other hand. That is it refers both to the administrative and political system of cultural management, and to the whole Romanian society organization during the past 45 years of our history till December 1989.

In the case of the Cluj University Library the phenomenon reveals itself into a new light. First, it is incompletely displayed. All the chapters and authors of this book outlight the fact that it is impossible to reconstitute all the actions related to the secret collection. This incompleteness proves

to be quite *necessary*. It derive not out of superficial research, or the lack of capacity of those who underwent it, but due to the very *ex-secret nature* of the phenomenon. In other words, it is not the 'mere' difficulties and the epistemological obstacles that make the reconstitution of the history of these secret collections almost impossible. The social and circumstantial barriers are not responsible either. The real cause lies in the way they were organized, so that they were developing in ways that stood *against* any public research. Thus, every evolutionary stage of collection organization has been at the same time a set of organizing and professional activities meant to *wipe out* the previous stages. Therefore the usual attempts to reconstitute fail easily. However it is not a common epistemological obstacle. On the contrary, the mere fact that secret collections stand against any reconstitution reveals an extremely convincing trait both regarding the mechanism and function of the secret, and the methodology of its study. The main research problem will no longer be that of knowing as much as possible about these collections, but to thoroughly understand what we know and the gaps in this science.

Thus conceived, the case of the Cluj University Library becomes pertinent as a preveleged opportunity to discover the way the phenomenon of secret has functioned in socialism.

This aspect is also valid with respect to the reference the phenomenon of library secret collections is making towards the mechanism of cultural policy management in Romania. This reference to the politics and cultural institutions of this period is not just 'logically obvious', but is existentially structured. The reference has in view not only the institutions involved in this process, but also the secret nature of the mechanisms *which determine, accompany and explain the way they function* (that is, the secret nature of their specific way of existing)

If we do not observe nor take into consideration the essential and ontological and methodological aspects specific to the relations between the secret and socialism, we cannot perceive the phenomenon of library secret collections. Therefore, we cannot understand the cases that might develop in the future research activities, and (to be more specific) we won't be able to understand the history of this period. To put it differently: this comprehension should consider from the beginning the existential dimensions and meanings revealed by the phenomenon of the secret

through its special place and importance within the structure of the socialist society.

The fact that in socialism the category of the secret has eventually gained a central and essential place is not accidental. It derives out of some categorial tendencies of the secret itself meeting certain essential aspects from the history of communism. Therefore, in order to fully understand this point we should first study and identify these categorial tendencies of the secret. On the other hand, the study of socialism represents a preveleged field for the categorial study of the secret.

The question is: how can the secret be studied and researched, and what is the importance of the secret category to thoroughly understand socialism? The first chapter of this book deals with this topic using a phenomenological and hermeneutical methodology. It describes the possibilities of researching the secret as a category, and the relation between the secret and socialism as well. It also applies the results of this research to explain the particular question of library secret collections.

The joint between the secret category and the political parties that later on became political leading forces in the socialist countries emerged during their underground activity. Outlaw means secret organization. The incidence of the secret in the outlaw past of the communist parties, with their totalitarian ideology and didactical political doctrine offered the possibility that the secret becomes one of the central categories in this type of society. With this quality the category will influence the overall structure of social ensemble.

The engagement of secret category into the structure of social thoroughness also induces a certain *typical fixation* in the categorial structure of the secret itself. Thus, there is a systemic tendency of these societies to help the typical form of the secret become *state secret*. The socialist state has been using the state secret to have supremacy over the secret in the society. What we have called here „library secret collections“ is part of this overall structure, and has been dealt with in the end of the chapter.

Chapters II and III study the historical and social aspects regarding the secret collections in Romania during 1945-1989.

Chapter II deals with the creation of the „S“ collection and its development till the mid sixties. This historical period has been divided into two distinct periods. The first one is between 1945-1948.

„The historical context defined by these chronological limits is under the sign of fascist, anti-hitlerist policy, for democracy. At the same time, the communist ideology was increasingly spreading over the country together with a Soviet forced influence, especially after 6 March 1945“. At the cultural level this process is reflected by the initiation in 1947 of a project of „cultural revolution“. Since 1948 this projects has turned into *proletcultism and socialist realism*.

The first stage of forbidden collections began in 1945 with the Decree-Law on 2 May, which withdrew from circulation fascist, hitlerist and iron guard publications, based on the art. 16 of the Armistice Convention. The political evolution after 1947 irrevocably placed Romania under Soviet influence and on the way to comunism. The surveillance of publishing activity increased, and the process of withdrawing books from libraries, bookshops and second-hand bookshops intensified. All these measures have been taken as „the class fight sharpened.“ In 1948 „Publications forbidden till 1 May 1948“ was published. Imperialism „as ideological poison“ has been associated with fascism and anti-sovietism.

However, the *secret* interdiction for publications is a phenomenon that appears only in the next stage, between 1948-1965, as an epiphenomenon of increasing communist-like approach of the property and ideologization of the Romanian society. The nature of this strongly ascending ideology has been pointed out in an article written by Leonte Răutu, member of the Central Committee of RWP (Romanian Working Party), published in the 4th issue of the party's review „The class fight“. The article is entitled: „Against bourgeois cosmopolitanism and objectivism in social sciences“.

The actions and attacks against „objectivism and cosmopolitanism“ have not been launched only at the level of social sciences, but were to become parameters which affected the whole public sphere of spiritual values and information circulation, that is the whole public sphere of reading.

These parameters were also found in the new forbidden listing printed in 1949. „The analysis of book listings proves that their retrieval in the topics of the books withdrawn from the public circuit recreates the complexity of an ideological phenomenon, unique due to its dimensions

and explicit intransigence which threw the Romanian culture into darkness.“

In addition to the legislation and some forewords attached to the listings of forbidden publications, at the beginning of the fifties, some *Indications* of network, were confidentially conceived and spread out. These indications no longer limited forbidness to authors and titles, but they extended to the structure of all library collections. The first of these indications - found in the library archives in a typewritten form, and dated the beginning of the fifth decade - classified library collections into books with *forbidden topics* ; the collections of *documentary libraries* and *open libraries*, that is the free-to-use or usual collections.

During the mid fifties, after Stalin died, the listings accompanied by indications reappeared. Their permanent purpose was to transfigure the incidental and particular character of the lists. Actually they had always had in view the *whole* library structures.

The world experienced a troubled period in the mid fifties, and the balance between the indications and the lists had to be installed. Therefore, in 1957 new sets of indications were released. They included the so-called „outdated or useless books“ in the process of becoming secret.

In 1960 new indications were issued when the Romanian communist movement was consolidating. They redefined and strengthened the content of the three library holdings, increasing the *confidential* and controlled character of publication classification of some of these collections, and their accessibility.

Within these collections The „S“ Collection is characterized by its *separate and controlled* nature, which means limitation to being accessed. „These three aspects (separation, limitation and control) offers a suggestive *architecture of the secret*, institutionalized in libraries, or better said, reveals a parallel existence of the library like an interface.“

Separation, limitation and control through secret will be furtherly maintained, even if dogmatism and proletcultism were fading in the mid '60s. Despite this softening of dogmatism and redefinition of content of the publications belonging to the special collection, in 1964 the transfer of some scientific and technical publications *from* the special collection *to* the ordinary collection was made under the auspices of the secret and its maintenance.

„Therefore, getting out of the secret is still within the secret. Secret`s traps have other forms of expression, and the category of the secret has a parallel existence“.

The study in Chapter III does not use the traditional way of treating book destiny, from the history of culture point of view, or from a branch sociology point of view. The book and its destiny has been analysed herein as a witness of overall social reality. This aspect becomes obvious in a totalitarian social system, and within the context of characteristic topics, such as library secret collections.

Although we have used traditional time references (the periods between 1965-1971, and 1971-1989), we tried to reveal that during the period referred to as „relatively open“ (1965-1971) „the library, a place of formation and improvement of civic attitudes, becomes an instrument in the hands of the political power.“

In May 1964 the administration of the Cluj University Library analysed the „S collection“, that is the withdrawal of scientific and technical books out of this collection. Two major aspects were taken into consideration:

a). The reintegration of the former S collection books into the ordinary collections should not reveal the actual origin of the books. On the contrary, they should appear as a usual collection development;

b). The S collection inventory should eliminate these registrations. For these reasons, the present intentions to reconstitute the former S collection prove to be unachievable.

Generally, during Ceaușescu`s regime there was a tendency to eliminate the documents that offer information on the secret collection. Essentially, the focus has shifted towards higher and more central levels, while at low levels the amount of data subjected to secret processing was increasing.

During 1971-1989 the new „situation generated a new dynamics of the secret which became an essential criterium for the society“. The analysis of the S collection connected procedures had in view the stages of evolution - or involution - of the „Ceaușescu era“. This analysis revealed that this 1971 shift was not at all unexpected.

A significant date was 1973 when those publications openly forbidden during 1945-1948 were transferred to the State Archives. Once held here they preserved their former unaccessibility. The public character of

the former unavailability together with the nationalist publications which might have reflected the new party policy had to disappear. For that reason the libraries could no longer offer security, and the books had to be transferred to an institution under the surveillance of the Internal Affairs.

At the same time in the process of qualifying the publications as secret the Indications of the '50s and '60s were modified according to the reality. If the circumstances of the '50s were almost „predictable“, during the Ceaușescu's regime we are confronted with the „free flow“ of the circumstances. Therefore the new secret lists were based on incredibly heterogeneous criteria.

In chapter IV we have tried to reconstitute and analyse the history of the „S“ collections, starting December 1989. Although the question of the S collections couldn't even been mentioned before 1989 the following five years can hardly be called the years of cancellation of the S collection. This process is full of ambiguities, pauses and resumptions which looks more like a campaign than a systematic well-thought activity.

This inconsistent character of the S collection cancellation has been reflected in the way librarians perceived both the past and the present situation of this collection. In order to seize this perception a special questionnaire has been issued. Both the questionnaire and the results of the inquiry have been published in this volume.

In the Appendix there are form letters, reports, that is a lot of accompanying letters of the S collection to create an image of the activity within it or related to it.

The Appendix comprises the most valuable documentary part of the book, due to its consistency and uniqueness. It is probably the first „compression“ of this type in Romania.

Translated into English by
Daniela Todor

RÉSUMÉ

Ce volume est le premier en Roumanie après décembre 1989, où l'on publie et/ou l'on analyse par des moyens scientifiques et spirituels en toute intégralité accessible et intelligible, un segment des documents des archives secrètes d'une institution de l'époque communiste.

Le livre est ensuite, *une étude de cas*. Il présente le cas des fonds secrets des publications de la Bibliothèque Centrale Universitaire „Lucian Blaga“ de Cluj. Néanmoins, il vise plus loin: au-delà du cas, la recherche a en vue *le phénomène en soi*. Mis en lumière de cette façon, le phénomène des fonds secrets de publications nous paraît comme une modalité *tout à fait particulière* d'organisation et de gestion des fonds des bibliothèques, modalité qui ne caractérise que la bibliothéconomie des pays du vrai socialisme. Les fonds secrets de bibliothèque ne sont que *les fonds de bibliothèque constitués à la suite des interdictions secrètes* de publications. C'est pourquoi c'est en vain que nous cherchons le terme de „fonds secrets de publications“ dans les dictionnaires et les encyclopédies des sciences bibliothéconomiques ou d'informatiques. Celui-ci ne figure pas dans ces instruments de travail, parce que l'Occident ne s'est pas confronté au problème des fonds secrets, tandis que pour ceux de l'Est c'était un problème d'interdiction. Par conséquent nous avons à faire à un phénomène et à un thème *sui generis nouveau et particulier* dont l'examen sollicite pour cela même une mise en place méthodologique particulière. Ce qui est propre à la manière d'être du phénomène est non seulement la manifestation (le grec *phainomenon* signifie justement manifestation), mai aussi *renvoi*. Le phénomène des fonds secrets de bibliothèque mis en évidence par l'étude du cas de la Bibliothèque Universitaire de Cluj, nous renvoie d'une part *en arrière* au cas même soumis à la recherche, et, d'autre part, au-delà du phénomène des fonds secrets de publications. C'est-à-dire, qu'il nous renvoie tout bien au système administratif et politique de la gestion de la culture, qu'à

L'engagement de la catégorie du secret dans la structuration de l'ensemble social induit en même temps une certaine *fixation typique* aussi dans la structuration catégorielle du secret même. De la sorte il y a une tendance systémique de ces sociétés à faire du *secret d'état* la forme typique du secret. À travers le secret d'état, l'état socialiste a le monopole du secret dans la société. En cette structure globale se place ce que nous avons dénommé ici „fonds secrets de bibliothèque“, dont la spécificité constitue l'objet d'analyse de la partie finale du chapitre.

Les chapitres II et III se proposent l'étude historico-sociale proprement dite des fonds secrets de Roumanie dans la période 1945-1989.

Le chapitre II est dédié au problème de la constitution du Fonds „S“ et suit son évolution jusqu'au milieu des années '60. Cet intervalle historique se divise en deux étapes traditionnelles. La première est celle des années 1945-1948.

„Le contexte historique défini par ces limites chronologiques est sous le signe de la politique anti-fasciste, anti-hitleriste, pour la démocratie, parallèlement avec l'insinuation ascendante de l'idéologie communiste et de la soviétisation du pays, surtout après le 6 mars 1945.“ Sur le plan culturel ce procès se reflète par l'installation - en 1947 - d'un projet de „révolution culturelle“, projet qui arrive - dès l'année 1948 - au *proletcultisme* et au *réalisme socialiste*.“

La première étape des fonds interdits s'ouvre en 1945 par Le Décret-Loi de 2 mai qui décide le retrait des publications du caractère fascisto-hitleristes et légionnaires en base de l'article 16 de la Convention d'armistice. L'évolution politique après 1947 inscrit la Roumanie définitivement dans le processus de soviétisation et de communisation. De pair avec la surveillance de l'activité éditoriale s'intensifie l'activité d'épuration des livres de bibliothèques, des bouquinerie et des librairies. Tout cela se déroule par étapes sur le fond du renforcement de la lutte de classe. Dans cet esprit est publié en 1948 le volume intitulé: „Publications interdites jusqu'au 1er mai 1948“ où l'impérialisme „le poison idéologique“ est déjà associé au fascisme et au anti-sovietisme.

Tout de même, l'interdiction *secrète* des publications est un phénomène qui apparaît seulement à l'étape suivante - celle des années 1948-1965 - comme épiphénomène du progrès de la communisation et de la politisation de la société roumaine. La nature de cette idéologie est illustrée exemplairement par un article de Leonte Răutu, membre du

Comité Central du PCR, paru dans le nr. 4 de la revue centrale du parti: „Lupta de clasă”. L'article s'intitule et se dirige „Contre le cosmopolitisme et l'objectivisme bourgeois dans les sciences sociales.”

Les actions et les attaques orientées contre „l'objectivisme et le cosmopolitisme dépassent le niveau des science sociales, pour devenir les paramètres qui modèleront toute la sphère publique de la circulation des valeurs spirituelles et de l'information, c'est-à-dire toute la sphère publique de la lecture.

Ainsi, ces paramètres se retrouvent dans la nouvelle liste d'interdictions, publiée en 1949. „L'analyse des listes de publications prouve le fait que la retrouve exacte dans la thématique des publications retirées du circuit public, recompose la complexité d'un phénomène idéologique - inédit par sa dimension, par son intransigeance avouée - et qui a rejeté la culture roumaine dans une éclipse qui tend à devenir totale”.

Au lieu d'une législation et des préfaces publiées et attachées aux listes des publications interdites, au commencement des années 950, paraissent des *Instructions* conçues et diffusées confidentiellement. Le propre de ces instructions est qu'elles ne visent seulement l'interdiction des auteurs et des titres, mais elles règlementent la structuration de tout les fonds de la bibliothèque. La première de ces instructions dactylographiées - trouvée dans les archives de la bibliothèque, remonte à la première partie du décennie '50 - divise les fonds des bibliothèques en: fonds de publications de *sujets interdits*, fonds de *bibliothèque documentaire* et *bibliothèque libre*, c'est-à-dire en fonds de circulation courante.

Vers le milieu des années '50, après la mort de Staline, paraissent cependant les listes doublées d'instructions. Le rôle des instructions restera en permanence celui de transgresser le caractère nécessairement incident et particulier des listes, des instructions visant chaque fois - parallèlement et au-delà des listes - *l'intégralité* des structures des bibliothèques.

Pour mettre en accord le rythme des instructions et celui des listes dans la période agitée des relations internationales des années '50, en 1957 ont été élaborées de nouvelles instructions pour mettre au secret „les livres anciens ou superflus” aussi.

À la fois avec le dépassement / l'évitement de la destalinisation du mouvement communiste roumain, en 1960 on émet un nouveau lot

d'instructions. Celles-ci redéfinissent le contenu des trois fonds de bibliothèque, mettant l'accent sur le caractère *confidentiel et contrôlé* des opérations de classification des publications et sur l'*accès* à ces fonds.

Bien sûr, „le Fond „S“ se distingue par son caractère *séparé et contrôlé*, caractère qui vise en essence la limitation de la lecture. „Ces trois composants (la séparation, la limitation et le contrôle) offrent une éloquente *architecture du secret*, institutionnalisé dans les bibliothèques, ou plus exactement, ils développent une existence parallèle de la bibliothèque, qui s'exprime par une interface angulaire et qui peut être imaginée comme le lieu de jonction des deux triangles ou ellipses d'une clépsydre.“

La séparation, la limitation et le contrôle *par le secret* se maintiendront en période de l'atténuation du dogmatisme et du proletcultisme du milieu de la décennie sixième aussi. Mais, si ces années apportent une atténuation du dogmatisme et par conséquent une redéfinition du *contenu* des publications du fonds spécial aussi, pourtant - en 1964 - le transfert du fonds spécial au fonds de circulation courante d'un certain nombre de publications scientifiques et techniques, se réalise *toujours* sous le sceau du secret.

„Donc, *la sortie du secret* se réalise en ce cas aussi *en secret*, les pièges du secret prennent d'autres formes d'expression, alors que la catégorie du secret s'insinue dans une existence parallèle.“

L'essai du Chapitre III de ce volume dépasse dès le commencement l'approche traditionnelle du destin des livres: soit du point de vue de l'histoire de la culture, soit de celui d'un domaine de la sociologie. *Le livre et son destin y sont analysés comme témoins de la réalité sociale globale*. Cet aspect du destin des livres devient encore plus visible dans un système social totalitaire et dans le contexte d'un thème si caractéristique pour un système comme est celui des fonds secrets des bibliothèques.

C'est pourquoi, bien que le chapitre emploie dans sa structure des repères temporels traditionnels (les périodes 1965 - 1971 et 1971 - 1989) il met immédiatement en évidence cependant, que dans la période nommée en général de l'“ouverture relative“ (les années 1965 -1971), derrière ce dégel sur le plan de la culture: „La bibliothèque, lieu de naissance et de formation des attitudes civiques est utilisée avec „discretion“ par le pouvoir politique.“

Comme une avant-première de cette époque, on analyse le procès-verbal d'une réunion du mois de mai 1964 à la direction de la Bibliothèque Universitaire de Cluj, réunion dédiée à la „reconsidération du fonds „S“, respectivement à l'élimination de ce fonds des livres des domaines des sciences exactes et techniques en circulation. À cette réunion on attire l'attention sur deux aspects importants: a) La réintroduction des livres provenant du fonds „S“ dans les fonds de circulation courante doit être faite de manière, que les futurs lecteurs *ne réalisent pas* le provenance réelle du volume et qu'ils réceptionnent l'action comme une activité „normale“ d'élargissement des fonds de circulation courante; b) Il faut *annuler* les registres d'inventaire du fonds „S“ qui contenaient ces publications. C'est pourquoi les tentatives actuelles pour reconstituer l'ancien Fonds „S“ sont pratiquement irréalisables.

Généralement, symptomatique pour la période de Ceaușescu est la tendance d'élimination des documents qui réglementent ou offrent des informations sur le fonds secret. Il s'agit, en dernière analyse du déplacement de la mise en secret en des secteurs supérieurs, plus centraux, parallèlement à l'augmentation - aux niveaux inférieurs - de la quantité des données mises à secret.

Dans la période 1971 - 1989 la nouvelle „Situation créée engendrera une nouvelle dynamique du secret, qui sera énoncée comme critère essentiel pour la société“. L'analyse des procédés effectifs, liés au Fonds „S“ permet aussi une analyse plus nuancée des étapes de l'évolution - ou de l'involution - de „l'époque de Ceaușescu“. Puisque cette analyse montre que „le tournant“ de 1971 n'est point inattendu.

Un événement significatif de cette période est justement le transfert en 1973 à la Bibliothèque des Archives d'Etat des publications qui ont été interdites *publiquement* dans la période 1945 -1948. Là la mise à secret incorpore l'interdiction publique antérieure. Le caractère public de l'interdiction devait disparaître conjointement avec les publications nationalistes qui pouvaient figurer comme documents de référence pour la *qualification* de la nouvelle politique protocroniste-nationaliste du parti. Pour cette raison les bibliothèques n'offraient plus assez de garanties et

par conséquent les livres sont transférés à un institut se trouvant sous l'égide du Ministère de l'Intérieur.

Parallèlement, dans la pratique de la mise au secret des publications de cette période, à la place des index des années '50 - '60, on publie des Listes ancrées dans la réalité conjoncturelle immédiate. Mais à la différence des années '50, quand les conjonctures ont été presque „prévues“, dans l'époque de Ceaușescu on assiste à „la fluctuation libre“ des conjonctures et à cause de cela les nouvelles listes secrètes d'interdictions sont construites selon une variété incroyable de critères.

Le chapitre IV du livre tente de reconstituer et d'analyser l'histoire du fonds „S“ à partir de décembre 1989. Bien que, sans les événements de 1989 le problème des fonds secrets de bibliothèque ne pouvait être posé, les cinq années passées pourraient difficilement être nommées „les années de liquidation“ du fonds secret. Parce que ce procès de liquidation est plein d'équivoques, de sinuosités, qui donnent plutôt l'image d'une campagne, que celle d'actions réfléchies et réalisées systématiquement.

Le caractère sinueux, inconséquent et indécis de la liquidation des anciens fonds secrets de bibliothèque se reflète dans la manière dont les lecteurs de la bibliothèque perçoivent aussi bien tant le passé et ses conséquences que l'état actuel de ces fonds. Pour surprendre et pour rendre cette perception, on a élaboré et appliqué - dans une enquête-pilote - un questionnaire spécial. Tant le questionnaire que les résultats de l'enquête-pilote, sont publiés dans ce volume.

Ces chapitres sont suivis d'une partie substantielle du volume intitulée: Annexes. Celle-ci contient d'une part *toutes* les préfaces, les instructions et autres *documents constitutants* de l'ancien Fonds „S“, qu'on a pu trouver. D'autre part, elle contient les listes ou les fragments de listes des publications interdites. Y se trouvent entièrement les listes décisives de 1949, pratiquement l'année de naissance du fonds „S“. Sélectivement sont publiées aussi d'autres listes significatives pour les diverses périodes ou procédés analysés dans les études du volume.

Toujours en „Annexes“ figurent ensuite des circulaires, des procès-verbaux, des rapports etc., c'est-à-dire un grand nombre *d'actes*

d'accompagnement du fonds „S“, pour former une image de l'activité déployée à ce sujet.

Les „Annexes“ contiennent la partie documentaire extrêmement valeureuse, essentielle et unique du volume, constituant, probablement, la première „compression“ de ce type publiée en Roumanie.

Traduit en français par
Újvári Maria

CUPRINS

Prefață / 5

Capitolul I. Secretul și ipostazele lui în socialism

(I. Király) / 13

1. „Fostele secrete“ / 14
2. Categoria secretului / 18
3. Secretul și socialismul / 23
4. Fonduri secrete sau fonduri interzise / 37

Capitolul II. Constituirea Fondului „S“. Repere cronologice și metodologice (D. Radosav) / 66

1. Etapa 1945 - 1948 / 66
2. Etapa 1948 - 1965 / 76

Capitolul III. Fondurile secrete de bibliotecă

și contextul lor politico - cultural (I. Costea) / 94

1. Considerații preliminare / 94
2. Perioada 1965 - 1971 / 96
3. Perioada 1971 - 1989 / 110
4. Observații / 127

Capitolul IV. Fondul „S“ după decembrie 1989

(D. Radosav) / 142

Anchetă sociologică despre Fondul secret.
Cercetare pilot. (I. Király) / 145

Anexe / 170

Rezumat (în lb. engleză și franceză) / 344

CONTENT

Foreword / 5

Chapter I. The secret and its hypostasis in socialism

(I. Kiraly) / 13

1. „Former secrets“ / 14
2. The category of secret. / 18
3. The secret and socialism. / 23
4. Secret collections or forbidden collections? / 37

Chapter II. Establishment of the „S“ collection. Chronological and methodological references (D. Radosav) / 66

1. The 1945-1948 period / 66
2. The 1948-1965 period / 76

Chapter III. Library secret collections and their political and cultural context (I. Costea) / 94

1. Preliminary studies / 94
2. The period 1965-1971 / 96
3. The period 1971-1989 / 110
4. Remarks / 127

Chapter IV. The „S“ collection after December 1989

(D. Radosav) / 142

Sociological inquiry on The Secret Collection.

Basic research (July 1995) (I. Kiraly) / 145

Appendix / 170

Abstracts in English and French. / 344

TABLE DES MATIÈRES

Préface / 5

Chapitre I. Le secret et ses hypostases en socialisme
(I. Király) / 13

1. Les „anciens secrets“ / 14
2. La catégorie du secret / 18
3. Le secret et le socialisme / 23
4. Fonds secrets ou fonds interdits? / 37

*Chapitre II. La création du fond „S“. Repères chronologiques
et méthodologiques (D. Radosav) / 66*

1. L'étape 1945 - 1948 / 66
2. L'étape 1948 - 1965 / 76

*Chapitre III. Fonds secrets de bibliothèque et leur contexte
politico - culturel (I. Costea) / 94*

1. Considérations préliminaires / 94
2. Période 1965 - 1971 / 96
3. Période 1971 - 1989 / 110
4. Remarques / 127

Chapitre IV. Le fond „S“ après décembre 1989
(D. Radosav) / 142

Enquête sociologique sur le Fond secret.
Recherche-pilote. (le juillet 1995) (I. Király) / 145

Annexes / 170

Résumés en anglais et en français. / 344

Redactor Virginia SUCIU POP
Tehnoredactor: Constantin RUSU

Apărut 1995. Comanda 3602
Coli de tipar: 22,75. Hârtie velină 75 g/mp.
Format 61 x 86/16

Tiparul executat la Imprimeria "ARDEALUL" Cluj-Napoca,
B-dul 21 Decembrie nr. 146
ROMÂNIA

Mii de titluri importante aflate în posesia bibliotecii universitare din Cluj au constituit, între 1948-1989, Fondul „S” special - adică secret - inaccessibil publicului.

În acest Fond „S” au fost toate cărțile autorilor români „puși la index”, adică arștați, marginalizați etc., precum și toate cărțile autorilor străini aflați în „Circulație”, dar care înainte de 1948 schimburilor erau lucrări „idealiste”, „naționaliste”, „reacionare”. În același fond au mai intrat și toate lucrările de filosofie, istorie, cultură, filosofie istoriei sau științei din patrimoniul universității care se abăteau de la o linie materialist-istorică dogmatică.

Fondul „S” mai cuprindea și toate lucrările străine, foarte multe unicat, intrate în depozit între anii 1948-1989 în cadrul schimburilor internaționale.

Scos la lumină, Fondul „S” constituie un adevărat tezaur de informație pus la dispoziția studenților care își pregătesc teza de licență, profesorilor stagiați, precum și celor care susțin examene de grad, doctoranzilor, cercetătorilor.

